

Başlarken

Sevgili Okuyucularımız!

Marmara Denizindeki fay hattında meydana gelen 5,8 büyüklüğündeki deprem İstanbul ve çevre illerde paniğe yol açtı. Kıyıya 21,6 km uzaklıkta ve denizin 6,9 km. altında yaşanan kırılma 15 saniye kadar sürdü. Gerek Devletimizin kurumları ve gerekse yerel yönetimler kendilerini bir kez daha test etmiş oldular. Tüm milletimize geçmiş olsun.

23 Eylül'de 74'üncü BM Genel Kurulu'nda, çok sayıda liderin katıldığı 'İklim Zirvesi' düzenlendi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu görüşmelerine katılmak üzere gittiği New York'ta 6 devlet başkanı ve 10 başbakan ile bir araya geldi. BM Genel Kurul Salonu'nda, Genel Kurulun Açılışı'na katılarak 24 Eylül'de de Genel Kurul'a hitap etti.

Hazine ve maliye Bakanı Berat Albayrak 2020-2022 dönemini kapsayan Yeni Ekonomi Programı'nı açıkladı. **'Değişim Başlıyor'** temasıyla güncellenen YEP'te büyüme, enflasyon, istihdam, dış ticaret dengesi ve kamu bütçesi kalemlerine ilişkin hedefler yukarıya revize edildi. Enflasyon hedefleri, 2019 için yüzde 12, 2020 için yüzde 8,5, 2021 için yüzde 6, 2022 için yüzde 4,9 oldu. İşsizlik oranının da kademeli düşüş hedeflenen YEP'de büyüme hedefleri, 2019 yılı için yüzde 0,5 sonraki 3 yıl için yüzde 5'er olarak belirlendiğini açıkladı.

10 Ekim 2019 tarih ve 30914 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığınca hazırlanan Orta Vadeli Mali Plan'ın (2020-2022) onaylanması hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı'na göre 2020 yılının bütçe giderleri 1 trilyon 95 milyar 461 milyon, Bütçe gelirleri ise gelecek yıl net 956 milyar 588 milyon lira olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

Türkiye'nin güvenli bölge oluşturmak amacıyla Fırat'ın doğusuna yönelik 9 Ekim 2019 tarihinde Türk askeri ve Suriye Milli Ordusu'nun birlikte gerçekleştirdiği kara harekâtı Resulayn'daki YPG hedeflerinin vurulmasıyla başladı. Milli Savunma Bakanlığı yaptığı açıklamada: "Hudutlarımızın güvenliğini sağlamak, sınırlarımızın güneyinde bir terör koridoru oluşturulmasını engellemek, DEAŞ ve PKK/KCK/PYD-YPG başta olmak üzere milli güvenliğimize tehdit oluşturan terör örgütleri ve teröristleri etkisiz hale getirmek, yerinden edilmiş Suriyelilerin evlerine ve topraklarına dönüşleri için uygun şartları sağlamak amacıyla Barış Pınarı Harekâtı saat 16.00'da uygulanmaya başlamıştır." denildi. Yapılan açıklamalarda ise, Barış Pınarı Harekâtı'nın başlangıcından bugüne kadar toplam 5 asker şehit oldu, 86 asker yaralandı. Suriye Milli Ordusu'ndan da 76 personel şehit düştü, 273 personel de yaralandı. Barış Pınarı Harekâtında Türk Silahlı Kuvvetlerine maddi ve manevi her türlü desteğini esirgemeyen milletimize teşekkür ediyoruz.

9 Ekimde başlayan Barış Pınarı Harekâtı 17 Ekim 2019 günü Cumhurbaşkanı Erdoğan ve BD Başkan Yardımcısı Pençe arasında gerçekleştirilen Suriye görüşmesinden 133 maddelik bir mutabakat çıktı ve Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtıyla hedeflediği bütün unsurları karşılayan mutabakata göre; terör örgütü PKK/YPG, 5 günde silahlarını bırakarak güvenli bölgeyi terk edecek.

Türk Konseyi Zirvesi 6. Devlet Başkanları katıldı. Zirveye Erdoğan'ın yanı sıra diğer 3 üye ülke lideri, Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekov, Özbekistan'ın Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev ile Macaristan Başbakanı Viktor Orban da "gözlemci üye ülke" temsilcisi olarak katıldı. Zirve sonunda imzalanan ortak bildiriye ise, "Türk Konseyi, Türkiye'nin Barış Pınarı Harekâtı'nın terörizmle mücadelede, Suriye'nin toprak bütünlüğünün sağlanmasına, yerlerinden edilmiş Suriyelilerin ana vatanlarına güvenli ve gönüllü geri dönüşleri için şartların oluşturulmasına katkıda bulunacağına olan umut ve inançlarını beyan etmektedir." ifadelerine yer verildi.

Hakkari, Yüksekova ve Nusaybin Belediye Başkanlarının terör soruşturması kapsamında tutuklanarak, görevden uzaklaştırılmış ve yerlerine geçici olarak kayyum görevlendirilmiştir.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle sağlıklı ve mutlu kalın.

İçindekiler

MAKALE ADI	YAZAR	SAYFA
İhale Mevzuatında Son Değişiklikler	Av. Atilla İNAN	3
Belediye Gelirlerini İlgilendiren Uygulama Hataları	Bülent GEÇGEL	18
7181 Sayılı Kanunla 6306 Sayılı Kanunda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme	Dr. Hüseyin BİLGİN	27
Sendika Kararına Uyarak İş Bırakma Eylemine Katılan Memura Disiplin Cezası Verilebilir mi?	Av. M.Lamih ÇELİK	38
Sporcuların İş ve Sosyal Güvenlik Mevzuatındaki Yeri	Mahmut ÇOLAK	45
Son Yapılan Düzenleme Işığında Tehlike Arz Eden Yapıların Yıkıtılması	Suat ŞİMŞEK	52
Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Büyükşehir İlçe Belediyeleri ve İl Belediyelerinin İfraz, Tevhid ve Parselasyon Planı Uygulamaları	Uğur DİLKEN	61
Kamu İhalelerine Organize Sanayi Bölgelerinin Düzenlediği İş Deneyim Belgesi ile Katılım	Av. Necati TORUN	66
Belediye Şirketleri ile İlgili Kısa Bilgiler	Levent UZUN	71
Yapım İşlerinde Alt Yüklenici Düzenlemesi (8 Ağustos 2019 Değişiklikler Sonrası)	Hakkı YILDIRIM	80
Belediyelerin Ortağı Olduğu Şirketlerden Borçlanabilmesi	Mustafa YAVUZ	94
Kamu İdarelerinin Taşınmaz Kiralamalarında Kiracı Sıfatı Taşınması Halinde Kira Sözleşmesinde Kira Bedelinin "+ KDV" Olarak Belirlenmesi Kamu Zararı Oluşturur mu?	Turan YELTEKİN	101
Memurun Kurumuna Vermiş Olduğu Zararlar İle Kurumunca Memura Yapılan Fazla Ödemeler, Doğrudan Memurun Maaşından Kesilebilir mi?	Oktay ÇAMDELEN	105
Yerel Yönetimlerde Etkinlik Açısından Farkındalık: Yeşil Sosyal Hizmet Anlayışı	Prof. Dr. Rabia Bahar ÜSTE	111
Ölüm Aylığının Hak Sahiplerine Paylaştırılması ve Ölüm Aylığına Bağlı Ödenekler	Mustafa ŞEN	121
Belediyeye Ait Taşınır veya Taşınmaz Malların Belediye Şirketine Tahsis Edilmesi	Ahmet ARSLAN	127
Son Değişiklikler Işığında Parselasyon İşlemlerinin DOP Uygulamaları Özelindeki Dünü ve Bugünü-I	Özgür ÇELİK & Cavit KUŞGÖZ	134
Mevzuat Fihristi		150
Yargı Kararları		158
Soru - Cevap		178

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAS KATSAYILARI	180	İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	187
DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR	181	2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	188
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	181	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	189
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	182	YURTİÇİ HARCIRAHLAR	190
BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	182	BÜTÇE KANUNUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	192
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI	183	DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ	193
İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ	183	3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARI PARA CEZALARI [01/01/2019-31/12/2019 TARİHLERİ ARASI]	194
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	183	KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER	196
ASGARİ ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ	184	TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ	197
2019 YILI ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ	184	PARASAL SINIRLAR	198
5326 SAYILI KABAHATLER KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	185	ALINDI BİRİM FİYATLARI	200
1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	187		
ÜCRETİLİ YILLIK İZİNLER	187		

Av. Atilla İNAN

E. Sayıştay Uzman Denetçisi

İHALE MEVZUATINDA SON DEĞİŞİKLİKLER¹

1. GİRİŞ

Yapım işi sözleşme uygulamalarına ilişkin düzenlemeleri içeren; Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Yönetmelik eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi, tip idari şartnameler ve sözleşme ile Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliği ve Kamu İhale Genel Tebliğinde değişiklik yapan Yönetmelikler ve Tebliğ, 8 Ağustos 2019 tarihli ve 30856 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

İş bu yazıyla söz konusu değişiklikler hakkında düşüncelerimiz aşağıda sunulmuştur.

a) yapılan değişiklikler daha çok ihale sürecine ilişkin olmayıp, ihale uygulaması ile ilgilidir. Bu konular aşağıda belirtilmiştir.

2. FİYAT FARKI VERİLMESİ ÖNGÖRÜLMİYEN SÖZLEŞMELERE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK

Bu nedenle yapım işlerinde fiyat farkı ödenebilmesi için İdari Şartname ve Sözleşmelerde fiyat farkı hesaplanacağına belirtilmiş olması icap etmekteydi. Bu düzenleme ise idarelerce çoğunlukla yapılmadığından, mücbir sebepler ya da idareden kaynaklanan nedenlerle işin süresi uzamış olsa da fiyat farkı verilmesi mümkün olmuyordu.

Bu durum yükleniciler açısından mağduriyet yaşanmasına neden olduğu gibi, bir çok dava açılmasına da neden olmaktaydı.

Söz konusu değişiklik aynı şekilde diğer Tip Şartnameler ile Tip Sözleşmelerde de yapılmıştır.

¹ İhale Mevzuatında Son Değişiklikler 8 Ağustos 2019 tarihli ve 30856 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Bu değişiklik ile fiyat farkı verilmesi öngörülme- yen sözleşmelerde, mücbir sebepler veya idareden kaynaklanan nedenlerle işin bitim tarihinin süre uzatımı verilmek suretiyle uzatılması halinde fiyat farkı hesaplanması zorunlu hale getirilmiştir. Bu nedenle bu konu idarelerin inisiyatifinden çıkmış oldu.

Şeklindeki düzenleme ile mücbir sebep hallerinin gerçekleşmesi nedeniyle süre uzatımı verilmesi halinde fiyat farkı ödeneceği belirtilmiştir.

Aynı şekilde 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Hizmet Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esasların “Fiyat farkı hesaplanması öngörülme- yen işler” başlıklı 8 inci maddesinde;

Şeklindeki düzenleme mücbir sebepler ya da idareden kaynaklanan nedenlerle işin bitim tarihinin süre uzatımı verilmek suretiyle uzatılması halinde fiyat farkı hesaplanması öngörülmüştür.

Yapım işlerindeki bu eksiklik Tip İdari Şartname ve Tip Sözleşmelerde değişiklik yapılarak giderilerek, mücbir sebepler veya idareden kaynaklanan nedenlerle işin bitim tarihinin süre uzatımı verilmek suretiyle uzatılması halinde fiyat farkı hesaplanması zorunlu hale getirilmiştir.

3. YÜKLENİCİNİN YER TESLİMİ İÇİN HAZIR BULUNMAMASI HALİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK

Bu düzenleme ile yüklenicinin sözleşmede belirlenmiş olan süre içinde yer teslimi için hazır bulunmaması halinde bu durumun idare tarafından görevlendirilen yapı denetim görevlisinin de

bulunduğu komisyon tarafından süre bitiminde tutanak altına alınması ve işin süresinin bu tarihten itibaren başlaması öngörülmüştür.

Yine değişiklikler kapsamında havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı günlerin tespitinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayımlanan ilgili Genelgenin dikkate alınabileceği Tip Sözleşmelere eklenmiştir.

4. HAK EDİŞ ÖDEMELERİNE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin eki Ek-7’de yer alan Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşmenin 11.2 nci maddesinin ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye bağlı olarak aşağıda yer alan (12.1) numaralı dipnot eklenmiş, aynı maddeye bağlı (13) numaralı dipnotun son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Bu düzenleme ile hakediş raporlarının İdarece en geç otuz gün içinde onaylanması öngörülmüş, raporlarının bu süreyi aşan oranda idarede bekletilmemesi sağlanmıştır.

5. İŞ PROGRAMINA İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK

Değişiklikle iş programının imalatların niteliği, teknik özelliği ve yapım süreleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle, gün bazında yapılması gereken iş tutarları üzerinden hazırlanması öngörülmüştür.

6. ALT YÜKLENİCİ ÇALIŞTIRILMASINA İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLER

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-8’de yer alan Yapım İşle-

ri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki onbirinci fıkra eklenmiştir.

Kamu İhale Kanununun 15 inci maddesinde; ihale konusu işin özelliği nedeniyle ihtiyaç görülmesi halinde, ihale aşamasında isteklilerden alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmeleri, sözleşme imzalamadan önce de alt yüklenicilerin listesini idarenin onayına sunmaları istenebilir. Ancak, bu durumda, alt yüklenicilerin yaptıkları işlerin sorumluluğunun yüklenicinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı belirtilmiştir.

Değişikliklerle alt yüklenici olamayacakların kapsamı genişletilmiştir. Buna göre

- 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanlar,
- 11 inci maddesi uyarınca ihaleye katılamayacak olanlar,
- 58 inci maddesi uyarınca ihalelere katılmaktan yasaklı olanlar,
- 53 üncü maddesinin (b) bendinin 8 inci alt bendi gereğince alınacak Cumhurbaşkanlığı Kararında belirtilen yabancı istekliler,
- 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 26 ncı maddesi uyarınca yasaklı olanlar,
- Ön yeterlik/yeterlik değerlendirilmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren istekliler,

- Yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortakları.
- Ayrıca BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütününe karakteristiğini yansıtan kısımları da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılamaz.

Düzenleme neticesinde Ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren istekliler ile yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortakları da alt yüklenici olamayacaklar kapsamına alınmıştır.

7. ALT YÜKLENİCİ DOĞRUDAN ÖDEME YAPILMASI

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin eki Ek-8'de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesine, "İhale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilir." şeklinde cümle eklenmiştir.

Yapılan düzenleme ile ihale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilecektir.

8. YENİ BİRİM FİYATA İLİŞKİN DEĞİŞİKLİK

Düzenleme ile aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında idareye verilen teklif rayiçlerin de kullanılabilmesi sağlanmıştır. Bu durum uygulamada tartışmalı bir konu idi. Aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında idareye verilen teklif rayiçlerin de yeni birim fiyat tespitinde kullanılabilmesi aşırı düşük teklif açıklamasının önemini arttırmıştır. Bu nedenle

yükleniciler aşırı düşük teklif açıklaması yaparken daha dikkatli davranmaları gerekecektir.

Yine yeni birim fiyatın tespitinde kar ve genel gider oranlarına ilişkin belirlemeler yapılmıştır. Bu husus da uygulama ihtilaf konusu olmakta idi. Bu kapsamda sözleşmede yeni birim fiyat analizleri için önceden belirlenmiş bir kâr ve genel gider oranı var ise bu oran dikkate alınarak yeni birim fiyat hesabının sonuçlandırılması, sözleşmede bu konuda bir oran belirlenmemiş ise oluşturulan kâr ve genel gider hariç analiz tutarına %10 oranındaki yüklenici karına ilave olarak %15 oranına kadar idare ve yüklenicinin anlaştığı oranda genel gider eklenmesi sağlanmıştır.

Ayrıca iş eksilişi kapsamına giren imalatların fiyatının hesaplanmasında, maddede yer alan yeni fiyatın tespitine ilişkin hükümler uygulanacağı açıkça düzenlenmiştir. Düzenleme öncesinde de Yüksek Fen Kurulunun görüşlerinde yapımından vazgeçilmesi nedeniyle sözleşme bedelinden tutarları düşülecek işlere ait birim fiyatların, YİĞŞ'nin 22. maddesinin kıyasen uygulanmak suretiyle bu maddede belirtilen usul ve esaslara göre tespit edilmesi belirtilmekteydi.

Düzenlemeler çerçevesinde ayrıca Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeli-

ği eki Ek-7'de yer alan Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşmenin 28 inci maddesinin başlığı "Sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belli olmayan işlere ait birim fiyat tespiti" olarak değiştirilmiş, 28.1 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıda yer alan 28.1.1 numaralı alt madde ile bu alt maddeye bağlı (24) numaralı dipnot eklenmiş, 28.2 nci maddeye bağlı (24) numaralı dipnotun numarası (24.1) olarak değiştirilmiş, aynı dipnotta yer alan "Sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her hangi" ibareleri "Herhangi" olarak değiştirilmiş ve "F = İş kaleminin" ibarelerinden sonra gelen "sözleşme" ibareleri yürürlükten kaldırılmıştır.

a)Yüklenicinin teklifi kapsamında yeni iş kalemi ile benzerlik gösteren iş kaleminin bulunması halinde, anılan Şartname maddesi uyarınca hesaplanan yeni birim fiyat (YBF); yüklenici tarafından benzerlik gösteren iş kalemi için teklif edilen birim fiyatın (BİTBF), idarece aynı iş kalemi için resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyata (BİHBF) oranı (0,90'ı aşmamak üzere) ile yeni iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyatın (BF) çarpılması sonucunda elde edilen tutarı geçemez. Bu itibarla, nihai olarak yeni iş kaleminin birim fiyatının hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılır.

$$\frac{BİTBF}{BİHBF} \leq 0,90 \text{ olması halinde; } YBF \leq \frac{BİTBF}{BİHBF} \times BF$$

$$\frac{BİTBF}{BİHBF} > 0,90 \text{ olması halinde; } YBF \leq 0,90 \times BF$$

YBF: Yeni iş kaleminin birim fiyatı

BF: Resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak (%25 oranında kar ve genel gider dahil) hesaplanan yeni iş kalemine ait birim fiyat

BİTBF: Yüklenici tarafından benzerlik gösteren iş kalemi için teklif edilen birim fiyat

BİHBF: İdarece yeni iş kalemine benzerlik gösteren iş kalemi için resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak (%25 oranında kar ve genel gider dahil) hesaplanan birim fiyat

Örnek olarak, yeni birim fiyat hesaplanan bir işte; yüklenici tarafından yeni iş kalemine benzerlik gösteren iş kalemi için teklif edilen birim fiyatın 80 TL, idarece aynı iş kalemi için resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyatın 100 TL, resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan yeni iş kalemine ait birim fiyatın 120 TL olduğu bir durumda yeni iş kalemine ait birim fiyatın tespiti yukarıdaki formül kullanılarak aşağıdaki şekilde yapılır.

$$\frac{80}{100} < 0,90 \text{ olması YBF} \leq \frac{80}{100} \times 120 \text{ formülü gereği,}$$

$$YBF \leq 96 \text{ TL olmalıdır.}$$

Bu durumda Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 22 nci maddesi uyarınca yeni iş kalemine ait birim fiyatın 105 TL olarak hesaplanması halinde, bu tutar, 96 TL'den büyük olduğu için yeni iş kalemine ait birim fiyat nihai olarak 96 TL olarak belirlenmeli ve hakediş ödemelerinde bu birim fiyat dikkate alınmalıdır.

Öte yandan aynı örnek için yeni iş kalemine ait birim fiyatın 85 TL olarak hesaplanmış olması halinde ise; bu tutar, 96 TL'den küçük olduğu için yeni iş kale-

mine ait birim fiyat 85 TL olarak belirlenmeli ve hakediş ödemelerinde bu birim fiyat dikkate alınmalıdır.

b)Yüklenicinin teklifi kapsamında yeni iş kalemi ile benzerlik gösteren iş kaleminin bulunmaması halinde, yeni birim fiyat (YBF); yeni iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyatın (BF) %90'ını geçemez. Bu itibarla, nihai olarak yeni iş kaleminin birim fiyatının hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılır.

$$YBF \leq 0,90 \times BF$$

Örnek olarak, resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan yeni iş kalemine ait birim fiyatın 120 TL olduğu bir

durumda yeni iş kalemine ait birim fiyatın tespiti yukarıdaki formül kullanılarak aşağıdaki şekilde yapılır.

$$YBF \leq 0,90 \times 120 \text{ formülü gereği, } YBF \leq 108 \text{ TL olmalıdır.}$$

Bu durumda, Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 22 nci maddesi uyarınca yeni iş kalemine ait birim fiyatın 110 TL olarak hesaplanması halinde, bu tutar, 108 TL'den büyük olduğu için yeni iş kalemine ait birim fiyat nihai olarak 108 TL olarak belirlenmeli ve hakediş ödemelerinde bu birim fiyat dikkate alınmalıdır.

Öte yandan aynı örnek için yeni iş kalemine ait birim fiyatın 100 TL olarak hesaplanmış olması halinde ise; bu tutar, 108 TL'den küçük olduğu için yeni iş kalemine ait birim fiyat 100 TL olarak belirlenmeli ve hak ediş ödemelerinde bu birim fiyat dikkate alınmalıdır.

9. YENİ BİRİM FİYATA DA REVİZE FİYAT YAPILACAK

Revize fiyata ilişkin Tip Sözleşmede yer alan düzenlemeler;

Teklif birim fiyat sözleşmelerde madde metni aşağıdaki şekilde düzenlenecektir;

“28.2.İş kalemi miktarının değişmesi

28.2.1. (Değişik: 08.08.2019-30856 R.G./17. md., yürürlük:18.08.2019) Herhangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır.

$$R = F \times [1 - (A \times F) / S]$$

S = Sözleşme bedeli (TL),

$F = \text{İş kaleminin (Mülga ibare: 08.08.2019-30856 R.G./17. md., yürürlük:18.08.2019) birim fiyatı (TL /)},$

$A = \text{İş kaleminde meydana gelen artış miktarı (Adet, mt, m2 vb.)},$

$R = \text{Revize birim fiyat (TL /).”}$

(3) Karma sözleşmelerde madde metni aşağıdaki şekilde düzenlenecektir;

“28.2.İşin birim fiyat ile yapılan kısmındaki iş kalemi miktarının değişmesi

28.2.1. (Değişik: 08.08.2019-30856 R.G./17. md., yürürlük:18.08.2019) Herhangi bir iş kaleminin miktarında, işin devamı sırasında % 20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır.

$$R = F \times [1 - (A \times F) / S]$$

S = Sözleşme bedeli (TL),

$F = \text{İş kaleminin (Mülga ibare: 08.08.2019-30856 R.G./17. md., yürürlük:18.08.2019)birim fiyatı (TL /)},$

$A = \text{İş kaleminde meydana gelen artış miktarı (Adet, mt, m2 vb.)},$

$R = \text{Revize birim fiyat (TL /).”}$

Şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca Genel Tebliğinin 52 nci maddesinde açıklama aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birim fiyatlı işlerde herhangi bir iş

kaleminin (sözleşmede yer alan ya da yeni fiyatla sözleşmeye dahil olan iş kalemi) miktarında, işin devamı sırasında sözleşmesinde yer alan iş kalemi için sözleşmede belirtilen iş kalemi miktarında; yeni fiyatla sözleşmeye dahil edilen iş kalemi için ise yeni fiyat oluşturulurken projesine göre tespit edilip idare tarafından onaylanan iş kalemi miktarında %20'yi aşan artışın meydana gelmesi (örnekteki gibi, bu iş kaleminde %50'lik bir artış olması halinde) ve bu toplam artışın (örnekteki gibi %50) aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini (örnekteki gibi %2,5) geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan

(örnekteki gibi, %50-%20=%30 'luk kısmına) kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır.

$$R = F \times [1 - (A \times F) / S]$$

$$S = \text{Sözleşme bedeli (TL),}$$

$$F = \text{İş kaleminin sözleşme birim fiyatı (TL /),}$$

$$A = \text{İş kaleminde meydana gelen toplam artış miktarı (adet, mt, m2 vb.),}$$

$$R = \text{Revize birim fiyat (TL /)}$$

Örnek olarak; 1.000.000.-TL sözleşme bedeli üzerinden ihale edilen bir yapım işinde iş kalemi miktarının değişmesi sonucundaki revize fiyatın hesabı;

$$S \text{ (Sözleşme bedeli)} : 1.000.000.-\text{TL}$$

$$F \text{ (İş kaleminin sözleşme birim fiyatı)} : 500 \text{ TL/m}^3$$

$$A1 \text{ (İş kaleminin sözleşmedeki miktarı)} : 100 \text{ m}^3$$

$$A2 \text{ (İş kaleminin uygulamadaki miktarı)} : 150 \text{ m}^3$$

$$A \text{ (İş kalemindeki toplam artış miktarı)} : 150-100 = 50 \text{ m}^3$$

$$\text{İş kalemindeki toplam artış yüzdesi} : (150-100)/100 \times 100 = \%50 > \%20$$

$$\text{İş kalemindeki toplam artış tutarı} : 50 \times 500 = 25.000 \text{ TL}$$

$$\text{Sözleşme bedeline göre artış yüzdesi} : (25.000/1.000.000) \times 100 = \%2,5 > \%1$$

$$\text{Revize birim fiyat} : 500 \times [1 - (50 \times 500) / 1.000.000] = 487,50 \text{ TL/m}^3$$

Bu düzenlemelerle özetle, yeni fiyatla sözleşmeye dahil olan iş kalemlerine de revize fiyat yapılması sağlanmıştır. Düzenleme öncesinde sadece sözleşme eki birim fiyat teklif cetvelinde yer alan iş kalemlerine revize fiyat yapılabilmekteydi.

10. TEKNİK PERSONELE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLER

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-8'de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 19 uncu maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları

“(6) Yüklenici, sözleşmesine göre işyerinde bulundurulması istenen teknik personelin isimleri ile belgelerini (diploma, meslek odası kayıt belgesi, noterden alınan taahhütname) Teknik Personel Bildirimi ile birlikte yer tesliminin yapıldığı tarihten itibaren on gün içerisinde İdareye sunmak zorundadır. İdare, bu personel hakkında gerekli incelemeyi yaptıktan sonra kabul edip etmediğini on gün içinde Yükleniciye bildirir. İdare tarafından bu süre içerisinde herhangi bir bildirim yapılmadığı takdirde Teknik Personel Bildirimindeki teknik personel kabul edilmiş sayılır. Teknik personele ait bilgi ve belgelerden herhangi birinin idareye süresinde sunulmaması halinde, söz konusu personelin iş başında bulundurulmadığı kabul edilerek, verilen sürenin bitiminden sonra başlamak üzere usulüne uygun olarak bildirilmeyen her bir teknik personel için sözleşmesinde öngörülen günlük cezalar uygulanır.”

“(7) Yüklenici tarafından bildirilen teknik personelin İdare tarafından kabul edilmemesi, idare tarafından önceden kabul edilmiş personelin değiştirilmesinin talep edilmesi ya da teknik personelin işten ayrılması hallerinde, söz konusu teknik personel yerine yeni bir teknik personel bildirilmesi için Yükleniciye on gün süre verilir. Yüklenicinin bu süre içerisinde yeni teknik personele ait bilgi ve belgelerden herhangi birini idareye sunmaması halinde, verilen sürenin bitiminden sonra başlamak üzere usulüne uygun olarak bildirilmeyen her bir teknik personel için sözleşmesinde öngörülen günlük cezalar uygulanır.”

Bu değişikliklerle aynı istikamette Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşmede de değişiklik yapılmıştır.

Bu kapsamda yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-7’de yer alan Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşmenin 23.2 nci maddesinde yer alan “teknik personeli” ibaresinden sonra gelmek üzere “idareye süresinde bildirmediği veya” ibaresi ile madde sonuna aşağıda yer alan cümle eklenmiş, 23.4 üncü maddesine aşağıda yer alan alt madde ile bu alt maddeye bağlı (21.1) numaralı dipnot eklenmiş, 23.6 ncı maddeye bağlı (21.1) numaralı dipnotun numarası (21.2) olarak değiştirilmiştir.

“Bu cezalar, yüklenicinin cezalı çalıştığı süre içerisinde yukarıdaki yükümlülükleri yerine getirmemesi halinde de uygulanır.”

“23.4.1.....21.1”

“21.1(1) Yüklenici tarafından iş yerinde bulundurulması gereken makine, teçhizat ve ekipmanın iş yerinde bulundurulmaması halinde ceza öngörülüyor ise aşağıdaki metne yer verilecektir.

“Yüklenici, yukarıda belirtilen makine, teçhizat ve ekipmanı iş programına göre iş başında bulundurmadığı takdirde;

1- ...(Cinsi, çeşidi ve kapasitesi)..... için..... TL/Gün,

2-için..... TL/Gün,

3- ...

ceza müteakiben düzenlenecek ilk hakedişten kesilir. Bu cezalar, yüklenicinin cezalı çalıştığı süre içerisinde yukarıdaki yükümlülükleri yerine getirmemesi halinde de uygulanır.”

(2) Yüklenici tarafından iş yerinde bulundurulması gereken makine, teçhizat ve

ekipmanın iş yerinde bulundurulmaması halinde ceza öngörülüyor ise madde metnine “23.4.1. Bu madde boş bırakılmıştır.” yazılacaktır.”

Anılan değişikliklerle teknik personel bildirimine ilişkin süreler yeniden düzenlenmiştir Ayrıca, teknik personele ait bilgi ve belgelerden herhangi birinin idareye süresinde sunulmaması halinde, söz konusu personelin iş başında bulundurulmadığı kabul edilerek, verilen sürenin bitiminden sonra başlamak üzere usulüne uygun olarak bildirilmeyen her bir teknik personel için sözleşmesinde öngörülen günlük cezaların uygulanması öngörülmüştür.

11. GECİKME CEZASINA İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-7’de yer alan Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşmenin 25.1 inci ve 25.2 nci maddelerinde yer alan “Yüklenicinin” ibaresi “Yüklenici” olarak değiştirilmiş, 25.2 nci madde ile bu maddeye bağlı (22) numaralı dipnotta yer alan “gecikilen her gün için” ibaresinden sonra gelmek üzere “ilk” ibaresi, aynı maddeye bağlı (23) nu-

maralı dipnotta yer alan “kısmın” ibarelerinden sonra gelmek üzere “ilk sözleşme” ibareleri eklenmiştir.

Bu kapsamda Tip Sözleşmenin 25. maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“25.1. Bu sözleşmede belirtilen süre uzatımı halleri hariç, (Değişik ibare: 08.08.2019-30856 R.G./16. md., yürürlük:18.08.2019)Yüklenici sözleşmeye uygun olarak işi süresinde bitirmediği takdirde en az on gün süreli yazılı ihtar yapılarak gecikme cezası uygulanır.

25.2. (Değişik ibare: 08.08.2019-30856 R.G./16. md., yürürlük:18.08.2019)Yüklenici sözleşmeye uygun olarak işi süresinde bitirmediği takdirde, gecikilen her gün için(Ek ibare: 08.08.2019-30856 R.G./16. md.; yürürlük:18.08.2019)ilk sözleşme bedelinin(rakam ve yazıyla)² oranında gecikme cezası uygulanır.³”

Anılan değişiklikle esasen yüklenicinin sözleşmeye uygun olarak işi süresinde bitirmediği takdirde gecikme cezasının ilk sözleşme bedeli üzerinden kesileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

2 İdareler; sözleşme konusu işin sözleşmesinde öngörülen sürede tamamının bitirilememesi halinde, gecikilen her gün (Ek ibare: 08.08.2019-30856 R.G./16. md.; yürürlük:18.08.2019) ilk için, sözleşme bedelinin onbinde üçünden (%0,03) az, onbinde altısından (%0,06) fazla olmamak üzere gecikme cezası oranı belirleyerek madde metnine yazacaktır.

3 İdare, kısmi kabul öngörülen ihalelerde madde metnini aşağıdaki şekilde düzenleyecektir.

“25.2.Yüklenicinin sözleşmeye uygun olarak işin müstakil kullanımına elverişli kısmının zamanında bitirmemesi halinde İdare tarafından en az on gün süreli yazılı ihtar yapılarak aşağıdaki oranlarda gecikme cezası uygulanır:

İşin Kısımları	Bitirme Tarihleri	Kısmi Gecikme Cezaları
I.Kısım :/...../.....	kısmın(Ek ibare: 08.08.2019-30856 R.G./16. md., yürürlük:18.08.2019) ilk sözleşme bedelinin onbinde üçünden (% 0,03) az, onbinde altısından (% 0,06) fazla olmamak üzere belirlenecektir.
II.Kısım:/...../.....	kısmın(Ek ibare: 08.08.2019-30856 R.G./16. md., yürürlük:18.08.2019) ilk sözleşme bedelinin onbinde üçünden (% 0,03) az, onbinde altısından (% 0,06) fazla olmamak üzere belirlenecektir.
.....		

Nitekim 2016/DK.D-59 sayılı Düzenleyici Kurul Kararında da özetle;

- Gecikme cezasının hesaplanmasıyla ilgili olarak yapım işlerine ilişkin sözleşmelerde yer alan sözleşme bedeli ifadesi ile ilk sözleşme bedelinin kastedildiği, toplam sözleşme bedelinin iş artışı olan istisnai durumlarda ortaya çıktığı ve toplam sözleşme bedeli üzerinden hareketle herhangi bir uygulama yapılmak istendiğinde, bu hususun özellikle düzenlenmesi gerektiği, dolayısıyla gecikme cezasının iş artışı hariç olan ilk sözleşme bedeli üzerinden hesaplanması gerektiği,
- Gecikme cezasının iş artışı dâhil toplam sözleşme bedeli üzerinden hesaplanmasının kabulü durumunda, iş eksilişi yapılan durumlarda da gecikme cezası hesaplanırken, iş eksilişi sonucundaki sözleşme bedelinin dikkate alınması gerekeceğinin, bu uygulamanın gecikme cezasının amacına elverişli bir yöntem olduğunun söylenemeyeceği,
- Sayıştay Temyiz Kurulunun yapım işi sözleşmesinde gecikme cezasının hesaplanmasıyla ilgili aldığı 19/11/2013 tarihli ve 37932 tutanak nolu kararında da, gecikme cezasının iş artışı hariç bedel üzerinden kesilmesi gerektiğine hükmedildiği,

Sonuç olarak mal alımı, hizmet ve danışmanlık hizmetleri ile yapım işlerine ilişkin sözleşmelerde, gecikme ceza-

sının hesaplanmasında sözleşme bedeli olarak ilk sözleşme bedelinin esas alınması gerektiğine karar verilmişti.

Ayrıca ve 25.6 ncı maddeden sonra gelmek üzere aşağıda yer alan madde eklenmiştir.

“25.7. Gecikme halinde uygulanacak cezalar dahil sözleşme kapsamında kesilecek cezaların toplam tutarı, hiçbir durumda, ilk sözleşme bedelinin % 15'ini geçemez. Toplam ceza tutarının, ilk sözleşme bedelinin % 15'ini geçmesi durumunda, bu orana kadar uygulanacak cezanın yanı sıra 4735 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin (b) bendine göre protesto çekmeye gerek kalmaksızın kesin teminat gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir.”

Buna göre gecikme halinde uygulanacak cezalar dahil sözleşme kapsamında kesilecek cezaların toplam tutarın hiçbir durumda, ilk sözleşme bedelinin % 15'ini geçemeyecektir. Ancak toplam ceza tutarının, ilk sözleşme bedelinin % 15'ini geçmesi durumunda, bu orana kadar uygulanacak, ayrıca bu durumda 4735 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin (b) bendine göre protesto çekmeye gerek kalmaksızın kesin teminat gelir kaydedilecek ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilecektir.

12. İŞ PROGRAMI

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-8'de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 17 nci maddesinin birinci ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Yüklenici, yer tesliminin yapıldığı

tarihten itibaren on beş gün içinde, idarece verilen örneklere, sözleşmedeki ödeme şartlarına ve imalatların niteliği, teknik özelliği ve yapım sürelerine uygun bir iş programını hazırlayarak, onaylanmak üzere idareye teslim edecektir. Süresinde teslim edilen iş programının idarece uygun bulunmaması halinde uygun bulunmama gerekçeleri yükleniciye bildirilerek, bir defaya mahsus olmak üzere ceza uygulamaksızın, beş gün süre verilir. Belirtilen süreler içerisinde iş programının sunulmaması veya teslim edilen iş programının idarece uygun bulunmaması durumunda, gecikilen her gün için, işin süresinde bitirilememesi haline ilişkin olarak sözleşmede öngörülen günlük gecikme cezasının %10'u oranında ceza uygulanır.”

“(7) İşte idarece onaylanan bir süre uzatımı olması, iş artışı/eksilişi yapılması, ödenek dilim değişikliği yapılması, idarenin izniyle havanın fen noktasından çalışmaya uygun olmadığı dönemde çalışılması, yeni fiyat tespiti yapılması gibi durumlarda ve idarece gerekli görülmesi kaydıyla yüklenici bu hususun kendisine tebliği tarihinden başlamak üzere yedi gün içinde revize iş programı düzenleyerek idarenin onayına sunmak zorundadır. Revize iş programının süresinde teslim edilmemesi veya sunulan iş programının idarece uygun bulunmaması durumunda birinci fıkradaki hükümler uygulanır.”

Yapılan düzenlemeyle iş programının ve revize iş programının verilmesine ilişkin ceza düzenlemeleri yapılmıştır. Bu kapsamda süresinde teslim edilen iş programının idarece uygun bulunmaması halinde uygun bulunmama gerekçeleri

yükleniciye bildirilerek, bir defaya mahsus olmak üzere ceza uygulamaksızın, beş gün süre verilecek, belirtilen süreler içerisinde iş programının sunulmaması veya teslim edilen iş programının idarece uygun bulunmaması durumunda, gecikilen her gün için, işin süresinde bitirilememesi haline ilişkin olarak sözleşmede öngörülen günlük gecikme cezasının %10'u oranında ceza uygulanacaktır.

Aynı şekilde revize iş programının sunulmaması durumunda da ceza uygulanması yapılacaktır.

13. SÖZLEŞMELERİN EKAP'TAN TAKİBİ

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğin eki Ek-8'de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 5 inci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(3) Bu Genel Şartnamede yer alan belgeler idarece elektronik ortamda düzenlenerek sözleşmeye ilişkin işlemler elektronik ortamda takip edilebilir.

(4) İdare, sözleşme sürecine ilişkin bilgileri Kamu İhale Kurumu tarafından belirlenen usul ve esaslara göre EKAP'a kaydeder.”

Düzenlemeler gereği Genel Şartnamede yer alan belgeler idarece elektronik ortamda düzenlenerek sözleşmeye ilişkin işlemler elektronik ortamda takip edilebilecektir. Ayrıca İdare, sözleşme sürecine ilişkin bilgileri Kamu İhale Kurumu tarafından belirlenen usul ve esaslara göre EKAP'a kaydedecektir. Bu durum sözleşme süreçlerine pratiklik kazandıracaktır.

14. KISMI KABUL KOLAYLAŞTI

Yapım İşleri Muayene ve Kabul Yönetmeliğinin 14 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Sözleşmesinde taahhüt konusu işin tamamlanmış ve müstakil kullanıma elverişli bölümleri için kısmi kabul yapılacağı belirtilen işlerde veya sözleşmesinde kısmi kabul yapılması öngörülmemekle birlikte, işin yürütülmesi sırasında önceden öngörülemeyen zorunlu nedenlerle ihtiyaç görülmesi durumunda tamamlanmış ve müstakil kullanıma elverişli bölümler için bu Yönetmeliğe uygun olarak kısmi geçici kabul veya kabuller yapılabilir.”

Böylece kısmi kabul yapılması öngörülmemekle birlikte, işin yürütülmesi sırasında önceden öngörülemeyen zorunlu nedenlerle ihtiyaç görülmesi durumunda tamamlanmış ve müstakil kullanıma elverişli bölümler için kısmi geçici kabul yapılabilmesi imkanı getirilmiştir.

15. UYGULAMA PROJELERİNDE DEĞİŞİKLİK YÜKLENİCİDEN DE İSTENEBİLECEK

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-8’de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 12 nci maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıda yer alan cümle eklenmiştir.

“Uygulama projelerinde değişiklik yapılması, 22 nci maddede yer alan esaslar göz önünde bulundurularak hesaplanacak bedel karşılığında, yükleniciden de istenebilir.”

Esasen bu düzenleme malumun ilanından ibarettir.

16. BARAKALARIN KALDIRILMASI

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 16 ncı maddesinin maddesinde, “Yüklenici, yapı denetim görevlisinin işle ilgili her türlü çalışmaları ve gerektiğinde yatıp kalkmaları için, sözleşmesinde belirlenen şartlar altında uygun yerler, bina ve/veya barakalar hazırlayıp bedelsiz olarak idareye teslim etmek zorundadır. Yüklenicinin sözleşme gereği bedelsiz olarak yapmak zorunda olduğu binaların dışında, idarece istendiği takdirde yüklenici, yapı denetim görevlisi için gerekli olan başka binaları da şartları ihale dokümanında belirtilmesi halinde bedeli karşılığında yapacaktır. Bu binaların, proje ve özel şartnamelerinin yükleniciye verildiği tarihten başlamak üzere, sözleşmesinde belirtilen süre içinde tamamlanarak yapı denetim görevlisine teslim edilmeleri gereklidir. Bina ve barakaların teslimi gecikirse bunlar için sözleşmede yazılı cezalar uygulanır.

(2) Yapı denetim görevlisi için yapılacak binalar, idarenin göstereceği yerlerde yapılacaktır.

(3) Bina ve barakalar, ister bedeli karşılığında, ister bedelsiz olarak yapılmış olsun, işin bitiminde idarenin malı olur.” düzenlemesi bulunmaktaydı.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-8’de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının sonuna aşağıda yer alan cümleler eklenmiştir.

“Ancak, bedelsiz olarak yapılan bina ve/veya barakalar sözleşmede bu yönde düzenleme yapılmış olması şartıyla yüklenici tarafından işin bitiminde bedelsiz kaldırılır. Aksi takdirde, idare yüklenici nam ve hesabına bina ve/veya barakaları kaldırtmaya yetkilidir.”

Düzenleme ile bedelsiz olarak yapılan bina ve/veya barakalara ilişkin sözleşmede düzenleme yapılarak yüklenici tarafından işin bitiminde bedelsiz kaldırılması yönünde düzenleme yapılmamıştır. Böyle bir düzenleme yapılmaması durumunda ise yüklenici nam ve hesabına bina ve/veya barakaları kaldırtmaya idare yetkili kılınmıştır.

17. İŞ ARTIŞININ YASAL SINIRLAR İÇERİSİNDE OLUP OLMADIĞININ TESPİTİ

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğin Ek-8’de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 21 inci maddesinin sonuna aşağıda yer alan fıkralar eklenmiştir.

“(6) Sözleşmede bulunmayan ve ihale tarihi itibarıyla fiyatı tespit edilemeyen işlerin yaptırılması suretiyle iş artışı yapılmasının öngörülmesi halinde, iş artışının yasal sınırlar içerisinde olup olmadığının tespiti için, iş artışının uygulandığı aya ait rayiçler/fiyatlar üzerinden 22 nci maddeye göre belirlenen yeni birim fiyat ile hesaplanan toplam iş artış tutarı, 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslara göre uygulama ayı fiyat farkı katsayısına (Pn) bölünerek ihale tarihi itibarıyla hesaplanır. Fiyat farkı verilmesi öngörülmeyen işlerde, iş artışının

yasal sınırlar içerisinde olup olmadığına dair hesaplamada uygulama ayı ile ihale tarihinin içinde bulunduğu aya ait Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksleri oranı esas alınır.

(7) Anahtar teslimi götürü bedel teklif alınarak ihale edilen işlerde iş eksilişinin gerekli olduğu durumlarda, iş eksilişinin ihale tarihi itibarıyla tutarı, altıncı fıkradaki esaslar doğrultusunda hesaplanır.”

Bu düzenleme esasen 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununa Göre İhale Edilen Yapım İşlerinde Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esasların 6/8 maddesinde yer alan, “Sözleşmede birim fiyatı bulunmayan ve Yapım İşleri Genel Şartnamesine göre sözleşme yılı fiyatı tespit edilemeyen iş kalemi için yeni birim fiyat yapılması halinde, bu fiyat, uygulama ayının rayiçlerine ve şartlarına göre tespit edilir. Belirlenen bu yeni birim fiyat, uygulama ayı fiyat farkı katsayısına (Pn) bölünerek iş kaleminin sözleşme yılı birim fiyatı tespit edilir ve fiyat farkı hesabı bu fiyat esas alınarak yapılır.” düzenlemenin açıklaması ve Şartnameye aktarılmış halidir.

18. TEMİNAT SÜRESİ

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği eki Ek-8’de yer alan Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 25 inci maddesinin sonuna aşağıdaki beşinci fıkra eklenmiştir.

“(5) Teminat süresinde, idarece asgari on gün süre verilerek ihtar edilmesine karşın yüklenicinin birinci fıkra kapsamındaki bakım ve düzeltme sorumluluğunu yerine getirmemesi halinde, verilen sürenin bitiminden itibaren geçecek her gün için, sözleşmesinde günlük gecik-

me cezası olarak yazılan miktarın %10'u oranında günlük ceza uygulanır. Ancak gecikme otuz günü geçerse ceza uygulanmasına devam edilmekle birlikte idarece kusur ve aksaklıklar yüklenici nam ve hesabına giderilebilir.”

Yapım işlerinde geçici kabul ile kesin kabul tarihi arasında geçecek süre teminat süresi olarak adlandırılmaktadır. Teminat süresi ile geçici kabulü yapılan yapım işlerinin kesin kabule kadar kullanılması sağlanarak yükleniciden kaynaklı herhangi bir imalat hatası veya kusurun bulunup bulunmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu sürede yüklenicinin;

- 1.Bakım sorumluluğu,
 - 2.Koruma sorumluluğu,
 - 3.Kusur ve aksaklıkları giderme sorumluluğu,
- bulunmaktadır.

Düzenleme ile bu aşamada yüklenicinin bakım ve düzeltme sorumluluğunu yerine getirmemesi halinde süre verilmesi, verilen sürenin bitiminden itibaren geçecek her gün için, sözleşmesinde günlük gecikme cezası olarak yazılan miktarın %10'u oranında günlük ceza uygulanması ve yüklenici nam ve hesabına eksiklerin idarece yaptırılması esası getirilmiştir.

19. TASFİYE KANUNU KAPSAMINDAKİ İŞLERLE İLGİLİ TEREDÜTLER

7161 sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararna-

melerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 32 nci maddesi ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa eklenen Geçici 4 üncü maddenin uygulanmasına ilişkin olarak;

- *Anılan Kanun maddesi uyarınca başvuru yapılmış olmasının, yüklenicinin sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesine engel olup olmadığı,*
- *Yükleniciler hakkında gecikme cezası uygulamasının ne şekilde olacağı ve idarece yüklenicinin talebinin uygun görülmemesi durumunda yasaklamaya ilişkin sürenin hangi tarihte başlayacağı,*
- *Yükleniciye süre uzatımı verilmesinin, kendiliğinden fiyat farkı verilmesi sonucunu doğurup doğurmayacağı,*
- *Sözleşmelerin devir şeklinin ne şekilde olacağı,*
- *Sözleşmenin devredilmesi durumunda, yüklenici hakkında 4735 sayılı Kanununun 16 ncı maddesi kapsamındaki üç yıllık devir yasasının uygulanıp uygulanmayacağı,*
- *Sözleşme devir ve fesihlerinin, ihalelerde fiyat dışı unsur puanlamasında kullanılan kalite nitelik puanı hesabında dikkate alınıp alınmayacağı,*
- *Süre uzatımı verilmesi halinde bu sürenin hangi tarihten itibaren verileceği,*

hususlarında uygulamada yaşanan tereddütlerin giderilmesine yönelik Kurum

görüşü oluşturulması amacıyla 4/4/2019 tarihli ve 2019/DK.D-71 sayılı, 22/4/2019 tarihli ve 2019/DK.D-79 sayılı, 8/8/2019 tarihli ve 2019/DK.D-171 sayılı Kurul kararları alınmıştır.

Konular uygulamada kararlarla belirlenebilecektir.

20. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Hukuk düzeninde kanun konusu olabilecek konuların yönetmelikle düzenlendiği görülmektedir. Bilindiği gibi Yönetmeliklerle ihdası nitelikte düzenlemeler yapılamayıp, açıklamalar yapılabilir. Bununla birlikte, söz konusu değişikliklerle, -Alt yüklenici olarak çalıştırılmayacaklar belirlenerek, alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin tutarına belirli sınırlar getirilmektedir. Ayrıca, ihale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilmesi imkanı getirilmektedir.

- İş programlarının düzenlenme esasları, hakediş raporlarının onaylanma, tahakkuka bağlanma ve ödeme süreleri, işin yerine geti-

rilmesi sürecinde gecikme halinde uygulanacak cezalar, teminat süresinin başlangıcı, sözleşmenin devri halinde ilk ihaledeki şartların aranılacağı tarih, nefeset bedeli ve bu bedelin işin kabul edilebilirliğine ilişkin etkisi, sözleşmede bulunmayan işlerin yaptırılması suretiyle iş artışı yapılmasının öngörülmesi halinde, iş artışının yasal sınırlar içerisinde olup olmadığının tespiti hususları ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

- Fiyat farkı verilmesi öngörülme-
yen sözleşmelerde, mücbir sebepler veya idareden kaynaklanan nedenlerle işin bitim tarihinin süre uzatımı verilmek suretiyle uzatılması halinde fiyat farkı hesaplanması; fiyat farkı verilmesi öngörülen işlerde, işin niteliğine ve işte kullanılan girdilere uygun sabit katsayılar ile varsa ilgili alt endeksleri de içeren düzenlemelerin ihale dokümanında yapılması zorunlu hale getirilmektedir.

Bülent GEÇGEL

Sayıştay Uzman Denetçisi
(6. Daire Kıdemli Raportörü)

BELEDİYE GELİRLERİNİ İLGİLENDİREN UYGULAMA HATALARI

1. GİRİŞ

Belediyelere yükledikleri görevleri yerine getirmek için en başta 2464 sayılı belediye Gelirleri Kanunu ile gelir tahsil etme yetkisi verilmiştir. Ayrıca anılan Kanun dışında çeşitli mevzuat hükümleri uyarınca da gelir tahsil etme yetkileri vardır. Ancak uygulamada ya mevzuatın yeterince bilinmemesi veya diğer sair sebeplerle mevzuatın verdiği bu yetkinin yerli yerinde kullanılmadığını görmekteyiz.

Makalemizle belediyelerin kullanmadıkları gelir toplama yetkilerine, diğer bir ifadeyle kaynak yaratma imkânlarına değinmeyi hedeflemekteyiz.

2. TELEKOMÜNİKASYON ALTYAPI VE ŞEBEKELERİNDEN ALINMASI GEREKEN GEÇİŞ HAKKI BEDELLERİNİN BELİRLENMEMESİ VE HERHANGİ BİR TAHSİLATIN YAPILMAMASI

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 3 üncü maddesinde;

“Bu Kanunda geçen

...

s) Geçiş hakkı: İşletmecilere, elektronik haberleşme hizmeti sunmak için gerekli şebeke ve alt yapıyı kurmak, kaldırmak, bakım ve onarım yapmak gibi amaçlar ile kamu ve özel mülkiyet alanlarının altından, üstünden, üzerinden geçmeleri için tanınan hakları,

ş) Geçiş hakkı sağlayıcısı: Geçiş hakkına konu olan kamuya ait ya da kamunun ortak kullanımında olan taşınmazlar da dahil olmak üzere, taşınmaz sahipleri ve/veya taşınmaz üzerindeki hak sahiplerini,

...

z) İşletmeci: Yetkilendirme çerçevesinde elektronik haberleşme hizmeti sunan ve/veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve alt yapısını işleten şirketi,

...

ifade eder.”

denilmektedir.

Yine Aynı Kanun'un "Geçiş hakkının kapsamı" başlıklı 22 nci maddesinin birinci fıkrasında, "Geçiş hakkı; elektronik haberleşme hizmeti vermek amacıyla, her türlü elektronik haberleşme alt yapısını ve bunların destekleyici ekipmanlarını, kamu ve/veya özel mülkiyete konu taşınmazların altından, üstünden, üzerinden geçirme ve bu alt yapıyı kurmak, değiştirmek, sökmek, kontrol, bakım ve onarımlarını sağlamak ve benzeri amaçlarla söz konusu mülkiyet alanlarını bu Kanun hükümleri çerçevesinde kullanma hakkını kapsar." denildikten sonra "Anlaşma serbestisi" başlıklı 25 nci maddesinde, "İşletmeci ile geçiş hakkı sağlayıcısı, ilgili mevzuata ve Kurum düzenlemelerine aykırı olmamak koşulu ile geçiş hakkına ilişkin anlaşmaları 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümleri saklı kalmak üzere serbestçe yapabilirler. İşletmeciler, Kurum tarafından istenmesi halinde yapılan anlaşma ile ekleri ve değişikliklerini, her türlü bilgi, belge ile yazışmaları Kuruma bildirmekle yükümlüdürler." denilmektedir.

27.12.2012 tarihli ve 28510 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sabit ve Mobil Haberleşme Altyapısı veya Şebekelerinde Kullanılan Her Türlü Kablo ve Benzeri Gerecin Taşınmazlardan Geçirilmesine İlişkin Yönetmelik'in "Geçiş hakkına ilişkin anlaşma" başlıklı 8 inci maddesinin birinci fıkrasında, "Bu Yönetmelik kapsamında işletmeci ve (Geçiş Hakkı Sağlayıcısı (GHS); 5 inci maddede belirtilen ilkeler doğrultusunda geçiş hakkına ilişkin anlaşmaları serbestçe yapabilirler."

Geçiş hakkı ücretleri" başlıklı 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında, "Geçiş hakkı kullanımında gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine ait mülkiyet alanları dışında kalan yerler için Geçiş Hakkı Sağlayıcısı tarafından, geçiş hakkını kullanan işletmeciden talep edilen geçiş hakkı ücreti, Geçiş Hakkı Ücret Tarifesinde belirtilen fiyatları aşamaz."

hükümlerine yer verilmiştir.

Söz konusu düzenlemeye istinaden Yönetmelik ekinde yer alan tablo incelendiğinde ayrıntısı aşağıda belirtilen şekilde tarife belirlenmesinin yapıldığı görülmektedir.

GEÇİŞ HAKKI ÜCRET TARİFESİ ÜST SINIRLARI TABLOSU

Geçiş Hakkına Konu Taşınmazların ve Yerlerin Niteliği	Ücret Üst Sınırı (Yıllık)
Tapuda kamu kurum ve kuruluşları adına kayıtlı taşınmazlar	Metrekaresi, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin yüzde 2'si
Büyükşehir belediyeleri sınırları içerisinde kalan ve büyükşehir belediyelerinin tasarrufunda ve/veya sorumluluğunda olan yerler	Metresi :1,00-TL
Büyükşehir belediyeleri sınırları içerisinde kalan ve ilçe belediyelerinin tasarrufunda ve/veya sorumluluğunda olan yerler	Metresi: 0,70-TL

Anılan mevzuat hükümlerine göre belediyeler tarafından söz konusu tavan tarife tutarlarına göre ücret belirleminin yapılarak geçiş hakkı bedellerinin tahsilatının sağlanması gerekmektedir.

Ancak uygulamada kimi belediyeler tarafından Telekomünikasyon Altyapı ve Şebekelerinden alınması gereken geçiş hakkı bedelleri konusunda bir belirleme yapılmadığı ve dolayısıyla herhangi bir tahsilatın yapılmadığı görülmektedir.

3. HAFRIYAT VE İNŞAAT ATIKLARININ KONTROLÜ İLE GELİR TAKİBİNİN YERİNE GETİRİLMEMESİ

Belediyelerin hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemelerde, bazı belediyeler tarafından belirlenmiş, kurulan veya işletilen bir hafriyat toprağı ve inşaat atığı döküm ve bertaraf sahasının bulunmadığı, büyükşehir belediyesi ücret tarifesi cetvelinde hafriyat toprağı ve inşaatı atığı toplama, taşıma ve bertarafına ilişkin bir ücret belirlenmediği, hafriyat toprağı ve inşaat atıklarını toplama ve taşımaya ilişkin idarece yetkilendirilmiş bir kuruluş olmadığı için kamuoyuna ilan edilemediği görülmektedir.

Yukarıda sayılan sebeplerden ötürü mücavir alan sınırları içerisinde gerçekleştirilmekte olan hafriyat toprağı ve inşaat atıklarının taşınması, biriktirilmesi ve bertaraf faaliyetlerinin denetlenemediği, yıl içinde biriken, toplanan ve bertaraf edilen hafriyat toprağı ile inşaat/yıkıntı atıklarına ilişkin istatistikî bilgi elde edilememesi sebebiyle yılsonlarında ilgili Valiliğe bildirim yapılmadığı hususuyla karşılaşılmaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7'nci maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, "Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhi işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak." denilmektedir.

Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği'nin "Belediyelerin Görev ve Yetkileri" başlıklı 8 inci maddesinde;

"İl belediye mücavir alanı içerisinde il ve ilçe belediyeleri, büyük şehirlerde büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri dışında ise ilçe belediyeleri,

a) Hafriyat toprağı, inşaat/yıkıntı atıkları ile doğal afet atıklarının toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması, geri kazanılması ve bertarafı ile ilgili yönetim planı hazırlamakla,

b) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları geri kazanım tesisleri sahaları ile depolama sahalarını belirlemek, kurmak/kurdurtmak ve işletmek/işlettirmekle,

c) Depolama sahası yerinin seçimi, inşaatı veya işletilmesi sırasında çevre ve insan sağlığını olumsuz etkilemeyecek şekilde gerekli tedbirleri almak veya aldirtmakla,

d) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıklarının toplanması, taşınması ve bertaraf bedelini belirlemekle,

e) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları için toplama, taşıma hizmeti verecek firmaların adresleri ve telefon numaraları ile nakliye bedellerini halkın bilgilemeyeği şekilde ilan etmekle,

f) Hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıklarının toplanması, geçici biriktirilmesi, taşınması ve bertarafı faaliyetlerini denetlemekle,

g) Belediye sınırları içindeki hafriyat toprağı ve inşaat/yıkıntı atıkları geri kazanım tesisleri ile depolama sahalarına izin vermek ve gerektiğinde bu izni iptal etmekle,

h) Toplanan inşaat/yıkıntı atıklarını öncelikle altyapı çalışmalarında kullanmak/kullandırmakla,

ı) Belediye sınırları içinde oluşan, toplanan, geri kazanılan ve bertaraf edilen hafriyat toprağı ile inşaat/yıkıntı atıklarına ilişkin istatistiki bilgileri valilikler aracılığı ile yıl sonunda Bakanlığa bildirmekle,

j) Doğal afet atıklarının yönetimi konusunda valilik koordinasyonunda oluşturulan Kriz Merkezi kararlarını uygulamakla,

yükümlüdürler.”

hükmüne yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi gerek 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, gerekse de Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği, büyükşehir belediyelerine hafriyat toprakları ve inşaat/yıkıntı atıklarının takip ve kontrolü hususunda önemli görevler vermektedir.

Ülkemizde kentleşmenin ve buna bağlı olarak da inşaat faaliyetlerinin hızla arttığı düşünüldüğünde, hafriyat toprakları ve inşaat atıklarının takip ve kontrolünün çevresel etkilerinin oldukça önemli seviyede olduğu düşünülmektedir. **Bu sebeple kamu idaresi açısından hafriyat atıklarını bertaraf, takip ve kontrolü ile ilgili tedbirlerin alınmasının, hem çevrenin korunması hem de önemli gelir kalemi olması sebebiyle mevzuatta belirtilen sorumlulukların yerine getirilmesinin elzem olduğu değerlendirilmektedir.**

4. ALIŞVERİŞ MERKEZLERİNE RUHSAT VERİLMEMESİ NEDENİ İLE 4708 SAYILI YAPI DENETİMİ HAKKINDA KANUN ÇERÇEVESİNDE ALINMASI GEREKEN PAYLARIN ALINMAMASI

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 5 inci maddesinin altıncı

fıkrasında “Yapı denetim hizmet bedeli, yapı denetim kuruluşlarının hizmet bedellerinin ödenmesinde kullanılmak üzere yapı sahibince il muhasebe birimlerinde açılacak emanet nitelikli hesaba yatırılır. Yatırılan tutarların %3’ü ruhsatı veren idarenin, %3’ü Bakanlık bünyesinde bulunan döner sermaye işletmesinin hesabına aktarılır.” hükmü yer almaktadır.

Söz konusu Kanun’un 1, 4, 8 ve 12 nci maddelerine dayanılarak hazırlanan Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği’nin 25 inci maddesinde, “(1) **(Değişik:RG-5/2/2013-28550)** Kanun ile öngörülen hizmet bedellerini karşılamak üzere, Bakanlıkça Defterdarlık Muhasebe Müdürlüğü ve Mal Müdürlüklerinde emanet hesapları açılır. Yapı denetim kuruluşunun hizmet bedelleri, yapı sahibince bu hesaplara yatırılır. Yapı denetim hizmetine ait her hakediş bedelinin % 3’ü ruhsatı veren ilgili idarenin ve % 3’ü ise Bakanlık bünyesindeki döner sermaye işletmesinin hesabına aktarılır.

(2) Bu hesap başka maksatlarla kullanılamaz. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda belirtilen borçlar da dâhil olmak üzere haczedilemez ve tedbir konulamaz.”

denilmektedir.

Diğer taraftan 29.01.2015 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 5 inci maddesinin yedinci fıkrasında, “Büyükşehirlerde, alışveriş merkezlerine yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi

ve işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermeye büyükşehir belediyeleri yetkilidir...” denilmektedir.

6585 sayılı Kanun’un 3, 5, 10, 11, 12, 16 ve 17 nci maddelerine dayanılarak hazırlanan Alışveriş Merkezleri Hakkında Yönetmelik’in 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde de alışveriş merkezinin 4 üncü maddede belirtilen niteliklere sahip perakende işletmeyi ifade ettiği belirtilmiştir. 4 üncü maddede alışveriş merkezinin nitelikleri ise;

“(1) Alışveriş merkezinin;

a) Bir yapıya veya alan bütünlüğü içinde yapılar topluluğuna,

b) En az beş bin metrekare satış alanına,

c) İçinde en az biri büyük mağaza niteliğini taşımak şartıyla beslenme, giyinme, eğlenme, dinlenme, kültürel ve benzeri ihtiyaçların bir kısmının veya tamamının karşılandığı en az on işyerine ya da büyük mağaza niteliği taşıyan işyeri bulunmasa dahi beslenme, giyinme, eğlenme, dinlenme, kültürel ve benzeri ihtiyaçların bir kısmının veya tamamının karşılandığı en az otuz işyerine,

ç) Bu Yönetmelikte belirtilen ortak kullanım alanlarına,

d) Merkezi bir yönetime,

Sahip olması gerekir.”

şeklinde belirtilmiştir.

Buna göre 6585 sayılı Kanun kapsamında alışveriş merkezlerine yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi ve işyeri açma ve çalışma ruhsatı vermeye büyük-

şehir belediyeleri yetkili olduğundan alışveriş merkezlerine ilişkin yapı ruhsatlarının büyükşehir belediyeleri tarafından verilmesi ve bu doğrultuda il muhasebe birimlerinde açılan emanet hesaplarından yapı denetim hizmet bedeli payı olan %3'lük payın ilgili belediyeye aktarılması gerekmektedir.

Uygulamada bazı büyükşehir belediyelerinde ruhsat verme yetkileri dâhilinde olan alışveriş merkezleri ile ilgili olarak gerekli ruhsat verme çalışmalarının yapılmadığı ve yılı içerisinde il muhasebe birimlerinden bu belediyelere herhangi bir pay aktarımının yapılmadığı görülmektedir.

5. BELEDİYE SINIRLARI İÇİNDEKİ BAZI İŞLETMELERİN İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞMA RUHSATI OLMADAN FAALİYETTE BULUNMALARINI

10.08.2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümlerine göre belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için ilgili belediyeden işyeri açma ve çalışma ruhsatının alınması gerekmektedir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "İşyeri Açma İzni Harcı" başlıklı 81 inci maddesinde, belediye sınırları veya mücavir alanlar içinde bir işyerinin açılmasının işyeri açma izni harcına tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

Anılan mevzuat hükümlerine göre belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için

ilgili belediyeden işyeri açma ve çalışma ruhsatının alınması ve ruhsat işleminde de işyeri açma izin harcı alınması gerekmektedir.

Oysa yapılan denetimlerde bazı belediyelerde birçok işyerinin ruhsatsız faaliyet gösterdiği; buna bağlı olarak da işyeri açma ve çalışma ruhsat harcının tahsil edilmediği görülmektedir.

6. YAPI RUHSATI VEYA YAPI KULLANMA İZİNİ OLMAYAN BİNALARDAN EMLAK VERGİSİNİN ALINMAMASI

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 21 inci maddesine göre bu Kanun'un kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden yapı ruhsatı alınması gereklidir. Kanun'un 30 uncu maddesine göre ise, yapı tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları tamamlandığı takdirde bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediye veya valilikten; 27 nci maddeye göre ruhsata tabi olmayan yapıların tamamen veya kısmen kullanılabilmesi için ise ilgili belediye ve valilikten izin alınmalıdır.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nun bina vergisine ilişkin "Mükellef" başlıklı 3 üncü maddesinde de "Bina Vergisini, binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler öder." denilmektedir.

Bu hüküm uyarınca, ruhsatı bulunmayan yapılarda, tapu kayıtlarında bina maliki gözükme bile binaya malik gibi tasarruf edenlerin mükellef olarak emlak

vergi ödemeleri gerekmektedir. Emlak vergisinin konusunu bina oluşturduğundan yapının kaçak yapı olmasının ya da yapı kullanım izninin bulunmamasının emlak vergisinin bina vergi değeri üzerinden alınmasına engel olmayacağı düşünülmektedir.

Dolayısıyla, ruhsatı bulunmayan bu kaçak yapıların ruhsat almalarının sağlanması ve ruhsat alınmasa bile bu yapıların emlak vergisinin bina vergi değeri üzerinden alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Ancak, yapılan denetimlerde bazı belediyelerde belediye sınırları içerisinde yapı ruhsatı olmadan kullanımına devam edilen binaların bulunduğu ve bu binalardan emlak vergisi alınmadığı görülmektedir.

7. AMBALAJ ATIKLARININ TOPLANMASI İÇİN YETKİ VERİLEN ŞİRKETLERDEN HERHANGİ BİR BEDEL ALINMAMASI

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; *"Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak."* belediyelerin imtiyazları arasında sayıldığından, belediyeler katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri ya bizzat kendisi yapacak yahut mevzuat hükümleri çerçevesinde yaptıracaktır.

2872 sayılı Çevre Kanunu'na dayanılarak çıkarılan Ambalaj Atıklarının

Kontrolü Yönetmeliği; 27.12.2017 tarih ve 30283 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.01.2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Ambalaj atıklarının yönetimine ait ilgili Bakanlığın görev ve yetkilerinin belirtildiği Yönetmelik'in 6 ncı maddesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına çeşitli görevler yüklenmiş olmakla birlikte anılan Bakanlık daha çok işin koordinasyonu ve denetimi gibi konularda yetkilidir.

Aynı Yönetmelik'in "Belediyelerin görev ve yetkileri" başlıklı 8 inci maddesinde; ambalaj atıklarının ayrı toplanmasından, 5216 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi kapsamında büyükşehir belediye sınırları içerisinde ilçe belediyeleri ve 5393 sayılı Kanun'un 15 inci maddesi kapsamında belediyeler sorumlu tutulmuştur.

Bu süreçte belediyeler, ambalaj atığını toplamak veya toplattırmak, bu iş için toplama ayırma tesisi kurmak/kurdurmak, işletmek/işlettirmek ve kurduğu tesislere çevre lisansı/geçici faaliyet belgesi almak/aldırmak zorunda olup söz konusu bu işleri ya bizzat kendilerinin yapması ya da Çevre ve Şehircilik Bakanlığından çevre lisansı almış firmalarla sözleşme yaparak yetkiyi devretmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde bazı belediyelerde özel şahıslara herhangi bir ihale yapılmadan ambalaj atığı toplama imtiyazı verildiği ve verilen imtiyaz hakkı karşılığında herhangi bir gelir elde edilmediği görülmektedir.

Oysa ambalaj atıklarının toplanması işi gelir getirici bir faaliyet olup 2886

sayılı Devlet İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde ihale yoluyla söz konusu imtiyaz hakkı devrinin yapılması ve karşılığında da gelir elde edilmesi gerekir.

8. AVUKATLIK VEKÂLET ÜCRETLERİNİN GELİR HESAPLARINA KAYDEDİLMESİ GEREKEN TUTARLARININ EMANET HESAPLARINDA İZLENMESİ

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Avukatlık Ücretinin Dağıtımı" başlıklı 82 nci maddesinde belediye lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle karşı taraftan tahsil olunan vekâlet ücretlerinin dağıtımı hakkında 1389 sayılı Devlet Davalarını İntaç Eden Avukat ve Saireye Verilecek Ücreti Vekâlet Hakkında Kanun'un kıyas yolu ile uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin "Yürürlükten kaldırılan ve uygulanmayacak hükümler ile atıflar" başlıklı 18 inci maddesinin birinci fıkrasında 1389 sayılı Kanun'un yürürlükten kaldırıldığı, diğer mevzuatta 1389 sayılı Kanun'a yapılan atıfların bu Kanun Hükmünde Kararname'ye yapılmış sayılacağı belirtilmiştir.

Mezkûr Kanun Hükmünde Kararname'nin "Davalardaki temsilin niteliği ve vekâlet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı" başlıklı 14'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde; vekâlet ücretinin %55'inin dava ve icra dosyasını takip eden hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü veya avukata, %40'ının ise dağıtımın yapıldığı yıl içerisinde altı aydan fazla süreyle hukuk

biriminde fiilen görev yapmış olmak şartıyla, hukuk birim amiri, hukuk müşaviri, muhakemat müdürü ve avukatlara eşit olarak ödeneceği, (c) bendinde ise; dağıtımı yapılmayan %5'lik kısmın muhasebe birimince Hazineye gelir kaydedileceği ve ayrıca emanet hesabında toplanan ve dağıtımı yapılamayan vekâlet ücretlerinin tahsilini takip eden üçüncü bütçe yılının sonunda gelir kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin 16 ncı maddesinde vekâlet ücretlerinin dağıtımına dair usullerin Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda Vekâlet Ücretlerinin Dağıtımına Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiş ve 08.07.2012 tarih ve 28347 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Mezkûr Yönetmelik'in "Ödenecek vekalet ücretinin limiti ve dağıtım şekli" başlıklı 6 ncı maddesinde yukarıda bahsedilen Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine paralel hükümlere yer verilmiş, birinci fıkranın (c) bendinde ise toplanan vekalet ücretlerinden dağıtımı yapılmayan %5'lik kısmın muhasebe birimince Hazineye gelir kaydedileceği ifade edilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 333 Emanetler Hesabına ilişkin 260 ıncı maddesinde ise emanet olarak nakden veya mahsuben tahsil edilen tutarların 333- Emanetler Hesabı

kullanılarak muhasebeleştirileceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in "Hesabın işleyişi" başlıklı 262 nci maddesinde ise;

"Emanetler hesabına ilişkin alacak ve borç kayıtları aşağıda gösterilmiştir.

a) Alacak

1) *Emanet olarak nakden tahsil edilen tutarlar bu hesaba alacak, 100-Kasa Hesabı, 102-Banka Hesabı veya ilgili diğer hesaplara borç kaydedilir.*

...

b) Borç

1) *Bu hesapta kayıtlı tutarlardan nakden yapılan ödeme ve göndermeler bu hesaba borç, 100-Kasa Hesabı veya 103-Verilen Çekler ve Gönderme Emirleri Hesabı, ya da ilgili diğer hesaplara alacak kaydedilir.*

2) *Bu hesapta kayıtlı tutarlardan başka bir hesaba aktarılanlar veya kayıtlı bir borca mahsup edilenler bu hesaba borç, ilgili hesaba alacak kaydedilir.*

3) *Bu hesapta kayıtlı tutarlardan bütçeye gelir yazılması gerekenler bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak; diğer taraftan, 805-Gelir Yansıtma Hesabına borç, 800-Bütçe Gelirleri Hesabına alacak kaydedilir."*

hükümleri mevcuttur.

Bu hükümlere göre Kamu İdaresi lehine karar bağlanan ve tahsil edilen

vekâlet ücretleri, bir emanet hesabında toplanacak, bu tutarın %5'i bütçeye gelir kaydedilecek, kalan %95'lik kısım ise 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de belirtilen limitler dâhilinde vekâlet ücretini hak eden personele söz konusu emanet hesabından ödenecektir. Bunun yanında emanet hesabında toplanan ve dağıtım yapılamayan vekâlet ücretleri, tahsilini takip eden üçüncü bütçe yılının sonunda emanet hesaplarından çıkarılarak gelir kaydedilecektir.

Uygulamada, bazı belediyelerde belediye lehine sonuçlanan dava ve icra takipleri nedeniyle elde edilen vekâlet ücretlerinin dağıtım yapılmayan %5'lik kısmı gelir olarak kaydedilmeden emanet hesaplarında bekletilmektedir. Ayrıca üçüncü yıl geçtiği için gelir kaydedilmesi gereken vekâlet ücreti tutarının da gelir kaydedilmediği görülmektedir.

9. SONUÇ

Yukarıdaki başlıkların ayrıntılı olarak incelenmesi halinde de görüleceği üzere belediyelere çeşitli mevzuat hükümleri ile kaynak yaratma yetkisi verilmiştir. Ancak, uygulamada bu yetkilerin kimi belediyelerde kullanılmadığını görmekteyiz. Bunun sebebi kanaatimizce bilgi eksikliğidir. Biz makalemizle bu bilgi eksikliğinin giderilmesini hedefledik. Ancak değinemediğimiz diğer konulardaki bilgi eksikliğinin giderilmesi için Sayıştayın wep sayfasında yayımlanan kamu idaresi raporlarının incelenmesinde fayda olacağını değerlendirmekteyiz.

Dr. Hüseyin BİLGİN

*Konya Bölge İdare Mahkemesi
İkinci İdari (İmar) Dava Dairesi
Üyesi*

7181 SAYILI KANUNLA 6306 SAYILI KANUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

1. GİRİŞ

7181 sayılı Tapu Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 04.07.2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş olup Cumhurbaşkanı tarafından 10.07.2019 tarihinde onaylanarak **10.07.2019 gün ve 308 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.** 7181 sayılı Kanun, yürürlük ve yürütme maddeleri dahil olmak üzere 29 maddeden oluşmaktadır. Anılan Kanunla birlikte başta 2644 sayılı Tapu Kanunu olmak üzere, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer

Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 4721 sayılı Türk Medeni Kanun, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunda önemli değişiklikler yapılmıştır.

6306 sayılı Kanunun amacı; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve stan-

dartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemek olarak ifade edilmiştir (m.1). Görüldüğü üzere sağlıklı yapılaşmanın sağlanmasını amaçlayan bu Kanunda çıktığı 2012 yılından itibaren çok sayıda değişiklik meydana gelmiş bulunmaktadır. En son değişiklik daha önce de bir başka çalışmamıza konu edilen 7153 sayılı Kanun ile yapılmıştı¹. 7153 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerden sonra 7181 sayılı Kanunla yeniden bu Kanunun bazı maddelerinde değişikliğe gidilmiştir. Bu çalışmamızda da 6306 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler ele alınıp incelenmiş ve yeni düzenlemelerin getirdiği yeniliklerin neler olduğu hususu eski düzenlemelerle birlikte kıyaslanarak ele alınıp açıklanmıştır².

2. UYGULAMA İŞLEMLERİ

6306 sayılı Kanunun 6. maddesi “uygulama işlemleri” başlığını taşımaktadır³. Anılan maddede 7153 sayılı Kanun-

la yapılan değişikliklerden sonra 7181 sayılı Kanunla da bir takım değişikliklere gidilmiştir (7181 SK m.24). Anılan değişikliklere bakıldığında;

1- Anılan maddenin birinci fıkrasında 3 önemli değişiklik yapılmıştır:

a- Birinci fıkranın dördüncü cümlesi “Belirtilen haklar ve şerhler, tapuda; tevhit, ifraz, terk, tescil, kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisine ilişkin işlemlerin yapılmasına engel teşkil etmez ve bu işlemlerde muvafakat aranmaz.” şeklinde iken “Belirtilen haklar ve şerhler, tapuda; tevhit, ifraz, alan düzeltme, taksim, ihdas, terk, tescil, kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisine ilişkin işlemlerin yapılmasına engel teşkil etmez ve bu işlemlerde maliklerin ve ilgililerin muvafakati aranmaz.” şeklinde değiştirilmiştir. Yeni düzenlemede **tapuda yapılabilecek işlemlerin türü artırılmış ve sayılan işlemlerde maliklerin ve ilgililerin muvafakati aranmayacağı hususu ayrıca ve açıkça belirtilmiştir.**

b- Aynı fıkraya yukarıda belirtilen değişik dördüncü cümleden sonra gelmek ve yeni beşinci cümle olmak üzere, “Yeni yapılar için kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisi safhasında belirtilen haklar ve şerhler, muvafakat aranmaksızın sadece söz konusu haklar ve şerhlerden yükümlü olan malike düşecek bağımsız bölümler üzerinde devam ettirilir.” cümlesi eklenmiştir. **Taşınmaz sahibinin kendi hissesine düşen kısımla ilgili hak ve yükümlü olması esas alınmıştır.**

c- Aynı fıkranın “Bu şekilde belirlenen uygulama alanında cins değişikliği, tevhit, ifraz, terk, ihdas ve tescil işlem-

1 Hüseyin Bilgin, “7153 sayılı Kanunla 3194 ve 6306 sayılı Kanunlarda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, Mahalli İdareler Dergisi, Subat 2019, s.52-69.

2 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin altıncı fıkrasına birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir: “Devredilen bu gayrimenkuller için Cumhurbaşkanınca kentsel dönüşüm ve gelişim alanı kararının alındığı tarihten itibaren ecrimisil tahakkuk ettirilmez, tahakkuk ettirilen ecrimisiller terkin edilir, tahsil edilenler ise iade edilir.” (7181 SK m.20)

3 Kentsel Dönüşüm uygulamaları hakkında geniş bilgi için bkz. Muhammet Sönmez, Kentsel Dönüşüm Hukuku (Teorik ve Uygulamalı Bir Anlatım), Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2019; Ali Rıza İlgezdi, Adım Adım Kentsel Dönüşüm, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2019; Elif Bilke, Kentsel Dönüşüm Kapsamında Afet Riski Altındaki Alanların Tespit ve Yargısal Denetimi, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2019; Şenol Saltık, Tüm Yönleriyle Kentsel Dönüşüm, Örnek Dilekçeler- Güncel İçtihatlar, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2018; Gün Yazıcı, Yargı Kararları Işığında Kentsel Dönüşüm, Riskli Yapılar ve Yargısal Denetim, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2018; Yasın Sezer / Hüseyin Bilgin, Kentsel Dönüşüm Uygulama Rehberi, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2017.

leri muvafakat aranmaksızın Bakanlık, TOKİ veya İdare tarafından resen yapılır veya yaptırılır. “şeklindeki beşinci fıkrası ise, “Uygulama alanında cins değişikliği, tevhit, ifraz, alan düzeltme, taksim, ihdas, terk ve tescil işlemleri muvafakat aranmaksızın Bakanlık, TOKİ veya İdare tarafından resen yapılır veya yaptırılır.” şeklinde değiştirilmiştir. **Cümle metninde sadeleştirmeye gidilmesinin yanında alan düzeltme, taksim gibi işlemler de cümle kapsamına alınmıştır.**

2- Yine altıncı maddenin 10. fıkrası “ Bu Kanun uyarınca yapılan iş ve işlemlere ilişkin olarak adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde belirtilen adreslere yapılan tebligat, muhataplarına yapılmış sayılır.” şeklinde iken Anayasa Mahkemesinin 1/3/2014 tarihli ve 27/2/2014 tarihli E.: 2012/87 ve K.:2014/41 sayılı Kararı ile iptal edilmesi üzerine fıkra metni yeniden düzenlenmiştir. Fıkranın yeni hali “(10) Bu Kanun uyarınca gerçekleştirilecek dönüşüm uygulamalarındaki taşınmazlar, gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi veya arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine istinaden yapım işini üstlenen müteahhide devredilmiş ise, malikler adına kat irtifakı kuruluncaya kadar, o yapım işine ait malzeme ve işçilik alacakları hariç olmak üzere, müteahhidin üçüncü kişilere olan borçlarından dolayı bu taşınmazlar hakkında haciz ve tedbir uygulanamaz. Yapım işine başlanmasından itibaren altı ay içerisinde kat irtifakının kurulmaması durumunda, bu taşınmazlar hakkında haciz ve tedbirler uygulanır.” şeklindedir. Buna göre, **6306 sayılı Kanun uyarınca kentsel dönüşüm amacıyla müteahhide devredilen taşınmazlara müteahhidin**

üçüncü kişiye olan borçlarından dolayı haciz ve tedbir konulamayacaktır. Ancak burada altı aylık bir süre getirilmiştir, bu süre geçtikten sonra anılan taşınmazlara haciz ve diğer tedbirler uygulanabilecektir.

3- Altıncı maddeye 12. fıkradan sonra gelmek üzere 13. ve 14 fıkra hükümleri eklenmiştir.

a- “(13) Bu Kanun kapsamındaki alanlarda ve parsellerde gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişilerince uygulamada bulunulması durumunda yapım işini üstlenen müteahhitlerin payına düşen bağımsız birimlerin satışı, inşaatın ilerleme seviyesine göre ve İdarenin iznine istinaden yapılabilir. Müteahhit, kendi payına düşen bağımsız birimlerin satışına izin verilmesi için İdareye müracaat eder. İdare, yerinde tespit yaparak veya yapı denetimi sisteminden kontrol ederek inşaatın tamamlanma oranını belirler ve bu oranın %10’u altındaki oranda müteahhit payına düşen bağımsız birimlerin satışının yapılabileceğini ilgili tapu müdürlüğüne bildirir. Müteahhit payına düşen bağımsız birimlerin, inşaatın tamamlanma oranında veya bu oranın üstündeki bir oranda satışı için bütün maliklerin muvafakati gerekir.” Fıkra hükmü ile **kentsel dönüşüm amacıyla müteahhide devredilen taşınmazlarda müteahhidin payına düşen kısımlarının satışının yapılması kural altına alınmıştır. Bu sayede müteahhit tarafından sadece kendi payına düşen kısmı bitirip satmasının da önüne geçilmek istenilmiştir. Diğer maliklerin rızası olmadan müteahhidin tüm payını satışı engellenmiştir.**

b- “(14) Bu Kanun kapsamındaki alanlarda ve parsellerde; oy birliği ile anlaşma sağlanmasından veya hisseleri oranında paydaşların en az üçte iki çoğunluğu ile karar alınıp bu karara katılmayanların hisselerinin satışından sonra müteahhitten kaynaklanan sebeplerle, bir yıl içinde yeni yapının yapım işine başlanmamış veya yapım işi belirli bir seviyede durdurulmuş ve en az altı aydır projenin bitirilmesini gerektirecek seviyede ekip ve ekipmanla inşai faaliyete devam edilmiyor ise, yapılan sözleşmelerin feshi için hisseleri oranında maliklerin en az üçte iki çoğunluğu ile karar alınabilir. Bu karar ile birlikte Bakanlığa başvurularak yeni yapının yapım işine başlanıp başlanmadığının veya yapım işinin projenin bitirilmesini gerektirecek seviyedeki ekip ve ekipmanla devam edip etmediğinin tespiti istenir. Bakanlıkça; belirtilen durumların tespit edilmesi hâlinde, müteahhide otuz gün süre verilerek işe başlaması veya devam etmesi gerektiği, aksi takdirde bu sürenin bitim tarihi itibarıyla sözleşmelerin resen feshedileceği ihtar edilir. Bu ihtarla rağmen işe başlanmaması veya devam edilmemesi durumunda, ayrıca ihtar çekmeye gerek kalmaksızın otuz günlük sürenin bittiği tarih itibarıyla hak sahipleri ile müteahhit arasında imzalanmış olan gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri ilgililerinin muvafakati aranmaksızın resen feshedilmiş sayılır. Fesih sonrasında, taşınmazların siciline şerh edilmiş olan gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri maliklerin veya Bakanlığın talebi üzerine terkin edilir. Fesih tarihi-

ne kadar yapılmış olan işler, devrolunan hisseler, yapılan ödemeler ve diğer hususlarda genel hukuk hükümleri uygulanır. Fesih tarihine kadar müteahhit tarafından hak sahiplerine yapılan kira yardımı ödemeleri hak sahiplerinden geri talep edilemez.”

ba. Fıkra hükmü ile **kentsel dönüşüm amacıyla müteahhide devredilen taşınmazlarda, müteahhitten kaynaklanan nedenlerle bir yıl içinde inşaatın başlanılmaması veya başlanılmış olan bir inşaat 6 ay süreyle herhangi bir inşai faaliyette bulunulmaması durumunda taşınmaz malikleri en az üçte iki çoğunluk ile sözleşmenin feshine karar verebilirler.**

bb. Anılan karardan sonra Çevre ve Şehircilik Bakanlığına başvuru yapılması ve bu başvuruda yeni yapının yapım işine başlanıp başlanmadığının veya yapım işinin projenin bitirilmesini gerektirecek seviyedeki ekip ve ekipmanla devam edip etmediğinin tespitinin istenilmesi gerekmektedir.

bc. Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca gerekli tespitler yapıldıktan sonra **müteahhide 30 günlük bir süre verilir ve bu süre içinde işe başlaması ya da başlayan işe devam etmesi gerektiği aksi takdirde sözleşmenin feshedileceği bildirilir.** Bu süre sonunda müteahhit tarafından işe başlanılmaması veya devam edilmemesi halinde ayrıca başka bir bildirim gerek kalmaksızın hak sahipleri ile müteahhit arasında imzalanan sözleşmeler resen feshedilmiş sayılacaktır.

bd. Fesih işlemi sonrasında, taşınmazların siciline şerh edilmiş olan gay-

rimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri maliklerin veya Bakanlığın talebi üzerine tapı silicilinden terkin edilecektir.

be. Fesih tarihine kadar yapılmış olan işler, devrolunan hisseler, yapılan ödemeler ve diğer hususlarda genel hukuk hükümleri uygulanır. Buna göre, taraflar genel hukuk kurallarına göre adli yargı yerlerinde alacaklarının tahsili amacıyla alacak davası açabilecektir.

bf. Son olarak **fesih tarihine kadar müteahhit tarafından hak sahiplerine yapılan kira yardımı ödemeleri hak sahiplerinden geri talep edilemeyecektir.** Burada iyi niyetli olan hak sahiplerinin iyi niyetinin korunması amaçlanmıştır.

Görüldüğü üzere 6. maddede 3 üst başlık altında önemli değişiklikler yapılmıştır. Anılan bu değişikliklerin gerekçesi Kanun tasarısında “Madde ile; 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamındaki yapıların sicilinde bulunan haklar ve şerhlerin yapının yıkılmasından sonra hisseler üzerinde devam edeceği ancak bu hakların ve şerhlerin dönüşüm uygulaması kapsamında tapuda yapılacak işlemler için engel teşkil etmeyeceği açıkça düzenlenmektedir. Diğer taraftan, belirtilen haklar ve şerhlerin, yeni yapılar için kat irtifakı ve kat mülkiyeti tesisi safhasında söz konusu haklar ve şerhlerden yükümlü olan malike düşecek bağımsız bölümler üzerinde devam ettirilmesi ve bu suretle alacaklı olanların herhangi bir zarara uğramamasının temin edilmesi amaçlanmaktadır.

Dönüşüm uygulamalarının zaman kaybına ve kesintiye uğramadan yürü-

tülebilmesi için malikler ile müteahhitler arasında imzalanan sözleşmelere göre malikler taşınmazlarını müteahhide devretmektedir. Kat irtifakının kurulması veya dönüşüm uygulamasının tamamlanması ile birlikte müteahhit maliklerin haklarına karşılık gelen bağımsız bölümleri tapuda maliklere iade etmektedir. Bütün taşınmazların tapuda müteahhide devredildiği bir safhada müteahhitin üçüncü kişilere olan borçlarından dolayı bu taşınmazlar hakkında haciz ve tedbir uygulandığı zaman hem dönüşüm uygulaması tamamlanamamakta ve hem de malikler mağdur olmaktadır. Belirtilen sebeple, bu madde ile Kanun kapsamındaki taşınmazların dönüşüm uygulamaları için yapım işini üstlenen müteahhite devredilmesi durumunda, müteahhitin üçüncü kişilere olan borçlarından dolayı bu taşınmazlar hakkında haciz ve tedbir uygulanamayacağı düzenlenmiştir.

Ayrıca, Kanun kapsamındaki alanlarda ve parsellerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerince uygulamada bulunulması durumunda yapım işini üstlenen müteahhitlerin payına düşen bağımsız birimlerin satışının, inşaatın ilerleme seviyesine göre ve idarenin iznine istinaden yapılabilmesine yönelik düzenleme yapılması amaçlanmaktadır.

Yine, uygulamada malikler ve müteahhitler arasında anlaşma sağlanmış olmasına rağmen müteahhitten kaynaklanan sebeplerle uzunca bir zaman yeni yapının yapım işine başlanılmaması veya yapım işine belirli bir seviyeden sonra devam edilmemesi gibi durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu gibi durumlarda malikler

işe başka bir müteahhit ile devam etmek istediklerinde mevcut sözleşmelerin genel hükümlere göre fesih edilmesi uzunca bir zaman almakta ve bu da maliklerin daha da mağduriyetine sebep olabilmektedir. Belirtilen sebeple, Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi suretiyle; Kanun kapsamındaki alanlarda ve parsellerde maliklerce anlaşma sağlanmasından sonra bir yıl içinde yeni yapının yapım işine başlanılmamış ise veya yapım işi belirli bir seviyede durdurulmuş ve en az altı aydır inşai faaliyete devam edilmiyor ise, sözleşmelerin feshi için hisseleri oranında maliklerin en az üçte İki çoğunluğu ile karar alınabileceği, belirtilen durumlarının varlığının Bakanlıkça tespit edilmesi halinde müteahhide otuz gün süre verilerek işe başlamasının veya devam etmesinin istenileceği ve bu ihtara rağmen işe başlanılmaması veya devam edilmemesi durumunda, otuz günlük sürenin bittiği tarih itibarıyla daha önce imzalanmış olan sözleşmelerin resen fesih edilmiş sayılacağı düzenlenmektedir. Ayrıca, fesih sonrasında, fesih tarihine kadar yapılmış olan işler, devrolunan hisseler, taraflar arasında yapılan ödemeler ve benzeri konularda genel hukuk hükümlerinin uygulanacağı, ancak fesih tarihine kadar müteahhit tarafından hak sahiplerine yapılan kira ödemelerinin hak sahiplerinden geri talep edilemeyeceği hükme bağlanmaktadır.” şeklinde ifade edilmiştir⁴.

3. UYGULAMALARIN RESEN YAPILMASI

7181 sayılı Kanunla 6306 sayılı Kanuna yeni bir madde eklenmiştir. Anılan

madde hükmü ek madde olarak düzenlenmemiş olup, “uygulama işlemleri” başlıklı 6. maddeden sonra “ uygulamaların resen yapılması” başlığı altında 6/A maddesi olarak bu madde ihdas edilmiştir (7181 SK m.25)⁵. 6/A maddesi 7 alt fıkradan oluşan bir maddedir. Buna göre,

1. Birinci fıkrada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından resen kentsel dönüşüm yapılacak haller düzenlenmiştir. Buna göre, yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlar ile kendiliğinden çöken veya zemin kayması, heyelan, su baskını kaya düşmesi, yangın, patlama gibi sebeplerle ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlarda dönüşüm uygulamaları maliklerinin ve ilgililerinin muvafakati aranmaksızın Bakanlıkça yapılabilir veya yaptırılabilir. Burada uygulama yapılacak alanın sınırları uy-

5 “Madde ile; yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlarda, kendiliğinden çöken veya zeminin kayması, heyelan, yangın gibi afetler veya patlama gibi olaylar neticesinde ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlarda dönüşüm uygulamalarının maliklerin ve ilgililerinin muvafakati aranmaksızın Bakanlıkça resen yapılacağı veya yaptırılacağı düzenlenmektedir. Bu kapsamda, uygulamaların hızlı ve kesintiye uğramadan yürütülmesi için; riskli yapı tespiti, bu tespiti itiraz, tahliye iş ve işlemlerinin yapılacağı süreler ile tapuda, belediyelerde ve diğer idareler nezdinde yapılacak iş, işlem ve uygulamalarda maliklerin ve ilgililerin muvafakatinin aranmayacağı, alandaki taşınmazların, kamu kurum ve kuruluşlarına ait olanlar da dahil olmak üzere Hazine adına tescil edileceği ve yeni yapılar için kat irtifakı veya kat mülkiyetinin; hak sahiplerine haklarına karşılık gelecek bağımsız bölümlerin devri yapıncaya kadar Hazine adına kurulacağı düzenlenmektedir. Ayrıca, uygulama yapılacak alanda hak sahipleri ile TOKİ, İdare veya müteahhitler arasında, daha önce imzalanmış olan gayrimenkul satış vadeli sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinin ilgililerinin muvafakati aranmaksızın fesih edilmiş sayılacağı düzenlenmekte ve fesih edilmiş sayılan bu sözleşmelere göre tarafların ve Bakanlığın hakları ve sorumlulukları belirtilmektedir. Ayrıca hak sahipliği çalışmalarının nasıl yapılacağı ile yapılacak yeni taşınmazların hak sahiplerince teslim alınmaması durumunda hak sahibinin mevcut taşınmazının değerinin hak sahibine ödenerek işlem yapılacağı hüküm altına alınmaktadır.”<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi : 24.08.2019).

4 <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi : 24.08.2019)

gulama bütünlüğü gözetilerek Bakanlıkça belirlenecektir (m.6/A-1).

2. Uygulamaların Bakanlıkça resen yapılması kapsamında olmak üzere;

a. Riskli yapı tespit masrafları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca resen yapılacak ve bu masraflar da Dönüşüm Projeleri Özel Hesabından karşılanacaktır (m.6/A-2, c.1).

b. Riskli yapı sahiplerine ayrıca bir tebligat yapılmaz. Bunun yerine riskli olarak tespit edilen yapıların listesi bu yapıların kapına asılır ve bu askılar tebliğ yerine geçer. Aynı zamanda yapının bulunduğu yer muhtarlıklarında da riskli yapıya ilişkin listeler iki gün süre ile asılarak ilan edilecektir (m.6/A-2, c.2). **Riskli yapı tespiti işlemi bu ilan ile maliklere şahsen tebliğ edilmiş sayılacaktır** (m.6/A-2, c.3).

c. Riskli yapı tespitlerine karşı ilgili taşınmaz maliklerince itiraz edilebilir. Ancak burada itiraz ve itirazın karara bağlanma süreleri oldukça kısıtlanmıştır. Buna göre, ilgili taşınmaz malikleri veya kanuni temsilcileri riskli yapı tespitlerine karşı iki gün içinde itiraz edebilirler. **Burada itiraz süresi iki gün olarak belirlenmiştir. İtiraz üzerine teknik heyetler itirazları üç gün içerisinde inceleyip karara bağlayacaktır** (m.6/A-2, c.4). **Görüldüğü üzere itiraz süresi gibi itiraz üzerine karar verme süresi de oldukça kısa tutulmuştur.**

3. Yukarıda belirtilen riskli yapıların Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca verilen süre içerisinde tahliye edilmesi de mecburidir (m.6/A-3, c.1). Eğer ilgililer

Bakanlıkça belirlen süre içerisinde bu yapıları tahliye etmezlerse bu takdirde, gerektiğinde güvenlik güçlerinden de yardım alınmak suretiyle kilitli olan kapıları açmak veya açtırmak da dahil olmak üzere her türlü tahliye ve yıkıma ilişkin iş ve işlemler Bakanlıkça yapılabilir veya yaptırılacaktır (m.6/A-3, c.2). Buradan da açıkça anlaşılacağı üzere anılan yapıları tahliye etmeyen kişilerin bu yapıların yıkımı nedeniyle her hangi bir tazminat talebinde bulunma imkanı da ortadan kalkmış bulunmaktadır. Kendi iradesi ile zararın doğumuna neden olan kişilerin bu zarara da katlanması gerektiği açıktır.

4. Yine bu yapılara ilişkin tapudaki ve diğer idarelerdeki bir takım iş ve işlemlerde doğrudan Çevre ve Şehircilik Bakanlığının talebi yeterli olacaktır. Bu işlemler için maliklerin veya ilgililerin muvafakati aranmayacaktır (m.6/A-4,). Anılan işlemlere bakıldığında;

a. Tapuda yapılacak olan satış, devir, ipotek tesisi işlemleri ile tapu kaydındaki hakların ve şerhlerin terkin işlemleri de dahil olmak üzere bütün tapu ve kadastro işlemleri

b. Yıkım ve yapıma ilişkin her türlü izin ve ruhsat iş ve işlemleri

c. Diğer idareler nezdinde yürütülecek tüm iş ve işlemlerdir(m.6/A-4).

5. Uygulaması resen yapılacak olan bu taşınmazların tamamı hazine adına tescil edilecektir. Buna göre, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının talebi üzerine, uygulama yapılacak alanda bulunan kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlardan

dönüşüm uygulamasına dahil edilecek olanlar ile özel mülkiyete tabi diğer bütün taşınmazlar Hazine adına tescil olunacaktır (m.6/A-5, c.1). Bu yerlerde yeni yapılacak yapılar içinde inşaat ruhsatları gene Hazine adına düzenlenecektir. Bu yerlerdeki hak sahiplerinin haklarına karşılık gelecek bağımsız bölümlerin devri yapıncaya kadar da kat irtifakı ile kat mülkiyeti de Hazine adına kurulacaktır (m.6/A-5, c.2).

6. Uygulama yapılacak alan sınırları içerisinde taşınmazlarla ilgili olarak daha önce taşınmaz malikleri tarafından müteahhitlerle imzalanmış gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmeleri olabilir.

a. Bu sözleşmeler tarafların ve diğer ilgililerin muvafakati aranmaksızın, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca uygulamalarının yürütülmesinin uygun görüleceği tarih itibariyle feshedilmiş sayılacaktır (m.6/A-6, c.1).

b. Aynı şekilde bu gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerinin taşınmaların siciline şerh edilmiş olanları da yine Çevre ve Şehircilik Bakanlığının talebi üzerine terkin edilecektir (m.6/A-6, c.2).

c. Feshedilmiş sayılan bu gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri ile arsa payı karşılığı inşaat sözleşmelerine istinaden herhangi bir iş ve yapılama yapılmış ise, anılan iş ve uygulamaları yapan müteahhit ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı arasında mahsuplaşma yapılacaktır (m.6/A-6, c.3).

d. Sözleşmenin taraflarından biri tarafından, diğer tarafa herhangi bir ödeme

yapılmış ise, taraflar yapılan ödemeleri genel hükümler çerçevesinde karşılıklı olarak birbirinden talep etme hakkına sahiptirler. Ancak kira ödemeleri bu şekilde talep edilemez (m.6/A-6, c.4). Kira ödemesi yapan müteahhit bu ödemeyi Bakanlıktan talep edemeyecektir.

7. Dönüştürülen bu yerlerde yeni yapı inşası konusuna gelince;

a. **Bu yerlerde yapılacak konut ve işyerlerinin niteliği ve büyüklüğü Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından belirlenecektir.** (m.6/A-7, c.1).

b. Bu yerlerde yapılan hak sahipliği çalışmalarında, hak sahibi kişinin mevcut taşınmazının değeri ile yeni yapıda hak sahibine verilecek olan konut veya işyerinin değeri gözetilerek bu işlemler yürütülecektir (m.6/A-7, c.2). **Burada maliklerin hak kaybına neden olunmaması için taşınmazların gerçek değerinin somut olarak ortaya konulması gerekmektedir.**

c. Dönüşüm işlemleri sonucunda hak sahibinin borçlanmasının gerekmesi durumunda ise, hak sahibine verilecek bağımsız birim üzerine (kalan borç miktarı için) ipotek tesis edilecektir (m.6/A-7, c.3).

d. Hak sahibine düşecek olan bu bağımsız bölüm veya bölümlerin Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen süre içerisinde hak sahibince teslim alınması gerekmektedir. Eğer bu süre içerisinde teslim alınmazsa bu takdirde hak sahibinin bu bölüm veya bölümler üzerindeki hakkı da sona erecektir. Bu durumda dönüşümden önceki taşınmazın değeri

güncellenerek hak sahibi adına açılacak vadeli bir hesaba yatırılarak bu durum hak sahibine bildirilecektir (m.6/A-7, c.4). **Burada hak sahibinin hakkı bedel ödenmek suretiyle korunmak istenilmiştir.**

4. DÖNÜŞÜM GELİRLERİ

6306 sayılı Kanununun 7. maddesi dönüşüm gelirlerini düzenlemektedir. 7181 sayılı Kanunla anılan 7. maddede bir takım değişikliklere gidilmiştir (7181 SK m.26). Buna göre,

1. Yedinci maddesinin dokuzuncu fıkrasında⁶a) Bu Kanun kapsamındaki yapıların dönüşüme tabi tutulmadan önce ilk satışı, devri, tescili ve ipotek tesis edilmesi işlemleri ile bu Kanun kapsamında yapılacak uygulamalar neticesinde meydana gelen yeni yapıların malik, işi yüklenen müteahhit ve en az bir yıldır kiracı veya sınırlı ayni hak sahibi olarak riskli yapıyı kullanan gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişilerine ilk satışı, devri, tescili ve ipotek tesis edilmesi işlemleri” şeklindeki (a) bendinde yer alan “yapıların dönüşüme” ibaresi “taşınmazların dönüşüme” şeklinde değiştirilmiştir.

2. Anılan madenin onbirinci fıkrası “ (11) Bu Kanunda belirtilen iş, işlem ve hizmetlere tahsis edilmiş olan taşınır ve taşınmazlar ile her türlü hak ve alacaklar, para ve para hükmündeki kıymetli evrak, kamu yararı amacına tahsis edilmiş sayılır ve bunlar hakkında haciz ve tedbir

6 9. maddenin başında yer alan ibare “(9) Bu Kanun uyarınca yapılacak olan ve Bakanlık, TOKİ, İller Bankası Anonim Şirketi, İdare ve dönüşüme konu yapıların inşası işini yüklenen müteahhit ile malik ve en az bir yıldır kiracı veya sınırlı ayni hak sahibi olarak riskli yapıyı kullanan gerçek kişiler veya özel hukuk tüzel kişilerinden birinin taraf olduğu;” şeklindedir.

uygulanamaz.” şeklinde iken “(11) Bu Kanunda belirtilen iş, işlem ve hizmetlere tahsis edilmiş olan taşınır ve taşınmazlar ile her türlü hak ve alacaklar, para ve para hükmündeki kıymetli evrak, kamu yararı amacına tahsis edilmiş sayılır, bunlar ve bu Kanun kapsamında alınacak teminatlar hakkında her ne suretle olursa olsun haciz ve tedbir uygulanamaz.” şeklinde değiştirilmiştir. **Bu değişiklikte birlikte 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında alınacak teminatlar ve Kanunda belirtilen iş, işlem ve hizmetlere tahsis edilmiş olan taşınır ve taşınmazlar ile her türlü hak ve alacaklar, para ve para hükmündeki kıymetli evrak hakkında, amme alacakları için yapılacak haciz ve tedbirler de dahil olmak üzere, her ne suretle olursa olsun haciz ve tedbir uygulanamayacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.**

5. GEÇİCİ MADDE HÜKMÜ

7181 sayılı Kanunla 6306 sayılı Kanuna geçici 4. madde eklenmiştir (7181 SK m.27). Anılan geçici madde uygulama işlemlerine ilişkin geçiş hükümlerini içermektedir. Buna göre,

Bu maddenin yürürlük tarihinden önce, belirlenen riskli alanlarda, rezerv yapı alanlarında ve riskli olarak tespit edilen yapıların bulunduğu parsellere ilişkin olarak geçici hüküm getirilmiştir.

6306 sayılı Kanununun 6. maddesinin 14. fıkrasında belirtilen bir yıllık ve altı aylık sürelerin hesabında maddenin yürürlüğe girme (10.07.2019) tarihinden önce geçen süreler de dikkate alınacaktır (Geçici madde 4 /1- a). Buna göre eğer

riskli alanla ilgili olarak kendisi ile anlaşma yapılan müteahhitlerce maddede belirtildiği gibi inşaata bir yıl içinde başlanılmadı ise veya altı aydır herhangi bir yapım işi yapılmıyorsa yukarıda anılan 14 fıkra hükmü uygulamaya koyulabilecektir.

Yine 6306 sayılı Kanunun 6/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlar ile kendiliğinden çöken veya zemin kayması, heyelan, su baskını kaya düşmesi, yangın, patlama gibi sebeplerle ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlarda, bu hususların Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca tespit edilmesi durumunda anılan madde hükmü uygulamaya konulacaktır (Geçici madde 4 /1- b).

6. SONUÇ

7181 sayılı Kanunla çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmış olup, bu kanunlardan birisi de 6306 sayılı Kanundur. 6306 sayılı Kanunun 6. maddesinde ve 7. maddesinde önemli değişikliklere gidilirken, yeni bir madde olarak 6/A maddesi getirilmiş ve bu maddelerin uygulanmaya başlanması zamanına ilişkin olarak bir adet geçici hüküm getirilmiştir.

Anılan Kanunun 6. maddesinde önemli değişikliklere gidilmiş olup, **özellikle kentsel dönüşüm uygulamasının bu konuda anlaşma yapılan müteahhitler nedeniyle gecikmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Burada bir yıllık ve altı aylık sürelerin başlangıcının 7181 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önceki tarihleri de esas alınması ise Kanunun yürürlüğe girdiği andan**

itibaren uygulanması ilkesine aykırılık taşıyan bir husus olarak dikkati çekmektedir. Bu noktada Kanunun yürürlüğe girdiği 10.07.2019 tarihinden itibaren buradaki bir yıllık ve altı aylık sürelerin işletilmeye başlanması daha uygun olacaktır.

6306 sayılı Kanunda öngörülen bir başka değişikliklerle, özellikle yıkılacak derecede riskli olan yapıların bulunduğu alanlarda, kendiliğinden çöken veya zeminin kayması, heyelan, yangın gibi afetler veya patlama gibi olaylar neticesinde ağır hasar gören veya ağır hasar görme riski bulunan yapıların bulunduğu alanlarda dönüşüm uygulamalarının ivedilikle yapılabilmesi için düzenleme yapılmakta ve bu suretle vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğinin korunması, uygulamada yaşanan problemlerin çözülmesi ve zaman kaybının önlenmesi hedeflenmektedir. Bu düzenleme de oldukça yerinde bir düzenleme olmuştur. Bu düzenleme ile ilgili geçici maddede kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki yapılara da uygulanmasında bir sakınca bulunmamaktadır. Burada kanunun can ve mal güvenliğini koruma asıl hedeflenen husustur.

Son olarak 6306 sayılı Kanunun 7. maddesinde yapılan değişiklikle birlikte ise, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında alınacak teminatlar ve Kanunda belirtilen iş, işlem ve hizmetlere tahsis edilmiş olan taşınır ve taşınmazlar ile her türlü hak ve alacaklar, para ve para hükmündeki kıymetli evrak hakkında,

amme alacakları için yapılacak haciz ve tedbirler de dahil olmak üzere, **her ne suretle olursa olsun haciz ve tedbir uygulanamayacağı** hükmüne bağlanmış bulunmaktadır

KAYNAKÇA

Ali Rıza İlgezdi, Adım Adım Kentsel Dönüşüm, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2019.

Elif Bilke, Kentsel Dönüşüm Kapsamında Afet Riski Altındaki Alanların Tespit ve Yargısal Denetimi, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2019.

Gün Yazıcı, Yargı Kararları Işığında Kentsel Dönüşüm, Riskli Yapılar ve Yargısal Denetim, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2018.

<https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-1984.pdf> (erişim tarihi : 24.08.2019)

Hüseyin Bilgin, “7153 sayılı Kanunla 3194 ve 6306 sayılı Kanunlarda Yapılan Değişiklikler Üzerine Bir İnceleme”, Mahalli İdareler Dergisi, Subat 2019, s.52-69.

Muhammet Sönmez, Kentsel Dönüşüm Hukuku (Teorik ve Uygulamalı Bir Anlatım), Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2019.

Şenol Saltık, Tüm Yönleriyle Kentsel Dönüşüm, Örnek Dilekçeler- Güncel İçtihatlar, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2018.

Yasin Sezer / Hüseyin Bilgin, Kentsel Dönüşüm Uygulama Rehberi, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2017.

Av. M.Lamih ÇELİK
Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı

SENDİKA KARARINA UYARAK İŞ BIRAKMA EYLEMİNE KATILAN MEMURA DİSİPLİN CEZASI VERİLEBİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Kamu görevlilerine sendika hakkı tanınırken grev hakkının tanınması gerekirdi. Grev aracına sahip olmadan sahip olunan sendikal haklar anlamsız ve yetersiz olacaktır.¹ Her ne kadar devletler genelde kamu görevlilerine grev hakkı tanımamak eğiliminde olsa da, çağdaş dünya ve çalışma ilişkileri artık bu eğilime uygun değildir. Türk hukuku açısından sendikal hakların bölünmez bir parçası olan grev hakkına ilişkin maalesef herhangi olumlu bir düzenleme bulunmamaktadır. Aksine, grev hakkının ya-

1 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu, sendika hakkı tanımamasına rağmen, toplu sözleşme ve grev hakkını tanımamasından ötürü "topal" olarak da nitelenmiştir. Şebnem Gökçeoğlu Balcı, "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin 'Satılmış ve Diğerleri/Türkiye' Kararı", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2008/2, s. 219;

saklanmasına, grev yapılmasına yönelik olarak cezai yaptırım ve disiplin cezaları uygulanmasına dair yasal düzeyde hükümler bulunmaktadır.

Grev, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun 58 inci maddesinde "İşçilerin, topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla, aralarında anlaşarak veya bir kuruluşun aynı amaçla topluca çalışmaması için verdiği karara uyarak işi bırakmalarına grev denir" şeklinde tanımlanmıştır.² Grevi, belli bir işverene bağlı olarak çalışan ve mevcut çalışma şartlarından memnun olmayan, şartla-

2 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, R.G. Tarih: 7.11.2012, Sayı: 28460.

rını düzeltmeyi amaçlayan çalışanların işverene baskı yapmak amaçlı olarak toplu şekilde çalışmayı bırakmak olarak tanımlamak mümkündür. Grev hakkı, çalışanların topluca işi bırakabilmesi, grev devam ettiği sürece çalışmadan kaçınabilmesi ve grev sona erince ise işinin başına dönebilmesini ifade eder. Normal zamanda çalışmak durumunda olan çalışanların, grev süresince işlerini bırakmalarının hukuka ve sözleşmelerine aykırılık teşkil etmemesi, grev hakkı ile mümkün olacaktır. Grev toplu, bilinçli ve hesaplı bir çalışmayı bırakma eylemidir.³

a-İş bırakma eylemine katılma yasasına ilişkin düzenlemeler

Kamu görevlilerinin grev yapmasına ilişkin olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 260 ncı maddesinde "Kamu görevinin terki veya yapılmaması" başlıklı bir suç yer almaktadır. Söz konusu düzenleme: "(1) Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Kamu görevlisi sayısının üçten fazla olmaması halinde cezaya hükmolunmaz. (2) Kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal hakları ile ilgili olarak, hizmeti aksatmayacak biçimde, geçici ve kısa süreli iş bırakmaları veya yavaşlatmaları halinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza da verilmeyebilir" şeklindedir. **Devlet memurlarının grev yapması ve toplu eylemlere ka-**

tilması 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 26 ve 27 ncı maddeleri kapsamında yasaktır. "Toplu eylem ve hareketlerde bulunma yasağı" başlıklı 26. maddeye göre "Devlet memurlarının kamu hizmetini aksatacak şekilde memurluktan kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri veya görevlerine gelmemeleri veya görevlerine gelip de Devlet hizmetlerinin ve işlerinin yavaşlatılması veya aksatılması sonucunu doğuracak eylem ve hareketler bulunması yasaktır.", "Grev yasağı" başlıklı 27 nci maddeye göre ise "Devlet memurlarının greve karar vermeleri, grev tertiplemeleri, ilan etmeleri, bu yolda propaganda yapmaları yasaktır. Devlet memurları, herhangi bir greve veya grev teşebbüsüne katılamaz, grevi destekleyemez veya teşvik edemezler" şeklindedir. Bu doğrultuda disiplin suçlarının düzenlendiği 125 inci madde kapsamında, özürsüz olarak göreve gelmek şeklindeki fiillere disiplin cezası verileceği öngörülmüştür. Bu bağlamda, özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmeme durumunda aylıktan kesme cezası, 3-9 gün göreve gelmeme durumunda kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ve özürsüz olarak bir yılda toplam 20 gün göreve gelmeme durumunda ise devlet memurluğundan çıkarma cezası verileceği düzenlenmiştir. Her ne kadar bu düzenleme ilk bakışta grev hakkıyla ilişkisiz gibi düşünülse de, uygulamada greve katılan memurların özürsüz olarak göreve gelmedikleri şeklinde bir değerlendirme mevcuttur. Bununla beraber, 657 sayılı Kanun'un 125/a maddesinde "...iş yavaşlatmak ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu ola-

3 Burcu Kümbül Güler, "Psiko-Sosyal Boyutuyla Grev", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2012/1, s. 117.

rak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımında bulunmak” devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiiller arasında sayılmıştır. 657 sayılı Kanun’un 27 nci maddesinde yer alan genel ve kesin nitelikli grev yasağı ile 125 inci maddesi uyarınca grev yasağının devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla yaptırıma bağlanması, uluslararası düzenlemelere aykırıdır.

b-İş bırakma eylemine katılma konusuna yargının bakışı;

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun (İDDK) 22/5/2013 tarihli ve E.2009/63 ve K.2013/1998 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir: “... Uyuşmazlıkta, davacının, üyesi bulunduğu sendikanın yetkili kurullarınca alınan karara uyarak 11/12/2003 tarihinde 1 gün göreve gelmeme eyleminin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 125/C-b maddesi kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin tespiti önem taşımaktadır. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 90. maddesinin son fıkrasında; “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.” hükmü yer almıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Dernek kurma ve toplantı özgürlüğü”nün düzenlendiği 11. maddesinde;

herkesin asayışı bozmayan toplantılar yapmak, dernek kurmak, ayrıca çıkarlarını korumak için başkalarıyla birlikte sendikalar kurmak ve sendikalara katılmak haklarına sahip olduğu, bu hakların kullanılmasının, demokratik toplumda zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarıyla ve ancak yasayla sınırlandırılabilceği, bu maddenin, bu hakların kullanılmasında silahlı kuvvetler, kolluk mensupları veya devletin idare mekanizmasında görevli olanlar hakkında meşru sınırlamalar konmasına engel olmadığı kuralına yer verilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi⁴ 15/09/2009 tarihli, Kaya ve Seyhan - Türkiye kararında (application no. 30946/04); Eğitim-Sen üyesi öğretmenlere, 11/12/2003 tarihinde KESK’in çağrısına uyarak, parlamentoda tartışılmakta olan kamu yönetimi kanun tasarisını protesto etmek üzere düzenlenen bir günlük ulusal eyleme katılmaları nedeniyle 11/12/2003 tarihinde göreve gelmedikleri için uyarma cezası verilmesinin, her ne kadar bu ceza çok küçük olsa da, sendika üyelerinin çıkarlarını korumak için meşru grev ya da eylem günlerine katılmaktan vazgeçecek bir nitelik taşıdığı, öğretmenlere verilen disiplin cezasının “acil bir sosyal ihtiyaca” tekâbül

4 Gülmez, Mesut (2008) “İnsan Hakları Avrupa Mahkemesinin Demir-Baykara / Türkiye Davası Kararı: Bağlayıcılığı, İçeriği, Etkileri ve Sonuçları”, Ulusal ve Uluslararası Hukukta Kamu Görevlilerinin Toplu Sözleşme Hakkı, Ankara: Tüm Bel-Sen Yayını, 5-32. Balcı, Şebnem Gökçeoğlu (2008) “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ‘Satılmış ve Diğerleri / Türkiye’ Kararı”, Çalışma ve Toplum, 2008/2 (17), 217-235.

etmediği ve bu nedenle “demokratik bir toplumda gerekli” olmadığı sonucuna varmış, bunun sonucu olarak, bu davada, başvuranların AİHS’nin 11. maddesi anlamında gösteri yapma özgürlüğünü etkili bir şekilde kullanma haklarının orantısız olarak çiğnendiği gerekçesiyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 11. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Bu durumda, davacının, sendikal faaliyet gereği, 11/12/2003 tarihinde göreve gelmeme eyleminin özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek fiili kapsamında değerlendirilemeyeceği ve sendikal faaliyet kapsamında bir gün göreve gelmemek fiilinin mazeret olarak kabulü gerektiğinden, disiplin suçu teşkil etmeyen eylem nedeniyle davacıya 657 sayılı Kanunun 125/C-b maddesi uyarınca aylıktan kesme cezası verilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamıştır...”

AİHM’in Urcan/Türkiye kararında; EĞİTİM-SEN kamuda çalışan eğitimcilerin koşullarının iyileştirilmesi amacıyla 1 Aralık 2000 tarihinde düzenlenecek bir günlük ulusal grevden yetkilileri haberdar etmiş ve başvuranlar gösteriye katılıp iş yerlerine gitmemişlerdir. AİHM, başvuranların EĞİTİM-SEN sendikasının, çalışma koşullarının iyileştirilmesine dikkat çekmek amacıyla düzenlediği bir günlük greve katıldıkları için sonradan para cezasına çevrilen mahkumiyet cezasına çarptırıldıklarını ve geçici olarak kamu hizmetinden uzaklaştırıldıklarına dikkat çekerek şikayet konusu yaptırımların yasal yoldan bu tür bir greve katılmak isteyen sendika üyelerini ve diğer kişileri caydırmak amacını güttüğünü

tespit etmiş ve başvuranlara uygulanan yaptırımların demokratik bir toplumda gerekli olmadığı sonucuna varmıştır (Urcan/Türkiye, § § 30-36),

AİHM Dilek ve diğerleri/Türkiye kararında, KESK, kamu sektöründe çalışan personele ilişkin kanunun Meclis gündemine taşınması nedeniyle 2 Mart 1998 tarihinde ulusal düzeyde bir eylem yapma kararı almıştır. 7:00-15:00 saatleri arası ile 15:00-23:00 saatleri arası çalışan başvuranlardan iki grup, çalışma koşullarını protesto etmek amacıyla iş yavaşlatma eylemi çerçevesinde üç saat süreyle görev yerlerini terk etmişlerdir. Bu eylem sırasında araçlar gişelerden para ödemededen geçmiştir. İdare eylem nedeniyle uğradığı zararı tazmin için başvuranlara dava açmış ve aleyhlerine hukuk mahkemesinde tazminata hükmedilmiştir. Bu durumda AİHS’nin 11. maddesinin hangi koşullarda grev hakkı tanıdığı ve bu madde çerçevesinde bu hakkın tanımının ne olacağı hususlarına değinmeden AİHM, başvuranların işlerini üç saat süreyle yavaşlatmalarının, sendikal hakların kullanımı bağlamında toplu eylem olarak değerlendirilebileceğine kanaat getirmiş ve alınan tedbirin örgütlenme özgürlüğüne müdahale oluşturduğunu tespit etmiştir (Dilek ve diğerleri/Türkiye, § 57). Anılan karara göre, AİHS’nin 11. maddesinin 1. paragrafı; sendika üyelerine çıkarlarını koruyabilmek amacıyla seslerini duyurmalarına imkan tanımaktadır. AİHS’in 11. maddesinde yer alan “çıkartılmaları için” ifadeleri önemlidir ve AİHS, sendikanın yapacağı toplu eylem yoluyla, sendika üyelerinin mesleki çıkarlarını

savunma özgürlüğünü güvence altına almaktadır. Sendika üyeleri tarafından gerçekleştirilecek olan bu eyleme Sözleşmeciler Devletleri tarafından izin verilmeli, eylemin gelişimi ve devamı sağlanmalıdır. O halde sendikaların, üyelerinin mesleki çıkarlarının korumak amacıyla müdahil olma imkanı bulunmalı ve üyeler, çıkarlarının korunması yolunda sendikalarının seslerini duyurması hakkına sahip olabilmelidir (Dilek ve diğerleri/Türkiye, § 65,67)

Anayasa Mahkemesi de, daha önce benzer konulardaki bireysel başvuruları örgütlenme özgürlüğü kapsamında ve Anayasa'da özel olarak güvence altına alınan sendika hakkı çerçevesinde incelemiş ve başvurucuların üyesi olduğu Sendikaların tüm Türkiye'de yaptığı göreve gelmeme çağrısına katılarak mazeretsiz olarak göreve gelmedikleri gerekçesiyle disiplin cezası uygulanmasını sendika hakkına bir müdahale kabul ederek -uygulanan ceza her ne kadar hafif bir ceza olsa da- "toplumsal bir ihtiyaç baskısına tekabül etmediği" ve "demokratik bir toplumda gerekli olmadığı" sonucuna varmış; ihlal kararları vermiştir (Tayfun Cengiz, B. No: 2013/8463, 18/9/2014; Mehmet Çağdaş Serttaş, B. No: 2013/8516, 6/1/2015; Nihat Çan, B. No: 2013/8745, 6/1/2015; Ayşe Yılmaz, B. No: 2013/8805, 6/1/2015; Selma Baş, B. No: 2014/1946, 6/1/2015; Hayati Aktop ve diğerleri, B. No: 2014/4199, 10/6/2015; Selma Demir Taze, B. No: 2014/7668, 10/6/2015; Abidin Aydın Tüfekçi, B. No: 2013/1315, 15/4/2015).

Söz konusu kararlarda; gerek idarenin olağan uygulamasında gerekse de idari yargının yerleşmiş içtihatlarında sendikal faaliyet çerçevesinde işe gelinmemesi hâlinde kişinin mazeret iznini kullandığının kabul edildiği ve disiplin soruşturması açılmadığı vurgulanmış, sendika üyelerinin sendikal faaliyet kapsamında işe gelmemeleri hâlinde mazeret izni sayılacakları yönündeki yerleşik hâle gelen idari yargı içtihatları hatırlatılmıştır.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK), birçok aşamadan geçen yargı sürecinin sonunda oyçokluğuyla (17'ye 4) verdiği 22 Mayıs 2013 tarihli kararında,¹ öğretmenin katıldığı eylemin, Devlet Memurları Yasası'nda tanımlanan disiplin cezası gerektiren "fiiller" kapsamına girmediği ve "sendikal faaliyet" olarak nitelendirilip "mazeret" sayılması gerektiği sonucuna varmıştır.⁵

Ülkemizde kamu görevlilerinin grev hakkı bulunmamakla birlikte üyesi oldukları sendikaların, üyelerinin mesleki çıkarlarıyla ilgili kararları doğrultusunda iş bırakma şeklindeki eylem türüne başvurabilmekte ve yaptırımla karşılaşabilmektedir. Belirtmek gerekir ki iş bırakma eylemleri karşısında idarenin ve yargının bir bütün olarak yeknesak hareket etmesini sağlayacak mevzuat düzenlemeleri bulunmamaktadır. Bununla birlikte yargı kararlarında Anayasa'nın 51. maddesi kapsamında kalan ve sendikaların üyelerinin çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini

5 Mesut GÜLMEZ -Sendika Kararına Uyarak Toplu Eyleme Katılma, 'Disiplin Suçu' Değil 'Mazeret'tir Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Kararı Karar İncelemesi <http://www.calisma-toplum.org/sayi41/gulmez.pdf>

korumak ve geliştirmek için yapılan faaliyetler kapsamında ve kamu gücünü zorlamak amacıyla durumun kesinlikle gerektirdiği hâllerde işe gidilmemesi hâlinde kişinin mazeret iznini kullandığı kabul edilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kamu görevlilerinin çıkarları kapsamında kalan özlük ve parasal hakları, çalışma koşullarının korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi gibi konulara dikkat çekilmesi ve kamuoyu oluşturulması amacıyla sendikaların aldıkları kararlar uyarınca iş bırakma eylemlerine katılan kişilere disiplin cezası verilmesini sendika hakkına müdahale olarak kabul etmiştir.

“Sendika üyesi olmayan” kamu görevlileri ile üyesi olmadığı başka bir sendikanın kararına uyararak benzer eylemlere katılan sendikalı kamu görevlilerinin mazeretli sayılıp sayılmayacağı tartışmaya açıktır. Kamu görevlilerinin katılmasının söz konusu olduğu eylem ve gösteriler, sendika ya da konfederasyon kararlarına dayanıyorsa, ve tüm kamu görevlilerinin hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesini amaçlıyorsa iş bırakma eylemine katılan memurun da mazeretli sayılması gerektiği görüşümdedir. **Nitekim Danıştay bir kararında,** “... Davacının eyleminin, demokratik bir tepkinin tezahürü amacıyla gerçekleştiği ve eylemin yapıldığı tarihte kendisi sendika üyesi olmasa da, sendikal faaliyet kapsamında katıldığı 1 gün iş bırakma eylemi sebebiyle göreve gelmemiş olmasının disiplin cezası ile cezalandırılması yoluna gidilmesi halinde yasalarla tanınan demokratik bir hakkın kullanımının caydırılmasına neden olunacağı dikkate alındığında, davacının kınama

cezası ile tecziyesine dair davaya konu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.” demektedir (Danıştay 12. Dairesi E. 2012/10016 K. 2016/269)

Danıştay 12. Dairesinin E. 2012/10016, K. 2016/269 sayılı ve 27.1.2016 tarihli kararında, sendika Eğitim Çalışanları İçin Hak Arama Rehberi 50 üyesi olmayan bir memurun, sendikaların gerçekleştirdiği iş bırakma eylemine katılmasının disiplin cezası gerektirmeyeceği ifade edilmiştir. Danıştaya göre bu durumda, söz konusu eylem, demokratik bir tepkinin tezahürü amacıyla gerçekleşmekte ve memurun kendisi eylemin yapıldığı tarihte sendika üyesi olmasa da, sendikal faaliyet kapsamında katıldığı 1 gün iş bırakma eylemi sebebiyle göreve gelmemiş olmasının disiplin cezası ile cezalandırılması yoluna gidilmesi halinde yasalarla tanınan demokratik bir hakkın kullanımının caydırılmasına neden olacaktır.

2. SONUÇ

Sendikal haklar dendiğinde şu dört sendikal haktan bahsedilir: *sendikayı kurmak, sendikaya üye olmak, toplu sözleşme yapmak ve grev yapmak.*⁶ Bu dört sendikal hak birbiri ile ayrılmaz, birbirini tamamlayan yani birbirlerinin mütemmim cüzü niteliğindedirler Bir bütün içerisinde yer alan grev hakkı, sendika hakkının gelişimi, mantıklı bir aşaması ve kaçınılmaz bir sonucudur. **Grev hakkı olmadan sendikal hak kümesi tamamlanamaz. Sendika kurma hakkı, sendikaya üye olmak hakkı, toplu söz-**

⁶ Kamil Ufuk Bilgin; Kamu Görevlileri Sendikal ve Demokratik Haklar Çalıştayı, 2010 s. 104

leşme hakkı, bir süreçse bu sürecin devamında grev hakkı gelmezse tanımlanan haklar faydasız, eksik kalacaktır. Sendika kararına uyarak iş bırakma eylemine katılan memurun mazeretli kabul edilerek hakkında disiplin cezası verilmemesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Gülmez Mesut, “Sendika Kararına Uyarak Toplu Eyleme Katılma, ‘Disiplin Suçu’ değil ‘Mazeret’tir – Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Kararı Karar İncelemesi”, Çalışma ve Toplum Dergisi, Pars Esin’in Anısına, Sayı:41, 2014, s. 191-203.

Gülmez Mesut, “Sendikal Hakların Bölünmezliği”, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2010/3, s. 9-50.

Korkusuz Refik, “Ülkemizde Kamu Görevlilerine Sendika Hakkı ve İçeriği”, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı: 12, 2009, s. 105-123.

Sütçü Nezih, “Kamu Çalışanlarının Toplu Pazarlık ve Grev Hakkı”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Sayı: 17, 2008, s. 79-116.

Tutal Erhan, “Türk Hukukunda Grev Hakkı ve Uluslararası Belgelerde Görünümü”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 15, 2013, s. 431-460.

Ünal Emel, Türkiye’de Memurların Sendikal Hakları Çerçevesinde Grev Hakkı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.

Mahmut ÇOLAK
Sosyal Güvenlik Başmüfettişı

SPORCULARIN İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATINDAKİ YERİ

Belediyelerde belediye spor kulübü dernekleri vasıtasıyla sporcu çalıştırılmaktadır. Bu sporcuların çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatı karşısındaki durumu genel olarak bilinmemekte ve bir takım tereddütler yaşanmaktadır. Bu çalışmamızda belediyelerde görev yapmakta olan sporcuların iş ve sosyal güvenlik durumları değerlendirilecektir.

Herhangi bir sporu yapmayı kendilerine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayan kişilere **profesyonel sporcu**, sporu kazanç getiren bir meslek şeklinde yapmayan kişilere ise **amatör sporcu** denilmektedir. Başka bir deyişle, sporu hobi olarak veya sağlıklı yaşama adına para karşılığı olmaksızın yapan kişiler amatör sporcu şeklinde nitelendirilmektedir.

1. 5510 SAYILI KANUNUNDAN ÖNCE SSK UYGULAMASI

Sosyal güvenlik reformunun yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik sistemimizde SSK uygulamasında profesyonel ve amatör sporcuların sigortalılığı aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

Profesyonel sporcuların, kulüplerinin (işveren) gösterdiği yerlerde ve tespit edilen saatlerde, işveren veya vekilinin emir ve talimatı altında antrenman ve müsabaka yapmaları, önceden yapılan sözleşme gereğince ücret almaları nedeniyle, bu kimseler ile aralarındaki hukuki bağın bir hizmet akdi olduğu ve dolayısıyla da sigortalı sayılmışlardır. Bununla birlikte spor kulüplerinde çalışan antre-

nör, menajer, teknik direktör, masör ve hizmetliler de sigortalı sayılmışlardır.

Amatör sporcuların ise, hizmet akdi teşekkül etmediğinden, sigortalı kabul edilmemişlerdir. Ancak, amatör sporcuların sosyal güvenliklerinin sağlanması amacıyla Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereğince, Dernekler Yasasına göre kurulan ve amatör sporcuların oluşturdukları dernek, birlik, federasyon ve başka teşekküllerin Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri aracılığı ile SSK' ya müracaat etmeleri halinde, önceden belirlenen ve halen uygulanan bilgiler doğrultusunda İş Kazaları ve Meslek Hastalıkları, Hastalık, Analık, Malullük, Yaşlılık ve Ölüm sigorta kollarından birine, birkaçına veya tümüne tabi tutulmak üzere topluluk sigortası sözleşmesi imzalamak suretiyle amatör sporcular sigortalılık kapsamına alınmışlardır. Bu konuda 08.10.1997 günlü 763658 sayılı Genel Yazı ve eki protokol örneği yayımlanmıştır.

2. İŞ KANUNU AÇISINDAN KONUYA BAKIŞ

4857 sayılı Kanunun "istisnalar" başlıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi hükmüne göre;

Aşağıda belirtilen işlerde ve iş ilişkilerinde bu Kanun hükümleri uygulanmaz;

...

g) Sporcular hakkında,

...

Gerek 4857 sayılı İş Kanunu gerekse de yürürlükten kaldırılan 1475 sayılı İş

Kanunu'na göre; sporcular hakkında İş Kanunu uygulanmaz. Sporcular İş Kanunu kapsamında İŞÇİ sayılmaz. Sporcu ile bunları çalıştıran arasında İŞ SÖZLEŞMESİ yoktur, bunları çalıştıran İŞVEREN sayılmaz.

İşçi sayılmayanların (örneğin sporcular gibi) 5510 sayılı Kanun kapsamında sigortalı olmayacakları anlamına gelmez.

3. 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU AÇISINDAN KONUYA BAKIŞ

5510 sayılı Kanunun "sigortalı sayılmayanlar" başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi hükmüne göre;

Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları hükümlerinin uygulanmasında;

m) (Ek: 4/7/2012-6353/36 md.) Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu, bağımsız spor federasyonları tarafından yapılan her türlü gençlik ve spor faaliyetleri ile bu faaliyetlerle ilgili kamp, eğitim ve hazırlık çalışmalarında süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler,

4 üncü ve 5 inci maddelere göre sigortalı sayılmaz.

Bu maddeye göre, dört kurum (gençlik ve spor bakanlığı-spor genel müdürlüğü-türkiye futbol federasyonu-bağımsız spor federasyonları) tarafından spor faaliyetleri kapsamında yapılan ve üç çalışmada (kamp-eğitim-hazırlık) SÜ-

REKLİLİK ARZ ETMEYECEK şekilde görevlendirilenler sigortalı kapsamına alınmamıştır.

22.02.2013 tarih ve 2013-11 sayılı sigortalılık işlemleri konulu SGK Başkanlığı Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından çıkartılan Genelge'ye göre SGK uygulamasında profesyonel sporcuların sigortalılığı 1.14. maddesinde düzenlenmiştir.

1.14- Profesyonel sporcular (Teselsül, 28/2/2014 tarihli ve 2014/5 sayılı Genelge)

Herhangi bir spor dalını kendisine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayan kişilere profesyonel sporcu denilmekte, bu kişiler kulüplerinin (yani işverenin) gösterdiği yerlerde tespit edilmiş çalışma saatlerine tabi olarak ve işveren veya vekilinin emir ve talimatı altında antrenman ve müsabakalar yaptıklarına, mukabilinde önceden yapılmış anlaşma ile tespit edilmiş ücretleri aldıklarına göre, anılan kimselerin işverenle hukuki ilişkileri bir hizmet akdine dayanmaktadır.

(Değişik, 24/4/2019 tarihli ve 2019/9 sayılı Genelge) Gençleri spora teşvik etmek, gelecek vadeden sporculara sahip çıkmak, belli spor branşlarını güçlendirmek vb. gibi nedenlerden dolayı bazı sporculara, kulüpleri tarafından düzenli ödemeler yapılmaktadır. Sporcularla yapılan sözleşmelerde aylık ödenecek ücretin asgari ücret veya üzerinde belirlenmesi durumunda, bunlar Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılacak, aksi halde sigortalı sayılmayacaktır.

10- Gençlik ve spor faaliyetlerinde görevlendirilenler

Ülkemizde sporun ve spor dallarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Spor Genel Müdürlüğü aracılığı ile yürütülmekte olup tüm spor faaliyetleri bu teşkilatın merkez ve taşra birimleri aracılığıyla yapılmadığından gençlik ve spor kulüpleri, üniversiteler, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak faaliyetlerin büyük bölümü kendi teşkilatı dışında fahri olarak görevlendirilen kişiler aracılığıyla sürdürülmektedir. Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlükleri spor faaliyetlerinde görevlendirilen bu kişilere Bakanlar Kurulunun 23/7/2001 tarihli ve 2001/2863 sayılı Kararı ile kabul edilen 31/8/2001 tarihli ve 24409 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Gençlik ve Spor Hizmetleri Uygulamasında Görevlendirileceklere Ödenecek Ücretlerle İlgili Esaslar" dahilinde ücret ödenmekte, görevlendirilen kişiler bu işleri asli görevlerinden ayrı olarak yürütmekte ve günde en fazla 2 saat, haftada en fazla 8 saat olmak üzere ayda 40 saat çalışabilmektedirler.

Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasına 6353 sayılı Kanunla 12/7/2012 tarihinden itibaren ilave edilen (m) bendi Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu, bağımsız spor federasyonları tarafından yapılan her türlü gençlik ve spor faaliyetleri ile bu faaliyetlerle ilgili kamp, eğitim ve hazırlık çalışmalarında süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler hobi amaçlı bu çalışmalarından dolayı sigortalı sayılmayacaklardır.

2- Sigortalı işe giriş bildirgesinin düzenlenmesi

Sigortalı işe giriş bildirgesi sigortalıların Kanununun 8 inci maddesine göre Kuruma bildirilmesi amacıyla kullanılmakta, ayrıca (Değişik, 24/4/2019 tarihli ve 2019/9 sayılı Genelge) Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kurumumuz, ve İŞKUR tarafından ortak kullanılan bir belge olduğundan bildirgenin işverenler ve 506 sayılı Kanununun geçici 20 nci maddede sandıkları tarafından eksiksiz ve doğru olarak doldurulması gerekmektedir.

Bu nedenle belgede;

- 19 (Teselsül, 11/12/2014 tarihli ve 2014/32 sayılı Genelge) numaralı “2821 sayılı Kanun (6356 sayılı Kanun) gereğince belirlenen görev kodu” alanına, hizmet akdine tabi olarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanların bir kısmı 4857 sayılı Kanuna göre işçi sayılmadıklarından, işçi sayılanların tespit edilebilmesi amacıyla durumlarına uygun olan “1- İşveren vekili”, “2- İşçi”, “3- 657 SK (4/B) kapsamında çalışanlar”, “4- 657 SK (4/C) kapsamında çalışanlar”, “5- Çıraklar ve stajyer öğrenciler” ve “6- Diğerleri” seçeneklerinden biri yazılacaktır.

Bu nedenle;

- 4857 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde sayılan; deniz ve hava taşıma işlerinde, 50'den az işçi çalıştırılan (50 dahil) tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerde, aile ekonomisi sınırları içinde kalan tarımla ilgili her çeşit yapı işlerinde, bir ailenin üyeleri ve 3 üncü dereceye kadar (3 üncü derece dahil) hısımları arasında dışardan başka

biri katılmayarak evlerde ve el sanatlarının yapıldığı işlerde, ev hizmetlerinde, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununun 2 nci maddesinin tarifine uygun üç kişinin çalıştığı işyerlerinde çalışanlar ve **sporcular işçi sayılmadıklarından bunlar için “6- Diğerleri”**,

4. 6331 SAYILI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU AÇISINDAN KONUYA BAKIŞ

6331 sayılı Kanunun “Kapsam ve istisnalar” başlıklı 2 nci maddesine göre;

(1) Bu Kanun; kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

(2) Ancak aşağıda belirtilen faaliyetler ve kişiler hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz:

a) Fabrika, bakım merkezi, dikimevi ve benzeri işyerlerindeki hariç Türk Silahlı Kuvvetleri, genel kolluk kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığının faaliyetleri.

b) Afet ve acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri.

c) Ev hizmetleri.

ç) Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapanlar.

d) Hükümlü ve tutuklulara yönelik infaz hizmetleri sırasında, iyileştirme kapsamında yapılan işyurdu, eğitim, güvenlik ve meslek edindirme faaliyetleri.

e) (Ek: 10/9/2014-6552/15 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi'nin 14/5/2015 tarihli ve E.: 2014/177, K.: 2015/49 sayılı Kararı ile.)

Bu maddeye göre, gerek profesyonel gerekse de amatör sporcular 6331 sayılı Kanun kapsamında olup, herhangi bir istisnaya yer verilmediğinden haklarında iş sağlığı ve güvenliği mevzuat hükümleri uygulanacaktır.

5. 4447 SAYILI İŞSİZLİK SİGORTASI AÇISINDAN KONUYA BAKIŞ

4447 sayılı Kanunun "İşsizlik sigortasının amaç ve kapsamı ile yetkili, görevli ve sorumlu kuruluşlar" başlığını taşıyan 46'ncı maddesinin iki ve üçüncü fıkra hükümlerine göre;

(Değişik ikinci fıkra: 17/4/2008-5754/90 md.) Bu Kanun, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışan sigortalıları, 4857 sayılı Kanuna göre kısmi süreli iş sözleşmesi ile çalışanlardan 5510 sayılı Kanunun 52 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında işsizlik sigortası primi ödeyen isteğe bağlı sigortalılar ile aynı Kanunun ek 6 ncı maddesi kapsamındaki sigortalıları ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalıları kapsar.

(Değişik üçüncü fıkra: 17/4/2008-5754/90 md.) 5510 sayılı Kanunun; 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri, ikinci fıkrası kapsamın-

da olanlardan bir hizmet akdine dayalı olarak çalışmayanlar ve üçüncü fıkrası, 5 inci, 6 ncı ve geçici 13 üncü maddeleri kapsamında olanlar ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesi kapsamında olmakla birlikte memur veya 22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi sözleşmeli statüde bulunanlar ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu, 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu, 233 ve 399 sayılı kanun hükmünde kararnameler ile 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye tabi kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilat kanunlarındaki hükümlerine göre sözleşmeli personel statüsünde çalışanlar (18/5/1994 tarihli ve 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31inci maddesi kapsamında yer alan sözleşmeli personel dâhil) ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre geçici personel statüsünde çalıştırılanlar bu Kanun kapsamına dahil değildir.

Bu maddeye göre, 4447 sayılı Kanun kapsamında sayılmanın genel kuralı 4/1-a (SSK) kapsamında sigortalı olmaktır. Bu çerçevede, profesyonel sporcular 4/1-a kapsamında sigortalı sayıldıkları için 4447 sayılı Kanuna tabi olup (%1 sporcudan, %2 kulüpten işsizlik sigortası primi kesilir), amatör sporcular genel olarak 4/1-a kapsamında sigortalı sayılmadıkları için 4447 sayılı Kanuna tabi olmayacaktır.

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Profesyonel sporcular, herhangi bir spor dalını kendisine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayan kişilerdir. Bu kişiler yıllık veya maç başına belirlenen ücretlerle bir kulüp ile anlaşarak, kulüplerinin gösterdiği yerlerde belirli çalışma saatlerine tabi olarak ve kulüp yetkililerinin emir ve talimatı altında antrenman, müsabaka kamp vb. yapmaktadırlar. Sporcunun, aldığı ücret karşılığında bu faaliyetlere katılması zorunlu olduğundan, kulübü ile arasındaki ilişki, hizmet akdinin unsurlarını taşımaktadır. **Sporu hobi olarak veya sağlıklı yaşama adına para karşılığı olmaksızın yapan kişiler amatör sporcu** şeklinde nitelendirilmektedir. Amatör sporcuların faaliyetleri isteğe bağlı olduğundan ve ücret karşılığı çalışma söz konusu olmadığından, sporcu ile kulüp arasındaki ilişkinin hizmet akdi şeklinde tanımlanması mümkün değildir. Bu sebeple amatör sporcular, 4/1-a bendi (eski SSK) kapsamında sigortalı sayılmamaktadırlar. Bununla birlikte amatör sporcular tamamen sosyal güvenlik sisteminin dışına itilmiş değildir. Sağlık Bakanlığı ile Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında 15.06.2004 tarihinde imzalanan protokol gereğince Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği hükümleri uyarınca lisans almış, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmayan sporcular, Sağlık Bakanlığı'na bağlı tedavi merkezlerinden ücretsiz olarak sağlık hizmeti alabilmektedirler. Bu noktada, amatör ligde mücadele eden her sporcunun amatör sporcu olmadığına altının çizilmesi gerekmektedir. Sporcu bu işi

bir meslek olarak yapıyorsa ve kulüp tarafından ödenen ücret karşılığında antrenman, kamp gibi faaliyetlere zorunlu olarak katılıyorsa, sporcu ile kulübü arasında hizmet akdi oluşacağından, sigortalı olmaları yasal bir zorunluluktur. Örnek olarak, amatör ligde mücadele eden bir futbol takımının oyuncularına aylık ödenmesi ve bu oyuncuların futbolu bir meslek olarak yapmaları halinde, 4/1-a bendi kapsamında SGK'ya bildirimlerinin yapılması zorunluluğu doğacaktır. (ŞEN Süleyman, *Profesyonel ve Amatör Sporcuların Sigortalı Olma Şartları, E-Yaklaşım, Nisan 2014, Sayı: 256*)

4857 sayılı İş Kanunu'nun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi ile sporcular, kanun kapsamı dışında tutulmuşlardır. Bu sebeple sporcular hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanmaz.

İş Kanunu hükümleri uygulanmayan sporculardan, profesyonel sporcular 4/1-a kapsamında sigortalı sayılmakta, amatör sporcular ise sigortalı sayılmamaktadır.

Ülkemizde sporun ve spor dallarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Spor Genel Müdürlüğü aracılığı ile yürütülmektedir. Spor Genel Müdürlüğü, gençlik ve spor kulüpleri, üniversiteler, kamu ve özel sektör kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmakta, amatör sporcular bu faaliyetlerde fahri olarak görevlendirilmektedirler.

5510 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin birinci fıkrasına 12.07.2012 tarih ve 6353 sayılı Kanunun 36'ncı maddesiyle

eklenen (m) bendi Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu, bağımsız spor federasyonları tarafından yapılan her türlü gençlik ve spor faaliyetleri ile bu faaliyetlerle ilgili kamp, eğitim ve hazırlık çalışmalarında süreklilik arz etmeyecek şekilde görevlendirilenler hobi amaçlı bu çalışmalarından dolayı sigortalı sayılmayacaklardır. Amatör sporcular, profesyonel sporcuların aksine, spor faaliyetlerini bir kulübe (işverene) bağlı olmadan ve sürekli ücret almadan yürütmektedirler. Bu sebeple de hizmet akdi söz konusu olmamaktadır.

Sonuç olarak; SGK uygulamasına göre, herhangi bir spor dalını kendisine meslek edinen ve bundan kazanç sağlayan profesyonel sporcular kulüplerinin (işverenin) gösterdiği yerlerde tespit edilmiş çalışma saatlerine tabi olarak ve işveren veya vekilinin emir ve talimatı altında antrenman ve müsabakalar yaptıklarına, mukabilinde önceden yapılmış anlaşma ile tespit edilmiş ücretleri aldıklarına göre, anılan kimselerin işverenle hukuki ilişkileri bir hizmet akdine

dayanmış olacağından 4/1-a (SSK) kapsamında sigortalı sayılmaları gerekmektedir.

Gençleri spora teşvik etmek, gelecek vadeden sporculara sahip çıkmak, belli spor branşlarını güçlendirmek vb. gibi nedenlerden dolayı amatör sporculara, kulüpleri tarafından herhangi bir şekilde ücret ödenmiyorsa sigortalı sayılmayacaktır.

KAYNAKÇA

4857 sayılı İş Kanunu

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu

Mülga 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu

22.02.2013 tarih ve 2013-11 sayılı SGK Genelgesi

Süleyman ŞEN, Profesyonel ve Amatör Sporcuların Sigortalı Olma Şartları, E-Yaklaşım, Nisan 2014

Suat ŞİMŞEK

Daire Başkanı

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Milli Emlak Genel Müdürlüğü*

SON YAPILAN DÜZENLEME İŞİĞİNDA TEHLİKE ARZ EDEN YAPILARIN YIKTIRILMASI

1. GİRİŞ

İmar Kanununun 39 uncu maddesine göre; genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar ile yıkılacak derecede tehlikeli olduğu tespit edilen yapıların, belediye ve il özel idaresi tarafından yapılacak tebligat üzerine yapı sahibi tarafından yıktırılması veya tehlikenin giderilmesi, yapı sahibi bulunamaz veya yapılan tebligata rağmen yapısını yıkmaz veya tehlike giderilmez ise yapının belediye veya il özel idaresi tarafından yıkılması gerekmektedir.

Çünkü yıkım yapmayan veya gerekli tedbirleri almayan kamu idarelerinin, yapının kendiliğinden yıkılması sonucu

doğacak zarardan dolayı yapı sahibi ile birlikte müteselsil sorumluluğu bulunmaktadır. Üstelik yıkılacak derecede tehlikeli yapıların yıkılması nedeni ile can kaybına ya da kişilerin yaralanmasına neden olunması halinde, yıkımı yapmakla görevli kişilerin cezai sorumlulukları doğmaktadır.

İmar Kanunu'nun tehlike arz eden yapıların yıkımını düzenleyen 39 uncu maddesinde 04.07.2019 tarihli ve 7181 sayılı Kanun'un 12 nci maddesiyle önemli değişiklikler yapılmıştır. Madde nin son şeklinde göre;

“Genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar ile bir kısmı veya tamamı-

nın yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların sahiplerinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tehlike derecesine göre bunun izalesi için belediye veya valilikçe üç gün içinde tebligat yapılır. Yapı sahibine bu şekilde tebligat yapılamaması hâlinde bu durum tebligat yapan idarenin internet sayfasında 30 gün süre ile ilan edilir ve tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtlarla tespit edilir. Malik dışında binada ikamet amacıyla oturanlara da ayrıca tahliye için tebligat yapılır.

Tebliğati veya ilanı müteakip 30 günü geçmemek üzere ilgili idarece belirlenen süre içinde yapı sahibi tarafından tehlikeli durumun ortadan kaldırılmaması hâlinde, tehlikenin giderilmesi veya yıkım işleri belediye veya valilikçe yapılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.

Alakalının fakruhali tevsik olunursa masraf belediye veya valilikçe bütçesinden karşılanır. Tehlike durumu o yapı ve civarının boşaltılmasını icab ettiriyorsa mahkeme kararına lüzum kalmaksızın zabıta marifetiyle derhal tahliye ettirilir.”

Bu çalışmada belediyeler ve il özel idareleri tarafından İmar Kanunu'nun 39 uncu maddesi kapsamında tesis edilen yıkım işlemleri, bu maddede 04.07.2019 tarihli ve 7181 sayılı Kanun'un 12 nci maddesiyle yapılan değişiklikler dikkate alınarak irdelenecektir.

2. TEHLİKE ARZ EDEN YAPILARIN YIKIMINDA 7181 SAYILI KANUNLA NELER DEĞİŞTİ?

Öncelikle, maddenin eski metninde sadece “bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu” belirlenen yapılar yıkım kapsamındayken, yapılan değişiklikle “genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar ile bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu” belirlenen yapılar yıkım kapsamına alınmıştır. Yani son değişikliğe göre “genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar” da 39 uncu madde kapsamında yıkılabilecektir.

İkinci olarak tebligatın yapılacağı adres açıkça belirtilmiştir. Düzenlemeye göre belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların sahiplerinin **adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine** tebligat yapılacaktır.

Bir başka değişiklik tebligat süresiyle ilgilidir. Maddenin eski metninde tebligat süresi 10 gün olarak yer alıyordu. Yani tespitten sonra 10 gün içinde tebligat yapılması gerekiyordu. Yapılan düzenlemeyle tebligat süresi üç gün olarak belirlenmiştir.

Önemli bir değişiklik, yapı sahibinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tebligat yapılamaması durumunda ilanın şu şekilde yapılacağı konusundadır. Maddenin eski haline göre “Yapı sahibinin bulunmaması halinde binanın içindekilere tebligat yapılır. Onlar da bulunmazsa tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya

asılr ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtla tespit edilir.” Son yapılan değişiklikle yapı sahibinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tebligat yapılamaması halinde;

a) Bu durum ve yapının yıkılacağı, tebligat yapan idarenin internet sayfasında 30 gün süre ile ilan edilir.

b) Tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtla tespit edilir.

c) Malik dışında binada ikamet amacıyla oturanlara da ayrıca tahliye için tebligat yapılır.

Bir başka değişiklik de yapı maliki olmayıp da binada oturanlara yapılan tebligatın amacıyla ilgilidir. Eski metine göre, binada oturanlara yapılan tebligatın amacı, yıkımın yapılacağıının bildirilmesidir. **39 uncu maddenin son şekline göre, yapıda oturanlara yapılan tebligatın amacı tahliyenin haber verilmesidir.** Bu husus, maddede yapılan değişiklikte açıkça belirtilmiştir.

Önemli bir değişiklik de yapı malikinin tehlikeli durumu ortadan kaldırması veya yapısını yıkması için süre şartı getirilmesidir. 39 uncu maddenin eski metninde bu konuda bir süre yoktu. Maddenin son haline göre “tehlikeli durumun yapı malikinin, idarece yapılan tebligatı veya ilanı müteakip 30 günü geçmemek üzere ilgili idarece belirlenen süre içinde ortadan kaldırması gerekmektedir. **Yani idare tehlikeli durumun ortadan kaldırılması için malike, 30 günü geçmemek üzere (30 günden az olabilir) süre verecektir.**

3. YIKILMASI GEREKEN BİNALAR

İmar Kanununun 39 uncu maddesine göre genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar ile bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların malikleri veya belediye/il özel idaresi tarafından yıktırılması gerekir.

Burada yıkımı gereken yapıları iki grupta toplayabiliriz.

a) Genel Güvenlik ve Asayiş Bakımından Tehlike Arz Eden Metruk Yapılar

Son yapılan değişikliğin en önemli noktalarından birisi budur: **Maddenin yeni haline göre genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapıların da yıktırılması gerekmektedir.**

Yapılan değişiklikle, bu tespit (genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği hususunun) sadece valilikler tarafından yapılması öngörölmüş ve belediyelere bu konuda yetki tanınmamıştır. Madde metninde valilikten kasıt ise (idarenin genel işleyişi gereği) özel idareler değil, kolluk kuvvetleridir. Özel idarelerin bir yapının genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği belirlenmesi mümkün olmadığına göre burada kastedilenin kolluk kuvvetleri olması gerekir.

Genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz eden yapıların aynı zamanda metruk (terk edilmiş) olması gerekir.

Metruk (terk edilmiş, boş, virane) olmayan binalar, genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz etseler dahi 39 uncu madde kapsamında yıkılamazlar.

b) Yıkılacak Derecede Tehlikeli Oluşmuş Tespit Edilen Yapılar

39 uncu madde kapsamında yıkılmasa veya onarımı gereken ikinci grup, bir kısmı veya tamamının yıkılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapılardır. Bu tespitin fen elemanları tarafından düzenlenecek bir raporlar ortaya konulması gerekir. Bu raporda yapının hangi açılardan tehlike arz ettiği, tamirat veya yıkım olmaması durumunda kendiliğinden yıkılıp yıkılmayacağı hususları açıkça ortaya konulmalıdır.

Bu durumda olan yapıların muhakkak surette yıkılması zorunlu değildir. Maddenin yazım şekli, gerek yapı malikinin ve gerekse idarenin yıkım dışında tehlikenin giderilmesi konusunda da önlem alabileceğini düşündürmektedir. Yani tamirat veya başka tedbirlerle tehlikenin giderilmesi de mümkündür. Madde metnine göre “idarece belirlenen süre içinde **yapı sahibi tarafından tehlikeli durumun ortadan kaldırılmaması hâlinde, tehlikenin giderilmesi veya yıkım işleri** belediye veya valilikçe yapılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.

Dolayısıyla, yıkılacak derecede tehlikeli yapıdan kastedilen, yapı sahibi veya ilgili idare tarafından yıktırılmadığı takdirde kendiliğinden yıkılacak yapılardır. Esaslı bir onarımla tehlike arz etmeyecek duruma gelebilecek binaların yıktırılma-

ması gerekir¹. **Bu nedenle tehlike arz etmesi nedeni ile yıkılması planlanan yapıların onarımla tehlike arz etmeyecek duruma getirilip getirilemeyeceğinin, alınacak bir teknik raporla belirlenmesi faydalı olacaktır.** Fen elemanları tarafından düzenlenmesi gereken bu raporlarda yapının nitelikleri ve tehlikenin teknik özellikleri, yapının esaslı bir onarımla tehlike arz etmeyecek duruma gelip gelmeyeceği açık olarak belirtilmelidir.

4. YIKMA YETKİSİ

İmar Kanununun 39 uncu maddesine göre bu maddede sayılan yetkileri kullanmaya belediyeler ve valilikler yetkilidir. Ancak İl Özel İdaresi Kanununun yürürlüğe girdiği 2005 yılından itibaren belediye sınırları dışında imar ile ilgili yetkiler il özel idaresine geçmiştir. Bu nedenle yıkım yetkisinin belediye sınırları içerisinde belediyeler, bu sınırlar dışında il özel idareleri tarafından kullanılması gerekmektedir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan yerlerde yıkım yetkisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerine aittir. Büyükşehir belediyelerinin 39 uncu madde kapsamında yıkım kararı alma konusunda yetkileri bulunmamaktadır².

Yıkım yetkisi belediyelerde belediye encümeni, il özel idarelerinde il encümeni tarafından kullanılır. Bu organlar dışındaki organların (örneğin belediye başkanının) yıkım kararı alması, işlemi yetki yönünden sakat hale getirir. 39 uncu madde kapsamındaki diğer iş-

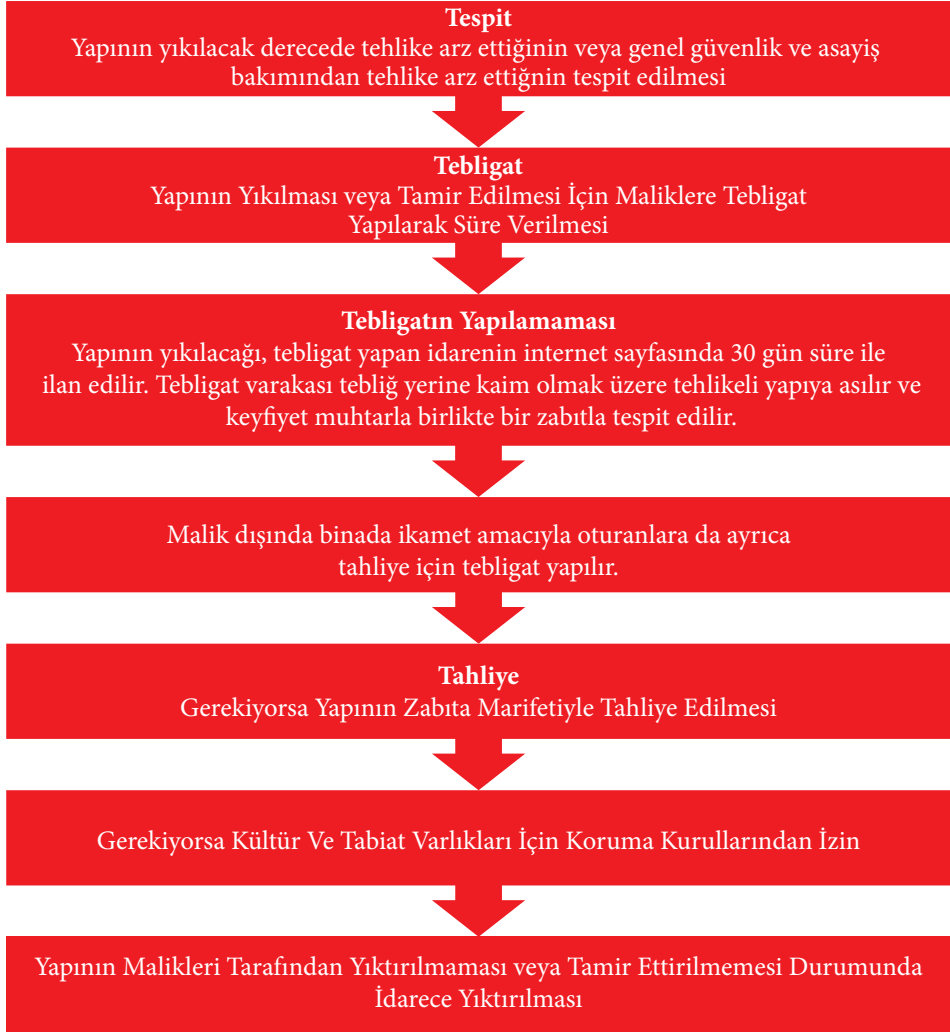
1 Danıştay 6. Dairesi, 08.03.1993, E:1992/2066, K:1993/913

2 Danıştay 6. Dairesi, 19.04.1995, E: 1994/4017, K:1995/1695

lemlerde (örneğin tebligat, tahliye, tehlikenin önlenmesi için gerekli tedbirleri alam) encümen kararına gerek yoktur; bunlar belediyenin ve il özel idaresinin ilgili birimleri tarafından işleme konulur.

5. İMAR KANUNU'NUN 39 UNCU MADDESİNE GÖRE TESİS EDİLECEK İŞLEMLERDE İŞ AKIŞI

İmar Kanunu'nun 39 uncu maddesine göre yapılacak yıkım işlemleri aşağıdaki iş akış şemasına göre yapılmaktadır.

Şekil 1- Tehlike Arz Eden Yapıların Yıkımda İş Akış Süreci

a) Tespit

Yıkılacak derecede tehlike arz eden binalar, şikayet sonucu tespit edilebileceği gibi, belediye veya il özel idaresi tarafından veya genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz eden yapılar açısından kolluk kuvvetlerince yapılacak rutin kontrollerde de tespit edilebilir.

39 uncu madde kapsamında yıkım yapılabilmesi için öncelikle yapının durumunun bir teknik eleman tarafından tespit edilmesi gerekir. Çünkü yıkılacak derecede tehlikeli olmayan bir yapının yıkımından doğan zararın yıkımı yapan idare tarafından karşılanması gerekir³.

Bu teknik raporda, binanın yıkılacak derecede tehlikeli (yapı sahibi veya ilgili idare tarafından yıktırılmadığı takdirde kendiliğinden yıkılacak durumda) olup olmadığının, esaslı bir tamirat ile tehlike arz etmeyecek duruma getirilmesinin mümkün olup olmadığının açık olarak belirtilmesi gerekir.

b) Tebligat Yapılması ve Süre Verilmesi

Yapının, tamirat sonucunda tehlike arz etmeyecek duruma gelmesi mümkün ise gerekli tamiratın yaptırılması ve gerekli önlemlerin alınması, mümkün değil ise yapının yıktırılması için belediye tarafından yapı malikinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tebligat yapılır.

Tebligatın üç gün içinde yapılması gerekir. 39 uncu maddenin önceki halinde 10 gün olan süre, yeni halinde 3 gün

olarak belirlenmiştir. Ancak buradaki süre bir tavsiye süresi niteliğindedir. Bu nedenler herhangi bir sebeple 3 üç gün içerisinde tebligat yapılmamış olsa dahi bu süreden sonra da tebligatın yapılması gerekir.

Yapı sahibinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tebligat yapılamaz ise bu durum tebligat yapan idarenin internet sayfasında 30 gün süre ile ilan edilir ve tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıtla tespit edilir.

Malik dışında binada ikamet amacıyla oturanlara da ayrıca tahliye için tebligat yapılır.

İdare tarafından malike yapılacak tebligatta (tebligat yapılamaz internet sitesinde yapılacak ilanda ve ise tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılacak tebligat varakasında) tehlikenin giderilmesi için süre verilecektir. 39 uncu maddenin eski metninde bu konuda bir süre yoktu. Maddenin son haline göre “tehlikeli durumun yapı malikinin, idarece yapılan tebligatı veya ilanı müteakip 30 günü geçmemek üzere ilgili idarece belirlenen süre içinde ortadan kaldırılması gerekmektedir. Yani idare tehlikeli durumun ortadan kaldırılması için malike, 30 günü geçmemek üzere (30 günden az olabilir) süre verecektir.

Bu şekilde bir tebligat için encümen kararı alınmasına gerek yoktur.

c) Tahliye

Yıkılacak derecede tehlike arz eden binaların içinde oturanlara ve çevrede-

3 Şimşek, S. (2010) İmar Hukuku, s: 896

kilere zarar vermelerini engellemek için boşaltılması gerekiyor ise, mahkeme kararını lüzum kalmadan belediye zabıtasınca tahliye ettirilmesi gerekir. Ayrıca tehlike durumu, yapının civarındaki yapıların da boşalttırılmasını gerektiriyor ise bu yapılar da belediye zabıtası tarafından yukarıdaki usulle boşaltılır.

d) Gerekiyorsa Kültür Varlıkları İçin Koruma Kurullarından İzin Alınması

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 9 uncu maddesinde **“Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşai ve fiziki müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşai ve fiziki müdahale sayılır.”** hükmü yer almaktadır.

Bu nedenle tehlike arz etmesi nedeni ile yıkılması gereken yapının tescilli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olması halinde yıkım için kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulundan izin alınması gerekir⁴.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 660 sayılı ilke kararına göre⁵;

- *Yıkılma tehlikesi arz ettiği (mail-i inhidam) mal sahipleri ya da be-*

lediyelerce ileri sürülen yapıların yıkım kararları ancak koruma kurulları tarafından alınabilir.

- *Yıkılacak şekilde tehlike yaratan korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının tespit edilmesi halinde, söz konusu yapının belediyeler veya il özel idareleri tarafından boşaltılması ve gerekli fiziki ve güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir.*
- *Bu tedbirler alındıktan sonra, konu koruma kuruluna iletilerek alınacak karara göre işlem yapılacaktır.*

Bu nedenle tehlike arz etmesi nedeni ile yıkılması gereken yapının tescilli kültür ve tabiat varlığı olması durumunda belediyeler ve il özel idareleri tarafından yapının boşaltılması ve yapı ve çevresi ile ilgili olarak gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gerekir.

Bu işlem tesis edildikten sonra ilgili koruma bölge kuruluna yıkım için başvurulmalı ve alınacak cevaba göre işlem tesis edilmelidir. Koruma kurulundan izin alınmadan 2863 sayılı Kanunun 65 nci maddesine göre cezalandırılır.

Söz konusu maddenin (c) bendi hükmüne göre 2863 sayılı Kanuna aykırı olarak yıkma veya imar izni veren kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.

e) Tehlikenin Giderilmesi/Yıkım

Malik tarafından, idare tarafından verilen süre içerisinde tehlikenin gide-

4 Danıştay 6. Dairesi, 22.12.2006, E: 2004/8089, K:2006/6505
5 Şimşek, S. ve Hazar, İ. (2019) “Açıklamalı - İçtihatlı ve Örnek Dilekçelerle İmar Davaları Rehberi, s: 1017

rilmediği veya yıkımın yapılmadığı durumlarda bu yükümlülükler idare tarafından yapılır.

Ancak daha önceden açıkladığımız gibi yıkım her durumda zorunlu değildir. Yani tamirat veya başka tedbirlerle tehlikenin giderilmesi de mümkündür. Madde metnine göre idarece belirlenen süre içinde **yapı sahibi tarafından tehlikeli durumun ortadan kaldırılmaması hâlinde, tehlikenin giderilmesi veya yıkım işleri** belediye veya valilikçe yapılır ve masrafı % 20 fazlası ile yapı sahibinden tahsil edilir.

Eğer tehlikenin giderilmesi suretiyle işlem tesis edilecekse bunun için herhangi bir encümen kararına gerek bulunmamaktadır. İdare gerekli gördüğü önlemleri alır. Bunun için yapılan masraflar da yapı malikinden tahsil edilir.

Eğer yapının yıkımı gerekiyor ise (yani tehlikenin başka şekilde giderilmesi mümkün değil ise ve verilen süre içerisinde tehlikeli yapı, yapı sahibi tarafından yıkılmaz ise) encümen kararı alınarak yapının belediye veya özel idare tarafından yıkılması gerekir⁶. Yıkım işi, yıkımı yapacak idarenin araçları ile yapılabileceği gibi, diğer kamu idarelerinin sahip olduğu araçlardan da faydalanılabilir.

f) Yıkım Masraflarının Tahsili

Yıkım veya tehlikenin giderilmesi işinin belediye veya özel idare tarafından yapılması halinde, yapılan masraflarının yapı sahibinden % 20 fazlası ile tahsil

edilmesi gerekir. Eğer yapı sahibinin fakirlik durumu belgelendirilir ise yıkım masrafları belediye ve il özel idaresi bütçesinden karşılanabilir.

Yıkım masrafları yapı sahipleri tarafından ödenmezse ilgili idare tarafından hangi kanun hükümlerine göre tahsil edileceği konusunda kanunda açıklık yoktur. Danıştay, tehlike arz eden yapıların idarece yıkılması halinde ortaya çıkan masrafların 6183 sayılı Kanuna göre tahsil edileceği, bu alacak muhatabı tarafından rızaen ödenmez ise tahsili için ödeme emri düzenlenmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı görüşündedir⁷.

Dolayısıyla, yıkım veya tamirat masraflarının tahsili için 6183 sayılı Kanun kapsamında yapı sahibi adına ihbarnamesi düzenlenmesi ve bu ihbarnamenin tebliğ edilmesi gerekir.

Kanunda bu cezaların ödeme süresi belirtilmemiştir. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 37 nci maddesine göre eğer kanunda amme alacağının ödenmesi için özel bir süre belirlenmemişse amme alacağının Maliye Bakanlığınca belirlenecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekir. Bu ödeme müddetinin son günü amme alacağının vadesi günüdür. İmar Kanununda ödeme için özel bir süre öngörülmediğine göre yıkım masraflarının muhatabına tebliğinden itibaren bir ay içerisinde ödenmesi gerekir. Bu süre tebligatı izleyen günden itibaren başlar ve bir sonraki aydaki aynı günün mesai saati bitiminde sona erer.

6 Şimşek, S. ve Hazar, İ. (2019) "Açıklamalı - İçtihatlı ve Örnek Dilekçelerle İmar Davaları Rehberi, s: 1018

7 Danıştay 6. Dairesi, 06.12.1993, E:1993/2999, K:1993/5418

Yapılan tebligata rağmen süresi içerisinde ödeme yapılmaz ise ödeme emri düzenlenmesi gerekir.

6. SONUÇ

Genel güvenlik ve asayiş bakımından tehlike arz ettiği valilikçe tespit edilen metruk yapılar ile yıkılacak derecede tehlikeli olduğu tespit edilen yapılar için yetkili kamu idaresi tarafından yapılacak tebligata rağmen malikler tarafından önlem alınmaz ise bu önlemler veya yıkım işlemleri idare tarafından yapılmaktadır.

Bu konuyu düzenleyen, 3194 sayılı Kanun'un 39 uncu maddesinde 04.07.2019 tarihli ve 7181 sayılı Kanun'un 12 nci maddesiyle önemli değişiklikler yapılmıştır. Son yapılan değişikliklere göre yapının tehlike arz ettiğinin belirlenmesi halinde; tamirat sonucunda tehlike arz etmeyecek duruma gelmesi mümkün ise gerekli tamiratın yaptırılması ve gerekli önlemlerin alınması, mümkün değil ise yapının yıktırılması için belediye veya il özel idaresi tarafından üç gün içinde yapı malikinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tebligat yapılması gerekmektedir.

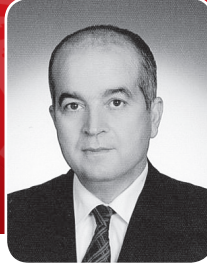
Yapı sahibinin adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki adreslerine tebligat yapılamaz ise bu durum tebligat yapan idarenin internet sayfasında 30 gün süre ile ilan edilir ve tebligat varakası tebliğ yerine kaim olmak üzere tehlikeli yapıya asılır ve keyfiyet muhtarla birlikte bir zabıta tespit edilir. Malik dışında binada ikamet amacıyla oturanlara da ayrıca tahliye için tebligat yapılır.

30 günü geçmemek üzere idarece verilecek süre içerisinde malik tarafından gerekli önlemler alınmaz ise bu önlemler veya gerekiyorsa yıkım idare tarafından yapılır. Yıkımın masrafları %20 fazlası ile 6183 sayılı Kanun hükümleri kapsamında yapı malikinden tahsil edilir.

KAYNAKÇA

Şimşek, S. (2010) İmar Hukuku, Milli Emlak Kontrolörleri Derneği Yayını, Ankara, 2010

Şimşek, S. ve Hazar, İ. (2019) "Açıklamalı - İhtihatlı ve Örnek Dilekçelerle İmar Davaları Rehberi, 2. Baskı, Ankara, 2019

Uğur DİLKEN

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İç Denetçisi
Harita Mühendisi*

CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE BÜYÜKŞEHİR İLÇE BELEDİYELERİ VE İL BELEDİYELERİNİN İFRAZ, TEVHİD VE PARSELASYON PLANI UYGULAMALARI

1. GİRİŞ

İmar Kanununda yapılan değişikle, alan, sınır, hisse düzeltimi yapılamaması ve/veya zamanla farklı nedenlerle fiili kullanıcı ile maliki farklılaşmış parseller gibi konu çeşitliği ve taraf fazlalığı bulunan ve münferit davalar ile çözümü mümkün olmayan taşınmazlarda imar uygulaması,

Aynı şekilde İmar Kanununun 16 ncı maddesine göre yapılan parselasyon planı yapılmadan ifraz ve tevhit edilerek tescil edilen parsellerden, imar planında umumi hizmet alanlarına rastladığı için terk edilen veya bağışlanan alanların toplam parsel alanına oranı, yeni yapılacak parselasyon planındaki düzenleme or-

taklık payı oranına tamamlayan farkı kadar düzenleme ortaklık payı alınabilmesi,

İmar uygulamaları sonucu düzenleme ortaklık payının alınamadığı durumlarda, kamulaştırma yükünün azaltılması amacıyla ortaklık payı miktarının bedele dönüştürülerek alınması,

şeklinde özetlenebilecek yeni düzenlemeler yapılmıştır.

2. İFRAZ VE TEVHİD

2.1. Amaç:

- Kadastro ve imar yollarının kullanımındaki yollar olduğundan bahisle yani bir nevi plan öncesi umumi hizmet alanı olduğu değerlendirildiğinden bu

alanların ihdasa konu edilmeden, öncelikle imar planıyla belirlenen umumî hizmet alanlarından düşülmesi ve sonrasında düzenleme ortaklık payının hesaplanması,

- Mevcut yapılar nedeniyle uygulamada düzenleme ortaklık payının alınmadığı durumlarda, kamulaştırma yükünün azaltılması amacıyla ortaklık payı miktarının bedele dönüştürülerek alınması,
- Çok hisseli parsellerdeki mülkiyet probleminin, parsel sahiplerinin muvafakatleri olması halinde imar uygulamasıyla çözülmesi ve bu suretle müstakil parsel oluşması, Uygulama imar planında hüküm bulunmaması halinde yönetmelikte belirlenen asgari parsel büyüklüklerinin altında parsel oluşturulmasının engellenmesinin,

amaçlandığı görülmektedir.

2.2. Kapsam:

10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen;(merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları ve mahallî idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin malî yönetim ve kontrolünü kapsar. Avrupa Birliği fonları ile yurt içi ve yurt dışından kamu idarelerine sağlanan kaynakların kullanımı ve kontrolü de uluslararası anlaşmaların hükümleri saklı kalmak kaydıyla, bu Kanun hükümlerine tâbidir.)

2.3. Usul ve Esaslar:

İmar planı bulunan alanlarda, uygulama

imar planına uygun olarak öncelikle parselasyon planının yapılması esastır.

İmar planı bulunan alanlarda, ifraz ve tevhit işlemleri, parselasyon planı tescil edilmiş alanlarda yapılabilir.

Parselasyon planı tescil edilmiş yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin imar planlarına ve imar mevzuatına uygun olması şarttır.

2.5. İstisnalar:

Merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin yetkisi içindeki kamu yatırımlarında veya kamu mülkiyetine ait alanlarda, parselasyon planının tatbiki mümkün olmayan meskûn alanlar ile koruma amaçlı imar planı bulunan alanlarda ve büyük bir kısmı uygulama imar planına uygun şekilde oluşan imar adalarının geri kalan kısımlarında bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan hükümlerde belirtilen şartlar aranmaz.

İmar planı bulunan alanlarda, uygulama imar planına uygun olarak öncelikle parselasyon planının yapılması esastır. İmar planı bulunan alanlarda, ifraz ve tevhit işlemleri, parselasyon planı tescil edilmiş alanlarda yapılabilir. Parselasyon planı tescil edilmiş yerlerde yapılacak ifraz veya tevhidin imar planlarına ve imar mevzuatına uygun olması şarttır.

Mevcut hâliyle yapılaşmaya elverişli olmayan imar parsellerinde; maliklerden birinin talebi üzerine veya doğrudan, parsel maliklerine kendi aralarında anlaşmaları için yapacağı tebliğden itibaren üç ay içerisinde maliklerce anlaşma sağlanamaması hâlinde, resen tevhit ve fiilî duruma göre ifraz yoluyla işlem yapmaya ilgili idare yetkilidir. İmar planlarında parsel cepheleri tayin edilmeyen

yerlerde yapılacak ifrazların, asgari cephe genişlikleri ve büyüklükleri yönetmelikte belirtilen esaslara göre tespit edilir. İmar planı dışında kalan alanlarda yönetmeliklerinde tayin edilecek miktarlardan küçük ifrazlara izin verilmez.

2.6. Parselasyon planlarının hazırlanması:

İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakati aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve reşen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır. Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtım sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme alanındaki nüfusun kentsel faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan umumi hizmet alanlarının tesis edilmesi ve düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında «düzenleme ortaklık payı» olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırk beşini geçemez.

Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan yerler ile bölgenin ihtiyacı olan yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol, Millî Eğitim Bakanlığına bağ-

lı öğretime yönelik eğitim tesis alanları, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesis alanları, pazar yeri, semt spor alanı, toplu taşıma istasyonları ve durakları, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, resmî kurum alanı, mezarlık alanı, belediye hizmet alanı, sosyal ve kültürel tesis alanı, özel tesis yapılmasına konu olmayan ağaçlandırılacak alan, rekreasyon alanı olarak ayrılan parseller ve mesire alanları gibi umumi hizmet alanlarından oluşur ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz. Düzenlemeye tabi tutulan alan içerisinde bulunan taşkın kontrol tesisi alanlarının, bu fıkra da belirtilen kullanımlar için düzenleme ortaklık payı düşülmesini müteakip kalan Hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanması esastır. Ancak taşkın kontrol tesisi için yeterli alanın ayrılamaması durumunda, düzenleme ortaklık payının ikinci fıkrada belirtilen oranı aşmaması şartıyla, düzenlemeye tabi diğer arazi ve arsaların yüz ölçümlerinden bu fıkradaki kullanımlar için öncelikle düzenleme ortaklık payı ayrıldıktan sonra ikinci fıkrada belirtilen orana kadar taşkın kontrol tesisi için de ayrıca pay ayrılır. Kapanan imar ve kadastro yollarının öncelikle düzenleme ortaklık payına ayrılan toplam alandan düşülmesi esastır.

Üçüncü fıkrada belirtilen, bölgenin ihtiyacına ayrılan alanlardan belediye hizmetleri ile ilgili olanlar bu amaçlarla kullanılmak kaydıyla ilgili belediyesi adına, diğer alanlar ise imar planındaki kullanım amacı doğrultusunda bu amacı gerçekleştirecek olan idareye tahsis edilmek üzere Hazine adına tescil edilir.

Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, üçüncü fıkrada sözü geçen umumi

hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar, tescil harici alanlardan veya muvafakat alınmak kaydıyla; kamuya ait taşınmazlardan ya da Hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanır. Bu yöntemlerle karşılanamaması hâlinde belediye veya valilikçe kamulaştırma yoluyla tamamlanır. Herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payı, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılır

Bu madde hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaması esastır. Ancak, her türlü imar planı kararı ile yapılaşma koşulunda ve nüfusta artış olması hâlinde, artış olan parsellerden, uygulama sonucunda oluşan değerinin önceki değerinden az olmaması kaydıyla, ilk uygulamadaki düzenleme ortaklık payı oranını % 45'e kadar tamamlamak üzere ilave düzenleme ortaklık payı ke-sintisi yapılabilir.

Parselasyon planı yapılmadan ifraz ve tevhit edilerek tescil edilen parsellerden, imar planında umumi hizmet alanlarına rastladığı için terk edilen veya bağışlanan alanların toplam parsel alanına oranı, yeni yapılacak parselasyon planındaki düzenleme ortaklık payı oranına tamam-layan farkı kadar düzenleme ortaklık payı alınabilir.

Belediye veya valiliğin; parselasyon planlarını, imar planlarının kesinleşme tarihinden itibaren beş yıl içinde yapması ve onaylaması esastır. Parselasyon planı yapmalarını sebebiyle doğacak her türlü kamulaştırma iş ve işlemlerinden beledi-yeler veya valilikler sorumludur.

Mevcut yapılar nedeniyle parsellerden düzenleme ortaklık payı alınmadığı hâllerde bu payın miktarı, düzenlemenin gerçekleştirilebilmesi için yapılacak kamulaştırmada kullanılmak üzere bedele dönüştürülebilir.

Bedel takdiri 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen bedel tespiti esasları da gözetilerek 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre lisans almış gayrimenkul değerlendirme uzmanları veya ilgili idare takdir komisyonlarınca raporlandırılarak tespit edilir. Tespit edilen bedel tapu kütüğünün beyanlar hanesinde belirtilir ve bu bedelin tamamı ödeme tarihinde, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında güncellenmek suretiyle öden-medikçe devir yapılamaz, yapı ruhsatı verilemez. Bedelin tamamen ödenmesi hâlinde taşınmaz maliki ya da idarenin talebi üzerine terkin edilir.

Düzenleme sonucu taşınmaz maliklerine verilecek parseller; öncelikle düzenlemeye alınan taşınmazın bulunduğu yerden, mümkün olmuyor ise en yakınındaki eşdeğer alandan verilir. Düzenleme alanında bulunan imar adalarında, asgari parsel büyüklüğünü karşılamak kaydıyla, imar uygulama alanında kalan hisseli arsa ve araziler; hisse sahiplerinin muvafakati hâlinde veya fiili kullanım esasına göre müstakil hâle getirilebilir.

2.7. Alan, sınır, hisse düzeltimi yapılamaması ve/veya zamanla farklı nedenlerle fiilî kullanıcı ile maliki farklılaşmış parseller gibi konu çeşitli-

ği ve taraf fazlalığı bulunan ve münferit davalar ile çözümünü mümkün olmayan taşınmazlarda imar uygulaması:

Ancak, İmar Kanununda yapılan değişiklikle (Ek Madde 7 - (Ek:4/7/2019-7181/13 md.) Alan, sınır, hisse düzeltimi yapılamaması nedeniyle zamanla sicili ile zemini uyumsuz hâle gelen, imar uygulama hatalarının varlığı tespit edilmesine rağmen bu hataların düzeltilemediği, haricî bölünmeye tabi tutulup tescili sağlanamayan ve/veya zamanla farklı nedenlerle fiilî kullanıcısı ile maliki farklılaşmış parseller gibi konu çeşitliği ve taraf fazlalığı bulunan ve münferit davalar ile çözümünü mümkün olmayan taşınmazlardan bu madde kapsamında uygulama yapılması gerekenlerin sınır ve koordinatları Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenir. Belirlenen alanlarda; her türlü iyileştirme, yenileme, dönüşüm, kamulaştırma ve benzeri uygulamaların yapılmasında, ilgililere tebliğ edilmek üzere; mülkiyete ilişkin hisse hatalarının, parsellerin yüz ölçümü ve sınır düzenlemelerinin ve imar uygulaması gören alanlarda dağıtım ve alan hatalarının doğru miktar üzerinden resen düzeltilmesinde kamulaştırma, trampa ve benzeri yollarla edinilen taşınmazların, Hazinenin özel mülkiyetindeki veya özel mülkiyete konu olabilecek Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki veya ihtiyaç duyulması hâlinde belirlenen alan dışında olup Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazların uygulamalar kapsamında değerlendirilmek ve trampa yoluyla yapılacak kamulaştırmalarda kullanılmak üzere tespitinde ve temininde ve üçüncü kişilere devir ve temlik gereken taşınmazlarla ilgili iş ve işlemler ile tapudaki işlemlerin yürütül-

mesinde, ilgili alanlarda her tür ölçekteki imar planı ve imar uygulamaları ile hak sahibine devir ve benzeri ilgili işlemlerde Bakanlık yetkilidir.

3. SONUÇ

İmar Kanununda yapılan değişiklikle (Değişik fıkra:4/7/2019-7181/8 md. ve Değişik fıkra:4/7/2019-7181/9 md.) parselasyon planı yapılması gereken yerlerde ifraz ve tevhit işlemleri yapıldığından bahisle ifraz ve tevhidin hangi durumlarda yapılabileceği, resen ifraz ve tevhit yapılabilmesi, yapılaşmaya elverişli olmayan bu parsellerin yapılaşmaya elverişli hale getirilmesi, umumi hizmet alanına konu kullanımlarda arsa ve arazi düzenlemesi, ifraz ve tevhit işlemleri ile parselasyon planının nasıl yapılacağı, hususlarında önemli değişiklikler yapıldığı görülmüştür.

Diğer taraftan İmar Kanununda yapılan değişiklikle (Ek Madde 7 - (Ek:4/7/2019-7181/13 md.) Alan, sınır, hisse düzeltimi yapılamaması nedeniyle zamanla sicili ile zemini uyumsuz hâle gelen, imar uygulama hatalarının varlığı tespit edilmesine rağmen bu hataların düzeltilemediği, haricî bölünmeye tabi tutulup tescili sağlanamayan ve/veya zamanla farklı nedenlerle fiilî kullanıcısı ile maliki farklılaşmış parseller gibi konu çeşitliği ve taraf fazlalığı bulunan ve münferit davalar ile çözümünü mümkün olmayan taşınmazlardan bu madde kapsamında uygulama yapılması gerekenlerin sınır ve koordinatları Bakanlığın teklifi üzerine Cumhurbaşkanınca belirlenmesine ilişkin düzenlemenin de yapıldığı görülmüştür.

Av. Necati TORUN

Avukat

KAMU İHALELERİNE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN DÜZENLEDİĞİ İŞ DENEYİM BELGESİ İLE KATILIM

1. GİRİŞ

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yapım işi ihaleleri kapsamında sayılan hususlar aşağıdaki gibi uzun bir listedir: Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, hava-limanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işlerinin hepsi yapım işi ihalesi kapsamında değerlendirilmektedir.

Yapım işi ihalelerinde istekli firmaların ihaleye katılabilmeleri için sunmaları gereken belgelerden bir tanesi iş deneyim belgesidir. Hizmet alım ihalelerinde de ihalenin büyüklüğüne göre iş deneyim belgesi istenilebilmektedir.

Organize Sanayi Bölgelerinde de devasa nitelikte yapım işleri, personel taşıma işleri gibi hizmet alımları gerçekleştirilmekte olup; bu işleri gerçekleştiren yüklenicilere Organize Sanayi Bölgeleri tarafından yönetimde kamu ağırlıklı bir yapı olduğundan ötürü iş deneyim belgesi düzenlenerek verilmektedir.

Zaman zaman tartışma konusu olan bu iş deneyim belgelerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında gerçekleştirilen kamu ihalelerinde kullanı-

lıp kullanılamayacağı makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELE- RİNİN HUKUKİ DURUMU

2000’li yılların başında, ülkemizde Avrupa Birliği kriterleri doğrultusunda gerçekleştirilen hukuki yapılanma süreçlerinden bir tanesi de 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu’nun kabulü olmuştur.

2.1. Hukuki Yapılanmasının Değerlendirilmesi

15.04.2000 tarihli ve 24021 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4562 sayılı Kanunda Organize Sanayi Bölgesi (OSB) aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır;

“Sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla, sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dâhilinde gerekli ortak kullanım alanları, hizmet ve destek alanları ve teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu Kanun hükümlerine göre kurulan, planlanan ve işletilen, kaynak kullanımında verimliliği hedefleyen mal ve hizmet üretim bölgelerini”

4562 sayılı Kanun’un 7 nci maddesinde de il valisi, il özel idaresi, il özel idaresi bulunmayan illerde Yatırım İzleme

ve Koordinasyon Başkanlığı ve belediye temsilcilerinin Organize Sanayi Bölgelerinin en üst idari yapısı olan müteşebbis heyette görev alacağı belirtilmektedir.

Yine aynı Kanun’un “Muafiyet ve destekler” başlıklı 21 inci maddesinde de

“OSB tüzel kişiliği, bu Kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

OSB katılımcılarının enerji giderlerine dair düzenlemeler, serbest piyasa koşulları ile oluşmuş fiyatlara müdahale edilmeksizin, Cumhurbaşkanlığı tarafından yapılır.

Atık su arıtma tesisi işleten bölgelerden, belediyelerce atık su bedeli alınmaz.”

hükmü yer almaktadır.

Özet olarak Organize Sanayi Bölgeleri başlı başına özel sektör tarafından kurulan ve yönetilen bölgeler olmayıp, gerek yönetiminde gerek gelirlerinde ve giderlerinde kamunun etkisinin bir hayli fazla olduğu bir yapılanmadır.

2.2. Organize Sanayi Bölgeleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi midir?

4562 sayılı Kanun’un 23 üncü maddesinde Bilim ve Sanayi Bakanlığı’nın yetkileri arasında “Bakanlık kanalıyla kredi kullanan bölgelerin altyapı, sosyal hizmet tesisleri ve proje ihalelerinde, ihale komisyonu teşkil edilmesi de dâhil olmak üzere ihale ile ilgili bütün işlemler, Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar dâhilinde OSB yönetimi tarafından yürütülür ve sonuçlandırılır. İhalelerin ne şekilde yapılacağı ve komisyonların teşkili ile hakedişlerin düzenlenmesi ve onaylanmasıyla ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.” Hük-

mü bulunmaktadır. *Ayrıca Kanun'un bir başka maddesinde OSB'lerin 4734 sayılı Kanun kapsamında olduklarına dair her hangi bir düzenleme yapılmamıştır.*

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun Kapsam başlıklı 2 nci maddesinde Kanun kapsamındaki kamu idareleri aşağıdaki şekilde sayılmaktadır;

a) (Değişik: 1/6/2007-5680/1 md.) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler (meslekî kuruluş şeklinde faaliyet gösterenler ile bunların üst kuruluşları hariç), tüzel kişiler.

b) Kamu iktisadi kuruluşları ile iktisadi devlet teşekküllerinden oluşan kamu iktisadi teşebbüsleri.

c) Sosyal güvenlik kuruluşları, fonlar, özel kanunlarla kurulmuş ve kendilerine kamu görevi verilmiş tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar (meslekî kuruluşlar ve vakıf yüksek öğretim kurumları hariç) ile bağımsız bütçeli kuruluşlar.

d) (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları her çeşit kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketler.”

Sonuç olarak Organize Sanayi Bölgeleri, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi değillerdir.

3. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN DÜZENLEDİĞİ İŞ BİTİRME BELGELERİ İHALELERDE GEÇERLİ OLABİLİR Mİ?

Organize sanayi bölgelerinde devasa yapım işleri yapılmakta, personel taşıma

hizmetleri verilmekte; ve bu işleri gerçekleştiren yüklenicilere de Bölge müdürlüğünce iş deneyim belgeleri verilmektedir.

Zaman zaman bu iş deneyim belgelerinin yüklenicilere tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki ihalelere katılmak için iş deneyim belgesi olarak kullanılıp kullanılmayacağı tartışma konusu olabilmektedir.

3.1. Kamu İhale Kurulu'nun Olaya Bakış Açısı

05.03.2003 tarihli ve 2003/DK.D-63 sayılı Düzenleyici Kurul kararında;

“Organize Sanayi Bölgeleri ile Küçük Sanayi Sitelerinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında olmadığına”;

17.06.2008 tarihli ve 2008/DK.D-78 sayılı Düzenleyici Kurul kararında da;

“...OSB'nin tek bir statüye sahip olmadığı gibi Devletin idari yapılanması içerisinde de değerlendirilemeyeceği tespit edilmiştir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında bulunup bulunmadığı açısından incelendiğinde, OSB'nin 4734 sayılı Kanunun 2'nci maddesinde belirtilen kurumlar arasında bulunmadığı, herhangi bir kamu tüzel kişiliği ile bağlılık ilişkisi olmadığı anlaşılmaktadır.” denilmiştir.

Kamu İhale Kurulu'nun 11.05.2016 tarihli ve 2016/UH.II-1243 sayılı kararında da makalemizin konusunu teşkil eden olay yaşanmıştır.

İhale üzerinde bırakılan istekli Ş.. Toplar'ın teklif dosyası kapsamında sunduğu iş bitirme belgesinde ilgili belgeyi

düzenleyen idarenin “Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi” olarak belirtildiği görülmüştür.

İş bitirme belgesi düzenlenmesine konu işin tanımının “Bölge içi malzemeleri park bahçe ve yeşil alanların bakım onarım ve sulama işleri ile kanal düzenleme, bitki, çimento, demir ve mucur temini kilittaş, bordür ve kanal yapımları ve tamiratları, nakliye iş makinesi kiralama ve her türlü personel temini hizmet alım işi” olduğu, işin kabul tarihinin 30.06.2013 olup belge tutarının 7.116.149,32 TL olduğu tespit edilmiştir.

İstekli Organize Sanayi Bölgelerinin doğrudan iş bitirme belgesi düzenlemeceğine gerekçesiyle değerlendirme dışı bırakılmıştır. Kamu İhale Kurulu’na itirazın şikayet başvurusunda bulunan istekliye Kamu İhale Kurulu tarafından verilen karar aşağıdaki şekilde olmuştur.

“Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri incelendiğinde bir iş Kanun kapsamındaki idareler ile Kanun kapsamı dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılmış ise iş deneyim belgesi iş sahibi tarafından düzenlenir ve sözleşmeyi yapan yetkili makam tarafından onaylanır.

Yine mevcut hükümler uyarınca gerçek kişilere veya iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili olmayan her türlü kurum ve kuruluşa karşı gerçekleştirilen işlerde iş deneyim belgesi düzenlenemez.”

Özet olarak Kamu İhale Kurulu tarafından Organize Sanayi Bölgeleri tarafından doğrudan iş bitirme belgesi düzenlemeyeceği doğrultusunda karar verilmiştir.

3.2. Organize Sanayi Bölgelerine İş Yapan Müteahhitler Bu İş Nasıl Belgelendirecekler?

Peki organize sanayi bölgelerinde iş yapan müteahhitler bu yaptıkları işi kamu ihalelerine yönelik nasıl değerlendireceklerdir?

Bu sorunun cevabı Yapım İş İhale Uygulama yönetmeliğinde verilmektedir;

Yapım işi ihalelerinde 43 üncü maddesinde;

“Organize sanayi bölgesinin yetki alanı dahilindeki yerlerde gerçekleştirilen işlere ilişkin iş deneyim belgeleri, organize sanayi bölgesi müdürlüğü tarafından düzenlendikten sonra; yönetim kurulunun kararı üzerine yönetim kurulu başkanınca, organize sanayi bölgesinde ilgili Bakanlık veya kamu kurum ve kuruluşu tarafından kredi kullanılan işler için ise bu Bakanlığın veya kamu kurum ve kuruluşunun ilgili birimince onaylanmak suretiyle verilir.”

Hükmü yer almakta olup, organize sanayi bölgelerinden iş deneyim belgesi olan müteahhitlerin ihale uygulama yönetmeliğindeki bu hüküm uyarınca bir dilekçe ile organize sanayi bölge müdürlüğüne başvurmaları durumunda 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında kullanabilecekleri iş deneyim belgeleri kendilerine verilebilecektir.

4. SONUÇ

Yapım işi ihaleleri ülkemizdeki yol, köprü, kamu kurumu inşaatları, şehir hastaneleri gibi devasa projeler çerçevesinde düşünüldüğünde kamu ihaleleri

içersinde belkide en fazla ehemmiyet verilen bir alandır.

Bu ihalelere girebilmek için gerekli belgelerden bit tanesi de iş deneyim belgesi olup; yapım işi ihalelerinde ihalelere katılabilmek için zorunluluk arz etmektedir.

Organize sanayi bölgelerinde de büyük nitelikli yapım işleri gerçekleştirilmekte olup, bu yapım işlerinden elde edilebilecek iş deneyim belgeleri ile daha büyük yapım işi ihalelerine katılabilir.

Organize sanayi bölgelerinin bizzat kendisi tarafından düzenlenen iş deneyim belgeleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki ihalelere katılabilmek için kabul edilmemektedir.

Doğrudan Organize Sanayi Bölgesi müdürlüğü tarafından düzenlenen iş deneyim belgesine sahip olan müteahhitler Yapım İşleri İhaleleri İhale Uygulama Yönetmeliğinin 43 üncü maddesinde belirtilen süreci takip etmeleri durumunda gerçekleştirdikleri işleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki ihalelere katılabilmek için belgelendirebilirler.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.kik.gov.tr/mevzuat

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, www.kik.gov.tr/mevzuat

Kamu İhale Kurulu Kararları, www.kik.gov.tr/kararlar

Levent UZUN

Anfa Ankara Altınpark İşl.Ltd.Şti.
İç Denetçi

BELEDİYE ŞİRKETLERİ İLE İLGİLİ KISA BİLGİLER

1. GİRİŞ

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun “Şirket Kurulması” başlıklı 26 ncı maddesinde belirtilen; “Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler.” ile 5393 sayılı Belediye Kanununun “Şirket Kurulması” başlıklı 70 inci maddesinde belirtilen; “Belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usûllere göre şirket kurabilir” hükümleri gereğince kurulmuş olan şirketlere, “**Belediye Şirketleri**” denilmektedir. Belediye şirketleri, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre iş ve işlemlerini yürüten özel hukuk tüzel kişileridir.

2. BELEDİYE ŞİRKETLERİ KURULUŞ AŞAMASINDA HERHANGİ BİR İZNE TABİ MİDİR?

Şirketlerin kurulması aşamasında, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanununun “Mahalli İdarelerde Özelleştirme Uygulamaları” başlıklı 26 ncı maddesinin 4 üncü fıkrasında belirtilen; “Belediyeler ve diğer mahalli idareler ile bunların kurdukları birlikler tarafından ticari amaçla faaliyette bulunmak üzere ticari kuruluşlar kurulması, mevcut veya kurulacak şirketlere sermaye katılımında bulunması Bakanlar Kurulu’nun iznine tabidir” hükmü gereğince Bakanlar Kurulu’nun izni gerekmektedir.

Ancak, belediye şirketlerinin kurulması ve sermaye katılımında bulunmalarını düzenleyen 21.04.2008 tarih ve 11273 sayılı İçişleri Bakanlığı genelgesi

(2008/31), Danıştay Sekizinci Dairesinin 24.09.2008 tarihli ve 2008/4976 sayılı kararı ile 4046 sayılı yasanın 26 ncı maddesi ile merkezi idareye verilen izin yetkisi sadece şirketin kurulması veya sermayesinin koyulması aşamasıyla sınırlı olduğu, dolayısıyla daha sonra piyasa koşullarında ve Ticaret Yasası hükümlerine göre faaliyet gösterecek olan şirketlerin bedelsiz şirket edinimi için İçişleri Bakanlığı kanalıyla Bakanlar Kurulundan izin almaları gerekmediği ve bu nedenle, yasada yer almayan bir durumu izne tabi tutulan genelgede hukuka uyarlık bulunmadığı belirterek, genelge hakkında yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir. Bu karara istinaden, belediyeler hibe yolu ile şirket kurabilirler. **Belediyelerce Şirket Kurulması, Kurulmuş Şirketlere Katılınması ve Sermaye Artırılması konulu makalesinin incelenmesi yararlı olacaktır. (Mustafa Dönmezin Mahalli İdareler Dergisi 2015 yılı Nisan /28. Sayı)**

3.BELEDİYE ŞİRKETLERİ 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU KAPSAMINDA MIDIR?

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde belirtilen;

“Aşağıda belirtilen idarelerin kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karışılan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri bu Kanun hükümlerine göre yürütülür:

a) (Değişik: 1/6/2007-5680/1 md.) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler (meslekî kuruluş şek-

linde faaliyet gösterenler ile bunların üst kuruluşları hariç), tüzel kişiler.

b) (Değişik: 30/7/2003-4964/1 md.) Kamu iktisadi kuruluşları ile iktisadi devlet teşekküllerinden oluşan kamu iktisadi teşebbüsleri.

c) (Değişik: 30/7/2003-4964/1 md.) Sosyal güvenlik kuruluşları, fonlar, özel kanunlarla kurulmuş ve kendilerine kamu görevi verilmiş tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar (meslekî kuruluşlar ve vakıf yükseköğretim kurumları hariç) ile bağımsız bütçeli kuruluşlar.

d) (Değişik: 12/6/2002-4761/10 md.) (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları her çeşit kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketler.”

hükümlerinden (d) bendine göre, belediyeler tarafından kurulmuş olan şirketler, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına alınmıştır.

Şirketler, kuruluş amacına uygun olan ticari ve sınai faaliyetleri çerçevesinde yapacakları mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinde bu Kanun hükümlerine uymak zorundadırlar.

4. 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU KAPSAMINDAKİ ALIMLARDA BİR İSTİSNA VAR MIDIR?

Kanun koyucu, Kanunun “İstisnalar” başlıklı 3 üncü maddesinde belirtilen hükümler çerçevesinde yapılacak alımları, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç olmak şartıyla bu Kanun hükümlerinden muaf tutmuştur. 3 üncü maddenin (g) bendinde;

“2 nci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentlerinde sayılan kuruluşların, ticarî ve sınıî faaliyetleri çerçevesinde; doğrudan mal ve hizmet üretimine veya ana faaliyetlerine yönelik ihtiyaçlarının temini için yapacakları, Hazine garantisi veya doğrudan bütçenin transfer tertibinden aktarma yapmak suretiyle finanse edilenler dışındaki yaklaşık maliyeti ve sözleşme bedeli ikitrilyon üçyüzmilyar Türk Lirasını (Onüçmilyonsekizyüzelliyedibinbeşyüzdoksanbir Türk Lirası)^{1*} aşmayan mal veya hizmet alımları” hükmüne istinaden, **şirketler ticari ve sınıî faaliyetleri çerçevesinde ana faaliyet konularına uygun olarak ve maddede belirtilen parasal sınırları aşmamak koşuluyla**, yapacakları mal veya hizmet alımlarında bu Kanun hükümlerine tabi değildir. Bu maddede belirtilen hüküm gereğince istisnaların sınırları çizilmiştir. Söz konusu istisna alım yetkisi, belediye şirketlerinin ana faaliyet konularına yönelik olarak yapacağı iş ve işlemlerin daha süratli bir şekilde yapılabilmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Ancak, istisnaların uygulanmasında iş ve işlemlerin süratli bir şekilde yapılabilmesi önemli olmakla birlikte, şirketlerin Kanuna ve Sayıştay denetimine tabi olmasının yanında hesap verilebilirliği kolaylaştırması ve temel ilkelere uygunluk açısından, kendi bünyelerinde istisna alımlarında uygulanacak usul ve esasları uygulama yönergeleri ile düzenlemeleri kanaatimce faydalı olacaktır.

¹ 25/01/2019 tarihli ve 30666 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2019/1 sayılı Kamu İhale Tebliği ile güncellenen söz konusu parasal limit, 01.02.2019 – 31.01.2020 dönemini kapsamaktadır.

5. 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU 3 (G) MADDESİNDE BELİRTİLEN İSTİSNALARDAN YARARLANMA ŞARTLARI NELERDİR?

Kanunun “İstisnalara İlişkin Esas ve Usuller” başlıklı geçici 4 **üncü** maddesinde belirtilen; “(Ek: 12/6/2002-4761/18 md.; Değişik: 30/7/2003-4964/40 md.) Bu Kanunun 3 üncü maddesinin (g) bendi kapsamındaki mal ve hizmetler, ilgili kuruluşların talebi üzerine Kurum tarafından belirlenir.” hükmü gereğince, belediye şirketlerinin, Kanunun 3 üncü maddesinin (g) bendinde belirtilen istisna hükmünden yararlanabilmesi için Kamu İhale Kurumuna başvuruda bulunmaları gerekmektedir.

6. 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNU 3 (G) MADDESİNDE BELİRTİLEN İSTİSNALARDAN YARARLANMAK İÇİN KAMU İHALE KURUMUNA BAŞVURMA ŞARTLARI NELERDİR?

Başvurunun, şirketin ticari ve sınıî faaliyeti çerçevesinde yaptığı veya yapacağı işlerle ilgili olması gerekmektedir. Kanunun 3 üncü maddesinin (g) bendi “mal veya hizmet alımları” şeklinde bir sınırlama getirdiğinden dolayı, sadece mal veya hizmet alımlarına yönelik istisna başvurularında bulunabilecek olup, yapım işlerine yönelik istisna başvurusunda bulunamayacaktır. Yapım işleri kapsamında kullanılacak malzeme ve **yapım işi için işçilik veya taşeron çalıştırmak şeklinde istisna başvurusu da Kurum tarafından kabul edilmemektedir.**

İstisna başvurusunda bulunulurken, Kamu İhale Genel Tebliğinin 4.3.2. mad-

desinde belirtilen hükümlere uymak gerekmektedir. Bunlar;

- *Başvuruda bulunacak idareler, Kanunun 2'nci maddesinin (b) ve (d) bentleri kapsamında olduğunu tevsik eden belgeleri (ana statü, ana sözleşme v.b.) taleplerinin ekinde sunacaklardır.*
- *Anılan maddeler kapsamındaki idareler, kuruluşlarına ilişkin mevzuatına dayalı olarak görevleri ve faaliyet alanları da dahil olmak üzere ticari ve sınai faaliyetlerini açık şekilde belirtecektir.*
- *İdarelerin söz konusu ticari ve sınai faaliyetleri çerçevesinde doğrudan mal ve hizmet üretimine veya ana faaliyetlerine yönelik ihtiyaçlarının temini için yapacakları mal veya hizmet alımları ana başlıklar altında toplanmak suretiyle, Kamu İhale Genel Tebliğin ekindeki örneğe (Ek-O.1) uygun olarak hazırlanacak formlarda belirtilecektir.*
- *Bu formların her sayfası idarelerin yetkili kişileri tarafından imzalanarak onaylanacaktır.*
- *Söz konusu talep formları ayrıca Word veya Excel dosyası halinde diskette veya CD ortamında gönderilecektir.*
- *Yıllık işletme bütçesi, kapasite raporu gibi yukarıda belirtilen hususları tevsik edici belgelerin de taleplerle birlikte gönderilmesi gerekmektedir.*

İstisna taleplerinde yer verilecek mal ve hizmetlerin, bu idarelerin ticari ve sınai faaliyetleri çerçevesinde doğrudan mal ve hizmet üretimine veya ana faaliyetlerine yönelik ihtiyaçlarının temini kapsamında, makine-teçhizat, ilk madde ve malzeme (ilk madde, yardımcı madde, ana malzeme, diğer işletme malzemesi ve bunlara ilişkin yedekler) ve dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler gibi doğrudan üretim süreci ile ilgili mal alımları ve hizmet alımları ile sınırlı tutulması, ana faaliyetin bizzat kendisi olan nihai mal ve hizmetler için başvuruda bulunulmaması, üretim süreci ile ilgili olmayan ve bu idarelerin dışındaki diğer idarelerce de ihtiyaç duyulan, üretimle dolaylı ilişkilendirilebilecek ve/veya genel nitelikteki mal ve hizmet alımlarına taleplerde yer verilmemesi gerekmektedir.

İdarelerin bu bent kapsamında gerçekleştirecekleri ve yıllık planlama yapılabilen (yıl boyunca alınması gereken) mal ve hizmet alımlarına ilişkin değerlendirme, bu mal ve hizmetlerin yıllık toplam yaklaşık maliyeti dikkate alınarak yapılacak ve bu çerçevede söz konusu alımların anılan bent kapsamında yapılmayacağına karar verilecektir. ***Dolayısıyla planlanabilen yıllık ihtiyaçların bu bent kapsamında gerçekleştirmek amacıyla bölünmesi Kanuna açık aykırılık oluşturacaktır.***

7. BELEDİYE ŞİRKETLERİ SAYIŞTAY DENETİMİNE TABİ MİDİR?

6085 sayılı Sayıştay Kanununun “Denetim Alanı” başlıklı 4 üncü maddesinin (b) bendinde belirtilen; “(a) bendinde sayılan idarelere bağlı veya bu idarelerin

kurdukları veya doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ortak oldukları her çeşit idare, kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketleri” hükmü gereğince, şirketlerin denetlenmesi Sayıştay’ın denetim alanına girmektedir.

6085 sayılı Sayıştay Kanununun “Denetimin Genel Esasları” başlıklı 35 inci maddesinin (1-a) bendinde belirtilen; “Denetim; kamu idarelerinin hesap, mali işlem ve faaliyetleri ile iç kontrol sistemlerinin incelenmesi ve kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak kullanılmasının değerlendirilmesidir. Sayıştay tarafından yerindelik denetimi² yapılamaz, idarenin takdir yetkisini sınırlandıracak ve ortadan kaldıracak karar alınmaz.” hükmüne istinaden, **Sayıştay tarafından yerindelik denetimi yapılamamaktadır.**

6085 sayılı Sayıştay Kanununun “Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu” başlıklı 38’inci maddesinin 5’inci bendinde belirtilen; “Kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere kamu idarelerinin sermayesinin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yarısından fazlasına sahip buldukları kuruluş ve ortaklıklarının denetimi, bu idarelerin denetimi ile birlikte gerçekleştirilir ve denetim sonucunda hazırlanan raporlar Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur ve bilgi ve gereği için ilgili kamu idarelerine gönderilir” hükmüne istinaden **şirketlerin denetimi bağlı oldukları idarelerle birlikte denetlenilmektedir.**

² **Yerindelik Denetimi:** Üst birimin, alt birimin eylem ve işlemlerinin “yerinde olup olmadığına” karar vermesi, kamu yararına uygun olup olmadığına karar vermesi halinde, işlem veya eylemi iptal etmesi veya değiştirmesi demektir.

8. BELEDİYE ŞİRKETLERİ 2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNU KAPSAMINDA MIDIR?

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu’nun “Kapsam” başlıklı 1 inci maddesinde belirtilen; “Genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür.

Birinci fıkrada sayılan daire ve idarelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar ile özel kanunlarla veya özel kanunların vermiş olduğu yetkiyle kurulmuş bulunan fonların yukarıda belirtilen işlerinin nasıl yapılacağı Maliye Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.”

Yukarıdaki maddeden de anlaşılacağı gibi, belediyeler 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi iken, **belediye şirketleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi değildir.** Dolayısıyla, belediye şirketlerinin gelir getirici iş ve işlemlerinde herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa ve Sayıştay denetimine tabi olmasının getirdiği sorumluluk itibarıyla uygulayabilecekleri çerçeveleri çizebilirler. Özel hukuk tüzel kişisi olarak belediye şirketleri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 18 inci maddesinin 2 nci fıkrasında belirtilen; “Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.” hükmü gereğince hareket etmesi uygun olacaktır.

Yukarıda belirtilen hususlar, 5393 sayılı Belediye Kanununun 70 inci maddesi

çerçevesinde kurulan belediye şirketleri için geçerlidir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 26 ncı maddesi çerçevesinde kurulan belediye şirketleri anılan kanununun ilgili maddesinde belirtilen;

“Büyükşehir belediyesi, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50’sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50’sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir. (Ek cümle: 12/11/2012-6360/10 md.) **Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerince üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.**” hükmüne istinaden, maddede belirtilen işlerle sınırlı olmak kaydıyla, büyükşehir belediye şirketleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa tabi olarak hareket edeceklerdir.

9. BELEDİYE ŞİRKETLERİ 237 SAYILI TAŞIT KANUNU HÜKÜMLERİNE TABİ MİDİR?

237 sayılı Taşıt Kanununun “Kanunun Şümulü” başlıklı 1 inci maddesinde belirtilen;

“a) Genel bütçeye dahil dairelerle katma ve özel bütçeli idareler ve bunlara bağlı sabit ve döner sermayeli müesseseler, il özel idareleri, belediyeler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahalli idare birlikleri,

b) İktisadi Devlet Teşekkülleri ve özel kanun ve kararnamelerle kurulan her çeşit banka ve teşekküller,

c) Yukardaki (a) ve (b) fıkralarında yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler,”

hükmünden de anlaşılacağı üzere, belediye şirketleri ile ilgili net bir ifade kullanılmamıştır. (c) bendinde belirtilen “teşekkül” ve müesseseler” ibaresinin belediye şirketlerini kastetmediği düşünölmektedir. Neden kastetmediğini daha iyi anlamak için, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin “Tanımlar ve Kısaltmalar” başlıklı 2 nci maddesinde belirtilen tanımlara bakmak gerekir.

Kamu İktisadi Teşebbüsü (Teşebbüs)

İktisadi Devlet Teşekkülü ile Kamu İktisadi Kuruluşunun ortak adıdır.

İktisadi Devlet Teşekkülü (Teşekkül)

Sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan, kamu İktisadi teşebbüsüdür.

Kamu İktisadi Kuruluşu (Kuruluş)

Sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu İktisadi teşebbüsüdür.

Müessese

Sermayesinin tamamı bir İktisadi devlet teşekkülüne veya kamu İktisadi

kuruluşuna ait olup, ona bağlı işletme veya işletmeler topluluğudur.

Bağlı ortaklık

Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası iktisadi devlet teşekkülüne veya kamu iktisadi kuruluşuna ait olan işletme veya işletmeler topluluğundan oluşan anonim şirketlerdir.

İştirak

İktisadi devlet teşekküllerinin veya kamu iktisadi kuruluşlarının veya bağlı ortaklıklarının, sermayelerinin en az yüzde onbeşine, en çok yüzde ellisine sahip buldukları anonim şirketlerdir.

İşletme

Müesseselerin ve bağlı ortaklıkların mal ve hizmet üreten fabrika ve diğer birimleridir.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, “Teşekkül” ve “Müessese” ibarelerinin tam anlamıyla tanımı yapılmış olup, bu tanımların belediye şirketlerini tarif eden tanımlarla ilgili bir bağlantısının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bir diğer kanun olan, 6245 sayılı Harcırah Kanununa bakıldığında ise, aynı kanunun “Kanunun Şümulü” başlıklı 1 inci maddesinin (c) bendinde de;

“c) Yukarıdaki (a) ve (b) fıkralarında yazılı daire, idare, banka, teşekkül ve müesseselerin sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları teşekkül ve müesseseler” ifadesi yer almaktadır. Bu ifade de Taşit Kanununun 1 inci maddesinin (c) bendindeki ifadeyle aynıdır. Buradan hareketle, eğer belediye şirketleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine tabi

ise 237 sayılı Taşit Kanunu hükümlerine de tabidir, demektir.

Bu konuyla ilgili, Danıştay 1. Dairesince verilen 02.11.1998 tarihli 1998/209 E., 1998/290 K. Nolu karar aşağıda belirtilmiştir.

“... belediyelerce sermayelerinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan şirketler, özel hukuk hükümlerine göre oluşturulan ve dolayısıyla sözü edilen maddelerde öngörülen teşekkül veya kurum (müessese) olarak nitelendirilmesi olanağı bulunmayan özel hukuk tüzel kişileridir. Bu nedenle de, tüm faaliyetleri ile çalışanlarının aylık ve yolluklarının belirlenmesi bakımından özel hukuk hükümleri kapsamındadırlar.

Bu durum karşısında, belediyelerce sermayelerinin yarısından fazlasına katılmak suretiyle kurulan şirketlerde çalışanların aylık ve yollukları bakımından 3659 sayılı Kanun ile 6245 sayılı Kanun kapsamında olmadıkları sonucuna ulaşılarak, dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 2.11.1998 gününde oybirliğiyle karar verildi.”

Yukarıda belirtilen Danıştay’ın vermiş olduğu karara istinaden, belediye şirketlerinin 6245 sayılı Harcırah Kanununa tabi olmadıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine tabi olmayan belediye şirketlerinin, 237 sayılı Taşit Kanunu hükümlerine de tabi olmaları gerektiği düşünülmektedir.

Ayrıca, belediye şirketlerine uygulamada Belediye İktisadi Teşebbüsü dense de bu şirketler; “Kamu İktisadi Teşeb-

büsü” kapsamına girmezler. Bu husus 8 Haziran 1984 tarih ve 233 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 58 inci maddesinin 1 inci bendinde;

“... İller Bankası Genel Müdürlüğü ile il özel idareleri ve belediyelerin, sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüsler, bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi değildir” denilmek suretiyle ve aynı kanunun, ek madde-2’de belirtilen; “Cumhurbaşkanınca anonim şirket şeklinde kurulan kamu sermayeli şirketler, 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun kuruluş ve tescile ilişkin hükümlerinden muaf tutulur ...” hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, belediye şirketlerinin Kamu İktisadi Teşebbüsü olmadığı açıkça belirtilmiştir.

10. İSTİSNA MADDESİ KAPSAMINDAKİ ALIMLARDA CEZA VE İHALELERDEN YASAKLAMA KAPSAMI NEDİR?

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “İstisnalar” başlıklı 3 üncü maddesinde belirtilen;

“Ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç bu Kanuna tâbi değildir” hükmü gereğince, anılan madde kapsamında yapılan alımlar, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabi değildir. Ancak, burada, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri ayrı tutulmuştur. İstisna maddesi kapsamında alım yapılsa dahi, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümlerinde Kanuna uygun olarak hareket edilecektir. 4734 sayılı Kamu İhale

Kanununun “Yasaklar ve Ceza Sorumluluğu” başlıklı 4 üncü kısmında yer alan;

İhalelere katılmaktan yasaklama (mad.58)

İsteklilerin ceza sorumluluğu (mad.59)

Görevlilerin ceza sorumluluğu (mad.60)

Bilgi ve belgeleri açıklama yasağı (mad.61)

maddeleri, istisna maddesi kapsamında yapılan alımlarda da uygulanacaktır.

Belediye şirketlerince, hem 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerince gerçekleştirilen ihalelerde hem de 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen istisna maddeleri kapsamında gerçekleştirilen alımlarda ihaleye katılmaktan yasaklama kararı verilebilecektir.

11. BELEDİYE ŞİRKETLERİNDE İHALELERE KATILMaktan YASAKLAMA KARARINI KİM VERECEK?

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “İhalelere Katılmaktan Yasaklama” başlıklı 58 inci maddesinde belirtilen; “(Değişik birinci fıkra: 30/7/2003-4964/ 35 md.) 17 nci maddede belirtilen fiil veya davranışlarda buldukları tespit edilenler hakkında fiil veya davranışlarının özelliğine göre, bir yıldan az olmamak üzere iki yıla kadar, üzerine ihale yapıldığı halde mücbir sebep halleri dışında usulüne göre sözleşme yapmayanlar hakkında ise altı aydan az olmamak üzere bir yıla kadar, 2 nci ve 3 üncü maddeler ile istisna edilenler

dahil bütün kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaktan yasaklama kararı verilir. Katılma yasakları, ihaleyi yapan bakanlık veya ilgili veya bağlı bulunan bakanlık, **herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı birlik, müessese ve işletmelerde ise İçişleri Bakanlığı tarafından verilir**” hükmü yer almaktadır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında yer alan kurum ve kuruluşların sayıldığı 2’nci maddenin (d) bendinde “(a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenlerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip buldukları her çeşit kuruluş, müessese, birlik, işletme ve **şirketler**” ayrı ayrı ifade edilirken, 58’inci maddenin aktarılan hükmünde “birlik, müessese ve işletme” ifadelerinden sonra “şirket” ifadesine yer verilmediği görülmektedir. Ayrıca, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 58’inci maddesinin birinci fıkrasında “**İhalelere katılma yasakları, herhangi bir bakanlığın ilgili veya bağlı kuruluşu sayılmayan idarelerde bu idarelerin ihale yetkilileri**” tarafından verileceği hükmü yer almaktadır. Bu itibarla, belediye şirketlerince gerçekleştirilen alımlarda ihaleye katılmaktan yasaklama kararının İçişleri Bakanlığı tarafından değil **İhale Yetkilisi tarafından verilmesi gerekmektedir.** (Kamu İhale Kurulunun 26.09.2011 tarih ve 2011/DK.D-173 sayılı kararında belirtilen ifadeler)___

12. SONUÇ

Belediye şirketleri özel hukuk tüzel kişisi olmasına rağmen 4734 sayılı Kamu

İhale Kanunu kapsamına alınmıştır. Şirketler harcamalarını bu kanun hükümlerine **göre yapmak zorundadır. Ancak** kanun koyucu, belediye şirketlerinin ticari ve sınai faaliyetleri çerçevesinde ana faaliyet konularına yönelik olarak yapacakları mal ve hizmet alımlarını Kanun kapsamı dışına çıkararak istisna sağlamış ve şirketlerin kuruluş amaçlarına uygun harcamalarında daha rahat ve süratli bir şekilde hareket etmelerini sağlamıştır. **Belediye şirketlerinin istisnaların uygulanmasında kendilerine yol haritası olacak, usül ve esaslar ile yöntemleri uygulama yönergeleri ile düzenlemelerinin kanaatimce faydalı olacağı düşünülmektedir.**

KAYNAKÇA

- 1-5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
- 2-5393 sayılı Belediye Kanunu
- 3-4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun
- 4-4734 sayılı Kamu İhale Kanunu
- 5- Kamu İhale Genel Tebliği
- 6-6085 sayılı Sayıştay Kanunu
- 7-2886 sayılı Devlet İhale Kanunu
- 8-6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 9-237 sayılı Taşıt Kanunu
- 10-233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 11-6245 sayılı Harcırah Kanunu
- 12-233 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 13-KİK Genel Tebliği

Hakkı YILDIRIM

*Yük. İnş. Mühendisi/Hukuk Fakültesi Öğrencisi
Üsküdar Belediyesi İhale ve Satım Alma Sorumlusu*

YAPIM İŞLERİNDE ALT YÜKLENİCİ DÜZENLEMESİ (8 Ağustos 2019 Değişiklikler Sonrası)*

1. GİRİŞ

Yapım işleri, kompleks ve büyük organizasyonlardan oluşan, içinde teknik, hukuki ve finansal yönetimler ile işçi, malzeme, araç-gereç tedariki gibi birçok yönetsel faaliyetleri barındıran ve bütün bunların yönetilmesinden oluşan büyük bir yapılanmadır. Yapım işlerinin, birden fazla sektörle ilişkisi olması, içinde farklı uzmanlık alanlarını barındırması, uzmanlaşmaya dayalı komplike ve büyük organizasyonlardan oluşması bu sektörde iş paylaşımını zorunlu hale

getirmektedir. Yapım işlerinin özelliği gereği her yeni projede farklı uzmanlığa haiz personel ve ekipman ihtiyacı duyulması, inşaat sektöründe çoğunlukla alt yüklenici ile çalışılmayı gerektirmektedir. İnşaat sektöründe karşı karşıya kalınan belirsizlikler ve risk yüksekliği, üretimi gerçekleştirirken işçi, malzeme bulma zorlukları gibi nedenler, yüklenici firmaların bir projeyi tek başlarına gerçekleştirmelerini hemen hemen olanaksız kılmaktadır. Bu nedenle iş, belirli uzmanlık alanlarına göre ayrılarak alt yükleniciler ile birlikte yürütülmekte-

* Bu çalışma, Mahalli İdareler Dergisi'nin Temmuz 2018 (Yıl:6(22), Sayı:67(220)) sayısında yayımlanan Kamu İhale Mevzuatı Kapsamında Yapım İşlerinde Alt Yüklenici başlıklı makalenin Yapım işlerinde alt yüklenici düzenlemesi hakkında ihale mevzuatında 08.08.2019-30856 R.G./26. md.yayımlanan ve 18.08.2019 yürürlüğe giren değişikliklerin işlenerek yeniden düzenlenmesidir. Detaylı bilgi için ilgili makaleye bakılabilir. Temmuz 2018 sayıdaki ilgili makalede alt yükleniciler hakkında öneri olarak sunduğumuz bazı konular 8 Ağustos 2019 tarihindeki değişiklikte mevzuata eklenmiştir.

dir¹. Bu sebeple hem özel sektöre hem de kamuya karşı taahhütte bulunulan işlerde alt yüklenici sıklıkla kullanılmaktadır.

Kamu kurum ve kuruluşlarına karşı taahhütte bulunan yükleniciler alt yüklenici çalıştırması konusunda özel sektöre göre tamamen serbest olmayıp kanun ve şartnamelere tabidir. İhale mevzuatında alt yüklenici çalıştırılması hakkında Kamu İhale Kanunu, Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ve ikincil mevzuatta düzenlemeler yapılmıştır. Kamu ihale mevzuatında alt yüklenicilerin ancak idarenin onayı ile çalışabileceği ve işin tamamında hiçbir şekilde alt yüklenicilere yaptırılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Kamu alımlarında kullanılan kaynağın kamu kaynağı olması hasebiyle kamu ihale mevzuatının, kamu kaynağının en iyi şekilde kullanılmasına matuf sıkı kurallar içermesi tabii ve beklenen bir durum olmakla beraber, bu kurallar aynı zamanda dinamik ve değişime paralel olmalı ki kamu kurumları da ihtiyaçlarını en etkin bir şekilde hızlı ve kolay temin edebilsin². Bu doğrultuda ihale mevzuatının uygulanmasında ortaya çıkan eksiklikler ve yeni ihtiyaçlar takip edilerek gerekli düzenleme ve değişiklikler yapılmalıdır. Bu amaçla yapım işleri sözleşme uygulamalarına ilişkin düzenlemeleri içeren; Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Yönetmelik eki Yapım İşleri Genel Şartnamesi, tip idari şartnameler

ve sözleşme ile Kamu İhale Genel Tebliğinde değişiklik yapan Yönetmelikler ve Tebliğ, 8 Ağustos 2019 tarihli ve 30856 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yapılan değişiklikler ile alt yüklenici olarak çalıştırılmayacaklar kısmına ek düzenlemeler yapılmış, alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin tutarına yönelik belirli sınırlar getirilmiş, idarelere bizzat yüklenici tarafından yapılması öngörülen iş kısımlarını ihale dokümanında belirlemeyetkisi verilmiştir. Ayrıca, ihale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilmesi imkânı da getirilmiştir.

Bu yazımızda kamu ihale mevzuatında alt yüklenici düzenlemesi hakkında genel bilgiler verilerek yapım işlerinde alt yüklenici uygulamasına yönelik 8 Ağustos 2019 tarihinde yapılan değişikliklerin incelenmesi, değerlendirilmesi ve uygulamaya yönelik açıklamalarda bulunulmuştur. Sonuç kısmında ise konunun değerlendirilmesi ve alt yüklenici çalıştırılmasında dikkat edilecek konulara değinilerek önerilerde bulunulacaktır.

2. ALT YÜKLENİCİ TANIMI VE MEVZUAT DÜZENLEMESİ

4734 sayılı Kanununun 4 üncü maddesinde yüklenici; “Üzerine ihale yapılan ve sözleşme imzalanan istekli” olarak, alt yüklenici ise Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 4 üncü maddesinde, “Sözleşme konusu işin ne’vi itibarıyla bir kısmını yüklenici ile yaptığı sözleşmeye dayalı olarak gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır. Alt yüklenici, yüklenici ile yapmış olduğu sözleşme gereğince, yüklenicinin iş sahibine karşı yüklenmiş olduğu işin bir

1 GÖKTEPE E. Murat, Türk İnşaat Sektöründe Ana Yüklenici Ve Alt Yüklenici İlişkilerinin İncelenmesi, (YL Tezi), İstanbul, 2014, s.2-3.

2 YILDIRIM Hakkı, “Kamu İhale Kanunu’nun 21 inci Maddesinin (b) Bendinde Yapılan Düzenlemenin Değerlendirilmesi”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S.12, 2018, s. 725

kısmını kendi sorumluluğu altında meydana getirmeyi yükleniciye borçlanmış bulunan kişi olarak tanımlanabilmektedir³. Uygulamada ise sorumluluğu ana yükleniciye ait olmak üzere bir işin belli kısımlarını yüklenici adına ve hesabına gerçekleştiren ve taşeron olarak bilinen gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir⁴. Alt yüklenici, konusu alanında uzman olduğu kısımları asıl yüklenici ile yaptığı eser sözleşmesine dayalı olarak gerçekleştirmekte olup, alt yüklenicinin sorumlu olduğu alanda asıl yükleniciden bile daha uzman olması beklenir⁵.

Alt yüklenici hakkında Kamu İhale Kanunu, Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ve Yapım İşleri Genel Şartnamesinde düzenleme yapılmıştır. Yapım işlerinde alt yüklenici çalıştırılması hakkında genel düzenleme Yapım İşleri Genel Şartnamesinde yapılmıştır. Genel şartnamenin alt yüklenicilerin çalıştırılması ve sorumlulukları başlıklı 20 nci maddesinde;

“1) (Değişik fıkra: 08.08.2019-30856 R.G./26. md., yürürlük: 18.08.2019) 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanlar, 11 inci maddesi uyarınca ihaleye katılamayacak olanlar, 58 inci maddesi uyarınca ihalelere katılmaktan yasaklı olanlar ve 53 üncü maddesinin (b) bendinin 8 inci alt bendi gereğince alınacak Cumhurbaşkanlığı Kararında belirtilen yabancı istekliler ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Ka-

nununun 26 ncı maddesi uyarınca yasaklı olanlar alt yüklenici olamazlar. Ayrıca ön yeterlik/yeterlik değerlendirme sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren istekliler bu işte alt yüklenici olamazlar. Yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortakları da alt yüklenici olarak çalıştırılmazlar.

2) (Mülga: RG-16/7/2011-27996)

3) (Değişik fıkra: 08.08.2019-30856 R.G./26. md., yürürlük: 18.08.2019) İşin tamamı alt yüklenicilere yaptırılamayacağı gibi işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30'unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50'sini geçemez. İhale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilir.

4) İhale dokümanında, sözleşme imzalanmadan önce alt yüklenicilerin listesinin idarenin onayına sunulmasının istendiği hallerde; İdare, onaya sunulan listede yer alan alt yüklenicileri onaylayıp onaylamadığını, on beş gün içinde yükleniciye bildirir.

5) Yüklenicinin, idare tarafından onaylanan alt yükleniciler ile bunlar iş başlamadan önce sözleşme yapması ve bir örneğini idareye vermesi gerekir.

6) (Değişik: RG-16/7/2011-27996) İdarece onaylanmayan alt yükleniciler hiçbir suretle iş yerinde çalışamaz. Ancak; ihale dokümanında alt yüklenicilere yaptırılması düşünülen işlerin belirtilmesi

3 Kamu İhale Kurulunun 12.06.2013 tarih ve 2013/DK.D-96 sayılı kararı

4 ARAPGİRLİ Murat, Yapım İşleri Sözleşme Uygulamaları, İlbey Matbaa, İstanbul, 2016, s.186-187.

5 GÖK Yaşar, Yapım Sözleşmeleri Uygulama Esasları, İlksan Matbaası, Ankara, 2013, s.786.

istenmekle birlikte yüklenici teklifi kapsamında liste vermese dahi işin yürütülmesi sırasında yüklenici tarafından ihtiyaç duyulması halinde idarenin onayı ile alt yüklenici çalıştırılabilir.

7) İdarece onaylanmış alt yüklenicilerin ve/veya bunlara ait iş kısımlarının işin devamı sırasında değiştirilerek, işin başka alt yüklenicilere yaptırılması da idarenin iznine ve yukarıdaki şartlara tabidir.

8) Alt yüklenicilerin yaptığı bütün işlerden idareye karşı yüklenici sorumludur. Alt yüklenicilerin idarece kabul edilerek onaylanması bu sorumluluğu hiçbir şekilde değiştirmez.

9) İdare, alt yüklenici tarafından yapılan işlerin sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olmadığını tespit ederse, alt yüklenicinin değiştirilmesini veya alt yükleniciler tarafından yapılmasını istemediği herhangi bir iş bölümünün bizzat yüklenici tarafından yapılmasını her zaman isteyebilir.

10) Yüklenici ve alt yükleniciler, işin fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılması, hileli malzeme kullanılması ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan zarar ve ziyandan, yapının tamamı için işe başlama tarihinden itibaren kesin kabul tarihine kadar sorumlu olacağı gibi, kesin kabul onay tarihinden itibaren de on beş yıl süreyle müteselsilen sorumludur. Bu zarar ve ziyan genel hükümlere göre yüklenici ve alt yüklenicilere ikmal ve tazmin ettirilir. Ayrıca haklarında 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 27 nci maddesi hükümleri uygulanır.

11) (Ek fıkra: 08.08.2019-30856 R.G./26. md., yürürlük: 18.08.2019)

Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Listesindeki BII/BIII grubu işlerde, alt yükleniciye yaptırılacak işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerekir. Ayrıca, BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütünüün karakteristiğini yansıtan kısımları da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılmaz.” şeklinde hükümler bulunmaktadır.

3. İHALE DOKÜMANINDA ALT YÜKLENİCİ HAKKINDA YAPILABİLECEK DÜZENLEMELER

3.1. İdari Şartnamede Yapılabilecek Düzenlemeler

Yapım işleri ihalelerinde ihale dokümanı oluşturulması aşamasında idari şartnamede hiçbir şekilde alt yüklenici çalıştırılması engellenemez. Yapım işlerinin aksine mal ve hizmet alımlarında sözleşme konusu işin uygulamasında alt yüklenici çalıştırılması hakkında idareye takdir yetkisi verilmiştir. Mal ve hizmet alımlarında idare, alt yüklenici çalıştırmasını engelleyip, ihale konusu edimin bizzat yüklenici tarafından yerine getirilmesini isteyebilir. Yapım işleri ihalelerinde idari şartnamede alt yüklenici hakkında yapılacak düzenleme, alt yüklenici çalıştırılmasının engellenmesi veya izin verilmesi değil, isteklilerden alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmelerinin istenip istenmeyeceği üzerinedir. Yapım işleri tip idari şartnamenin alt yükleniciler hakkında yer alan 18 inci maddesinin dipnotunda;

i. İsteklilerden alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmelerinin

istenmesi durumunda aşağıdaki metne yer verecektir: *İhale konusu işte idarenin onayı ile alt yüklenici çalıştırılabilir. Ancak işin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmaz. İstekliler, ihale konusu yapım işinde alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işlere ait listeyi teklif ekinde vereceklerdir. İhalenin bu şekilde teklif veren istekli üzerinde kalması durumunda isteklinin işe ait sözleşme imzalanmadan önce alt yüklenicilerin listesini İdarenin onayına sunması gerekir. Bu durumda alt yüklenicilerin yaptıkları işlerle ilgili sorumluluğu yüklenicinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.*

ii. İsteklilerden alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmelerinin istenmemesi durumunda aşağıdaki metne yer verecektir: *İhale konusu işte idarenin onayı ile alt yüklenici çalıştırılabilir. Ancak işin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmaz. Alt yüklenicilerin yaptıkları işlerle ilgili sorumluluğu yüklenicinin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.* şeklinde hükümlere yer verilmiş olup, yapım işlerinde işin özelliğine ve idarenin tercihine göre bu iki düzenleme yapılabilir. Yapım işlerinde, ihale dokümanında veya işin yürütülmesi aşamasında alt yüklenici çalıştırılması hiç bir şekilde engellenmemekte, fakat alt yüklenici çalıştırılması da ancak idarenin onayı ile genel şartnamede belirtilen şartlar dâhilinde mümkün olabilmektedir.

3.2.Sözleşme Tasarısında Yapılabilecek Düzenlemeler

Yapım işleri tip sözleşme tasarısında ise alt yükleniciler hakkında 15 inci maddesinde düzenleme yapılmıştır. İsteklilerden tekliflerinde, alt yüklenicilere

yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmelerinin istenmemesi durumunda; *“İhale konusu işte idarenin onayı ile alt yüklenici çalıştırılabilir.”* şeklinde, isteklilerden tekliflerinde, alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmelerinin istenmesi durumunda ise *“İdarenin onay verdiği alt yükleniciler ve yapacakları iş bölümleri”*nin yazılacağı düzenlenmiştir. Bununla birlikte aynı maddede işin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmayacağı, alt yüklenicilerin yaptıkları işlerle ilgili sorumluluğu yüklenicinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı ve alt yüklenicilerin çalıştırması ve sorumlulukları konusunda Yapım İşleri Genel Şartnamesinde yer alan hükümlerin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Alt yükleniciler hakkında sözleşmenin uygulamasına yönelik olarak 08.08.2019 tarihinde yapılan düzenlemelerde 15 inci maddeye ek maddeler getirilmiştir. Sözleşme tasarısının 15.4 üncü maddesine idarece bizzat yüklenici tarafından yapılması öngörülen iş kısımları var olması durumunda; sözleşme tasarısının bu maddesinde belirtilen iş kısımlarını yüklenici bizzat kendisi yapacak olup, bu kısımlar alt yükleniciye yaptırılmaz şeklinde düzenleme yapılma imkanı getirilmiştir. Ancak, idarece bizzat yüklenici tarafından yapılması öngörülen iş kısımlarının bulunmaması durumunda ise madde metnine bu madde boş bırakılmıştır yazılarak herhangi bir kısıtlama yapılmayacaktır. Bununla birlikte Yapım İşleri Genel Şartnamenin 20 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasında *“... alt yükleniciler tarafından yapılmasını istemediği herhangi bir iş bölümünün*

bizzat yüklenici tarafından yapılmasını her zaman isteyebilir” hükmü bulunmaktadır. Bu itibarla her ne kadar sözleşme tasarısının 15.4 üncü maddesinde bizzat yüklenici tarafından yapılması öngörülen iş kısımları belirtilmiş olsa dahi, bu maddede belirtilmeyen ilave iş kalemleri de idarece bizzat yüklenici tarafından yapılmasının istenilmesini engelleyici bir kısıtlama bulunmamaktadır. **Ancak objektif iyi niyet kuralları dâhilinde olması açısından sözleşme tasarısında (ihtiyaç olması halinde) bizzat yüklenici tarafından yapılması öngörülen iş kısımlarının belirtilmesi daha doğru olacaktır.**

Alt yükleniciler hakkında yapılan yeni bir düzenleme genel şartnamenin 20 nci maddesinin üçüncü fıkrasında yapılmış olup, ilgili fıkra; *“İşin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmayacağı gibi işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30’unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50’sini geçemez. İhale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilir.”* şeklinde düzenlenmiştir. Buna istinaden de sözleşme tasarısının 15 inci maddesine ek alt madde getirilmiş ve ilgili madde;

i. İdare tarafından Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesinde yer verilen oranlardan farklı oranlar belirlenmesi durumunda, alt yüklenicilere yaptırılacak işler için belirlenen oranlara aşağıdaki metinde yer verilecektir. *“15.5.*

Bu işte, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin % ..’unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %..’sini geçemez.”

ii. İdare tarafından Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesinde yer verilen oranlardan farklı oranlar belirlenmemesi durumunda, madde metnine *“15.5. Bu madde boş bırakılmıştır.”* şeklinde düzenlenmiştir.

4734 sayılı Kanunda ve değişiklik öncesi Yapım İşleri Genel Şartnamesinde *“İşin tamamı hiçbir suretle alt yükleniciler marifetiyle yaptırılmayacağı”* hüküm altına alınmıştır. Ancak işin tamamının alt yükleniciye yaptırılmayacağı hüküm altına alınmış olsa da ihale mevzuatında söz konusu işin en fazla ne kadarının yaptırılacağı konusunda üst sınırı belirleyici bir hüküm veya oran bulunmamaktadır.⁶ Genel şartnamede yapılan değişiklik ile ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30’unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50’sini geçemez düzenlemesiyle alt yükleniciye yaptırılacak iş kısımlarının sözleşme bedeline göre üst sınır belirlenmiştir. **Her ne kadar genel şartnamede alt yükleniciye yaptırılacak üst sınırlar belirtilmiş olsa da işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik**

⁶ Kurul 12.10.2009 tarih ve 2009/UH.I-2491 sayılı kararında bu konuyu *“İşin tamamının alt yükleniciye yaptırılmasına izin verilmemekle birlikte idarece aksi ihale dokümanında belirtilmemiş olması kaydıyla işin en fazla % kaçının alt yükleniciye yaptırılacağı konusunda bir sınır bulunmamaktadır.”* şeklinde açıklamıştır.

zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında(sözleşme tasarısının 15.5 inci maddesinde) farklı oranlar belirlenmesiyle genel şartnamede belirtilen oranlardan daha fazla veya az oranlar belirlenebilecektir.

İdarelerin, sözleşme tasarısında alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin bedeli hakkında,genel şartnamenin 20 nci maddesindeki oranlardan farklı oranlar belirleyebilmesinde en üst sınır bulunmadığından, alt yükleniciye yaptırılacak işlerin oranının %99'a kadar belirlenmesine de engel bulunmamaktadır. **Ancak, burada önemli olan alt yüklenici çalıştırılması amacına yönelik olarak kamu ihale mevzuatında belirtilen esaslar dâhilinde söz konusu işin nev'i itibariyle kısımları (imalat grupları) dikkate alınarak sözleşme tasarısında oran belirtilmesi uygun olacaktır. Alt yüklenici, sözleşme konusu işin nev'i itibariyle bir kısmını yapan olarak tanımlandığından alt yüklenicilere yaptırılacak kısımların oransallıktan ziyade nev'i itibariyle uzmanlık gerektiren iş kısımlarına (imalat gruplarına) göre belirlenmesi gerekir.**

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesinin üçüncü fıkrasının devamındaki *"İhale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilir"* düzenlemesiyle alt yüklenicilere doğrudan ödeme yapılabileceği belirtilmiştir. Alt yüklenicilere doğrudan ödeme yapılabilmesi için ihale dokümanında düzenlenmesi şartı koşulumuş fakat idari şartname veya sözleşme tasarısında hangi maddede düzenleneceği belirtilmemiştir. Alt yükleniciye

ödeme işlemi sözleşme uygulamasına yönelik olduğundan sözleşme tasarısında düzenleme yapılması yerinde olacaktır. Sözleşme tasarısında ise bu konuyla ilgili hangi maddede düzenleneceği belirtilmemiştir.Ancak sözleşme tasarısının diğer hususlar başlıklı 33 üncü madde dipnotunda *"... Yapım İşleri Genel Şartnamesi ile diğer düzenleyici mevzuata ve emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak ve bu Tip Sözleşme hükümlerinde değişiklik yapmamak veya sonuçlarını ortadan kaldırmamak üzere, işin özelliğine göre sözleşmelerde bu başlık altında bir veya birden fazla maddeyi içerecek şekilde madde numaraları teselsül ettirilerek başka düzenlemelere yer verilebilir"* denilmiştir. Bu sebeple *"doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabilir"* düzenlemesi anılan dipnotta belirtilen esaslar dâhilinde sözleşme tasarısının diğer hususlar başlığı altında yapılabilir. **Ancak, uygulamada sorun yaşanmaması açısından doğrudan alt yüklenicilere ödemenin nasıl ve hangi şartlarda yapılacağı, nasıl uygulanacağı sözleşme tasarısında detaylıca açıklanmalıdır.**

4. 8 AĞUSTOS 2019 DEĞİŞİKLİĞİ SONRASI ALT YÜKLENİCİ OLAMAYACAKLAR

4734 sayılı Kanununun 11 inci maddesinde kimlerin ihaleye katılamayacak olduğu belirlenmiş olup anılan maddede kimlerin katılamayacağı tek tek sayılmıştır. Kanunda sayılanların doğrudan veya dolaylı yâda **alt yüklenici** olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılamayacakları hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte Yapım İşleri Genel Şartnamenin 20.1 inci maddesinin

de; **“4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanlar, 11 inci maddesi uyarınca ihaleye katılmayacak olanlar, 58 inci maddesi uyarınca ihalelere katılmaktan yasaklı olanlar ve 53 üncü maddesinin (b) bendinin 8 inci alt bendi gereğince alınacak Cumhurbaşkanı Kararında belirtilen yabancı istekliler ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun 26 ncı maddesi uyarınca yasaklı olanlar alt yüklenici olamazlar. Ayrıca ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren istekliler bu işte alt yüklenici olamazlar. Yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortakları da alt yüklenici olarak çalıştırılmazlar.”** Denilerek yapım işlerinde alt yüklenici olamayacaklar belirlenmiştir. Ancak 4734 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereği, haklarında kamu davası açılmış olanların ihalelere katılmaları mümkün olmamakla birlikte alt yüklenici olmaları mümkündür^{7, 8}

4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan işlerde alt yüklenici olup olamayacağı hakkındaki konulardan biriside sunulan firmanın yüklenicinin kendi ortaklık payı olduğu başka bir firmayı veya yüklenicinin iş ortaklığı olması halinde iş ortaklığındaki firmalardan birisinin alt

7 ARAPGİRLİ, s.192.

8 Kanunun anılan maddesinde, “.. Bu Kanun kapsamında yapılan ihalelerden dolayı haklarında birinci fıkra gereğince ceza kovuşturması yapılarak kamu davası açılmasına karar verilenler ve 58 inci maddenin ikinci fıkrasında sayılanlar yargılama sonuna kadar Kanun kapsamında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının ihalelerine katılmaz.” hükmü sadece ihaleyi katılma yönelik olduğundan ve alt yüklenicilere dair bir kısıtlama bulunmadığından, haklarında kamu davası açılmış olanların alt yüklenici olabileceği belirtilmiştir.

yüklenici olarak sunulması durumunda nasıl karar verileceğidir. Bir firmanın kendi ortaklık payı olduğu başka bir firmayı alt yüklenici olarak sunması ve idarece uygun görülmesi durumunda bu alt yüklenicinin kullanılmasını engelleyen bir husus bulunmamaktadır⁹.

4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin son fıkrasında ihale dışı bırakılacak durumda olanların, alt yüklenici olup olamayacağı hakkında mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktaydı. Fakat 08.08.2019 tarihinde genel şartnamenin 20.1 inci maddesinde yapılan değişikliklerle birlikte 4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanlarında artık alt yüklenici olamayacağı düzenlenmiştir. Bu değişikliklerle birlikte Kanunun 10 uncu maddesinin son fıkrasında ihale dışı bırakılacak olarak belirlenen “İflas eden, tasfiye halinde olan, işleri mahkeme tarafından yürütülen, konkordato ilân eden, işlerini askıya alan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan, Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş vergi borcu ve sosyal güvenlik borcu olan, İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen, İhale tarihi itibarıyla, mevzuatı gereği kayıtlı olduğu oda tarafından mesleki faaliyetten men edilmiş olan” ve anılan maddede sayılan diğer durumlarda olanların da alt yüklenici olamayacağı belirtilmiştir.

İhaleye katılan isteklilerden 4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen ihale dışı bırakılacak

9 Kurulun 12.10.2009 tarih ve 2009/UH.I-2491 sayılı kararı

durumda olmadıklarını, ihalenin uhde-lerinde kalması halinde sözleşme imzalanmadan önce ihale tarihli sorgulanan belgelerle tevsik etmektedirler. Ancak, alt yüklenici olarak çalıştırılacakların anılan Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen ihale dışı bırakılacak durumda olup olmadıklarına bakılırken ihalenin yapıldığı tarihin mi yâda hangi tarihin dikkate alınması gerektiği hususu mevzuatta açık değildir. Fakat kanaatimizce, düzenlemenin amacı ve sözleşme uygulama sürecini dikkate aldığımızda alt yüklenici çalıştırılacağına dair idareye yapılan başvuru tarihine göre sorgulama yapılması daha uygun olacaktır.

Genel şartnamede diğer bir alt yüklenici olamayacak olarak belirtilen durum ise “Ayrıca ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren istekliler”dir. Bu düzenleme ile birlikte düzenlemenin yürürlüğe girdiği 18.08.2019 tarihinden itibaren artık ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunan istekliler ve işin ihalesine teklif veren istekliler de artık o işte alt yüklenici olamayacaklardır.

İhalenin iş ortaklığı olan firma üzerine kalması ve sözleşme imzalaması durumunda iş ortaklığındaki firmalardan herhangi birisinin söz konusu işte alt yüklenici olup olamayacağı hakkında mevzuatta bir düzenleme bulunmamakta iken Kamu İhale Kurulu 2013/DK.D-96¹⁰

10 Kurulun 12.06.2013 tarih ve 2013/DK.D-96 sayılı kararında; “İş ortaklıkları tarafından yerine getirilen taahhütlerde, iş ortaklığı ile iş sahibi arasında yapılan sözleşmenin “asıl sözleşme” olduğu, bu sözleşme ile ortakların her birinin taahhüdün yerine getirilmesinden müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğu, “alt yüklenici” sözleşmesinin ise “asıl sözleşme” den kaynaklanan borcun bir kısmının üçüncü kişiler tarafından yerine

sayılı kararıyla konuya açıklık getirmişti. Ancak, genel şartnamenin 20.1 inci maddesindeki “... Yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortakları da alt yüklenici olarak çalıştırılmazlar.” ekleme ile birlikte anılan konu doğrudan mevzuatta düzenlenmiştir.

5. ALT YÜKLENİCİ ONAYI, SÖZLEŞMELERİ VE ALT YÜKLENİCİYE YAPTIRILACAK İŞ KISIMLARININ BELİRLENMESİ

5.1. Alt Yüklenici Onayı

İhale mevzuatında alt yüklenicilerin çalıştırılması idarenin onayına bırakılmış olup, genel şartnamede, idarece onaylanmayan alt yüklenicilerin hiçbir suretle iş yerinde çalışamayacağı hüküm altına alınmıştır. Alt yüklenici çalıştırılması onayı, sözleşme öncesinde veya işin yürütülmesi aşamasında olmak üzere iki farklı zamanda yapılabilmektedir. Yapım işleri ihalelerinde alt yüklenici çalıştırılması konusunda kısıtlama/engelleme yapılamayacağı düzenlenmiş olmakla birlikte, alt yüklenicinin de ancak idarenin onayı ile çalıştırılabileceği hüküm altına alınmıştır. Alt yüklenici çalıştırılmasına dair idare onayı da sadece yazılı olarak yapılabilir¹¹. Bu açıdan alt yüklenici çalıştırılmasında idare onayı önemli bir konudur. **Alt yüklenici çalıştırılmasına onay verilmesinde öncelikle yaptırılması düşünülen işlerin özelliği ve yüklenicinin kişisel donanımları dikkate alınarak karar verilmelidir. Eğer eserin meydana getirilmesinde yüklenicinin**

getirilmesi amacıyla yapılabileceği, dolayısıyla asıl sözleşmenin borçlusu konumunda olan iş ortaklığı ortağı ile bu borcun bir kısmının yerine getirilmesi amacıyla “alt yüklenici” sözleşmesi kurulamayacağını,” belirtmiştir.

11 Kurulun 09.09.2015 tarih ve 2015/UY.II-2435 sayılı kararı

kişisel özellikleri önem taşıyorsa veya yüklenicinin bizzat kendisinin yapmasında objektif iyi niyet kuralları dâhilinde yarar görülen işlerden oluşuyorsa, alt yükleniciye izin verilmeyebilir. İkinci bir durum ise çalıştırılması düşünülen alt yüklenicilerin yaptırılması planlanan işlerde kaliteli bir şekilde işi yapabilecek yeterliğe, uzmanlığa sahip olup olmadığının değerlendirilmesidir. Bu sebeple idareler sunulan alt yüklenicileri bu çerçevede objektif kriterlere göre değerlendirerek çalıştırılmasının uygun olup olmadığına karar vermelidir.

5.2. Alt Yüklenici Sözleşmesi

Alt yüklenici, sözleşme konusu işin nev'i itibariyle bir kısmını yüklenici ile yaptığı sözleşmeye dayalı olarak gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmekte olup, yüklenici ile söz konusu işin nev'i itibariyle bir kısmı üzerinden sözleşme yapmasıyla birlikte alt yüklenici sıfatını kazanmaktadır. Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesinde yüklenicinin, idare tarafından onaylanan alt yükleniciler ile işe başlamadan önce sözleşme yapması ve bir örneğini idareye vermesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Yüklenici ile alt yüklenici arasındaki sözleşme niteliği itibariyle bir eser sözleşmesi olup, bu sözleşme iş sahibi idare ile yüklenici arasındaki sözleşmeden bağımsız olarak kurulur ve alt yüklenicilik sözleşmesine taraflar ortaklaşa belirledikleri hükümleri koyarlar¹².

İdare tarafından onaylanan alt yüklenicilerin yüklenici ile sözleşme yapması ve bir örneğini idareye vermesi gerektiği

hüküm altına alınmış olmakla beraber sözleşmenin nasıl olması gerektiği yönünde ihale mevzuatında tanımlanmış bir şekli bulunmamaktadır. Kamu İhale Kurulu 2014/UY.II-2662 sayılı kararında yüklenici ile alt yüklenici arasında yapılan sözleşmelerde, nev'i itibariyle verilen bir işin baştan sona yapılmasının öngörülmesi şartının aranması gerektiğini belirtmiştir. **Alt yüklenici ile yüklenici arasında yapılan sözleşmenin mutlaka yazılı olması ve bir bedel içermesi gerekli olup, alt yüklenici sözleşmesinin taraflarınca imzalanmış olması yeterli olmakta ve noter onayı/tescili aranmamaktadır**¹³. İhale mevzuatında alt yüklenici sözleşmesi için tanımlanmış bir şekli bulunmasa da, tarafların kimlik bilgileri, alt yükleniciye verilen işin türü ve miktarı gibi tanıtıcı bilgiler, sözleşme bedeli, işin süresi, karşılıklı yükümlülükler ve cezai şart hükümleri gibi sözleşmede bulunması gereken asgari hususların bulunması önemlidir¹⁴.

5.3. Alt Yükleniciye Yaptırılacak İş Kısımlarının Belirlenmesi

Alt yükleniciler hakkında önemli konulardan birisi de ihale dokümanında isteklilerden alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri belirtmelerinin istendiği durumlarda isteklilerin, ihale konusu yapım işinde alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işlere ait sundukları listenin veya sözleşmenin yürütülmesinde sunulan listenin nasıl değerlendirileceğidir. Yapım İşleri Genel Şartnamesinde *"İşin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmayacağı gibi işin niteliğinden kaynakla-*

12 GÖK, s.797.

13 ARAPGİRLİ, s.190.

14 GÖK, s.795.

nan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30'unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50'sini" geçemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bununla birlikte işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumunda alt yüklenicilere yaptırılması düşünülen işlerin listesi (iş kısımları) belirlenen bu oranlara göre değerlendirilmelidir. İşin tamamının alt yükleniciye yaptırılmayacağı ve ancak belli bir üst orana kadar yaptırılacağı hüküm altına alınmış olsa da alt yüklenicinin sözleşme konusu işin nev'i itibarıyla bir kısmını yapan olarak tanımlandığından alt yüklenicilere yaptırılacak kısımların oransallıktan ziyade nev'i itibarıyla belirlenmesi gerekir.

Genel şartnamenin 20 nci maddesine "Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Listesindeki BII/BIII grubu işlerde, alt yükleniciye yaptırılacak işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerekir. Ayrıca, BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütünüünün karakteristiğini yansıtan kısımları da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılmaz." şeklinde ek fıkra eklenmiştir. Bu konuyla ilgili Kamu İhale Genel Tebliğine de 53.6. ek maddesi eklenmiş olup; "Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 20 nci maddesinin son fıkrasında; Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grup-

ları Listesindeki BII/BIII grubu işlerde, alt yükleniciye yaptırılacak işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerektiği düzenlenmiştir. Bu itibarla, alt yükleniciye yaptırılacak işlerin sıhhi tesisat, kalorifer tesisatı, doğalgaz tesisatı, müşterek tesisat, elektrik tesisatı, asansör tesisatı, mekanik tesisat, beton/kalıp işleri, sıva boya gibi ince işler, demir işleri, kazı/dolgu işleri, peyzaj ve nakliye gibi imalat grupları kapsamında olması gerekir. Anılan Şartnamenin aynı maddesinde; BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütünüünün karakteristiğini yansıtan kısımlarının da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılmayacağı düzenlenmiştir. Buna göre, örneğin, birden fazla bina inşaatı (blok) içeren bir toplu konut projesinde bloklardan biri temelden çatıya kadar kaba ve ince işleri ile birlikte bir bütün olarak tek bir alt yükleniciye yaptırılmayacaktır." Genel şartname ve tebliğde yapılan düzenleme ile alt yükleniciye yaptırılacak iş kısımlarının nasıl belirleneceği konusuna açıklık getirilmiş olup, işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda alt yükleniciye yaptırılacak işlerin sıhhi tesisat, kalorifer tesisatı, doğalgaz tesisatı, müşterek tesisat, elektrik tesisatı, asansör tesisatı, mekanik tesisat, beton/kalıp işleri, sıva boya gibi ince işler, demir işleri, kazı/dolgu işleri, peyzaj ve nakliye gibi imalat grupları şeklinde ayırım yapılması gerektiği düzenlenmiştir. Buna istinaden Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Listesindeki A grubu alt yapı işlerinde de alt yükleniciye yaptırılacak iş kısımlarının belirlenmesinde Genel Şart-

namenin 20.11 inci ve Kamu İhale Genel Tebliğinin 53.6ncı maddelerinde ifade edilen işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerektiğini kıyasen uygulayabiliriz.

Alt yüklenicilik müessesine yönelik mevzuat hükümleri ve Kamu İhale Kurulu¹⁵ ile Bölge İdare Mahkemesinin¹⁶bu konu üzerine almış olduğu kararlar beraber değerlendirildiğinde alt yükleniciye yaptırılacak işlerin söz konusu işin nev'i itibariyle kısım (imalat grubu) olarak belirlenmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bu çerçevede ihale dokümanında alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin listesinin istenildiği ihalelerde istekliler liste hazırlanmasında işin nev'i itibariyle kısım (imalat grubu) olarak belirlenmesini yapmalı ve idareler de değerlendirme aşamasında bu hükmü dikkate alarak işlem tesis etmelidir. Netice itibariyle, yüklenici ile alt yüklenici arasında bir işin nevi itibariyle baştan sona yapılmasının ön görülmesi zorunlu olup, yüklenici ile

alt yüklenici arasında yazılı olarak sözleşme düzenlenmesi ve bir örneğinin idareye verilmesi gerekir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapım işlerinin birden fazla sektörle ilişkili olması ve farklı uzmanlık alanlarından oluşmasının sonucu olarak alt yükleniciye ihtiyaç duyulmaktadır. Alt yükleniciler, asıl yüklenicilere göre belirli alanlarda daha uzman olup, kaliteli ve seri üretim yapabilmektedir. Böylece bir taraftan işin uzmanı kişilerce kaliteli üretim yapılırken, diğer taraftan farklı uzmanlık alanlarına ait personel ve ekipman bulundurulmasından doğan ilave maliyetlerden de kaçınılmış olunmaktadır. Alt yüklenicilerin, söz konusu işlerin nev'i itibariyle kendi uzmanlık alanlarına giren kısımlarını yapacak olması, özellikle katma değeri büyük olan projelerin beklenen sürede, kalitede, fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmasında etkisi büyüktür. Bu açıdan alt yükleniciler yapım işlerinde ayrı bir öneme sahiptir.

Yapım işlerinde alt yüklenici çalıştırılması hakkında genel düzenlemeler Yapım İşleri Genel Şartnamesinde yapılmıştır. Alt yükleniciler ancak idarenin onayı ile çalışabilir fakat işin tamamı hiçbir şekilde alt yüklenicilere yaptırılamaz. Yapım işlerinde alt yüklenici çalıştırılmasına yönelik 8 Ağustos 2019 tarihinde önemli değişiklikler yapılmıştır. **Yapılan bu değişikliklerle, 4734 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanların, ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren isteklilerin, yüklenicinin ortak girişim olması halinde**

15 Kamu İhale Kurulunun 17.08.2012 tarih ve 2012/UY.II-3362 sayılı kararı; "İhale konusunu oluşturan işlerin niteliği dikkate alınmak suretiyle, bu tip işlerin yüklenici ile imzalanan bir sözleşmeye dayalı olarak, alt yüklenici marifetiyle yaptırılması mümkündür. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa dayanılarak hazırlanan ikincil mevzuatta, yüklenicilerin alt yüklenicilere yaptıracağı işleri nev'i itibariyle belirtmeleri gerektiği açık olarak düzenlenmekle birlikte nev'i itibariyle belirlenen bu işlerin üzerinden ayrıca miktara dayalı da bir belirleme yapılabilmesine imkân tanınmamıştır.

Benzer Kurul Kararı, 26.11.2014 tarih ve 2014/UY.III-3847 sayılı kararında; "...aynı işin bir kısmının esas yüklenici, kalan kısmının ise alt yüklenici tarafından yürütülmesinin alt yüklenicilik müessesinin düzenleniş amacına ve doğasına uygun olmadığı, ilgili düzenlemelerde de işin nevi itibarıyla alt yükleniciye verilecek olmasına ilişkin açık hükümlerin yer aldığı görülmüştür. ..." şeklinde belirtilmiştir.

16 Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 05.12.2012 tarihli 2012/5478 sayılı kararı; "ihalede, isteklilerin alt yüklenicilere yaptırmayı düşündükleri işleri yalnızca nev'i itibarıyla belirtebilecekleri, herhangi bir iş kısmına ilişkin belirli bir miktarın yüklenici tarafından, geriye kalan kısmının ise alt yüklenici tarafından gerçekleştirilmesinin, mevzuata uygun olmadığı..."

ortak girişimin ortaklarının da artık alt yüklenici olamayacağı düzenlenmiştir. İşin tamamı alt yüklenicilere yaptırılmayacağı gibi işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30'unu; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50'sini geçemeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca hale dokümanında düzenlenmesi kaydıyla doğrudan alt yüklenicilere ödeme yapılabileceği imkânı getirilmiştir. Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin eki Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Listesindeki BII/BIII grubu işlerde, alt yükleniciye yaptırılacak işin imalat grubu olarak ayrılabilir nitelikteki işler kapsamında olması gerektiği bununla birlikte BII/BIII grubu işlerde, sözleşmeye konu işin bütünüdürün karakteristiğini yansıtan kısımları da, bir bütün halinde alt yükleniciye yaptırılmayacağı düzenlenmiştir. Yapılan tüm bu yeni düzenlemelerin uygulanması, alt yüklenici düzenleme amacına uygun olarak, kamu ihale mevzuatının genel esasları dâhilinde gerçekleştirilmelidir.

Alt yüklenici çalıştırılması hakkında hem idareler arası bütünlüğü ve eşit muameleyi sağlayacak hem de alt yüklenicilere yaptırılacak işlerle ilgili deneyim, tecrübe ve bu alanda uzmanlığını belirleyecek kriterler konusunda; Alt yüklenicilerin konusu alanda uzmanlığının belgelendirilmesi için faaliyet belgesinin istenmesi ve yapacakları iş kısımları ile faaliyet alanlarının uyumlu olması şartı

getirilmesi uygun olacaktır. Yine alt yüklenicilere yaptırılacak iş kısmıyla ilgili deneyim, tecrübe ve bu alanda uzmanlığının tespit edilmesinde alt yükleniciler için bu alanda düzenlenmiş iş deneyim belgesi veya sözleşme ile sözleşmeye istinaden düzenlenmiş faturalar istenmesi yönünde uygulama ve mevzuat düzenlenmesi yapılabilir. Ayrıca, İhale mevzuatında belirlenen tip sözleşme tasarısı gibi alt yükleniciler için de alt yüklenici sözleşme tasarısı düzenlenebilir.

Sonuç olarak, yapım işlerinde, alt yüklenici çalıştırılmasının gerekliliği ve amacı dikkate alındığında; alt yüklenicilere yaptırılacak işlerde deneyim, tecrübe ve bu alanda uzmanlığıyla ilgili hususların incelenebileceği düzenlemeler Kanun ve yönetmeliklerde yapılmalıdır. **Her ne kadar mevzuatta eksiklikler bulunsa da idareler, alt yüklenici müessesesinin düzenleniş amacına uygun olarak işlem tesis etmelidir. Bu açıdan alt yüklenici çalıştırılmasına onay verilmesinde öncelikle yaptırılması düşünülen işlerin özelliği ve yüklenicinin kişisel donanımları dikkate alınarak ve eserin meydana getirilmesinde yüklenicinin bizzat kendisinin yapmasında objektif iyi niyet kuralları dâhilinde yarar görülen işlerden oluşup oluşmadığı incelenerek karar verilmelidir. Ayrıca, alt yüklenicilere yaptırılması düşünülen işlerin kaliteli ve seri bir şekilde yapılabilmesini sağlamak amacıyla çalıştırılacak alt yüklenicilerin deneyim, tecrübe ve yeterli donanıma sahip olup olmadığı gözetilerek onaylanması uygun olacaktır.**

Alt yüklenicilere yaptırılacak iş bölümleri hakkında genel şartnamede

oranlar belirlenmiş veya idari şartname farklı oranların belirleneceği imkânı verilmiş olsa da yaptırılacak işlerin söz konusu işin uzmanlık alanlarına göre nev'i itibariyle kısım (imalat grubu) olarak belirlenmesi alt yüklenicilik düzenlenmesi amacına daha uygun olacaktır. Ayrıca, herhangi bir iş kısmına ilişkin belirli bir miktarın esas yüklenici tarafından, geriye kalan kısmının ise alt yüklenici tarafından gerçekleştirilmesi şeklinde bir dağılım yapılmamalıdır. Alt yüklenici sözleşmelerinde hem bu hususlara hem de sözleşmede bulunması gereken; alt yükleniciye verilen işin türü ve miktarı gibi tanıtıcı bilgiler, sözleşme bedeli, işin süresi, karşılıklı yükümlülükler ve cezai şart hükümleri gibi asgari hususların yer almasına dikkat edilmelidir.

4734 sayılı Kanunun temel ilkeler başlıklı 5 inci maddesinde belirtildiği üzere ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu kılan idareler bu sorumlulukları çerçevesinde yapının fen ve sanat kurallarına uygun olarak tamamlanmasını temin edecek konusu alanda uzman olan alt yüklenicilere onay vermeli ve alt yüklenicilere yaptırılacak iş kısımlarının nev'i itibariyle uzmanlık gerektiren alanlara göre belirlenmesini gözetmelidir.

KAYNAKLAR

ARAPGİRLİ Murat, Yapım İşleri Sözleşme Uygulamaları, İlbey Matbaa, İstanbul, 2016.

GÖKTEPE E. Murat, Türk İnşaat Sektöründe Ana Yüklenici Ve Alt Yüklenici

İlişkilerinin İncelenmesi, (YL Tezi), İstanbul, 2014.

GÖK Yaşar, Yapım Sözleşmeleri Uygulama Esasları, İlksan Matbaası, Ankara, 2013.

YILDIRIM Hakkı, Kamu İhale Kanunu, Yapım İşleri İhale Mevzuatı ve Yapım İşlerinde İş Deneyim Belgesi, Alt Yüklenici ve Fiyat Dışı Unsur Uygulamaları, (YL Tezi), İstanbul, 2018.

YILDIRIM Hakkı, "Kamu İhale Mevzuatı Kapsamında Yapım İşlerinde Alt Yüklenici", Mahalli İdareler Dergisi, Yıl:6 (22), Sayı:67 (220), Ankara, 2018.

YILDIRIM Hakkı, "Kamu İhale Kanunu'nun 21'inci Maddesinin (b) Bendinde Yapılan Düzenlemenin Değerlendirilmesi", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S.12, Ankara, 2018.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, RG Tarihi.22.01.2002, RG No:24648

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, RG Tarihi.22.01.2002, RG No:24648

Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 05.12.2012 tarihli 2012/5478 sayılı kararı

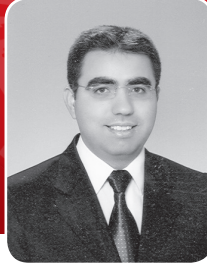
Kamu İhale Kurulunun 12.10.2009 tarih ve 2009/UH.I-2491 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulunun 17.08.2012 tarih ve 2012/UY.II-3362 sayılı kararı.

Kamu İhale Kurulunun 12.06.2013 tarih ve 2013/DK.D-96 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulunun 26.11.2014 tarih ve 2014/UY.III-3847 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulunun 09.09.2015 tarih ve 2015/UY.II-2435 sayılı kararı

Mustafa YAVUZ*Gümrük ve Ticaret Uzmanı*

BELEDİYELERİN ORTAĞI OLDUĞU ŞİRKETLERDEN BORÇLANABİLMESİ

1. GİRİŞ

Ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanan anonim ve limited şirketler, kendilerini oluşturan ortaklarından ayrı bir varlığa sahiptir. Bunun doğal sonucu olarak şirketler, üçüncü kişi ve kurumlarla olduğu kadar ortakları ile de zaman zaman borç/alacak ilişkisine girebilmektedir.¹Şirket ortaklarının, hangi koşullarda şirkete borçlanabileceği ise 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun² (TTK) 358 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Peki, birer sermaye şirketi olan belediye şirketleri de, diğer şirketler gibi ortaklarına ve dolayısıyla belediyelere borç verebilir mi? Esasen belediye şirketleri, özel hukuk hükümlerine ve TTK'ya göre faaliyet göstermektedir. Buna bağlı olarak, her anonim ve limited şirket için geçerli olan TTK hükümleri, kural ola-

rak belediye şirketleri için de geçerlidir. Dolayısıyla, ortakların şirketten borç alabilmesine imkan sağlayan TTK md. 358 hükmü, belediye şirketleri hakkında da uygulanır. Ancak, TTK açısından durum böyle olmakla birlikte, belediyelerin ortağı olduğu şirketlerden borç alıp alamayacağını belediye mevzuatı bakımından da ele alınması gerekmektedir.

İşte bu çalışmada, belediyelerin ortağı olduğu şirketlerden borçlanabilmesi hususu tüm yönleriyle incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2. BELEDİYELERİN BELEDİYE ŞİRKETLERDEN BORÇ ALABİLMESİ

2.1. Belediye Kanunu Açısından Konunun Değerlendirilmesi

Belediyeler, 5393 sayılı Belediye Kanununda³ öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde borçlanma yapabilmektedir.

1 Özdem Satıcı Toprak, Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağı, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Şubat 2015, S.134.

2 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

3 5393 sayılı Belediye Kanunu, 13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Ülkemizde, belediyelerin borçlarının geri ödemesinin ulusal ekonomi üzerinde oluşturacağı etkiler dikkate alınarak, bunların borçlanması bazı sınırlamalara tabi tutulmuştur.⁴ Öncelikle belirtelim ki, mezkûr Kanununun 15-i maddesine göre belediyelerin yetki ve imtiyazlarından biri de “borç almak”tır. Anılan Kanununun 18-d maddesi, belediyelerin borçlanmaya karar verme görev ve yetkisini, belediye meclisine vermiştir.

Öte yandan belediyeler, borçlanma yetkisine sahip olmakla birlikte, istedikleri şekilde ve serbestçe borçlanma yapamazlar; görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla ancak 5393 sayılı Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen usul ve esaslara göre borçlanma yapabilirler. Bu çerçevede;

- Dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir.
- İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan belediye, ödeme plânını bu bankaya sunmak zorundadır.
- **Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin %50’sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa**

göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır.

- **Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin %50’sinden fazlasına sahip oldukları şirketler, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam yüzde onunu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı; yüzde onunu geçen iç borçlanma için ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile uygulanır.**
- **Yukarıda belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanmaya ilişkin hükümleri uygulanır.**

Yukarıda yer verilen hükümler bağlamında belediyeler, iç ve dış borçlanma yapabilir ve İller Bankasından borç alabilir.

Belediyeler, adı geçen banka dışında özel ve kamu bankalarından kredi kullanabilir mi? Bu hususta 5393 sayılı Kanunda bir düzenleme bulunmamakla birlikte Sayıştay, konuya olumlu yaklaşmaktadır. Nitekim, Sayıştay Temyiz Kurulu ve ilgili Dairelerce verilen kararlarda; 5393 sayılı Kanunda belediye tanımlanırken “idari

⁴ Mustafa Ökmen, Neslihan Koç, Türkiye’de Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler, Yönetim ve Ekonomi, 22/2, 2015,s.557.

ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” ifadesinin kullanıldığı, bu ifade ile yeni bir belediye tanımı getirildiği, burada mali özerkliğin, daha önce hiç görülmemiş bir yaklaşım olarak karşımıza çıktığı, mezkûr Kanununun 68 inci maddesinde belediyelerin iç borçlanmalarının daha kolay hale getirildiği ve dış borçlanmanın aksine hazine garantisi dışında tutulduğu, buna göre yasada öngörülen iç borçlanma konusundaki kısıtlara bağlı olmak kaydıyla belediyelerin, bankalar başta olmak üzere diğer finans kurumlarından da kredi kullanımı yoluna gidebilmelerinin mümkün hale geldiği, yine aynı maddede belediyelerin İller Bankası dışında başka bankalardan borçlanması engelleyen bir düzenlemenin yer almadığı ve borçlanma için tutar dışında konu, kaynak gibi herhangi bir sınırlama getirilmediği, kanun koyucunun bu hususta bir iradesi olsaydı, bunu açıkça belirtmesi gerektiği, madde gerekçesinde bu yönde bir sınırlamaya yer verilmediği, dolayısıyla, belediyelerin Kanununun 68 inci maddesinin (d) ve (e) bentlerinde belirtilen şartlara uymak koşuluyla kamu bankaları ve özel bankalardan da iç borçlanma yoluna gidebilmesinin mümkün olduğu, o halde belediyelerin özel bir bankadan kredi kullanmasının ve bu kredi için faiz ödemesinin mevzuata aykırı olmadığı ifade edilmiştir.⁵

Dolayısıyla, belediyelerin İller Bankası dışında diğer kamu ve özel bankalardan borçlanması ve bunun karşılığında faiz ödemesi, 5393 sayılı Kanuna aykırılık teşkil etmemektedir. **Buradan hareketle, her ne kadar belediye şir-**

ketleri birer kredi kuruluşu olmasa da, kurucu/ortak ilişkisi çerçevesinde ve şirketler mevzuatında belirtilen esaslara uygun hareket etmek kaydıyla belediyelerin, ortağı olduğu şirketlerden borç alması, belediye mevzuatına muhalefet oluşturmamaktadır.

2.2. Türk Ticaret Kanunu Açısından Konunun Değerlendirilmesi

TTK'nın 358 inci maddesinde belli kurallar çerçevesinde şirket ortaklarının şirkete borçlanabilmesine imkan sağlanmıştır. Anılan madde anonim şirketlere ilişkin bir hüküm olmakla birlikte, aynı Kanununun 644/1-b maddesinde yapılan atıf uyarınca mezkûr madde limited şirketler hakkında da uygulanmaktadır. Dolayısıyla, TTK'nın 358 inci maddesi, hem anonim hem de limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketleri için geçerlidir.

TTK'nın 6335 sayılı Kanunla⁶ değişik 358 inci maddesinde, **“Pay sahipleri, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmadıkça şirkete borçlanamaz.”** denilmektedir. Anılan hükmün mefhum-ı muhalifine göre şirket ortakları, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmeleri ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârının geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olması halinde şirkete borçlanabilirler. Her ne kadar söz konusu maddenin başlığı “Pay sahiplerinin şirkete

⁵ Sayıştay Temyiz Kurulunun 30.06.2015 tarihli ve Dosya No.37267, Tutanak No.40713 sayılı; Sayıştay 5. Dairesinin 16.01.2018 tarihli ve K.290, İ.78 sayılı kararları.

⁶ 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

borçlanma yasağı” ise de, mevcut hükme göre şirketlerde borçlanma kural, yasağın istisnadıdır. Bu durumda, öngörülen koşulların sağlanması kaydıyla, diğer şirket ortakları gibi, belediye şirketlerinin ortağı olan belediyelerin de, belediye şirketine borçlanabilmesi mümkündür. Borçlanma için belediyenin şirketteki payının oranı da önemli değildir. Belediyenin pay oranı %1 bile olsa, ilgili belediye TTK md. 358 kapsamında şirketten borç alabilir.

Bu durumda, şirket ortaklarının şirkete borçlanabilmesinin koşulları nelerdir? Kanun koyucu, ortakların şirketten borç alabilmesi için iki koşul öngörmüştür. Bunlardan biri ortağın (belediyenin) sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmesi, diğeri ise şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârının geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmasıdır. Hükümde “ve” bağlacı kullanıldığından, borçlanma için iki koşul birlikte sağlanmalıdır. **Belirtilen şartların varlığı sonrasında, borçlanmak isteyen belediyenin bu talebini şirkete bildirmesi ve şirket yönetim organının da talebi kabul etmesi gerekir.** Söz konusu şartlar aşağıda açıklanmıştır.

2.2.1. Şirket Ortağı Belediyenin Sermaye Taahhüdünden Doğan Vadesi Gelmiş Borçlarını İfa Etmiş Olması

Belediyenin, belediye şirketinden borç alabilmesinin birinci şartı, şirkete karşı sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmiş olmasıdır. Sermaye taahhüdü; şirketin kuruluşu ve sermaye artırımında olmak üzere iki şekilde olur. Belediye şirketinin kuruluşunda ve kuruluş sonrası yapılan sermaye artırımlarında kurucuların/ortakla-

rın, sermayenin tamamını şartsız olarak ödemeyi taahhüt etmesi zorunludur. Taahhüt, kuruluşta esas sözleşmede, sermaye artırımında ise ya değişik esas sözleşmede ya da iştirak taahhütnamesinde yer alır. Şirketler hukukunda geçerli olan “tek borç ilkesi” gereğince, şirket ortaklarının tek borcu, kural olarak sermaye taahhüdünü yerine getirmektir.⁷

Anonim ve limited şirketlerin kuruluşunda ve sermaye artırımında, ortakların taahhüt ettiği sermayenin niteliği aynı veya nakdi şekilde olabilir. Nakdi taahhütte sermaye paylarının bir kısmının ödenmiş olması yeterlidir. Nitekim anonim şirketlerde nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az %25’inin tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen 24 ay içinde ödenmesi gerekir. Nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az %25’inin tescilden önce ödenmesi zorunluluğu limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketleri hakkında uygulanmaz (TTK md. 344, 585). Ancak anonim ve limited şirketlerde ortaklar, kendi iradeleriyle sermayenin -örneğin- %50’sini, %75’ini ya da tamamını kuruluşun ya da sermaye artırımının tescilinden önce ödeyebilir. Bunun yanında esas sözleşmede, kalan sermaye taahhüdünün ödenmesine ilişkin öngörülen 24 aylık süre, daha kısa (örneğin bir yıl) olarak tespit edilebilir. Belirlenen süre boyunca ortakların sermaye taahhüdünü ifa borcu devam eder. Esas sözleşmede belli bir sürenin belirlenmesi halinde ortaklar, bu sürenin son

⁷ Kanunda ve/veya esas sözleşmede belirtilen süre içerisinde taahhüt ettiği pay bedelini ifa borcunu yerine getirmeyen ortaklar ise; temerrüt faizi, tazminat, sözleşme cezası ödeme, iskata (ortaklıktan çıkarmaya) maruz kalma, hakkında borcun ifası davası açılma ve icra takibine uğrama gibi yaptırımlarla karşı karşıya kalabilir.

gününe kadar taahhütlerini yerine getirmek zorundadır.⁸

Diğer taraftan, taşınır ve taşınmaz gibi nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen malvarlığı unsurları da aynı sermaye olarak konulabilir (TTK md. 127, 342). Nakdi sermaye taahhüdünden farklı olarak aynı sermaye taahhütlerinde, şirket kuruluşunun ya da esas sermaye artırımının tescilinden önce sermaye borcunun yerine getirilmiş olması zorunludur. Böylece borçlanma için sermaye taahhüdünden doğan “vadesi” gelmiş borçların ifa edilmesi şartı, aynı sermaye taahhütleri için baştan karşılanmış olmaktadır. Gerçekten de, aynı sermaye taahhüdünün geçerli olabilmesi için tescilden önce tapuya şerh verilmesi, fikri mülkiyet haklarının ve diğer değerlerin kendi özel sicillerine kaydedilmesi ve taşınırın da güvenilir bir kişiye tevdi edilmesi gerekir (TTK m.128/2).⁹

Öte yandan, şirket ortağı olan belediyenin, bu şirkete borçlanmasında, sermaye taahhüdüne ilişkin bütün borçlarını değil yalnızca vadesi gelmiş (muaccel) borçların ifa edilmesi yeterlidir. Dolayısıyla, şirkete borçlanabilmek için henüz vadesi gelmemiş (müeccel) sermaye taahhütlerinin ifası gerekmez. Hangi sermaye taahhüdünün vadesinin gelip gelmediği ise şirkete karşı borçlanma işleminin yapılacağı tarihe göre belirlenir.

Yukarıda yer verilen açıklamalar çerçevesinde, belediyenin belediye şirketinden borçlanabilmesi için, kuruluş veya

sermaye artırımını nedeniyle sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmiş olmalı, başka bir deyişle ödenmesi gerekip de ödenmemiş sermaye borcu bulunmamalıdır.

2.2.2. Belediye Şirketinin Serbest Yedek Akçelerle Birlikte Kârının Geçmiş Yıl Zararlarını Karşılacak Düzeyde Olması

Ortakların şirkete borçlanabilmesinin bir diğer şartı, şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârının geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olmasıdır. Yedek akçe, anonim ve limited şirketlerin sermayesini aşan saf malvarlığıdır.¹⁰ Hükümda “serbest yedek akçe” kavramı kullanılmış, ancak bunun tanımı TTK’da yapılmamıştır. Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğde¹¹ ise anılan kavram, “genel kanuni akçelerin, sermayenin veya çıkarılmış sermayenin yarısını aşan kısmı ile TTK veya sözleşme gereği ayrılanlar dışında genel kurulca ayrılmasına karar verilen yedek akçeler” şeklinde tanımlanmıştır (md. 4/1-d). Kâr ise kısaca, şirketlerde belli bir dönemde gelirlerin giderlerden fazla olması durumu olarak tarif edilebilir. TTK’nın 358. maddesinde geçen şirket kârı ise net dönem karından ayrılması gereken yedek akçeler ile geçmiş dönemlerdeki zararlarının çıkarılmasıyla bulunur.

Bu durumda, belediyelerin, ortağı oldukları şirketlere borçlanabilmesi için şirketin ilgili faaliyet döneminde kâr etmesi zorunlu değildir. Şirket, faaliyet

8 Mustafa Yavuz, Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Borçlanabilmesinin Koşulları, Mali Çözüm, Mart-Nisan 2017, S.140, s.186.

9 Burak Keçecioglu, Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018, s.62.

10 Serdar Hızır, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Şirkete Borçlanma Yasağını Düzenleyen TTK m. 358 Üzerine Bazı Değerlendirmeler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.29, S.2, Haziran 2013, s.264.

11 Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ, 09.08.2012 tarihli ve 28379 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

döneminin sonunda hiçbir kâr elde edemese ve hatta faaliyet dönemini zararla kapatsa dahi serbest yedek akçelerin toplamı geçmiş yıl zararlarını karşılıyorsa kanuni şart sağlanmış olur.¹² O halde, belediye şirketinin geçmiş yıl zararları bulunmadıkça, kar etsin etmesin ortak konumundaki belediye, belediye şirkettinden borç alabilir. Bahsi geçen hususların sağlanıp sağlanmadığı ise şirketin finansal tablolarındaki veriler dikkate alınmak suretiyle belirlenir.

2.2.3. TTK'nın 358. Maddesine Aykırı Davranılması Halinde Cezai Yapıtım

TTK'nın 6335 sayılı Kanunla değişik 562 nci maddesinin beşinci fıkrasının (b) bendinde, **“Bu Kanunun 358 inci maddesine aykırı olarak pay sahiplerine borç verenler üçyüz günden az olmamak üzere adli para cezasıyla cezalandırılır.”** hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu cezanın faili TTK'ya aykırı olarak borç verenlerdir. Bu durumda, ortakların şirkete borçlanabilmesini düzenleyen 358 inci maddeye aykırı davranılması halinde belediye şirketinin yönetim organı üyeleri (anonim şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde yönetim kurulu üyeleri, limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde müdür, birden fazla müdür varsa müdürler kurulu üyeleri) hakkında cezai yaptırım uygulanacaktır.

3. SONUÇ

Ülkemizde belediyeler, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında ilgili

12 Korkut Özkorkut, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Şirket Borçlanma Yasağı, FinansalRaporlama ve Bağımsız Denetim İlişkin Değişiklikler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.28, S.3, Eylül 2012, s.50.

mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmekte ya da kurulu bulunan şirketlere ortak olabilmektedir. Tüzel kişiliği haiz olup, özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren ve belediyelerin doğrudan ortak olduğu bu şirketler, öğretide ve uygulamada “belediye şirketi” olarak adlandırılmaktadır.¹³ Anonim ve limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketleri, diğer sermaye şirketleri gibi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir.

Adı geçen Kanunun 358 inci maddesi kapsamında, anonim ve limited şirketlerin ortakları, sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmiş olmaları ve şirketin serbest yedek akçelerle birlikte kârı geçmiş yıl zararlarını karşılayacak düzeyde olması halinde şirkete borçlanabilmektedir. **Anılan hükme istinaden belediyelerin, zikredilen şartların sağlanması koşuluyla ortağı olduğu şirketlerden borç alabilmesi mümkündür. Belediye mevzuatında bu durumu yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, belediye meclisinin karar alması ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 68 inci maddesinde belirtilen şartlara uyulması kaydıyla belediyeler, belediye şirketlerinden borçlanabilir.**

Ancak, mevzuatın tanıdığı bu imkanın belediyeler tarafından kötüye kullanılmaması önem arz etmektedir. Her ne kadar, TTK'da ortakların şirkete borçlanabilmesinin koşulları hükme bağlanmışsa da, borçlanmanın ne şekilde ve hangi şartlarda yapılacağı düzenleme-

13 Mustafa Yavuz, Belediye Şirketlerinin Borçlanabilme Koşulları, Mahalli İdareler Dergisi, Ağustos 2017, Y.5(22) S.56 (220), s.66.

miştir. Bu durumda, uygulamadan ve madde gerekçesinden¹⁴ hareketle, **belediye şirketinden nakdi veya aynı şekilde yapılabilecek borçlanmanın, belediyenin acil ihtiyaçları için makul bir vade içerisinde, yüksek olmayan miktarda ve şirketi zarara uğratmayacak şekilde olması ve bu hususta dürüstlük kuralına uygun hareket edilmesi gerekir.** Zira şirket varlıklarının uzun süreli, yüksek oranlarda ve karşılıksız olarak belediye tarafından borçlanmak suretiyle kullanılması, bahsi geçen düzenlemenin amacına uygun düşmeyecektir. Bu arada, tek ortaklı belediye şirketlerinden yapılacak borçlanma işleminin TTK'nın 371/6 ve 629/2. maddeleri gereğince yazılı şekilde yapılması zorunludur. Son olarak, şirketin zarara uğramaması ve ayrıca vergisel, hukuki ve cezai açıdan bir sorumluluğun doğmaması bakımından, verilen borç kapsamında şirketin emsallerine uygun faiz alması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (30.06.2012 tarihli ve 28339 sayılı R.G.).

Hızır,Serdar, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Şirkete Borçlanma Yasağını Düzenleyen TTK m. 358 Üzerine Bazı Değerlendirmeler, Banka ve Ticaret Hu-

kuku Dergisi, C.29, S.2, Haziran 2013.

Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliğ (09.08.2012 tarihli ve 28379 sayılı R.G.).

Keçecioglu,Burak, Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018.

Ökmen,Mustafa, Koç,Neslihan,Türkiyede Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler, Yönetim ve Ekonomi, 22/2, 2015.

Özkorkut,Korkut, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Şirkete Borçlanma Yasağı, Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetime İlişkin Değişiklikler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.28, S.3, Eylül 2012.

Satıcı Toprak,Özdem, Anonim Şirketlerde Borçlanma Yasağı, Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Şubat 2015, S.134.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 30.06.2015 tarihli ve Dosya No.37267, Tutanak No.40713 sayılı kararı.

Sayıştay 5. Dairesinin 16.01.2018 tarihli ve Karar No.290, İlam No.78 sayılı kararı.

Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/630, S. Sayısı:303.

Yavuz,Mustafa, Belediye Şirketlerinin Borçlanabilme Koşulları, Mahalli İdareler Dergisi, Ağustos 2017, Y.5(22) S.56 (220).

Yavuz,Mustafa, Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Borçlanabilmesinin Koşulları, Mali Çözüm, Mart-Nisan 2017, S.140.

14 Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/630, S.Sayı:303.

Turan YELTEKİN

*Kamu İç Denetçisi
Müfettiş*

KAMU İDARELERİNİN TAŞINMAZ KİRALAMALARINDA KİRACI SIFATI TAŞIMASI HALİNDE KİRA SÖZLEŞMESİNDE KİRA BEDELİNİN "+ KDV" OLARAK BELİRLENMESİ KAMU ZARARI OLUŞTURUR MU?

1. GİRİŞ

Kamu hizmetlerinin ifası sırasındakamu kurum ve kuruluşları; bazı durumlarda gelir elde etmek amacıyla, mülkiyetine haiz oldukları taşınır ve taşınmaz malları, gerçek veya tüzel kişilere belirli bir süre için, kiraya veren sıfatı ile kiralamakta; bazı durumlarda ise ihtiyacı olan malları kamu hizmetlerinin ifası için ellerinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar yeterli olmadığı için gerçek veya tüzel kişilerden bedeli karşılığında belirli bir süre için kiracı sıfatı ile kiralamaktadırlar.

Her iki durumda da kamu kurum ve kuruluşları, sözleşme yapma ehliyeti, sözleşmenin karşı tarafını seçme, sözleşmenin şekli ve konusu yönlerinden, ilgili mevzuatça belirlenmiş olan usul ve esas-

larla bağlıdırlar, aksi halde ilgili mevzuatça belirlenmiş olan kurallara uymaksızın yapmış oldukları özel hukuk sözleşmeleri kesin hükümsüz olacaktır.Çünkü akdedilen kira sözleşmesi bir Özel Hukuk ilişkisi meydana getirmiş olsa bile, kamu kurum ve kuruluşları yapmış oldukları tüm işlemlerde kamu menfaatini üstün tutmakla yükümlüdürler, bu sebeple de kamu yararının korunması bakımından söz konusu sözleşmelerin belirli usul ve esaslarla sınırlandırılması ve bu konuda özel usullerin belirlenmesi zorunludur.

2. KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan özel mallarının gerçek veya tüzel kişilere kiralanması yahut kiracı sıfatıyla bu malların kiralanması amacıyla yapı-

lacak sözleşme ve ihalelere ilişkin hususlar, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve Hazine ve Maliye Bakanlığınca çıkarılan Kamu İdarelerinin Taşınmaz Kiralamalarına İlişkin Genelge (Sayı: 30567 / 16 Ocak 2019 Tarihli Resmi Gazete) ile düzenlenmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının gelir elde etmek amacıyla mülkiyeti üçüncü kişilere ait olan malları kiracı sıfatı ile kiralamasında yahut kamu hizmetlerinin ifası için ellerinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar yeterli olmadığı için, gerçek veya tüzel kişilerden ihtiyacı olan malları bedeli karşılığında belirli bir süre için kiracı sıfatı ile kiralamasında söz konusu mevzuata uymak yasal zorunluluktur. Taraflar arasında söz konusu kiralamalara ilişkin hukuki uyumsuzluklar meydana gelmesi halinde ise ilk olarak, ihale kanunları ve varsa özel kanun hükümleri ile birlikte taraflar arasındaki sözleşme hükümleri uygulanacak, söz konusu mevzuatta hüküm bulunmaması halinde ise Türk Borçlar Kanununun hükümleri uygulanacaktır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu arasında kapsamında yer alan işler ve idareler; **ihale komisyonunun oluşturulması; tahmin edilen bedel/yaklaşık maliyet; ihaleye katılabilme şartları; şartname; ihale/alım usulleri; ihale verme kriteri** gibi farklılıklar temel farklılıklar olup, bunların dışında da yasak fiil ve davranışlar, yasaklama, teminat, tekliflerin değerlendirilmesi gibi konular başta olmak üzere 2886 sayılı Kanunla kurulmuş olan yöntemin geliştirilmesine yönelik olarak çok sayıda yeni düzenlemenin 4734 sayılı Kanunla getirildiği görülmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu arasındaki kiralama konusundaki en önemli farklılık; **kiralamayı yapan idarenin tabi olduğu mevzuat başka bir deyişle kamu idaresinin kapsamında olduğu kanun açısından ortaya çıkmaktadır.** 2886 sayılı Devlet İhale ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kiralamalara ilişkin yapılacak ihalelere ilişkin genel düzenlemelere yer vermekle yetinmiş, konuya ilişkin detaylı düzenlemelere aşağıdaki genelge ile açıklık getirilmiştir. Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin daha önce 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu uyarınca kiraladığı taşınmazların kira artış oranının belirlenmesinde ve bu idarelerce 4734 sayılı Kanuna göre yeni yapılacak taşınmaz kiralamalarında aşağıda belirtilen esaslara uyulacaktır. Buna göre;

A- Kamu İdarelerinin Taşınmaz Kiralamaları Genelge (Sayı: 30567 / 16 Ocak

2019 Tarihli Resmi Gazete)1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 217 nci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi ile "Kamu harcamalarında etkinlik, etkililik, ekonomiklik ve verimlilik sağlamak amacıyla gerekli standartları tespit etmek ve sınırlamalar koymak; bu hususlarda tüm kamu kurum ve kuruluşları için uyulması zorunlu düzenlemeleri yapmak ve tedbirleri almak" görev ve yetkisi Hazine ve Maliye Bakanlığınca verilmiştir. Buna göre; Türk parası cinsinden, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin daha önce 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu uyarınca kiraladığı taşınmazların kira artış oranının belirlenmesinde ve bu

idarelerce 4734 sayılı Kanuna göre yeni yapılacak taşınmaz kiralamalarında aşağıda belirtilen esaslara uyulacaktır.

...

3. Yeni yapılacak taşınmaz kiralamalarında sözleşmelere;

...

ç) Kiralama ile ilgili vergi, resim ve harçların kiraya verene ait olduğuna,

d) 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununa göre, kira bedelinden vergi tevkifatı yapılması gereken hâllerde; kira bedelinden gelir vergisi ve sair kanuni kesintiler yapıldıktan sonra kalan kısmının kiraya verene ödeneceğine, ...dair hükümler konulacaktır.

hükümüne yer verilmiştir.

Yukarıdaki genelge hükümlerine uyulmadığı takdirde kamu zararı oluşmaktadır.

Kamu zararına ilişkin mevzuatımızda çeşitli düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre;

B-5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun İlgili Hükümleri:

“Kamu Zararı Başlığı Altında; Madde 71- (Değişik birinci fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır. Kamu zararının belirlenmesinde; a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması, b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması, c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması, e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması, f) (Mülga: 22/12/2005-5436/10 md.), g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması, Esas alınır. (Değişik üçüncü fıkra: 22/12/2005-5436/10 md.) Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir. Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir. (Değişik son fıkra: 25/4/2007-5628/4 md.) Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usul ve esaslar, Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

C- Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (19/10/2006 tarih 26324 Sayılı Resmi Gazete):

Kamu Zararının Belirlenmesi başlığı altında; “Madde 6- (1) Kamu zararının belirlenmesinde; ...ğ) Mevzuatında ön-

görülmediği halde ödeme yapılması, esas alınır.”

denilmiştir.

Katma Değer Vergisi mükellefiyetine ilişkin düzenlemeler ise aşağıdaki gibidir;

D-3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu;

“Mükellef başlığı altında; Madde 8 – 1. Katma Değer Vergisinin Mükellefi: ... h) Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesinde belirtilen mal ve hakları kiraya verenler, ...

E-193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu;

“Gayrimenkul sermaye iradının tanrifi başlığı altında; Madde 70 – Aşağıda yazılı mal ve hakların sahipleri, mutasarrıfları, zilyedleri, irtifak ve intifa hakkı sahipleri veya kiracıları tarafından kiraya verilmesinden elde edilen iratlar gayrimenkul sermaye iradidir: 1. Arazi, bina (Döşeli olarak kiraya verilenlerde döşeme için alınan kira bedelleri dahildir.), maden suları, menba suları, madenler, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları, tuzlalar ve bunların mütemmim cüzileri ve teferruatı; ...”

denilmektedir.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Söz konusu meri mevzuat düzenlemeleri doğrultusunda, kamu kurum ve kuruluşlarının kamu hizmetlerinin ifası için ellerinde bulunan taşınır ve taşınmaz mallar yeterli olmadığı için gerçek veya tüzel kişilerden ihtiyacı olan malları bedeli karşılığında belirli bir süre için kiracı sıfatı ile kiralamaları sırasında tanzim ettikleri kira sözleşmelerinde kira bedelini KDV tutarını dahil olacak

şekilde belirlemeleri halinde, yani başka bir deyişle kira sözleşmesi kira bedeli "+KDV" olarak belirlenmiş olduğunda, Kamu İdarelerinin Taşınmaz Kiralamalarına İlişkin Genelge (Sayı: 30567 / 16 Ocak 2019 Tarihli Resmi Gazete) "...3. Yeni yapılacak taşınmaz kiralamalarında sözleşmelere;...ç) **Kiralama ile ilgili vergi, resim ve harçların kiraya verene ait olduğuna,**" amir hükmü uyarınca;KDV bedeli ilave edilmek suretiyle kira bedeli, idare aleyhine olmak üzere, sözleşmede bulunan bu ifade nedeniyle artırılmış olduğundan, kamu zararına sebebiyet verileceği, idarelerin tanzim edecekleri sözleşmelerde bu hususa dikkat etmeleri gerektiği, **sözleşmelerde bu hususa dikkat etmeyen kamu görevlilerine, doğacak kamu zararı nedeniyle müşterek ve müteselsilen rücu edilmesi gerekeceği değerlendirilmektedir.**

KAYNAKÇA

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu

(Yayımlandığı Resmî Gazete Tarih : 6/1/1961 Sayı: 10700)

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

(Yayımlandığı Resmî Gazete Tarih:02/11/1984 Sayı : 18563)

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

(Yayımlandığı Resmî Gazete Tarih: 24/12/2003 Sayı : 25326)

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Yayımlandığı Resmî Gazete Tarih: 19/10/2006 Sayı: 26324)

Kamu İdarelerinin Taşınmaz Kiralamalarına İlişkin Genelge

(Yayımlandığı Resmî Gazete Tarih:16/01/2019 Sayı: 30567)

Oktay ÇAMDELEN

Başmüfettiş
DMO Genel Müdürlüğü

MEMURUN KURUMUNA VERMİŞ OLDUĞU ZARARLAR İLE KURUMUNCA MEMURA YAPILAN FAZLA ÖDEMELER, DOĞRUDAN MEMURUN MAAŞINDAN KESİLEBİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Devlet memurları görevlerini yerine getirirken muhtelif nedenlerden dolayı bazen kurumunun zararına neden olabilmektedir. Bazen de kamu kurumları, memurlarına fazla ödemede bulunabilmektedir. Hem devlet memurunun yol açtığı zararın hem de kurumlar tarafından memurlara yapılan fazla ödemelerin nasıl tahsil edileceği önem arz etmekte olup, konu mevzuat hükümleri ile yargı kararları çerçevesinde irdelenmek suretiyle söz konusu zarar veya fazla ödemelerin memurun maaşından doğrudan tahsil edilip edilmeyeceği hususuna değinilecektir.

2. MEVZUAT HÜKÜMLERİ ve DANIŞTAY KARARLARI

2.1. Memurun İdareyi Zarara Uğratması

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Kişisel Sorumluluk ve Zarar" başlıklı 12'nci maddesinde, "Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmamak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmali veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir.” denilerek, memurun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliğinden dolayı idareyi zarara uğratmış olması halinde, rayiç bedel üzerinden ve genel hükümler dahilinde bu zararın memura ödettilmesi hükme bağlanmıştır.

Bununla birlikte madde metninde, rayiç bedel üzerinden tespit edilen zararın, fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmemesi halinde, memurun kabul etmesi kaydıyla söz konusu zararın, disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre memur tarafından ödenebileceği hüküm altına alınmıştır.

Devlet Memurları Kanunu'nun “Kişisel Sorumluluk ve Zarar” başlıklı 12 nci maddesinin gerekçesinde de, “Bu madde memurun idareye karşı sorumluluğuna hâkim olan esasları düzenlemektedir. Memur görevlerini yerine getirirken «dikkat ve itina ile» hareket etmek mecburiyetindedir. Bu dikkat ve itinanın gösterilmemesi yüzünden idare aleyhine ortaya çıkabilecek zararlardaki sorumluluk meselesi, idare hukukunda, çeşitli memleketlere göre değişiklikler gösteren bir konudur. Tasarımın bu maddesi, Türkiye’de şimdiye kadar yürürlükte olan esasa büyük bir değişiklik getirmemekte-

dir. Bilindiği gibi, Türkiye’de, Fransa’daki durumdan farklı olarak, bu konuda idare hukuku değil, özel hukuk uygulanmakta ve görev adli yargıtaya ait sayılmaktadır. Başka bir deyimle, idare, memurun görevleri **dolayısıyla kendi aleyhine ika edilen zararlarda, memura karşı re’sen icra yetkisine sahip değildir ve rızayla elde edemediği tazminat iddiaları için adli mahkemelerde tazminat dâvası açmak zorundadır. Adli mahkemeler, genel olarak bu gibi meselelerde, Borçlar Kanununun 41 nci ve müteakip maddelerindeki haksız fiil esaslarını uygulamaktadır..”** denilmiş ve idarenin memurun görevinden dolayı verdiği zararı resen tahsil etme yetkisine sahip olmadığı ve memurun rızayla ödemesi halinde zararın tahsili amacıyla adli mahkemelerde dava açmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Keza, idarenin zararı resen tahsil edemeyeceğine ilişkin Danıştay Kararları da bulunmakta olup, örneğin;

• Danıştay 5 inci Dairesinin 13.04.1992 tarihli Kararı’nda¹, “... 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 2670 sayılı Kanunla değişik 12. maddesinde, Devlet memurlarının görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korunak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorunda oldukları, Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal ve tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedel üzerinden ödenmesinin esas olduğu ve zararların ödettilmesinde

1 Esas Numarası: 1988/2618, Karar Numarası: 1992/884

genel hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Maddede “genel hükümler uygulanır” denilmek suretiyle kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik sonucu idareyi zarara uğratan Devlet memurlarına bu zararın ödettilmesinde mahkemece verilmiş bir yargı kararının bulunması gerektiğine işaret edilmiştir...”,

• Danıştay 5 inci Dairesinin 05.11.2002 tarihli Kararı'nda², “Davacının, idareyi zarara uğrattığı gerekçesiyle ... lirayı ... yatırmamasının istenilmesine ilişkin ... günlük işlemin; ... Müdür vekili olarak görev yapmakta olan davacının, yüksek öğrenimli olmayan halen öğrenci durumundaki kişilere ücretli ders görevi emrini imzalamak suretiyle ücretli ders görevi verilmesine sebep olduğu, “yüksek öğrenimli olmayan” kişilere ders görevi verilmesinin ... Bakanlığınca yapılan düzenlemelere aykırı olduğu gerekçesiyle bu kişilere ödenen ...- liranın müteselsilleri davacıdan tahsil edilmesine (Defterdarlığa yatırılmasına) ilişkin olarak tesis edilen ... işleminin dava konusu edildiği; ... dava konusu olayda; kanunda ve yönetmelikte yer alan en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısından fazla olan bir miktar için (... lira) doğrudan tahsil yoluna gitme imkanı bulunmamakta olup, sulh yoluyla veya bu konudaki genel hükümlere göre olduğu varsayılan zararın tahsili yoluna gidilmesi gerekirken, doğrudan ... ödenmesi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde yasaya uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptali yolunda ... İdare Mahkemesince, verilen ... günlük, ... sayılı kararın, dilekçede yazılı neden-

lerle ... temyizen incelenerek bozulması isteminden ibarettir.

...İdare Mahkemesince verilen... günlük, ...sayılı karar ve dayandığı gerekçe hukuk ve usule uygun olup, bozulmasını gerektirecek bir sebep de bulunmadığından temyiz isteminin reddi...”,

denilmek suretiyle devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratması üzerine zararların ödettilmesinde genel hükümlerin uygulanacağı ifadesinden, konuyla ilgili mahkeme tarafından verilmiş bir yargı kararının kastedildiği ve en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısından fazla tutarda idareyi zarar uğratan devlet memurundan, vermiş olduğu zararın doğrudan tahsil edilme imkanının bulunmadığı açıkça belirtilmiştir.

2.2. İdarenin Memura Fazla ve Yersiz Ödemede Bulunması

İdareler tarafından kendilerinden veya memurdan kaynaklanan muhtelif nedenlerden dolayı memurlarına fazla ödemeler yapılabilmekte olup, bunların geri alınacağına Danıştay 2. Dairesinin 27.12.2010 tarihli Kararı'nda³ değinilmiş ve söz konusu Kararda, “... Dava; ... Başkanlığı'nda Uzman olarak görev yapan davacıya ... ve ... tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan ... TL'yi ödemesi gerektiğinin bildirilmesine yönelik ... Başkanlığı'nın ... günlük, ... sayılı işlemi ile ... davacının kendisinden geri ödenmesi istenilen denetim tazminatı tutarlarına ait borç tahakkuk işleminin geri alınması amacıyla yap-

2 Esas Numarası: 2002/685 Karar Numarası: 2002/4205

3 Esas Numarası: 2010/6876 Karar Numarası: 2010/5111

tığı başvurunun reddine dair ... günlü, ...
sayılı işlemin iptali istemiyle açılmıştır.

... 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 12. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin kamu hizmetinin sunumunda kullanılan her türlü kamu malını koruma yükümlülükleri; aynı maddenin ikinci fıkrasında ise koruma ve hizmete hazır bulundurmak zorunda buldukları bu mallara verdikleri zararın rayiç bedel üzerinden tahsil edileceği; son fıkrasında da, anılan zararın tahsil usulü düzenlenmiştir.

Dolayısıyla, parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda **hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının, münhasıran kamu mallarına verilen zararın tahsil usulünü düzenleyen 12. madde kapsamında tahsili mümkün değildir.**

... Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmında, tıpkı 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiğinde duraksama bulunmamaktadır...” denilerek, kamu görevlilerine yapılan fazla ödemelerin geri alınmında; Devlet Memurları Kanunu’nun kamu mallarına verilen zararın tahsilini düzenleyen 12’nci madde kapsamında tahsilinin mümkün olmadığı ve Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 günlü, E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiğinde duraksama bulunmadığına hkmlenmiştir.

Bu çerçevede, söz konusu Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu kararı doğrultusunda fazla ödemelerin nasıl istirdat edileceğine ilişkin çok sayıda yargı kararı bulunmaktadır. Örneğin, Danıştay 8’inci Dairesinin 07.07.2006 tarihli Kararı’nda⁴, “...Uyuşmazlık; ... Öğretim yesi olan davacıya ... kapsamında görevlendirildiği ... tarihinden itibaren 34 günlük süre için denmiş olan ... YTL döner sermaye katkı payının geri istenilmesine ilişkin ... Müdürlüğünün ... gün ve ... sayılı işleminin iptali istemine ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 gün ve E:1968/68, K:1973/14 sayılı kararında; idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin geri istenilmesinin hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu, bu süre geçtikten sonra geri istenilemeyeceği belirtilmiştir.

Subjektif sonuç doğurmuş ve Yasaya uygun olarak tesis edilmiş idari işlemlerin geri alınması idare hukuku ilkelerine göre mümkün değildir. Anılan Kurul kararı ile de yasaya aykırı ve hatalı işlemlerin de her zaman değil makul bir sürede geri alınabileceğine işaret edilmiş, yokluk, açık hata ve bu işlemden yararlananın hilesinin söz konusu olması halinde ise idarenin işlemini her zaman geri alabileceği öngörülmüştür.

⁴ Esas Numarası: 2006/2880 Karar Numarası: 2006/2896

*Dava dosyasının incelenmesinden, ... öğretim üyesi olan davacının, ... tarihinden itibaren 40 gün süreyle ... Hac organizasyonunda görevlendirilmesinin uygun görüldüğü, ... tarihinde görevine geri döndüğü, **dava konusu işlem ile ... -... tarihleri arasındaki döneme ilişkin olarak davacıya ödenmiş bulunan ve Sayıştay incelemesi sonucu borç çıkarılmış olan döner sermaye katkı payının faiziyle birlikte geri ödenmesinin istenilmesi** üzerine bakılan davanın açılmış olduğu anlaşılmaktadır.*

*Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, davacıya fiilen katkı sağlamadan yapılan ödemenin hatalı olduğunun **basit bir inceleme ile fark edilmeyip hesapların denetimi sonucu ortaya çıkarıldığı hususu dikkate alındığında, bu ödemenin açık hata kapsamında değerlendirilmesine hukuken olanak bulunmamaktadır.** Olayda, hatalı ödemenin yapılmasında davacının gerçek dışı beyanı ya da hilesinin bulunduğundan da söz edilememektedir.*

Bu durumda, davacıya yapılan döner sermaye katkı payı ödemesinin, anılan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı uyarınca ödendiği tarihten itibaren 2577 sayılı Yasada öngörülen dava açma süresi içinde geri alınması mümkün iken bu süre geçirildikten sonra tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır...”denilmiş olup, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 gün ve E:1968/68, K:1973/14 sayılı kararından bahisle yokluk, basit bir inceleme ile fark edilebilen açık hata ile memurun gerçek dışı beyan veya hilesinin bulun-

ması halinde idare tarafından hatalı ödemenin her zaman geri alınabileceğine karşılık, bu haller dışında kalan durumlarda ise, ancak ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde hatalı ödemenin geri alınabileceği belirtildikten sonra memura yapılan yersiz döner sermaye ödemesinin dava açma süresi geçirildikten sonra alınmayacağına hükmedilmiştir.

*Keza, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.12.2006 tarihli Kararı’nda⁵ da, “... Davanın, davacıya **fazla ödenen tazminat tutarının tahsili yolundaki ... günlü, ... sayılı işleme yönelik bölümüne gelince;***

*Dosyanın incelenmesinden; 26.11.2000 tarihinde 4. dereceye yükselen davacıya Aralık 2000 tarihinden itibaren 4. dereceli kadro karşılığı olan %100 oranında ... tazminatının ödenmeye başlandığı, ancak ... memurları için 4. derece kadronun bulunmaması nedeniyle 5. derece üzerinden ... tazminatı verilmesi gerektiğinin fark edilmesi üzerine ... 15.6.2001 günlü işlemle de **Aralık 2000 ila Mayıs 2001 arasında fazladan ödenmiş olan tazminat tutarının davacıdan istenildiği** anlaşılmaktadır.*

*... Bu durumda, olayda davacıya Aralık 2000 ile Mayıs 2001 tarihleri arasında yapılan ve ilgilinin hilesinin, gerçek dışı beyanının neden olmadığı, ayrıca açık hatanın da bulunmadığı ödemelerin yukarıda yer verilen **Danıştay içtihadı Birleştirme Kurulu Kararı ile belirlenen ilkeler uyarınca idari dava açma süresi içerisinde geri istenmesi mümkün iken,***

⁵ Esas Numarası: 2003/477 Karar Numarası: 2006/3355

bu süreye uyulmaksızın yapılan ödemelerin tamamının istenilmesinde isabet görülmemiştir...”denilmiş ve memura fazla ödenen tazminatın, Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı ile belirlenen ilkeler uyarınca idari dava açma süresi geçirildikten sonra geri alınamayacağı belirtilmiştir.

3. SONUÇ

Devlet Memurları Kanunu'nun 12 nci maddesi ve gerekçesi ile konuyla ilgili yargı kararları dikkate alındığında, devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idareye vermiş olduğu zararların rayiç bedel üzerinden olmak üzere, söz konusu zararlardan;

-fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararların, memurun kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre memur tarafından ödeneceği,

-fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmekle beraber memur tarafından kabul edilmeyen veya fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçen zararların, ancak yargı kararları doğrultusunda memurun maaşından kesinti yapılabileceği, idarelerin yargı kararı olmaksızın doğrudan memurun maaşından kesinti yapmasına imkan bulunmadığı

anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, idarelerin muhtelif nedenlerden dolayı memurlarına fazla ödemelerin geri alınmasına yönelik yukarıya aktarılan yargı kararları göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu fazla ödemelerin, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 gün ve E:1968/68, K:1973/14 sayılı kararı doğrultusunda, yokluk, basit bir inceleme ile **fark edilebilen açık hata ile memurun gerçek dışı beyan veya hilesinin bulunması halinde idare tarafından hatalı ödemenin her zaman geri alınabilecek iken, bu haller dışında ise ancak ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde (60 gün) hatalı ödemenin geri alınabileceği değerlendirilmektedir.**

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Danıştay 5'inci Dairesinin 13.04.1992 tarihli ve Esas Numarası: 1988/2618, Karar Numarası: 1992/884 sayılı Kararı

Danıştay 5'inci Dairesinin 05.11.2002 tarihli ve Esas Numarası: 2002/685 Karar Numarası: 2002/4205 sayılı Kararı

Danıştay 2'nci Dairesinin 27.12.2010 tarihli ve Esas Numarası: 2010/6876 Karar Numarası: 2010/5111 sayılı Kararı

Danıştay 8'inci Dairesinin 07.07.2006 tarihli ve Esas Numarası: 2006/2880 Karar Numarası: 2006/2896 sayılı Kararı

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28.12.2006 tarihli ve Esas Numarası: 2003/477 Karar Numarası: 2006/3355 sayılı Kararı

Prof. Dr. Rabia Bahar ÜSTE

*Dokuz Eylül Üniversitesi
İzmir Meslek Yüksekokulu
Yerel Yönetimler Programı*

YEREL YÖNETİMLERDE ETKİNLİK AÇISINDAN FARKINDALIK: YEŞİL SOSYAL HİZMET ANLAYIŞI

1. GİRİŞ

Mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak için oluşan yerel yönetimlerin, plan ve projeleri ile yerel mal ve hizmetlerde farkındalık oluşturabilecek hedefleri içermesi gerekmektedir. Birçok konuyu, yerel sorun olarak çözüme götürebilmek için yerel yönetimlerde yönetici olanların “yeşil sosyal hizmet” anlayışını da öncelermeleri gerekmektedir. Yeşil sosyal hizmet, “sosyal, mali ve çevresel krizlerin insanların refahının artırılması açısından yeni teori ve paradigmalara ele alınması, sosyal hizmet alanlarının geliştirilmesi, insanların mutluluğunu sürekli hale getirebilmek için bir dayanışma mode-

li”¹ olarak ifade edilebilir. Bir diğeryeşil sosyal hizmet tanımı ise, “insanlar arası birbirine bağlı olma durumları, insanlar ve onların fiziksel ortamlarındaki diğer canlılar arasındaki ilişkilerin sosyal açıdan düzenlenmesi ve insanların ve dünyanın iyiliği için sosyo-ekonomik aynı zamanda fiziksel çevre sorunları ve insanlar arasındaki davranışlardaki etkileşimler üzerine odaklanan bütüncül bir sosyal hizmet uygulama biçimidir”²

Yerel yönetimlerde birçok sorunu önceleyen yerel yöneticilerin bu süreçte özellikle yereldeki sosyal ve fiziki kaynakların yönetimler arası işbirliği ile ye-

1 Dominelli, 2018:217.

2 Dominelli, 2018:35.

rel halk ve çevreleri arasında güçlendirici ve sürdürülebilir ilişkinin geliştirilmesi için önerilerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Yerel kaynakların korunması, geliştirilmesi, sosyal kaynak ve hizmetlerin farklılaştırılan politikalarla ele alınması yerel seçimde farkındalık oluşturabilecektir. Yerel sosyo-kültürel ve fiziki çevrenin sorunlarının doğru tespit edilmesi, doğanın korunarak ekonomik faaliyetlere destek olabilecek biçimde ele alınması, örneğin, aşırı ve çarpık kentleşme sonucunda yeşil sosyal hizmetin nasıl etkinlik oluşturabileceği tartışılmalıdır. Yerel yönetimlerin, çevre ve çevre yönetimini sosyal hizmet bağlamında nasıl ele alabileceklerini seçim öncesinde yapısal bir analiz yoluna giderek irdelemeleri farkındalıklarını arttırabilecektir.

2.YEREL YÖNETİMLERDE KENTLEŞMEYİ İYİLEŞTİRMEK

Kentsel/yerel siyasetin birbiri içine geçmiş, birbirini biçimlendiren ve dönüştüren iki boyuttan bahsedilebilir. Bunlar: kurumsal ve toplumsal boyutlardır. Kentsel siyaset, belirli bir kentte, yerel kamuya ait kaynakların dağıtımında yetki ve sorumluluğa sahip devlet birimlerinin özellikle yerel yönetim yapısını, işleyişini, kararlarını ve bu kararlarını uygulama amacıyla giriştiği eylemleri ve tüm bu süreçleri etkilemek için hareket eden toplumsal aktörlerin eylemlerini kapsayan bir bütündür.³

Yerel yönetimlerde sadece kentlerin iyileştirilmesi yeterli ve dengeli bir yöne-

tim anlayışının sorgulanmasını içebilir. Kırsalın da kentlerle birlikte iyileştirilmesi bütüncül bir yönetim anlayışının oluşumuna yardımcı olacaktır. Kırsal ile büyükşehirde yaşamının güven üzerindeki etkisi de karışık bir yapılanmanın anlaşılabilir hale gelmesini sağlayabilir. Bazı çalışmalar, küçük, kapalı toplumların diğerleri ile etkileşimi sınırlandırdığını ve kırsalda yaşayanların dışarıdan gelenlere karşı şüpheli olma eğilimini artırır. Demografik ve sosyo-ekonomik faktörler başta olmak üzere yerel yönetimlerdeki demokratik değerlerde “güven”⁴ önemli bir yapıdır. Kent ya da kırsalda yaşayan halkın yönetimine “güven” duyması temel prensipler arasında yer almaktadır.

Yerel yönetimlerin en önemli kaygılarından biri kenti korumak olmasıdır. Kent yaşam alanıdır, kültürdür, bilgidir, felsefedir, siyasettir, tarihtir, ekonomidir. İnsanın kendini geliştirebileceği ve gerçekleştirebileceği bir mekandır. Kenti, “yalnızca kendisinden çıkar sağlanacak nesne olarak görmek” yaşadığı çevreye olumsuz bir anlayışla bakmaktır. Oysa, kenti tanımak, kentle bütünleşmek, kent kimliğini kazanmaktan geçmektedir. Kentteki doğanın korunmaması, “kentteki sevgisizlik” anlamına gelir. Kent planlaması, çevre koruma, halk oylaması, halka danışma, halkın çözüm önerileri, kentsel toplumsal düşünceler yerel katılımı olanaklıdır.⁵ Modern kent yaşamı, malların, hizmetlerin ve insanların bir yerden başka bir yere taşınması büyük bir enerji ge-

3 Çam, 2015:9.

4 Aytaç/ Çarkoğlu/ Erten, 2017:8

5 Çukurçayır, 2000:130.

rektirmektedir. Örneğin, kent hayatının enerji tüketimi ve sera gazı salınımını arttırması ele alınması gereken başlıca konulardandır⁶.

Kentler, sosyo-ekonomik faaliyetlerin düzenli bir biçimde işleyişini sağlayacak ahlak ve hukuk önceliğine sahip olmalıdır. Kentleri, kent yapan sadece altyapısı, evler, ulaşım gibi etkenler değildir. Bütün bu alanlarda insanların ve toplumların öncelik ve değerler açısından tercihleri kentlere farklı özellikler kazandırır. İnsanlar, kentlerde oluşan mekanlarda fiziksel ortam kadar toplumsal ortamı da oluştururlar. Çevre, burada önemli bir faktördür Bookchin, “insanlar ilk doğayı, doğal olarak bahşedilmiş kavramsal olarak düşünme, biyolojik olanın ötesinde aletler ve makinalar yaratma ve bunu insan olmayan varlıkların davranış ve yeteneklerinden çok farklı olan yüksek bir kolektif örgütlenme ve amaçlılıkla yapma kapasiteleri sayesinde değiştirirler. Bu eşi görülmemiş insani hayatta kalma kapasiteleri doğal bir evrimin ürünü olmaklaalmaz, daha yeni bir potansiyellik alanı açarki bu da doğanın sosyal yönle ele alınmasıdır...”⁷ifadesinde yeşil sosyal hizmet anlayışının kentlere katkısının ne denli olabileceğini vurgulamaktadır.

Günümüzde kentleri tehdit eden faktörlerin başında “afetler” gelmektedir. Kentte ve kırsalda, afetlerin olmadan ya da meydana geldikten sonra iyi yönetilmesi “yerel halkın huzuru, mutluluğu ve refahı” açısından önemlidir. Afet yönetiminde, yerellik, yasal ve kurumsal olarak görevli kılınan yerel afet birimlerinin

daha etkin hale getirilmesinin yanında, afet yönetim süreci içine sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının, üniversitelerin, yerel halkın dahil edilmesini, eksiksiz olarak halkla birlikte afet kültürünün, hazırlıklı olma bilincinin geliştirilmesini ve yaşayan bir afet planının yaşama geçirilmesini ifade etmektedir.⁸ Burada, yerel yönetimlere ve yönetim kadrolarına önemli sorumluluklar düşmektedir. **Günümüz iklim koşullarına bakıldığında, çevresel sorunlarla yaşamayı öğrenmiş ve hazırlıklı bir yönetim anlayışına sahip yerel yönetimlere ihtiyacımız olduğu öngörülür bir durumdur.**

3.YEREL YÖNETİMLERDE DOĞAL AFETLER ÜZERİNE ÇALIŞMALAR

Yerel yönetimlerde yönetici olanların yerel halkın ihtiyaçları doğrultusunda projelerini ele alması ve bu çalışmaların çok yönlü olması kendilerinden beklenmektedir. Çevre sorunları ve iklim değişikliklerine bağlı olarak ortaya konulacak projeler günümüzde yerel ihtiyaçların ilk sıralarında yer almaktadır. Çevresel bir felaket durumunda, yerel halka yönetim açısından yapılacakların sunumunun güven vermesi, insan yaşamı odaklı projelerin insana değer kavramını çağrıştıran biçimde sunulması, özellikle, çocuklar, kadınlar, engelliler ve yaşlılar başta olmak üzere doğal olumsuzluklar anında yerel halka ilgi, sorumluluk, saygı, hoşgörü ve şefkat gibi kavramlarla bağdaşır hizmetlerin uzman bir kadro ile sunulması gerekmektedir.

6 Sözbilir, 2018:66.

7 Fırat, 2002:42-43.

8 Erençin/Çakır, 2009:29.

Yerel yöneticiler, yeni çağdaş bir yönetim anlayışı içinde afetler yüzünden mağdur olabilecek yerel halkın onuruna ve temel insan haklarına saygı⁹ gösterilerek hizmet üretebilecek bir personel yapısının eğitimi ve hizmet anlayışının nasıl olabileceği yerel halka anlatılmalıdır.

Yerel yönetimlerin belirlenmesinde yerel seçimler, seçmen davranışları açısından irdelendiğinde, seçmen tercihini konu edinen akademik ve bilimsel araştırmalar çerçevesinde ekonomik, sosyo-ekonomik, sosyo-psikolojik faktörler başta gelmektedir. Seçmen, gelecekteki dönemi her yönü ile ele alarak oy verme eğilimindedir. Geleceğe dönük oy verme işlemi¹⁰ seçim kampanyalarının doğru ve proje odaklı sürdürülmesi ile doğru orantılıdır. Seçmen, özellikle günümüzde çevre ve çevre duyarlılığı ile gelecekte oluşabilecek doğal afetlerin önlenmesinde güven veren projeleri olan yerel yönetimlere, aday olanlara, özellikle belediye başkan adaylarına eğilimleri olumlu olarak bu yönde de artabilecektir.

Yerel halka, afet süreçlerinin planlanması ve afet sonrasında kaos ve aksaklıkların giderilme yöntemleri anlatılmalıdır. Yerel yönetimler arasında koordinasyonun sağlanarak alternatif havaalanları, ulaşım güzargahları, yeterli sağlık hizmetlerinin sağlanması ve alternatiflerin belirlenmesi¹¹, merkezi ve yerel yönetimlerdeki olanakların yerel seçim kampanyalarında da ele alınması önemli bir konuda duyarlılık arttırmada örnek oluşturabilecektir. Örneğin, bir

afet sonrasında, afetzedelere ulaşmada yerel halkın katkılarının neler olabileceği kendilerine anlatılmalı aynı zamanda projeler ile kapsamlı bir biçimde tanıtılmalıdır. Yerel halkın, çevresel bir olumsuzluk anında neler yapabileceği konusunda bilinçli olarak hareket edebilmesi, “kriz yönetimi”ni alanda sağlamalarını da beraberinde getirebilecektir. Aslında bu süreç, yerel yönetimlerle yine yerel halkın el ele vererek neler başarabileceğini göstermesi açısından da olumlu bir örnek teşkil edecektir.

Yerel birimlerin oluşumunda yerel seçimler önemli rol oynamaktadır. Seçimlere katılımı artırıcı iletişim kampanyaları bir çözüm olarak düşünülmekte ve uygulanmaktadır. Doğal olarak siyasal kampanyanın hedefe ulaşması seçmenin sandığa gitmesi ile olur. Siyasete uzaklaşan, kitlelerin toplum içinde yalnızlaşmış seçmenin özellikle doğru stratejilerle sandığa götürülmesi önemlidir. Bunun için,

- Seçmen kendi oyunu önemli bulmalı ve oyunu birçok konuda etkin olabileceğini düşünmelidir,
- Seçim kampanyalarında temel bir farklılık üzerine oluştuğunu düşünmelidir,
- Yerel siyasetin, yerel ihtiyaçlar doğrultusunda olduğuna inanmalıdır.¹²

Seçimlerde, adayların ikna amaçlı iletişim için konularda geniş bir uzlaşmadan söz edilebilir. Adayların seçim kampanyalarında “kaynağın değerlilik

9 Ekşi, 2016:80.

10 Görmez / Sancak, 2009:273.

11 Ersoy/Börühan/Esmer, 2016:122.

12 Uztuğ, 1999:103.

ölçeği”, “güvenirlilik”, “toplumla özdeşleşme”¹³ gibi faktörleri göz önüne alarak kampanyalarını sürdürmeleri başarılarında etkinliği getirebilecektir. Örneğin, yerel yönetimler tarafından çevre yönetiminin insanın yaşam alanında ve geleceğinde önemini kavrayan seçmenin bu tür projelere ve politikalara duyarsız kalması olanaklı değildir. Seçim sonrasında yönetime gelen yerel yöneticilerin yerel halk açısından hayati değer taşıyan “afet yönetimi”ni öncelikle analitik bir düşünce kapsamında ele alarak öncelikle başarılarında etken olabilecektir.

Belirli konularda projelerin ortaya konulabilmesi için yerel birimlerde bu alanda liyakat sahibi olan uzman bir kadronun bulunması gerekmektedir. Belediyelerde, “Afet ve Acil Durum Yönetimi Uzmanı ve Yardımcılığının”¹⁴ bulunması ve bu kişilerin sosyal hizmet uzmanları ile işbirliği içinde çalışabilmeleri önem taşımaktadır. Afet olarak öngörülmesi ve önlenmesi mümkün olmayan doğa olayları, hukuk literatüründe aynı zamanda “hukuki olay”¹⁵ olarak nitelendirilmekte ve bu olaylara bir takım hukuki sonuçlar bağlanmaktadır. **Afetler sırasında ve sonrasında yürütülmesi gereken hizmetler, alınması gereken önlemler, tedbirler, kamu mallarının tahsisi ve yönlendirilmesi gibi unsurlar yerel yönetimler tarafından da öncelikli konular arasında olmalı ve uzmanlar tarafından değerlendirilmelidir.**

13 Uztuğ, 1999:144.

14 Karaman, Zerrin T., 2016:23.

15 Sancakdar, 2016:39.

Belediyelerde “kriz yönetimi”¹⁶ kavramının yerel seçimlerde de ele alınması gereken konuların arasındadır. Krizlerin kendi kendine düzelme olasılığı bulunmadığından, Augustine “kriz yönetimi sürecini, krizden kaçınmak, krizi yönetmeye hazırlanmak, krizi saptamak, kriz dondurmak, krizi çözmek ve krizden yarar sağlamak”¹⁷ olarak altı kısma ayırmıştır. Kriz yönetiminde, hazırlık faaliyetleri özellikle belediyelerin tedbir almaya yönelik planları ile yerel halkın güvenini doğal olumsuzlukların giderilebilmesinde de sağlayabilir. Hızlı ve etkin kararların alınabileceği başarılı kriz planlarının yerel halka anlatımı, yerel toplumsal algının yönetimi benimsemesi açısından da olumlu bir durum oluşturabilecektir.

4.BELEDİYELER VE YEŞİL SOSYAL HİZMET

Belediye olgusu içinde yer alan yerel siyaset ve demokrasi ilişkisini daha iyi anlayabilmek için belediye meclislerinin tarihi süreç içerisindeki gelişimleri önemlidir. Kanunlar belediyelere, yerleşme kapsamı içinde imar planı yapmaktan, kent içi trafiği düzenlemeye, sosyal hizmetlerden konut edindirmeye kadar pek çok görev vermiştir. Yasada, bu görev ve yetkiler tek tek sayılmakla birlikte karar alma mekanizmalarına yeni düzenleme yapma yetkisi de verilmektedir. Bu görevlerin bir kısmı, 1950 yılından itibaren merkezi yönetime devredilmiştir.¹⁸

16 Toker, 2016:255.

17 Toker, 2016:256.

18 Toksöz, 2015:10.

Belediyelerin, yeşil sosyal hizmet alanında etkili ve bütünsel olarak çalışabilmesi için, sosyal hizmet uzmanlarının, fiziksel ve ruhsal alanları birbirine bağlayan geniş bir bilgi ve beceri dizisine ihtiyaç vardır. Örneğin, kentte ve kırsalda evlerin uygun olmayan yerlere yerleştirilmesini önlemek ve böylece kırılğan bir ekosistemi zayıflatabilecek rüzgar, yağış ve deprem gibi durumlar olduğunda can ve mal kaybını önleyebilecek fizik bilimcileri ile sosyal hizmet biriminin birlikte hareket etmesinin sağlanması bunlardan biri olarak karşımıza çıkabilir.¹⁹

Çevre yönetiminde, çevre konusunda etkili olan ve etkili olabilecek kurumlardan ve özellikle belediyelerden yararlanılmalıdır. Belediyeler başta olmak üzere, çevre konusunda etkili olan kurumların da katılım olanaklarından yararlanılmalıdır. Çevre yönetimi için belediyelerin yönetiminin halka açık olması, halkla birlikte ve iletişim halinde hareket edilmesi, yerel halkla belediyenin bütünleşmesinin sağlanmalıdır. Kentli hakkının, çevre hakkı ile birleştirilebilecek projelerin ele alınması, kentsel ve çevresel sorunların bir bütün halinde ele alınması çözüm önerilerinin aranması anlamını da taşıyacaktır.²⁰

Belediyelerde afet yönetimi açısından hedefe ulaşmada en önemli konu, etkili bir afet ve acil durum planının hazırlanmasıdır.²¹ **Olası afetleri içeren ve kalıp çözümler getiren planlar mümkün olmayacağı gibi, böyle bir arayış içine girmekte planları sadelikten ve**

kullanışlı olmaktan uzaklaştıracaktır. Planlama sürecinde yazılı mükemmel planlar hazırlamak yerine, planlama süreci üzerinde düşünülerek, basit fakat uygulanabilir metinler hazırlamak öncelikli olmalıdır.

5. YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL HİZMET ANLAYIŞININ YEŞİL SOSYAL HİZMETLE BÜTÜNLEŞMESİ

Küreselleşme, tüketim kültürünü önplana çıkardığından kültüre ilişkin değerlendirmelerde, “*kültürel homojenleştirici bir araç*” olarak tüketimin işlevi belirginleşmektedir. İnsanlar arasındaki kültürel sembol, alış veriş iletişim teknolojisindeki değişmelerle gerçekleşmekte, yaşanan süreç, değerler sistemini ve tüketim kalıplarını belirlemekte, iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişimi ise bu sürece eşlik etmektedir. Kültürel alanda değişmeyi tanımlamada tüm toplumda tüketimin kalıplarını belirlemekte, iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişimi ise bu sürece eşlik etmektedir. Kültürel alanda değişmeyi tanımlamada, tüm toplumda tüketimin sosyal işlevinin aynı olması, toplumların ortak paydası niteliğini taşımakta ve tüketim kültüründe bu işlev, kimliğin temel kaynağı ve bireyin kendisini ifade etmesinin bir aracı olarak belirginleşmiştir. Bilgi, haber ve imaj akışları yoğunlaşmakta ülke sınırları medyanın iletişim ağlarında taşınan görüntü ve imajlar için sınır oluşturmamaktadır.²²

Cameron “Büyük Toplum Ağı” projesini hayata geçirilmesinin²³:

19 Aktan, 2018:37.

20 Şengül, 2002:39.

21 Erençin/Çakır, 2009:29.

22 Yetim, 2002:135-136.

23 Aktan, 2018:45.

- Bireyleri ve toplumları güçlendirmek,
- Sosyal sorumluluğu teşvik etmek,
- Hizmetlerde ve mal üretiminde etkinleştirici ve açıklanabilir bir durum yaratmak olarak sıralamıştır.

Dünyada, “vatandaş”, “kentli” ve “medeniyet” kavramlarının birlikte telaffuz edilmesi tesadüfî bir ifade değildir. Yurttaş olmak, kentli olmak, kentli olmanın getirisi ise kente ilgi duyma ve kentin yönetimine katılma²⁴ ile anlam bulmaktadır. Kentin yönetimine katılım demokratik yönetim anlayışının yerel halk tarafından gelişimini de karşımıza çıkarmaktadır.

Kentli bilincinin kırsalı da destekleyebilecek bir biçimde kalkınma hamlesine dönüşümünde “yeşil sosyal hizmet” bir yönünü oluşturabilecektir. Burada doğanın korunması ve gelecekte yaşanabilecek olumsuzlukların minimize edilebilmesinde, sosyal hizmet uzmanları ve bu alanda çalışanların rolü olacaktır. Sosyal hizmet uzmanları, çevresel duyarlılığı arttırmak için, yerel halk ile ortak çalışma yapma yoluna gitmelidirler²⁵. Ekolojik dengenin korunmasında halkın yapabileceği katkıları kendileri ile paylaşmalıdırlar. **Sosyal hizmet uzmanları, yerel halkın kalkınma süreci içerisinde yer almalarının çevre yönetimine katılımlarında da ne denli etkin olabileceklerini somut projelerle göstermelidirler.** Bu durum, yeşil sosyal hizmet

24 Parlak/Ökten, 2009:47.

25 Aykara, 2018:149.

açısından da yerel yönetimler bağlamında değer taşımaktadır.

6. SÜRDÜRÜLEBİLİR YEŞİL SOSYAL HİZMET VE KENTLER

Kentler toplumların yerleşim alanlarıdır ve bu alanlarda ikamet eden insanlar hayatlarını idame edebilmek için çaba gösterirler. İnsanlar hayatlarını idame ettirirken, hayat şartlarının gelişmesini de isterler. Bu kalkınmaya işaret ederken, kalkınma “*yaşam kalitesinin geliştirilme süreci*” olarak tanımlanabilir. Yaşam kalitesi sadece, ekonomik verilerle olmaz. İnsanların yaşam kalitesini arttırabilmesi için doğanın korunması, dünyadaki felaketlerin gözönüne alınarak önlemler oluşturulması bunlardan bazılarıdır. Ekonomik, sosyal, ekolojikv.b. birçok alanda sürdürülebilirlik problemi bulunmaktadır. **Sürdürülebilirlik bugünkü neslin ihtiyaçlarını, gelecek neslin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmadan karşılanmasını esas alır.**

Kentlerde sürdürülebilirlik, gelecek nesillere yaşam kalitesini karşılayabilecek kentlerin bırakılmasıdır. Doğa, sadece hava, su, toprak ve bitki örtüsünden oluşmamaktadır. İnsanlar ve insanlar arasındaki ilişkiler doğanın bir parçasıdır. İnsanların sosyo-kültürel ihtiyaçları ve ekonomik ihtiyaçları yeterince karşılanmadığı kentler, insan ve toplum doğasını hızla tahrip etmektedir. Doğadaki olumsuz gelişmeler kent insanını da olumsuz etkilemektedir²⁶.

Modernite paradigması çerçevesinde öngörülen ulusal düzeyde gerçekleşen

26 Şentürk, 2008:54-56.

kalkınma, yerini sektörel ve bölgesel kalkınma anlayışına bırakmaktadır.²⁷

Sürdürülebilirlik için yerel halkın katılımı önemlidir. Katılım biçimlerini değerlendirirken,

- *Etkileme biçimi (örneğin, yeşil sosyal hizmeti almak)*
- *Beklenen kararlara erişilmesi, bireysel ve grup olarak,*
- *Kentsel siyasetin ve yerel siyasetin gelişimi,*
- *Kent ve kırsalda gerekli işbirliği*²⁸.

Yaşanabilir kentlerin sürekliliği için, “Yeşil Sosyal Hizmet Bilgi Çemberi” çeşitli ülkelerde ele alındığı gibi belediyeler tarafından da yerel halkın çevresel felaketlerden uzak tutulması ve kriz planlarının yapılanmasında ve bunların önlenilme çabasında etkin bir yol olarak kabul görmektedir. Yeşil sosyal hizmet çemberini belediyeler, fiziksel çevreden başlamak üzere, ampirik bilginin toplanması, belediyelerin ARGE çalışmaları, prensiplerin belirlenmesi, etik kararlar, beklentiler, düzenlemeler, kurumlararası bağlantılar, sosyal ilişkilere güçlü olabileceği biçimde ele alınmalıdır²⁹. Yeşil sosyal hizmet, yerel halkın çevresel olarak yaşayabileceği olumsuzlukların ampirik olarak değerlendirilerek, bu konuda yerel mal ve hizmet gelişiminin sağlanması ve çeşitli disiplinlerden profesyonel uzmanlık elde ederek kendilerini güçlendirmelerini sağlayacak bilgilerin elde edilmesini sağlar.³⁰

27 Yetim, 2002:137.

28 Çukurçayır, 2000:131.

29 Aktan, 2018:37.

30 Sözbilir, 2018:55.

7. SONUÇ

Günümüzde, birçok konu tartışılabilirken öncelikli olarak ele alınması gereken kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Yaşanan doğaya ait sorunlar insanların geleceği için anlam yüklemelerine ve tartışmalarına neden olmuştur. Yani çevre konularına sosyal açıdan ve sosyal hizmet perspektifinden bakmak, çevre sorunlarının çözümünde sosyal hizmetleri aktif hale getirmek, yerel ekolojik dengelerin sağlanmasında ve gelişiminde sosyal hizmetlerin ayrılmaz bir parça olarak bulunduğu işaret etmek gerekmektedir.

Yerel yönetimlerin farkındalık oluşturacak ve geleceğe yönelik projelere özellikle belediyelerde “*yerel halkın sosyal çevre ile ilişkileri yani sosyo-çevre bilincinin yükseltilmesine ilişkin bilgilerin*” paylaşılması önem taşımaktadır. Yerel sosyal hizmet birimlerinin gelişimi için yapılacak çalışmaların afet yönetim anlayışına sağlayacağı katkı ile bağdaştırılarak ve yerel halkla bütünleştirilerek sunulması anlam ifade edecektir.

Yerel yönetimlerin 21. yüzyılda, “*çevreye saygı*” söylemlerin dışında “*etkin çevre yönetimi*” ile nasıl ele alınabileceğini ortaya koymaları ve bu yönlü çalışmalara ivme kazandırmaları seçim kampanyalarında farklılıklarını imgelemeleri açısından etkin bir rol oynayabilecektir.

Yeşil sosyal hizmet anlayışı belediyelerde de, geçmişi ve günümüzü aynı zamanda geleceği mutlu nesillerin birçok mal ve hizmete ihtiyaç duydukları gibi doğanın dengesinin insan yaşamının dengelenmesindeki ilişkinin vurgulan-

ması anlamına da gelebilecektir. Toplumların geleceğe güven içinde bakmaları açısından yerel yönetimlerin, yerel halk ile çevreye yönelik süreçleri güçlendirmeleri bunu yaparken, sosyal hizmet alanı ve uzmanlarından yararlanılması bu konuda bütünsel bir yaklaşımın ele alınmasında önem taşımaktadır. Sürdürülebilir bir kalkınma için model oluşturulurken, ortak yaşam alanlarında insan başta olmak üzere tüm canlılara saygı duyulması yönünde hareketle özellikle yerel-kültürel olguların ihtiyaçların karşılanmasındaki rolleri de tartışılmalıdır. Yerel yönetimlerin çevre yönetimine ilişkin plan ve projelerinin duyarlı, bütüncül ve sürdürülebilir olması yerel halk açısından karşılık bulabilecektir.

Yeşil sosyal hizmet, yerel yönetimlerde insan odaklı bir perspektifin diğer ihtiyaçların karşılanmasında da etkinlik gösterebileceğini ortaya çıkarabilecektir. Yerel halk, doğa bilincinin artırılması, yaşamın kaliteli hale gelmesinde doğanın önemi, doğaya ait olumsuzlukların önlenmesinde geniş bir vizyona sahip nitelikli personelin oluşturulması, yeni kuramlar ve yaklaşımlarla kaynağından önlenebilecek afet yönetimi anlayışının benimsenmesinde tüm bu süreçlerin yerel halka anlatılması ve aynı zamanda yerel halkın sürece dahil edilmesinin önemi büyüktür. Yerel yönetimlerde etkin mal ve hizmet anlayışında farkındalık adına: “**yeşil sosyal hizmet**” kavramı belediyelere ivme kazandırabilecektir.

KAYNAKÇA

Aktan, Mehmet Can, “Sahneyi Hazırlamak”, Yeşil Sosyal Hizmet, Çev:Arzu-

çağasıoğlu Çoban, Nika Yayınevi, Ankara, 2018.

Aytaç, S. Erdem / Ali Çarkoğlu / Güneş Erten, “Türkiye’de Kişilerarası Sosyal Güven ve Bireysel belirleyicileri”, ODTÜ Gelişme Dergisi, Cilt:44, Sayı:1, Ankara, 2017.

Aykara, Aslıhan, “Çevresel Yozlaşma, Doğal Afetler ve Ötekileştirme”, Yeşil Sosyal Hizmet, Çev:Arzuçağasıoğlu Çoban, Nika Yayınevi, Ankara, 2018.

Çam, Çiğdem A., “Türkiye’de Merkezileşme ve Yerinden Yönetim Arasında Kentsel Siyaset”, Yerel Demokrasi Sorunsalı, Editör: Pınar Uyan Semerci, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015.

Çukurçayır, M.Akif, Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Yargı Yayınevi, Ankara, 2000.

Dominelli, Lena, Yeşil Sosyal Hizmet, Çev:Arzuçağasıoğlu Çoban, Nika Yayınevi, Ankara, 2018.

Ekşi, Ali, “Afet Yönetiminde Temel Etik İlkeler ve İkilemler”, Bütünleşik Afet Yönetimi, Editör: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2016.

Erençin, Arif / Barış Çakır, “Türkiye’de Belediyelerde Afet ve Acil Durum Yönetimi”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:18, Sayı:1, Ankara, 2009.

Ersoy, Pervin, Gülmüş Börühan, Söner Esmer, “Afet Lojistiği”, Editör: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2016.

Fırat, Serap, “Kentsel Mekanlarda Kamusal Alan”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:11, Sayı:4, Ankara, 2002.

Görmez, Kemal, Hatice Özkan Sancak, ““Türkiye’de Yerel Siyasette Seçmen Davranışının Dönüşümü”, Editör: Kemal Görmez, Mustafa Ökten, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2009.

Karaman, Zerrin T., “Afet Yönetimine Giriş ve Türkiye’de Örgütlenme”, Bütünleşik Afet Yönetimi, Editör: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2016.

Parlak, Bekir, Kemal Görmez, “Yerel Yönetimlerle İlgili Güncel Gelişmeler ve Uluslararası Belgeler”, Editör: Kemal Görmez, Mustafa Ökten, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları, Beta Basım Yayın, İstanbul, 2009.

Sancakdar, Oğuz, “Afet Mevzuatı ve Afet Hukukuna Giriş”, Bütünleşik Afet Yönetimi, Editör: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2016.

Sözbilir, Menekşe, “İnsanlar İçin Sanaşmıleşmeyi ve Kentleştmeyi İyileştir-

mek”, Yeşil Sosyal Hizmet, Çev:ArzuÇağasioğlu Çoban, Nika Yayinevi, Ankara, 2018.

Şengöl, Mihriban, “Çevre Yönetimine Halk Katılımı Yolu Olarak belediye Yönetimine Halk Katılımı”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt:11, Sayı:2, Ankara, 2002.

Şentürk, Hulusi, Merkezden Yerele Siyaset, Plato Yayınları, İstanbul, 2008.

Toksöz, Fikret, “Yeni Belediyecilik Anlayışı”, Yerel Demokrasi Sorunsalı, Editör: Pınar Uyan Semerci, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015.

Token, Huriye, “Doğal Afetler, İletişim ve Medya”, Bütünleşik Afet Yönetimi, Editör: Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay, Birleşik Matbaacılık, İzmir, 2016.

Uztuğ, Ferruh, Siyasal Marka, Mediacat Yayınları, Ankara, 1999.

Yetim, Nalan, “Küresel Üretim Yapılanmasına Küresel Yanıtlar: Ulusal-Yerel?”, Doğu-Batı Düşünce Dergisi, Yıl:5, Sayı:18, Ankara, 2002.

Mustafa ŞEN

Milli Savunma Bakanlığı
Uzman

ÖLÜM AYLIĞININ HAK SAHİPLERİNE PAYLAŞTIRILMASI VE ÖLÜM AYLIĞINA BAĞLI ÖDENEKLER

1. GİRİŞ

Çalışan bir kişinin emekli olmadan önce ölmesi halinde eşine, çocuklarına yahut anne babasına bağlanan maaşa ölüm aylığı denir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanabilmesi için; en az 1800 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş veya 4/1-(a) sigortalıları için, her türlü borçlanma süreleri hariç en az 5 yıldan beri sigortalı bulunup, toplam 900 gün malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartıyla ölüm aylığı bağlanır. Ayrıca malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı almakta iken veya malullük, vazife malul-

lüğü veya yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmış olup henüz işlemleri tamamlanmamış veya bağlanmış bulunan malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı, sigortalı olarak çalışmaya başlamaları sebebiyle kesilmiş durumda iken ölen sigortalıların hak sahiplerine yazılı istekte bulunmaları halinde ölüm aylığı bağlanır. Ölüm aylığına bağlı özellikli durumlar, ölüm aylığının hak sahiplerine paylaşılma usulü ve ölüm aylığına bağlı ödenekler çalışmamız kapsamında ele alınacaktır.

2. ÖLÜM AYLIĞI BAŞVURUSU VE İSTENECEK BELGELER

Ölüm aylığı başvuruları hak sahipleri tarafından Tahsis Talep ve Beyan

Taahhüt Belgesi doldurularak yapılır. Malul çocuklar, malullüğe ilişkin Sağlık Kurulu Raporunu, öğrenciler, öğrenim durumu belgesini, boşanan kız çocuklarının boşanma kararı nüfus kütüğüne işlenmemişse, kesinleşmiş mahkeme kararını, anne-babalar ise İlçe Kaymakamlıklarından aldıkları gelir durumunu gösterir belgeyi, Tahsis Talep ve Beyan Taahhüt Belgesine eklemelidir.

Çalışmaya başladığı için aylığı kesilen çocuklar ile sonradan boşanan kız çocukları ve aylığı kesildikten sonra öğrenciliğe başlayan çocuklara yeniden aylık bağlanması için, ikinci kez tahsis başvurusu yapmaları gerekmektedir. Aylığı kesildikten sonra, aylık almaya hak kazanan çocuklara başvuruda bulunmaması halinde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kendiliğinden aylık bağlamaz.

3. ÖLÜM AYLIĞININ HAK SAHİPLERİNE PAYLAŞTIRILMASI

Ölüm aylığından yararlanan eş, çocuk ve anne-babaların, ölüm aylığındaki hisseleri farklıdır. Eş ve çocuklara bağlanan aylıklar toplamı, sigortalının aylığına aşarsa bunların aylıklarında, hisseleri oranında bir indirimle gidilir.

3.1. Eş Bağlanacak Aylığın Oranı

Sigortalının dul eşine % 50, aylık bağlanmış çocuğu bulunmayan dul eşine ise 5510 sayılı Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaması veya kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlanmamış olması şartıyla % 75 oranında aylık bağlanır.

Ölüm aylığı alan çocuğunun bulunması veya çalışması nedeniyle % 50 oranında ölüm aylığı bağlanan dul eşin, ileride çocuklarının hak sahibi niteliğini yitirmesi veya kendi sigortalılıklarının sona ermesi halinde aylık oranları, çocukların aylıklarının kesildiği veya kendi sigortalılığının sona erdiği tarihi izleyen aybaşından itibaren % 75'e çıkartılır.

3.2.Çocuklara Bağlanan Aylıkların Oranı

Ölen sigortalının hak sahibi durumdaki erkek, kız yada malul çocuklarına bağlanan ölüm aylığının oranı % 25'tir. Ancak çocuklardan, sigortalının ölümü ile anasız ve babasız kalan veya sonradan bu duruma düşenlerle, ana ve babaları arasında evlilik bağı bulunmayan veya sigortalının ölümü tarihinde evlilik bağı bulunmakla beraber ana veya babaları sonradan evlenenler ile kendisinden başka aylık alan hak sahibi bulunmayanların her biri için ölüm aylığı oranı % 50'dir. Medeni Kanuna göre, sigortalı tarafından evlat edinilmiş, tanınmış veya nesebi düzeltilmiş yahut babalığı hükme bağlanmış çocuklarda göre ölüm aylığından aynı oranda yararlanır.

3.3. Ana ve Babaya Bağlanan Aylıkların Oranı

Önceleri, sigortalının ölüm tarihinde veya sonradan eşine ve çocuklarına bağlanması gereken aylıkların toplamı hesaplanan ölüm aylığından az olursa, artan kısım, ölüm aylığına hak kazanan anne ve babasına eşit oranda ödeniyordu. Ancak bu artan hisse meselesi yapılan son değişikliklerle yeniden düzenlendi. Bu durumdaki anne babalar SGK'ya ye-

niden başvurdukları takdirde, artan hisse olup olmadığına bakılmaksızın 5 Aralık 2017 tarihinden geçerli olmak üzere aylıkları bağlanabilir. Aylık bağlanabilmesi için, SGK'dan başka bir gelir/aylık bağlanmamış olması ve aylık gelirinin her yıl belirlenen sınırı aşmaması gerekmektedir. Koşulları sağlayan anne babanın her birine yüzde 25 oranında ölüm aylığı bağlanır. 65 yaşını doldurmayan anne/babalara aylık bağlanabilmesi için, diğer koşullara ilave olarak artan hisse olup olmadığına bakılır.

4. ÖLÜM AYLIĞININ BAŞLANGICI, KESİLMESİ VE YENİDEN BAĞLANMASI

Sigortalının hak sahiplerine bağlanacak aylıklar;

Sigortalının ölüm tarihini,

Hak sahibi olma niteliğinin ölüm tarihinden sonra kazanılması halinde,

Bu niteliğin kazanıldığı tarihi takip eden aybaşından itibaren başlatılır.

Aylığın kesilmesine yol açan sebebin ortadan kalkması ile yeniden hak sahibi niteliğinin kazanılması halinde ise, hak sahipliği niteliğinin kazanıldığı tarihten değil, müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren yeniden aylık bağlanır.

4/b Kapsamında sigortalı sayılanların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanabilmesi için ölen sigortalının genel sağlık sigortası primi dahil, prim ve prime ilişkin her türlü borçlarının ödenmiş olması zorunludur. Sigortalının ölüm tarihinde prim borçlarının bulunması halinde, ölüm aylığı prim borçlarının ödendiği

tarihi takip eden aybaşından itibaren başlatılır. Borcun basamak intibakından kaynaklanması yada borç miktarının 15 TL'den daha az olması halinde, ölüm aylığı prim borçlarının ödendiği tarihi takip eden aybaşından itibaren değil, hak sahipliği niteliğinin kazanıldığı tarihten başlar.

Ölüm aylığı bağlanması için hak sahiplerinin yazılı başvuruda bulunmaları gerekir. Aylığa hak kazanıldığı halde beş yıl içinde talepte bulunmazsa, beş yılı aşan kısım zaman aşımına uğrar. Bu durumda hak sahibine ölüm aylığının son 5 yıllık kısmı (60 aylık) ödenir. Bu uygulama bağlanacak aylıklar için geçerlidir. Bağlanan aylıklardan herhangi bir döneme ilişkin kısmını belirli bir süre almayanların, alınmayan aylıkları, talebe bağlı olarak zaman aşımı süresi uygulanmadan ödenir.

Hak sahiplerine bağlanan aylıklar hak sahibi olma koşullarının ortadan kalktığı tarihi takip eden ödeme dönemi başından itibaren kesilir. Ölüm aylığı, diğer koşullar devam etmek şartıyla, hak sahibinin yaşadığı sürelerde ödenir. Hak sahibinin ölümü halinde, ölüm aylığı ölüm tarihini izleyen ödeme dönemi başından itibaren kesilir.

Sigortalının dul eşi evlendiğinde, ölüm aylığı, evlenme tarihini takip eden ödeme döneminde kesilir. Aylığın kesilmesine neden olan evliliğin, ölüm ya da boşanma nedeniyle son bulması halinde, kesilmiş bulunan aylık eşin talebine bağlı olarak yeniden bağlanır. Sonradan evlendiği eşinin ölümü nedeniyle ikinci eşten de ölüm aylığına hak kazanan eşe, bu aylıklardan tercih ettiği bağlanır.

Erkek çocuklara bağlanan aylıklar, 5510 sayılı Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başladıkları, kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlandığı, 18 yaşını, orta öğrenim görmesi halinde 20 yaşını, yükseköğrenim görmesi halinde 25 yaşını doldurdıkları, tarihi takip eden ödeme döneminde kesilir. Yaşı tamamlamadan önce mezun olan veya kendi isteği ile okuldan ayrılan yada herhangi bir sebeple okulla ilişkisi kesilenlerin aylıkları, bu durumdan sonraki ödeme döneminde kesilir. Aylığı kesilenlerden yeniden öğrenime başlayanların aylıkları, yaş sınırları içinde kalmak ve talepte bulunmak koşuluyla yeniden bağlanır. Özellikle belirtelim ki; erkek çocukların evlenmeleri halinde aylıkları kesilmez.

Kız çocuklarına bağlanan aylıklar, 5510 sayılı Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başladıkları, kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlandığı, evlendikleri, tarihi izleyen ödeme döneminde kesilir. Ölüm aylığının kesilmesine neden olan sebebin ortadan kalkması halinde, müracaat tarihini takip eden aybaşından itibaren yeniden aylık bağlanır. Ancak, evlenme ödeneği aldıktan sonra, evlenme tarihini izleyen ödeme dönemi başından başlamak üzere iki yıl içerisinde meydana gelen boşanma veya dul kalma halinde, bu süre içinde tekrar aylık ödenmez. Bu durumdaki kız çocuklarına bağlanacak ölüm aylıkları, iki yıllık sürenin dolduğu tarihten itibaren başlar. Evliliğin son bulması ile kocasından da aylık bağlanmasına hak kazanan kız çocuklarına tercih ettikleri aylık bağlanır.

Malul çocuklara bağlanan aylıklar, 5510 sayılı Kanun kapsamında veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başladıkları, kendi sigortalılığı nedeniyle gelir veya aylık bağlandığı, daha sonra yapılan kontrol muayenesi sonucu Kurum Sağlık Kurulu kararı ile çalışma gücünü en az % 60 oranında yitirmediği (durumu iyileştiği) tespit edilen çocukların malullük durumuna esas tutulan rapor tarihini, takip eden ödeme döneminde kesilir.

Sigortalının ölüm tarihinde aylık bağlanmamış yada bağlandıktan sonra kesilen çocuklardan, sonradan çalışmayacek durumda malul duruma düşenlere, malullüğün tespitine ilişkin sağlık kurulu rapor tarihini takip eden ödeme döneminde aylık bağlanır. Malul çocukların evlenmeleri halinde aylıkları kesilmez.

Ana ve babaya bağlanan Ölüm aylıkları, eş ve çocuklardan artan hissenin bulunmadığı tarihi, her türlü kazanç ve irattan elde etmiş olduğu gelirin asgari ücretin net tutarından daha fazla olduğunun tespit edildiği, diğer çocuklarından hak kazanılan gelir ve aylıklar hariç olmak üzere gelir ve aylık bağlandığı, tarihi takip eden ödeme döneminde kesilir.

5. ÖLÜME BAĞLI TOPTAN ÖDEME VE İHYA

Sigortalının ölümü ile ölüm aylığı bağlanmasına ilişkin şartların oluşmaması durumunda, 4/a kapsamında sigortalı olanlar adına bildirilen, 4/b; kapsamında olanların ise ödediği uzun vadeli sigorta kolları primleri, güncellenerek hak sahiplerine, toptan ödeme olarak verilir. Ölüm toptan sigortalının eşine, çocukla-

rına, ana ve babasına Kanunda belirtilen hisseleri oranında paylaşılır, ölüm toptan ödemesi yapılabilmesi için, hak sahiplerim Tahsis Talep ve Beyan Taahhüt Belgesi ile başvuruda bulunması gerekir, 5510 sayılı Kanuna göre toptan ödeme yapılarak tasfiye edilmiş sigortalılık süreleri, borçlanılarak, yurt dışı hizmetleri birleştirilerek, sonradan hizmet tespiti nedeniyle hak kazanılan sürelerin eklenmesi suretiyle ya da sonradan yasal bir değişiklik ile ölüm aylığı şartlarında lehte düzenleme yapılması durumunda, ölüm sigortasından yararlanmak için gerekli olan sigortalılık ya da prim gün sayısının tamamlanması halinde, hak sahiplerinin yazılı isteği üzerine aldıkları toptan ödemenin, ödeme tarihi ile yazılı istek tarihi arasında geçen yıllar için her yılın gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan tutarın tebliğ tarihinden sonra ödenmesi halinde, bu hizmetleri sigortalılık süresinde sayılır ve talebe bağlı olarak hak sahibine aylık bağlanır.

6. ÖLÜM AYLIĞINA BAĞLI EVLENME ÖDENEĞİ VERİLMESİ

5510 sayılı Kanuna göre, evlenmeleri nedeniyle, gelir ve aylıkları kesilmesi gereken kız çocuklarına, evlenmeleri ve talepte bulunmaları koşuluyla almakta oldukları aylıkların iki yıllık tutarı bir defaya mahsus olmak üzere evlenme ödeneği olarak peşin ödenir. Evlendikleri tarihten önce ölüm aylığı almayı hak etmeyen kız çocuklarına (örneğin, sigortalı olarak çalışan) evlenme ödeneği verilmaz.

Evlenme ödeneği, bir defaya mahsus verilir. Evlenme ödeneği aldıktan sonra,

boşanma ya da dul kalma gibi nedenlerle yeniden ölüm gelir ve aylığı bağlanan kız çocuklarına sonraki evliliklerinde evlenme ödeneği verilmez. Evlenme ödeneği istemediklerini yazılı olarak SGK'ya bildirenlerden sonradan evlenme ödeneği verilmesi talebinde bulunanlara verilmaz.

Evlenme ödeneği verilen kız çocuklarının aylıkları, evlenme tarihini izleyen ödeme dönemi başından itibaren durdurulur. Aylığın durdurulduğu tarihten iki yıl sonra aylık kesilir. Diğer hak sahiplerinin aylıkları, yükselme meydana geliyorsa, gelir ve aylığın kesildiği tarihten itibaren yükseltilir.

Evlenme ödeneği alan hak sahibinin gelir ve aylığının kesildiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde yeniden hak sahibi olması halinde, bu süre içinde tekrar gelir ve aylık ödenmediğinden bu gibi durumlarda kız çocuklarına bağlanacak ölüm gelir ve aylıklarının başlangıcı, iki yıllık sürenin dolduğu tarihtir.

7. CENAZE ÖDENEĞİ VERİLMESİ

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu veya sürekli iş göremezlik geliri, malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı almakta iken yada kendisi için en az 360 gün uzun vadeli sigorta kolları primi bildirilmiş iken ölen sigortalının hak sahiplerine, Cenaze Ödeneği verilir. Ölüm tarihinde sigortalı olmayanların hak sahiplerine de yukarıdaki koşuluyla varsa cenaze ödeneği verilir.

Cenaze ödeneği sigortalının eşi, yoksa çocukları, o da yoksa anne veya babasına, o da yoksa kardeşlerine verilir. Cenaze-

nin bu kişiler dışında gerçek veya tüzel kişiler tarafından kaldırıldığına belgelenmesi durumunda, cenaze ödeneği tutarını aşmamak üzere cenaze masrafı, masrafı yapan gerçek veya tüzel kişilere ödenir. Cenaze ödeneği için hak sahiplerinin talepte bulunması gerekir.

8. SONUÇ

Ölüm aylığı, ölen sigortalının eşine, çocuklarına yahut anne babasına bağlıdır. Bu kişiler yürürlükteki mevzuat kapsamında hak sahibi olarak kabul edilirler. Ölüm aylığından yararlanan eş, çocuk ve anne-babaların, ölüm aylığındaki hisse-leri farklıdır.

Sigortalının ölümü ile ölüm aylığı bağlanmasına ilişkin şartların oluşmaması durumunda, 4/a kapsamında sigortalı olanlar adına bildirilen, 4/b; kapsamında olanların ise ödediği uzun vadeli sigorta

kolları primleri, güncellenerek hak sahiplerine, toptan ödeme olarak verilir.

Ayrıca evlenmeleri nedeniyle, gelir ve aylıkları kesilmesi gereken kız çocuklarına, evlenmeleri ve talepte bulunmaları koşuluyla almakta oldukları aylıkların iki yıllık tutarı bir defaya mahsus olmak üzere evlenme ödeneği olarak peşin ödenir. Bununla beraber, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu veya sürekli iş göremezlik geliri, malullük, vazife malullüğü veya yaşlılık aylığı almakta iken ya da kendisi için en az 360 gün uzun vadeli sigorta kolları primi bildirilmiş iken ölen sigortalının hak sahiplerine, cenaze ödeneği verilir.

KAYNAKÇA

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

Ahmet ARSLAN

Denetçi

E. Muhasebat Başkontrolörü

BELEDİYEYE AİT TAŞINIR VEYA TAŞINMAZ MALLARIN BELEDİYE ŞİRKETİNE TAHSİS EDİLMESİ

1. GİRİŞ

Belediye şirketleri belediyelerin tamamen veya kısmen hisselerine sahip bulunduğu yani sermaye ve yönetim bakımından kontrolünde bulundurduğu şirketlerdir.

Söz konusu şirketlerin sermaye ve yönetim bakımından belediyelerin kontrolünde olması bazen bunların belediye bütçe içi işletmesi olarak algılanmasına ve belediye kaynaklarının söz konusu şirketlere değişik şekillerde kullanılmasına neden olmaktadır.

Bu makalemizde belediyeye ait taşınır veya taşınmaz malların belediye şirketine tahsis edilip edilemeyeceği ilgili yasal düzenlemeler ve emsal Sayıştay kararı doğrultusunda irdelenecektir.

2. BELEDİYEYE AİT TAŞINIR VEYA TAŞINMAZ MALLARIN BELEDİYE ŞİRKETİNE TAHSİSİ MÜMKÜN MÜ?

Belediyeye ait taşınır veya taşınmaz malın belediye şirketine tahsis edilip edilemeyeceği bu konuda yasal bir dayanağın bulunmasına bağlı bulunmaktadır. Zira, 5018 sayılı 29'uncu maddesinde; "Gerçek veya tüzel kişilere kanunda veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde dayanağı olmadan kamu kaynağı kullanılamaz, yardımda bulunulamaz veya menfaat sağlanamaz." denilmektedir.

Belediyelere ait taşınmazların tahsisi-ne ilişkin düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Diğer kuruluşlarla ilişkiler" başlıklı 75'inci maddesinde yer almaktadır.

Söz konusu kanun maddesinde;

“Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

a) Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veya bu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde iş, işin yapımını üstlenen kuruluşun tâbi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait aslî görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynî ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir.

c) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

d) Kendilerine ait taşınmazları, aslî görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir.

Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir.

Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşlarına belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerince devir veya tahsis edilen taşınmazlar, kamu konutu ve sosyal tesis olarak kullanılamaz.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz.

Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri ile bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde, vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir.”

denilmektedir.

Görüldüğü gibi, söz konusu kanun maddesine göre belediyeye ait kaynaklar ancak diğer kamu kurum ve kuruluşlarına aktarılabilir veya tahsis edilebilir.

Öte yandan, 5018 sayılı Kanunun “Taşınmaz tahsisi” başlıklı 47 nci maddesinde de; Kamu idareleri, kanunlarında veya

Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde belirtilen kamu hizmetlerini yerine getirebilmek için mülkiyetlerindeki taşınmazlarla Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerleri, birbirlerine ve köy tüzel kişiliklerine bedelsiz olarak tahsis edebilirler. Tahsis edilen taşınmaz, amaç dışı kullanılamaz.” hükmü bulunmaktadır.

Belediye şirketinin kamu kurum ve kuruluşu veya kamu idaresi statüsünde olmadığı tartışmasızdır. Bu nedenle, sermayesinin tamamı belediyeye ait olsa bile belediye şirketine bedelsiz şekilde kaynak aktarılması veya tahsis edilmesi yasal olarak mümkün değildir.

Bu nedenle belediye şirketinin belediyeye ait bir varlığı kullanabilmesi ancak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamında ihale yapılması ve ihalenin söz konusu şirket üzerinde kalması halinde mümkündür.

Zira, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun “Kapsam” başlıklı 1'inci maddesinde genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin satım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisinin bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütüleceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla, belediyeler ancak adı geçen kanunda bulunan hükümler doğrultusunda taşınır veya taşınmaz mallarını değerlendirebilecektir.

5393 sayılı Kanuna göre belediye meclisinin taşınmaz tahsisi yetkisine sahip olması söz konusu tahsisin usulsüz şekilde yapılacağı anlamına gelmemektedir. Tahsis yapılabilmesi için öncelikle belediye tüzel kişiliğinin yasal olarak tahsis yapabileceği bir durumun olması

gerekmektedir. Yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere belediyelere kendi şirketlerine bedelli veya bedelsiz şekilde kaynak tahsis yapma yetkisi verilmemiştir. Kanunlarla belediyelere verilmeyen bir yetkinin belediye meclisi tarafından kullanılması yasal olarak mümkün değildir. Zira, belediye meclisi yasal olmayan işlemleri yasal hale getirme mercii değildir.

Öte yandan, belediyeler “Hazine” ve “Devlet” kapsamında yer almadığından bu idarelere ait malların 2886 sayılı Kanunun 51'inci maddesinin (g) bendi kapsamında yani pazarlık usulüyle belediye şirketlerine veya başka herhangi bir gerçek ya da tüzel kişiye kiraya verilmesi yasal olarak mümkün değildir.

3. BELEDİYEYE AİT TAŞINMAZ MALLARIN BELEDİYE ŞİRKETİNE TAHSİS EDİLMESİ İMKANI

Diğer belediyeler gibi büyükşehir belediyeleri de kural olarak 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmakla birlikte, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 26'ncı maddesi büyükşehir belediyelerine kendilerine ait şirketlere ihalesiz şekilde taşınmaz kullandırma yetkisi verilmiştir.

Söz konusu kanun maddesinde;

“Büyükşehir belediyesi, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 8/9/1983

tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir. Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerince üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.”

denilmektedir.

Dikkat edilirse, söz konusu kanun maddesinde bu taşınmazların devri yani satışı değil, işletme hakkının bedel karşılığında ve belli bir süreyle devri söz konusudur. İşletme hakkı devrinde mülkiyet büyükşehir belediyesinde kalmaya devam etmektedir.

Söz konusu kanun hükmüne göre, büyükşehir belediyesinin mülkiyeti veya tasarrufundaki sadece;

- **Hafriyat sahaları**
- **Toplu ulaşım hizmetleri**
- **Sosyal tesisler**
- **Büfe**
- **Otopark**
- **Çay bahçeleri,**

belediyenin veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabi olmaksızın yani herhangi bir ihale düzenlenmeksizin belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilme devredilebilir. Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerince üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabi olup bu tür yerler ancak 2886 sayılı Kanun hükümlerine göre belediye şirketlerince başka kişilere kiraya verilebilir veya işletme hakkı devredilebilir.

Söz konusu kanun maddesinde belirtilen yerler dışındaki yerlerin büyükşehir belediyesi şirketlerine ihalesiz şekilde devredilmesi yasal olarak mümkün değildir.

4. USULSÜZ TAHSİSİN YAPTIRIMI

Belediye tarafından değerlendirilmesi ve nemasından yararlanılması gereken bir taşınır veya taşınmaz malın bedelsiz şekilde belediye şirketine tahsis edilmesi belediyenin emsal kira bedeli tutarı kadar gelirden mahrum kalması anlamına gelmektedir.

5018 sayılı Kanunun “Kamu zararı” başlıklı 71 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde “idare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması” kamu zararına yol açan haller arasında sayılmıştır.

Bu nedenle, belediyelere ait varlıkların bedelsiz şekilde belediye şirketlerine tahsis edilmesi idare (belediye) gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması kapsamında kamu zararını oluşturmaktadır.

Belediye ait varlıkların bedel karşılığında fakat ihalesiz şekilde veya pazarlık tahsis edilmesi ise usulsüz işlem olarak yaptırım gerektirir.

Zira, 5018 sayılı Kanuna istinaden yayımlanan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “Kamu zararının belirlenmesi” başlıklı 6'ncı maddesinin (d) bendinde “Kamu idarelerine ait malların kiraya

verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması” kamu zararına yol açan haller arasında sayılmıştır. Bu nedenle, belediyeye ait varlıkların ihalesiz şekilde veya pazarlık usulüyle (51/g kapsamında) belediye şirketlerinin kullanımına verilmesi (tahsis edilmesi) kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması” kapsamında da kamu zararını oluşturur.

Öte yandan, ihale yoluyla kullanılması gereken belediye varlıklarının bedelsiz veya ihalesiz şekilde kullanılması sureyle kamu zararına yol açılması, kişilere haksız menfaat sağlanması ve rekabetin engellenmesi nedeniyle kişilerin mağduriyetine sebebiyet verilmesi Türk Ceza Kanunu açısından görevi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilebilir.

5. EMSAL SAYIŞTAY KARARI

Konuyla ilgili olarak; Sayıştay Temyiz Kurulu'nun 15.12.2015 tarih ve 41193 tutanak nolu kararında; Belediye şirketince belediye mülkünün izinsiz kullanımının usulsüz olduğu ve idari soruşturma konusu yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Sayıştay 7. Dairesinin 14.01.2016 tarih ve 64 nolu kararında da:

“Belediyeye ait bazı taşınmazların Belediye Meclisi kararıyla bedelsiz veya çok düşük bedelle Belediyenin ortağı olduğu iki şirkete tahsis edilmesi:

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15'inci maddesinde;

“...

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler,...; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla taşınmaz tahsis edebilir.

...2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesi hükümleri belediye taşınmazları hakkında da uygulanır.

...” ,

Aynı Kanun'un “Meclisin görev ve yetkileri” başlıklı 18'inci maddesinde;

“...

p) Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.

...” ,

Aynı Kanun'un “Diğer kuruluşlarla ilişkiler ” başlıklı 75'inci maddesinde;

“Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

“...

d) Kendilerine ait taşınmazları, asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere

bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredilebilir veya süresi yirmibeş yılı geçmemek üzere tahsis edebilir...”

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun “Ecrimisil ve tahliye” başlıklı 75'inci maddesinde;

“Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzel kişilerce işgali üzerine, fuzuli şağilden, bu Kanununun 9 uncu maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerlendirme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinenin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmez ve fuzuli şağilin kusuru aranmaz.

(Ek cümle: 23/7/2010-6009/24 md.) Ecrimisile itiraz edilmemesi halinde yüzde yirmi, peşin ödenmesi halinde ise ayrıca yüzde onbeş indirim uygulanır. Ecrimisil fuzuli şağil tarafından rızaen ödenmez ise, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.”

hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, belediyeler İçişleri Bakanlığının onayı ile amacı dışında kullanılmamak kaydıyla sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere, yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının

izniyle yurt dışındaki belediyelere ve mahallî idare birliklerine, aslı görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına taşınmaz tahsis edilmektedir. Dolayısıyla sayılan durumlar dışında belediyeye ait taşınmazların gerçek ve tüzel kişilere tahsis edilmesi mümkün değildir.

Ancak; Belediyeye ait bazı taşınmazların (halı saha, kafeterya, düğün salonu, yediemin otoparkı, halk ekmek fırını) Belediye Meclisi kararıyla bedelsiz veya çok düşük bedelle Belediyenin ortağı olduğu 2 şirkete tahsis edildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle, sözkonusu tahsis işlemleri mevzuata aykırı olduğundan 2886 sayılı Kanun'un 75'inci maddesi gereğince taşınmazlar üzerinde fuzuli şağil konumunda bulunan 2 şirketten ecrimisil istenmesi gerekmektedir.

Öte yandan, gönderilen savunma ve ekli belgelerin incelenmesinden, sözkonusu ecrimisil bedellerinin tahsil edildiği anlaşılmıştır.

Bu itibarla; sözkonusu taşınmazlar üzerinde fuzuli şağil konumunda bulunan şirketlerden toplam TL'nin ecrimisil bedeli olarak tahsil edildiği anlaşıldığından, ilişilecek husus kalmadığına oy birliğiyle...”

denilmektedir.

Öte yandan, Sayıştay Temyiz Kurulunun 31.1.2018 tarih ve 44020 tutanak nolu kararında da belediye şirketlerinin ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olduğu ve belediye nezdinde herhangi bir ayrıcalığının bulunmadığı belirtilmiştir.

6. SONUÇ

Büyükşehir belediyelerine ait hafriyat sahaları, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerinin büyükşehir belediye şirketlerine tahsisi hariç olmak üzere belediyelere ait taşınır veya taşınmaz malların belediye şirketlerine ihalesiz şekilde bedel karşılığında ya da bedelsiz olarak tahsis edilmesi yasal olarak mümkün değildir.

Şirketin sermayesinin tamamının belediyeye ait olması veya tahsisin belediye meclisi kararıyla yapılmasının bu açıdan herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Belediye şirketlerinin belediyeye ait taşınır veya taşınmaz malları kullanması ancak 2886 sayılı Kanuna göre yapılacak ihaleyle mümkün olup, belediye varlıklarının ihalesiz şekilde belediye şirketlerine kullandırılması belediye gö-

revlilerinin adli ve mali sorumluluğunu gerektirir.

KAYNAKÇA

Ahmet ARSLAN; 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu ve Uygulaması, Mevzuat Yayıncılık, Ocak 2018, Ankara

Ahmet ARSLAN; Tüm Yönleriyle Belediye Şirketleri 2.Baskı, Mart 2019, Ankara

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Sayıştay Başkanlığı resmi web sitesi: www.sayistay.gov.tr

Özgür ÇELİK

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Çevre ve Şehircilik Uzmanı

Cavit KUŞGÖZ

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Çevre ve Şehircilik Uzmanı

SON DEĞİŞİKLİKLER IŞIĞINDA PARSELASYON İŞLEMLERİNİN DOP UYGULAMALARI ÖZELİNDEKİ DÜNÜ VE BUGÜNÜ-I

1. GİRİŞ

Geniş anlamda kentleşme, dar anlamda ise arsa ve arazi düzenlemesi olarak bilinen İmar Kanununun 18 inci maddesi, 7181 Sayılı Tapu Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükümleri ile köklü değişikliklere uğramıştır. Arsa ve arazi düzenlemesi çeşitli akademik ve yasal kaynaklarda, hamur kuralı, şuyulandırma, parselasyon gibi kavramlar ile tanımlanmış son değişiklik ile parselasyon planı kavramı adı altında yasal literatürde yer almıştır. **Parselasyon planları**, bir imar adasının şeklini ve boyutunu, yapı düzenlerini, yapıların yaklaşma mesafelerini ve arazinin kullanım şeklinin gözetilerek sorunsuz

müstakil kullanımlar yapmaya elverişli imar parsellerini oluşturma amacındadır. **Daha geniş bir ifade ile kent**in genel kullanım biçimlerini, gelişim yön ve çeperlerini, ulaşım sistemlerini, bölgede planlanan nüfus yoğunluğu, bölgenin yapı yoğunluğu vd. konularda eşitlik ve adalet ilkele-ri gözetilerek kentlerin yaşam kalitesinin artırılması amacıyla gerçekleştirilmesi gereken planlardır.

Parselasyon planı, bir düzenleme sahasında mevcut olan bütün parsellerin tek bir parça haline getirilmesi ve sonrasında bu toplanan parsellerdeki mülkiyet hakkı ve parsel değeri korunarak mülkiyet hakkı sahiplerine dağıtılması işlemidir. Parselasyon işlemlerine esas yasal düzenle-

meler yıllara sari olarak değiştirilmiş ve her uygulama kentlerin kullanımlarına ve tasarruflarına yönelik önemli faydalar getirmekle birlikte bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Yapılan bu çalışmamızda öncelikle parselasyon planlarının geçmişten günümüze kadar nasıl bir yasal süreçte ilerlediği ile 7181 sayılı Kanunun parselasyon planları (arsa ve arazi düzenlemesi) kapsamında getirdiği yenilikler, değişiklikler ve nitelik işlevleri ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

2. PARSELASYON PLANLARININ DÜNDEN BUGÜNE GENEL ESASLARI

Ülkemizde şehircilik ve plana bağlı şehirleşme daha çok 19. yüzyılın ikinci yarılarında başlamıştır. *1848 yılında çıkarılan Ebniye Nizamnamesi* ile cadde ve sokak genişlikleri, kat yükseklikleri gibi hususlarda düzenlemelere gidilmiştir. Yoğunlukla kamulaştırma hükümlerinden bahseden Ebniye Nizamnamesi arsa ve arazilerin düzenlemesi işlemlerini açıklamamıştır. Fakat ilk olarak *1864 yılında çıkarılan Turuk ve Ebniye Nizamnamesi*, isteğe bağlı olmayan parselasyon işlemleri yer almıştır. 1864 tarihli Nizamname, ada veya mahallelerin yanması sonrasında sokakların tekrar düzenlemesi için oluşturulmuştur.

1882 tarihli Ebniye Kanununda da çevresi yol ile sınırlı adaların ve mahallelerin tamamının ya da çoğunun yanması halinde buraların yeniden ve tarla gibi bölünmesi hükme bağlanmıştır. Bu amaçla her arsanın yüzölçümü ve yolları haritada gösterilecektir. Sokakların

genişlik ve yönünün kırmızı çizgi ile belirlenmesinden sonra her arsanın eski durumuna göre kaybettiği yüzölçümü bulunacak ve imkanlar dâhilinde her arsa kare yada dikdörtgen şekline sokulduktan sonra, eski değerleri gözetilerek önceki sahiplerine verilecektir. Çıkmaz sokakların duruma göre ya açılacağı ya da kapatılarak ada içinde bölüneceği öngörülen 1882 tarihli Kanunun 2 nci maddesine göre, bu gibi yerlerde yol genişletmek için ayrılması gereken yerler yüzölçümünün dörtte birini geçmemek şartıyla sahibi tarafından parasız olarak bırakılacaktı. Görüldüğü gibi Ebniye Kanununun ile bedelsiz kesinti oranına %25 gibi bir sınırlama getirilmektedir.

1882 tarihli Ebniye Kanununda, 1925 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerle belediye sınırları içinde bulunan 150'den çok yapının yanmış olduğu mahalle ile bunların bitişiğindeki bostan, bağ, bahçe ve arsa gibi yerler tarla sayılarak, hamur kuralı gereğince buraların yeniden düzenlenmesi amacıyla yapılması gereken haritaların bir yıl içinde bitirilmesi düzenlenmiştir.

24 Mayıs 1928 tarih ve 1351 sayılı Ankara Şehri Şimar Müdüriyet ve Zafine Dair Kanun imar planı hudutları içerisinde arsaların, gerek münferiden, gerek hisseli olarak ifraz ve tevhit edilebileceği ve %15 eksiği ile dağıtılabileceği esasını kabul etmiştir. Bu ilke 10 Haziran 1933 2250 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanununda yer almıştır.

1956 tarih ve 6785 sayılı İmar Kanununun 42 nci maddesinde arsa ve ara-

zi düzenlemesi; “imar ve yol istikamet plânları hududu içindeki binalı ve binasız gayrimenkullerin; plâna uygun şekilde inşaata elverişli hale getirilmesi için, gayrimenkul sahiplerinin muvafakati aranmaksızın bir birleriyle ve yol fazlası ile üç veya sair belediye, amme hükmi şahıslarıyla amme müesseslerine ait yerlerle birleştirerek, plân icaplarına göre, müstakillen veya şüyulu olarak parsellere ayırmaya ve bu yerleri yüzde yirmi beşe kadar noksanıyla sahiplerine dağıtmaya belediyeler salahiyetlidir. Bu yerlerin birleştirildikten sonra parsellere ayrılmasında ve dağıtılmasında eski mevkii ve miktarı esas tutulur. Bunlardan yol, meydan, otopark ve yeşil saha gibi umumi hizmetlere ayrılan yerlere rastlayan ve yüzde yirmi beşten fazla olup istimliki icabeden yerlere mukabil, mülk sahiplerine bu madde hükümleri dâhilinde yer göstermeye belediyeler salahiyetlidir” şeklinde açıklanmış ve esaslara ilişkin bazı temel hükümler getirilmeye başlanmıştır. Arsa ve arazi düzenlemesi ile aynı yerden parsel verilmesi ilkesi ve DOP’un yol, meydan, otopark ve yeşil saha gibi umumi hizmetler için ayrılacağı belirtilmiştir.

6785 sayılı Kanununun 42 nci maddesindeki “müstakillen veya şüyulu olarak parsellere ayırmaya ve bu yerleri yüzde yirmi beşe kadar noksanıyla sahiplerine dağıtılabileceği hükmü Anayasa Mahkemesinin 22.11.1963 tarih ve 1963/65 esas 1963/278 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra 6785 sayılı İmar Kanununda

1972 tarih ve 1605 sayılı Kanun ile değişikliğe gidilmiş ve ilave hususlar getirilmiştir. İmar hududu içindeki binalı ve binasız arazi ve arsaların, plân ve mevzuata uygun şekilde inşaata veya tespit edilmiş olan diğer kullanma şekillerine elverişli duruma getirilmesi maksadıyla düzenlenmesi için, bunları sahiplerinin muvafakati aranmaksızın, birbirleriyle, yol fazlalarıyla ve belediyeye, kamu tüzel kişilerine, kamu kurumlanma ait yerlerle birleştirerek, plân ve mevzuat icaplarına göre hisseli veya hissesiz olarak yeniden parsellere ayırmaya ve bu parselleri ilgililere dağıtılabileceği, Belediyelerce düzenlenmeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında, bunların mesahalarından yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında «Düzenleme ortaklık payı» olarak düşülebileceği, ancak, bu maddede göre alınacak düzenleme ortaklık paylan, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki mesahalarının yüzde yirmibeşini geçemeyeceği, düzenleme ortaklık paylarının sahaları mecmuuma tekabül eden saha, düzenlemeye tabi tutulan yerlerin ihtiyacı olan yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi ve yeşil saha gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlara kullanılamayacağı, Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, yukarda sözü geçen umumî hizmetler İçim yeniden ayrılması gereken yerlerin mesahalan toplamı nidan az olduğu takdirde, eksik kalan miktar belediyece istimlak yolu ile tamamlanacağı, Bu madde hükümlerine göre, herhangi bir

parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmayacağı yönünde genel hükümler getirilmiştir.

6785 sayılı İmar Kanununda 1972 tarih ve 1605 sayılı Kanun ile değişiklik ile birlikte DOP'un hangi amaçlarda kullanılmak için alınacağı konusu genişletilmiştir. Değişiklik öncesi hükümlere ilave olarak aynı yerden birden fazla DOP alınamayacağı ve DOP alınacak alanların %25'den fazla olması hâkinde kamulaştırılacağı yönünde esaslar getirilmiştir.

1985 tarihinde 3194 sayılı İmar Kanununun yürürlüğe girmiş ve arsa ve arazi düzenlemesi işlemleri en kapsayıcı şekilde ele alınmıştır. 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesinde; İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakati aranmaksızın, birbirleri ile yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re'sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır. Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımını sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında «düzenleme ortaklık payı» olarak düşülebilir. Ancak,

bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde otuzbeşini geçemez. Düzenleme ortaklık paylan, düzenlemeye tabi tutulan yerlerin ihtiyacı olan yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, cami ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarda kullanılamaz. Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, yukarıdaki fıkrada sözü geçen umumi hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar belediye veya valilikçe kamulaştırma yolu ile tamamlanır. Herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payı, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılır. Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. Ancak, bu hüküm o parselde imar planı ile yeniden bir düzenleme yapılmasına mani teşkil etmez. Bu düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenleme ortaklık payı alınanlarından, bu düzenleme sebebiyle ayrıca değerlendirme resmi alınmaz. Üzerinde bina bulunan hisseli parsellerde, şüyanma sadece zemine ait olup, şüyuun giderilmesinde bina bedeli ayrıca dikkate alınır...” hükümleri düzenlenmiştir.

03.12.2003 tarihinde çıkarılan 5006 sayılı yasa ile “3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “otuzbeşini” ibaresi “kır-

kını” olarak ve aynı maddenin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamayacağı hükmü getirilmiştir.

5006 sayılı yasa ile yine arsa ve arazi düzenlemesine ilişkin bazı esaslar değişmiştir. DOP oranı %35’ten %40’a çıkarılmış ve cami ifadesi ibadet yeri olarak değiştirilmiştir.

Ve yıllara sari olarak arsa ve arazi düzenlemeleri işlemlerindeki yasal değişiklikler karşılaştırıldığında en **köklü değişiklik** 7181 sayılı Kanun ile gerçekleştirilmiştir.

2. 7181 SAYILI KANUN İLE GETİRİLEN DEĞİŞİKLİKLERİN MUKAYESELİ ANALİZİ

3194 sayılı imar Kanununun “Arazi ve arsa düzenlemesi” başlıklı 18 inci maddesinin 7181 sayılı Kanun ile getirilen **değişiklikler öncesindeki şeklinde;**

“İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakati aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak

sahiplerine dağıtmaya ve re’sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır.

Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtım sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında “düzenleme ortaklık payı” olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkını geçemez.

(Değişik üçüncü fıkra: 3/12/2003-5006/1 md.) Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz. (Ek iki cümle: 19/4/2018-7139/32 md.) Düzenlemeye tabi tutulan alan içerisinde bulunan taşkın kontrol tesisi alanlarının, bu fıkroda belirtilen kullanımlar için düzenleme ortaklık payı düşülmesini müteakip kalan hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanması esastır. Ancak taşkın kontrol tesisi için yeterli alanın ayrılamaması durumunda, düzenleme ortaklık payının ikinci fıkrada belirtilen oranı aşmaması şartıyla, düzenlemeye tabi diğer arazi ve arsaların

yüzölçülerinden bu fıkradaki kullanımlar için öncelikle düzenleme ortaklık payı ayrıldıktan sonra ikinci fıkrada belirtilen orana kadar taşkın kontrol tesisi için de ayrıca pay ayrılır.

Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, yukarıdaki fıkrada sözü geçen umumi hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar belediye veya valilikçe kamulaştırma yolu ile tamamlanır.

Herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payı, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılır.

Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. Ancak, bu hüküm o parselde imar planı ile yeniden bir düzenleme yapılmasına mani teşkil etmez.

Bu düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenleme ortaklık payı alınanlarından, bu düzenleme sebebiyle ayrıca değerlendirme resmi alınmaz.

Üzerinde bina bulunan hisseli parsellerde, şüyanma sadece zemine ait olup, şüyuun giderilmesinde bina bedeli ayrıca dikkate alınır.

Düzenleme sırasında, plan ve mevzuata göre muhafazasında mahzur bulunmayan bir yapı, ancak bir imar parseli içinde bırakılabilir. Tamamının veya bir kısmının plan ve mevzuat hükümlerine

göre muhafazası mümkün görülemeyen yapılar ise, birden fazla imar parseline de rastlayabilir. Hisseli bir veya birkaç parsel üzerinde kalan yapıların bedelleri, ilgili parsel sahiplerince yapı sahibine ödenmedikçe ve aralarında başka bir anlaşma temin edilmedikçe veya şüyu giderilmedikçe bu yapıların eski sahipleri tarafından kullanılmasına devam olunur.

Bu maddede belirtilen kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan yapılar, belediye veya valilikçe kamulaştırılmadıkça yıktırılamaz.

Düzenlenmiş arsalarda bulunan yapılara, ilgili parsel sahiplerinin muvafakatları olmadığı veya plan ve mevzuat hükümlerine göre mahzur bulunduğu takdirde, küçük ölçüdeki zaruri tamirler dışında ilave, değişiklik ve esaslı tamir izni verilemez. Düzenlemeye tabi tutulması gerektiği halde, bu madde hükümlerinin tatbiki mümkün olmayan hallerde imar planı ve yönetmelik hükümlerine göre müstakil inşaata elverişli olan kadastral parsellere plana göre inşaat ruhsatı verilebilir.

Bu maddenin tatbikinde belediye veya valilik, ödeyecekleri kamulaştırma bedeli yerine ilgililerin muvafakatı halinde kamulaştırılması gereken yerlerine karşılık, plan ve mevzuat hükümlerine göre yapı yapılması mümkün olan belediye veya valiliğe ait sahalardan yer verilebilirler.

Veraset yolu ile intikal eden, bu Kanun hükümlerine göre şüyulandırılan

Kat Mülkiyeti Kanunu uygulaması, tarım ve hayvancılık, turizm, sanayi ve depolama amacı için yapılan hisselendirmeler ile cebri icra yolu ile satılanlar hariç imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parselleri hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılamaz.”

hükmü yer almaktadır.

İmar Kanununun 18 inci maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlenmesi ile İlgili Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “Kamu Tesisleri Arsalasına Tahsis” başlıklı 12 nci maddesinde; düzenleme sahasında bulunan okul, hastane, kreş, belediye hizmet veya diğer resmi tesis alanı gibi umumi tesislere ayrılan alanların parsellerinin, düzenlemeye giren parsellerin alanları oranında pay verilmek suretiyle hisselendirileceği hüküm altına alınmıştır.

Yönetmeliğin “Düzenleme Ortaklık Payından Fazla Çıkan Miktarın Sağlanması” başlıklı 32 nci maddesinde ise;

“Düzenleme sahasında umumi hizmetlere ayrılan miktarın, düzenlemeye giren alan toplamının % 40’ından daha fazla çıkması halinde, bu miktarın % 40’a düşürülmesi için önce, varsa bu düzenleme sahasındaki belediyeye ait arsalar, bu işe tahsis edilir. Bunlar yetmediği takdirde, bu sahada, belediyeye devri mümkün hazine veya özel idare mülkiyetindeki parsellerden; meydan, yol, park, yeşil saha, otopark, toplu taşıma istasyonu ve terminal gibi umumi hizmetlere rastlayan kısımların belediyeye devirleri

sağlandıktan sonra aynı maksada tahsis edilirler.

Bunlar da yetmediği takdirde, aşağıdaki sıraya göre kamulaştırma yapılır.

a) Kadastro parsellerinin yüzölçümü en büyük olanından başlamak üzere, müstakil imar parselleri verildikten sonra arta kalan miktarları,

b) Alanları en küçük bir imar parseli alanının dörtte birinden daha küçük olan kadastro ve varsa imar parsellerinin en küçüğünden başlanarak yeteri kadarı,

c) Tamamı yol, meydan, park, yeşil saha, genel otopark, cami, karakol gibi umumi tesislere isabet eden kadastro ve varsa imar parsellerinin yeteri kadarı,

kamulaştırılır.”

denilmek suretiyle kamusal hizmet alanları için gerekli miktarın yasal DOP oranı ile elde edilebilecek miktarı aşması halinde yapılması gerekli işlemlerde uyulacak usul ve esaslar belirlenmiştir.

Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğinin “İmar Planı Değişiklikleri” başlıklı 26 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde; imar planında yer alan yol hariç sosyal ve teknik altyapı alanlarının ve kamuya ait sosyal ve kültürel tesis alanlarının kaldırılabilmesi veya küçültülmesinin ancak bu tesislerin hitap ettiği hizmet etki alanı içinde eşdeğer yeni bir alanın ayrılması suretiyle yapılabileceği, eşdeğer alanın ayrılmasında yüzölçümü ve konum özelliklerinin korunacağı, bu alanların yerinin değiştirilmesinde,

mevcut plandaki hizmet etki alanına göre aynı uygulama etabı veya bölge içinde kalmasının, yaya erişim mesafelerinin dikkate alınmasının ve yeni tespit edilen alanın tesisin yapılmasına müsait olmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

Bilindiği üzere; arazi ve arsa düzenleme işlemlerindeki temel amaç uygulama imar planı yapılan alanın gelişim ve ihtiyaç durumu dikkate alınarak yeterli miktarda arsayı, konut yapımına hazır hale getirmektir. Danıştay kararlarına göre arazi ve arsa düzenlemesinin amacı; binalı ya da binasız taşınmazları, küçültme ya da büyütme amacı gütmeyen imar planı verileri, plan notları ve imar yönetmeliği hükümlerine göre imar adasının tüm biçim ve boyutu, yapı düzeni, inşaat yaklaşma sınırı ve bahçe mesafeleri, yapı yüksekliği ve derinliği, yerleşme yoğunluğu, taban alanı ve kat alanı katsayısı, arazinin kullanma şekli, mülk sınırları, mevcut yapıların durumu göz önüne alınmak suretiyle, üzerinde yapı yapmaya elverişli, sorunsuz imar parseli oluşturmaktır.

Bu asli amacın yanı sıra parselasyon işlemlerinin bir de tali amacı söz konusudur. Arazi ve arsa düzenlemesinin iki önemli tali amacı bulunmaktadır. **Bunlardan birincisi**, umumi hizmet alanlarının, düzenleme ortaklık payı (DOP) vasıtasıyla bedelsiz olarak kamunun tasarrufuna geçmesidir^[3]. Bu sayede, arazi ve arsa düzenlemesi yapılan alanlarda kamu hizmetlerinin görülmesi için gerekli olan yol, yeşil alan, park gibi alanlar bedelsiz olarak kamu idarelerinin

tasarrufuna geçmekte ve kamu idareleri, çok ciddi bir kamulaştırma külfetinden kurtulmaktadırlar.

Parselasyon işlemlerinin ikinci tali amacı, resmi hizmet alanlarına ayrılan imar parsellerinin oluşturulmasıdır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan son yasal düzenleme öncesindeki dönemde resmi hizmet alanlarına ayrılan imar parsellerinin oluşturulması amacıyla yapılan uygulamaya, kamu tesisleri alanına tahsis (uygulamadaki adıyla kamu ortaklık payı-KOP) adı verilmiştir. Bu uygulamada, düzenlemeye giren her parselin malikinden, belirli oranlarda resmi hizmet alanlarına tahsis yapılmaktadır. Ancak, DOP'tan farklı olarak bu alanlar, kamu adına değil, malik adına tescil edilmektedir. Bu parseller daha sonra ilgili kamu idaresi tarafından kamulaştırılmaktadır.

Parselasyon işlemleri sırasında alınan kamu ortaklık payının amacı; düzenleme alanında ihtiyaç duyulan kamu hizmetlerinin karşılanmasına düzenleme sınırı içinde parselleri bulunan tüm maliklerin katılımını sağlamak, bu yolla düzenleme alanının kamu hizmetine dönük altyapısını oluşturmaktır.

Bu uygulama, (mülga) 6785 sayılı İmar Kanunu ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerle kurgulanan sistemin ortaya çıkardığı sıkıntıları aşmak amacıyla benimsenmiştir. 6785 sayılı Kanun dönemindeki uygulamada resmi hizmet alanlarına ayrılan parsellere tahsis edilen taşınmazların, ilgili idare tarafından kamulaştırılması ya da malik-

leri tarafından bağışlanması gerekmektedir. Özellikle kamulaştırma yapılması durumunda parsel maliki mağdur olmaktadır. Bu durum ise sosyal adalet ilkesine uygun düşmediği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Üstelik tek bir kişinin taşınmazı imar planında kamu hizmet alanında kalırsa, bu taşınmaz ilgili kamu idaresi tarafından kamulaştırılacak, ancak kamu alanları fazla değerli olmadığı için taşınmaz maliki imarın getirdiği değer artışından yeterince yararlanamayacaktır.

Bütün gerekçelerle 3194 sayılı Kanun döneminde yeni bir sistem benimsenmiştir. Bu yeni uygulamaya göre kamu tesis alanları, düzenlemeye giren tüm parsel maliklerinin taşınmazları oranında hisselendirilerek oluşturulmuştur. Dolayısıyla, mezkur son yasal düzenleme öncesinde mer'î bulunan KOP uygulamasının iki temel amacı olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan birincisi, imar planına göre resmi hizmet alanlarına rastlayan taşınmazlarda meydana gelen değer artışının, özel mülkiyete tahsis edilen imar parsellerinde meydana gelen değer artışına göre sınırlı kalmasının, kişileri mağdur etmesini önlemektir. İkinci amaç ise bu taşınmazların uzun süre kamulaştırılmaması durumunda malikin zarara uğramasını engellemektir.

Bu amaçların ve gerekçelerin doğal bir sonucu olarak KOP'tan oluşturulması gereken yerlerin hisselendirme yapılmaksızın sadece belli kişilerden ya da

Hazine taşınmazlarından karşılanması hukuka aykırı olarak kabul edilmiştir. **Uygulamada sıkça karşılaşılan bir durum olan resmi hizmet alanlarının Hazine mülkiyetinde bulunan taşınmazlardan karşılanması, Yönetmelik hükmüne aykırıdır ve imar uygulamasının iptali sonucunu doğurabilir.** Danıştay Altıncı Dairesinin, 18.12.1996 tarihli ve E:1996/532, K:1996/5842 kararında şu ifadelere yer verilmiştir: “Dava, davacıya ait (...) taşınmazında içinde bulunduğu alanda yapılan parselasyon işleminin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; (...) DOP alındıktan sonra geriye kalan alanın imar planındaki amaca tahsis edildiği, böylece davacının taşınmazının tamamının kamu hizmet alanına ayrıldığı, 3194 sayılı Yasanın 18. maddesi Uygulama Yönetmeliğinin 12. maddesi gereğince, kamu hizmet alanları o bölgeye hizmet edeceğinden, o bölgede düzenlemeye giren tüm parsellerin alanları oranında hisselendirilmesi suretiyle oluşturulması gerekirken yapılan uygulama sonucunda davacıya ait taşınmazın tamamının kamu hizmet alanında bırakılmasında mevzuata uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş, bu karar davalı idareler tarafından temyiz edilmiştir. Dava konusu işlemin yukarıda özetlenen gerekçeyle iptali yolundaki Ankara 1. Mahkemesinin 21.9.1995 günlü, 1995/1138 sayılı kararında, (...) bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından bozma istemi yerinde görülmeyerek anılan mahkeme kararının onanmasına karar verildi.”

Kamu tesisleri alanına tahsis uygulamasının kanun düzeyinde bir dayanağı bulunmamaktadır. Özellikle 3194 sayılı İmar Kanunu'nda kamu tesisleri alanları için parsel maliklerinden kesinti yapılabileceğine dair bir ifade bulunmamaktadır. Yasal bir dayanağın bulunmaması ise kanun ile öngörülmemen kamu ortaklık payının, Anayasa'nın 124 üncü maddesi nedeniyle yönetmelikle düzenlenemeyeceği ve bu nedenle Anayasa aykırı olduğu eleştirilerine neden olmuştur. Ancak, bu konu son değişiklik öncesi dönemde Danıştay nezdinde dava konusu edilmemiştir.

Son değişiklik öncesi dönemdeki bahsi geçen KOP uygulamasının tek dayanağı İmar Kanunu'nun 18 inci Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlemesi İle İlgili Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesidir. **Bu maddeye göre;** düzenleme sahasında bulunan okul, hastane, kreş, belediye hizmet veya diğer resmi tesis alanı gibi umumi tesislere ayrılan alanların parselleri, düzenlemeye giren parsellerin alımları oranında pay verilmek suretiyle hisselendirilir.

Ancak buradan, KOP uygulamasının yalnızca 18 inci madde kapsamında yapılacak arazi ve arsa düzenlemelerinde alınabileceği gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Danıştay 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 10/c maddesi uyarınca yapılacak parselasyon

işlemlerinde de KOP uygulaması yapılabileceği yönünde kararlar vermiştir. Danıştay'a göre arsa ve arazi düzenlemesi ile ilgili genel düzenlemeler uyarınca kamu ortaklık paylarının ıslah imar planlarının geçerli olduğu alanlarda 2981 sayılı Kanun'un 10-c maddesi uyarınca yapılacak parselasyon işlemleri sırasında düzenlemeye giren parsellerden de alınması uygulamanın niteliği gereğidir. Danıştay'ın KOP alınmasını uygulamanın gereği olarak nitelendirmesini dikkate alarak, bu yorumu kıyas yoluyla genişletirsek, özel kanunlar gereği yapılan arazi ve arsa düzenlemesi işlemlerinden de kamu ortaklık payı alınabileceği sonucuna varılabilir.

Kamu ortaklık payından oluşturulabilecek alanlar, İmar Kanunu'nun 18. Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlemesi İle İlgili Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesinde sayılmıştır. Buna göre kamu ortaklık payı, düzenleme sahasında bulunan okul, hastane, kreş, belediye hizmet veya diğer resmi tesis alanı gibi umumi tesislere ayrılan alanlar için kullanılabilir.

Görüldüğü üzere madde resmi hizmet alanlarının KOP'tan karşılanmasını öngörmektedir. Ancak imar mevzuatı, resmi tesis alanının tanımını yapmamıştır. Sadece Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde resmi bina "genel, katma ve özel bütçeli idarelerle, il özel idaresi ve belediyeye veya bu kurumlarca sermayesinin yarısından fazlası karşılanan kurumlara, kanunla veya kanunun verdiği yetki ile kurulmuş kamu tüzel kişile-

rine ait bina ve tesisler” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan yaralanarak resmi tesis alanlarının, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nda sayılan kamu idareleri ile bu kurumlarca sermayesinin yarısından fazlası karşılanan kurumlara, kanunla veya kanunun verdiği yetki ile kurulmuş kamu tüzel kişilerine ait bina ve tesislerin yer alması öngörülen alanlar olduğunu söyleyebiliriz.

KOP’tan karşılanabilecek alanlar, 12 nci maddede sayılanlarla sınırlı değildir. Madde metninde sayılan resmi hizmet alanları ise sadece örnek olarak verilmiştir. Danıştay madde metninde belirtilmeyen resmi hizmet alanlarının da KOP’tan karşılanabileceğine karar vermiştir. Örneğin, Danıştay Altıncı Dairesi 24.02.1993 tarihli ve E:1991/781, K:1993/690 sayılı kararında gününbirlik tesislerin de 12. madde kapsamında olduğuna karar vermiştir. Aynı Dairenin 14.04.2004 tarihli ve E:2002/6584, K:2004/2274 sayılı kararında tüm kente hizmet verecek kent spor alanlarının KOP’tan karşılanması gerektiği ifade edilmiştir.

Dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan birisi, değişiklik öncesi dönemde de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurum yerlerinin KOP’tan karşılanamamasıdır. Her ne kadar Yönetmeliğin 12 nci maddesinde okul alanları da sayılmış ise de 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 18. maddesinde 5006 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurum yerleri DOP

ile karşılanacağından, bu alanların kamu tesis alanlarına katılım payından karşılanmaması gerekmektedir.

Değişiklik öncesi dönemde “Rekreasyon Alanları” da KOP’tan karşılanabilecek yerlerden değildir. Danıştay Altıncı Dairesinin 16.4.2010 tarihli ve E:2008/5832, K:2010/3900 sayılı kararında “AAD Yönetmeliğinde rekreasyon alanı KOP’tan karşılanacak alanlar arasında sayılmadığı gibi Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 14. maddesinde, piknik ve eğlence (rekreasyon) alanları, kentin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresinde günü birlik kullanıma yönelik ve imar planı kararı ile belirlenmiş eğlence, dinlenme, piknik ihtiyaçlarının karşılanabileceği lokanta, gazino, kahvehane, çay bahçesi, büfe, otopark gibi kullanımlar ile tenis, yüzme, mini golf, oto kros gibi her tür sportif faaliyetlerin yer alabileceği alanlar olarak tanımlanmış, bu alanda yapılacak yapıların emsalinin (0,05’i), yüksekliğinin (6.50) metreyi geçmeyeceği belirtilerek rekreasyon alanlarında belirli şartlarla yapılaşma imkanı tanınmış bulunduğundan, davacıya kamu ortaklık payından karşılanacak alan adı altında rekreasyon alanından tahsis yapma olanağı da bulunmamaktadır.” ifadelerine yer verilmiştir.

KOP oranı, kamu ortaklık payından karşılanması gereken kamu alanlarının toplam yüzölçümü, yine düzenlemeye giren kadastral parsel toplamına bölünerek hesaplanır. Örneğin düzenlemeye giren parsellerin (katılım kitlesi) toplam

yüzölçümünün 100.000 m², kamu alanlarının toplam yüzölçümünün 5.000 m² olduğu bir parselyonda KOP oranı % 5 olarak hesaplanır. Bundan sonra uygulamaya giren her parsel malikinden % 5 oranında kesilerek kamu tesis alanlarına şuyulandırılır.

Ancak KOP'un, DOP kesilmeden önce mi, sonra mı alınacağı konusunda görüş ayrılığı söz konusudur. Bazı yazarlar uygulamaya giren taşınmazdan önce DOP kesilmesi, sonra KOP ayrılması işleminin yapılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bu yazarlara göre düzenleme işlemlerinde önce DOP'a esas olan kamuya ayrılan alan miktarının düzenlemeye giren kadastral parsel toplamına bölünmesi ile DOP oranı hesaplanarak taşınmaz sahiplerinin bedelsiz olarak kamuya terk edecekleri arazi oranı belirlenir. Bu miktarlar sahiplerinden bedelsiz olarak kesildikten sonra DOP hesabına girmeyen (bir başka ifadeyle kamu ortaklık payından karşılanması gereken) kamu alanlarının toplam yüzölçümü, yine düzenlemeye giren kadastral parsel toplamına bölünmesi ile elde edilen kamu tesisleri ortaklık payı oranı ve miktarı hesaplanır.

Çoğu doktrinel görüşte ise İmar Kanunu'nun 18 inci maddesinin 5 inci fıkrasında yer alan "Herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payı, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılır." hükmü nedeniyle, önce KOP'un ayrılması, sonrasında DOP kesilmesi gerektiği belirtilmiştir. KOP olarak ayrılan alanlar da ilgili kamu

idaresi tarafından kamulaştırılacağına göre önce KOP, sonra DOP alınmalıdır.

Uygulamada ise genellikle önce DOP kesilmekte, sonra KOP alanları için tahsis yapılmaktadır. Çünkü bu şekilde uygulama yapıldığında parsel maliklerinden daha fazla DOP kesilme imkânı söz konusudur. Oysa önce KOP ayrılırsa, DOP oranı daha yüksek çıkacaktır.

Konuyu bir örnekle somutlaştıralım. Düzenlemeye giren taşınmazların toplam yüzölçümünün (katılım kitlesi) 100.000 m² olduğu bir parselyon işleminde DOP'tan karşılanması gereken alanların toplam yüzölçümünün 40.000 m², KOP'tan karşılanması gereken alanların toplam yüzölçümünün 12.000 m² olduğunu kabul edelim. Bu uygulamada önce DOP kesilirse DOP oranı % 40 (40.000/100.000) olacaktır. Daha sonra bakiye kalan 60.000 m² üzerinden ise % 20 oranında KOP tahsisi yapılacaktır. Bunun neticesinde her parselden % 52 oranında DOP ve KOP kesintisi yapılmış olacaktır. Kamulaştırılacak toplam alan ise 12.000 m²'dir. Önce KOP kesilirse DOP alınacak yüzölçümü 88.000 m²'ye (100.000-12.000) düşer. Bu miktar üzerinden 40.000 m² DOP kesilmesi gerekecektir. Bu durumda DOP oranı % 45,4545 (40.000/88.000) çıkacaktır. DOP oranı en fazla % 40 olabileceği için idare belirli bir miktarı (8.000 m²) kamulaştırmak zorunda kalacaktır. Bu durumda parsel maliklerinden yapılacak toplam kesinti değişmemekle birlikte kamu idareleri tarafından kamulaştırılması gereken alanların toplamı 17.000 m² olarak çıkacaktır.

Görüldüğü üzere önce DOP kesilmesi kamu idarelerini daha az kamulaştırma yapmak zorunda bırakmaktadır. Zaten uygulamada da bu nedenle tercih edilmektedir. Ancak 18 inci maddenin 5 inci fıkrası herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payının, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılmasını zorunlu kılmaktadır.

KOP olarak ayrılan bu hisseler, parselasyon işlemi neticesinde hisseleri oranında taşınmaz malikleri adına tescil edilir. Bu parsellerde yer alan hisseler, ilgili kamu idaresi tarafından kamulaştırılır. Her ne kadar İmar Kanunu'nun 18 inci Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlemesi İle İlgili Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesinde kamulaştırmadan açıkça bahsedilmese de KOP'tan oluşan alanların ancak kamulaştırma ile elde edilebileceği kabul edilmiştir.

KOP ile oluşturulması gereken alanlar DOP'tan oluşturulamaz. Çünkü KOP uygulamalarında temel amaç, bunların bedelsiz olarak kamu mülkiyetine geçmesi değildir. Bir başka ifadeyle imar mevzuatında kamu tesisleri alanlarının, bedelsiz olarak kamu mülkiyetine geçirilmesini öngören bir düzenleme bulunmamaktadır. KOP olarak ayrılan hisselerin ilgili kamu idaresi tarafından kamulaştırılması gerekmektedir.

Oysa ki, bu alanların DOP'tan karşılanması, bunların bedelsiz olarak kamu mülkiyetine geçirilmesi anlamına gele-

cektir. **Bu nedenle KOP'tan oluşturulması gereken alanların DOP'tan karşılanması, mevzuata aykırı olarak kabul edilmiştir.** Danıştay Altıncı Dairesinin 08.03.1993 tarihli ve E:1992/1572, K:1993/889 sayılı kararında da "Hisselerle oluşturulması gereken kamu alanlarının DOP hesabına dâhil edilmesinde isabet görülmemiştir." ifadesine yer verilmiştir.

Bu bağlamda; 7181 sayılı Kanun öncesi dönemde 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18 inci maddesi uyarınca yapılan imar uygulamaları üzerine mülk sahibi olan Hazine, resmi kurum veya özel şahıslar tarafından ileri sürülen ***hukuka aykırılık nedenleri genel olarak aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir.***

- ***İmar planı bulunmayan yerlerde imar uygulaması yapılması ya da uygulama alanının kısmen de olsa plansız sahayı kapsamaması,***
- ***Düzenleme sınırının imar planına ve AAD Yönetmeliği hükümlerine aykırı tespit edilmesi , (Bu bağlamda düzenleme sınırı dışında kalan malikin de bu yönüyle iptal davası açmasında menfaati dolayısıyla dava açma ehliyeti vardır.),***
- ***Düzenleme sınırı ile bölünen parselin bir kısmının uygulama alanı dışında bırakılmasının AAD Yönetmeliğine aykırı olması (5 ve 6. maddelere aykırılık),***
- ***DOP (düzenleme ortaklık payı) oranının hatalı hesaplanması,***

- *Kapanan kadastral yolların DOP oranına dahil edilmesi gerekirken belediye adına parsel oluşturulması,*
- *DOP oranının her parselde eşit oranda uygulanmaması, kimi parsellerden hiç DOP alınmaması,*
- *Hiçbir teknik, hukuki ve fiili zorunluluk yok iken, aynı yerden parsel verilmemesi,*
- *Mevcut ruhsatlı yapının muhafazası ve tek başına bağımsız parsel olarak tahsisi mümkün iken bu hususta imar mevzuatına uyulmaması,*
- *Uygulama sonrası verilen parselin eşdeğer olmaması, örneğin kadastral parselin bulunduğu yerin imar planına göre 30 m. yola cepheli ve 8 kat yapı nizamında kaldığı halde verilen parselin ise imar planında 12 m. yola cepheli ve 5 kat yapı nizamında bulunması*
- *DOP sonrası imara tahsisi edilecek alanın bağımsız parsel yeterli olduğu halde bu alanın bağımsız parsel olarak verilmemesi, parça parça dağıtılması,*
- *DOP sonrası geriye kalan alana karşılık olarak boş bir parsel verilmesi mümkün iken üzerinde tamamlanmış ve üçüncü şahsa ait yapı bulunan parsel verilerle fiilen yapı yapılmasının ortadan kaldırılması,*
- *Taşınmazdan önce DOP kesilerek, geriye kalan sahadan AAD Yönetmeliğinin 12 nci maddesine göre kamu hizmet alanına kamulaştırılmak üzere*

re pay verilip daha sonra geriye kalan sahanın ise imara tahsis edilmesi, oysa önce AAD Yönetmeliğinin 12 nci maddesi uyarınca kamuya pay ayrılması gerekirken, bundan önce DOP kesildiğinden, böylece DOP' un kamulaştırmadan sonra geriye kalan kısma uygulanacağına ilişkin 3194 sayılı İmar Kanununun 18 inci maddesindeki kurallın ihlal edilmesi, bu haliyle taşınmazdan daha fazla DOP kesilmesi,

- *Parselden (daha önce) yola terk edildiği halde DOP hesabının parsel uygulanmasında bu hususun dikkate alınmaması,*
- *Daha önce yapılan uygulama sırasında DOP kesilmiş ve sonra yapılan uygulama imar planı tadilatıyla yeni bir umumi hizmet ya da kamu hizmet alanı ilave edilmediği halde yeniden DOP alınması,*
- *Uygulama alanında taşınmazları olan belediye başkan ve encümen üyelerinin, parsellasyon planının uygulanmasına ilişkin belediye encümen kararına katılması,*
- *3194 sayılı Yasanın 18 inci maddesine göre yapılan ve 2981/3290 sayılı Kanunun Ek 1. maddesi şartları bulunmayan düzenleme alanında hisselerin çözülmesi,*
- *Belediye encümeni kararında imar uygulamasının hangi mevzuata göre yapıldığının belli olmaması (ya da imar uygulamasın dayanağı olarak bütün maddelerin yazılması),*

• Askı süresi içinde yapılan itirazın dikkate alınmaması (itiraza cevap verilmemesinin hukuka aykırı olması) ya da askı süresi içinde yapılan itirazın belediye encümeni yerine belediye başkanlığınca cevaplandırılması,

• Uygulama alanında DOP % 40'ı aştığı halde önce belediye taşınmazlarının DOP'a dâhil edilmesi gerekirken doğrudan kamulaştırma yapılması,

• Uygulama sırasında DOP'un % 40'ı aşması nedeniyle kamulaştırma yapılırken, DOP'un, taşınmazın kamulaştırmadan sonraki alanına uygulanması gerekirken, taşınmazın kamulaştırmadan önceki alanına uygulanması,

• Daha önce 2981 sayılı Yasanın 10/c maddesi uyarınca imar uygulaması yapılmış ve hiçbir değişiklik yok iken sadece bazı kişilere verilen parsellerin geometrik şeklinin değiştirilmesi ya da ipotek tesisi amacıyla yeniden imar uygulaması yapılması,

• Uygulama sonrasında DOP'tan sonra kalan kısmın tamamının ya da bir kısmının, DOP ile oluşturulması gereken Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, pazar yeri, ibadet yeri (cami) ve karakol gibi umumi hizmetlere ait alanlara tahsis edilmesi,

• Uygulama sonrasında DOP'tan sonra kalan kısmın tamamının AAD Yönetmeliğinin 12. maddesi uyarınca kamu hizmet alanına verilmesi,

• Taşınmazın, imar planındaki tahsisi yerini, şehircilik ilkesine, planlama esaslarına ve kamu yararına aykırı bulan malik tarafından, uygulama işleminin dayanağı genel düzenleyici işlem olan imar planının da hukuka aykırı olması böylece imar planının ve buna dayalı olarak yapılan imar uygulamasının hatalı ve hukuka aykırı olması,

• İmar uygulamasının dayanağı olan imar planının iptal edilmesi,

• Uygulama alanında % 40'lık kadar umumi hizmet alanı yok iken doğrudan % 40 oranında DOP uygulanarak belediye adına parsel oluşturulması, % 40 oranının mutlak bir oran olmaması,

• Uygulama sahasından geçen otoyolun DOP ile karşılanması,

• KOP ile oluşturulması gerekli alanların DOP ile oluşturulması,

• Uygulama sahasında imar planına göre konut alanının bulunmaması, belediyece, umumi hizmetlere ayrılan alanların DOP ile karşılanması amacıyla uygulama yapılması,

• Uygulama sahasının imar planına göre tamamının ağaçlandırılacak alan ile tarımsal niteliği korunacak alanda kaldığından belediyece bu alanda parça parça bulunup kapanan kadastral yolların bir araya getirilmesi amacıyla imar uygulaması yapılması,

• Uygulama sahasında tamamen plana aykırı yapı bulunduğu ve burada 2981/3290 sayılı Yasa uyarınca ruh-

sata bağlanan mevcut yapılar dikkate alındığında, bu alanda imar planı uygulamasının imkansız hale geldiğinden ıslah imar uygulamasının yapılması gerektiği halde 3194 sayılı Yasanın 18 inci maddesine göre imar uygulaması yapılması,

- Taşınmazın sehven tapudaki kayıtlı alanından daha küçük alanlı olarak imar uygulamasına alınması ve böylece uygulama sonrasında daha küçük yer verilmesi,

- Uygulama sonrasında dağıtım yapılırken maddi hata yapılması,

- Tamamen imar planına uygun olarak yapılanma sağlanmış olan bölgede sadece yolların (veya yeşil alanın ya da resmi kurum alanının vb.) DOP ile elde edilmesi amacıyla uygulama yapılması,

- İmar uygulama sahasının özelleştirme kapsamına alınan kuruma ait

olması nedeniyle artık belediyelerin buralarda uygulama yetkisinin bulunmasına rağmen bu alanlarda belediyelerce imar uygulaması yapılması,

- İmar uygulaması öncesi taşınmazın yol alanında kaldığı gerekçesiyle bu taşınmaza karşılık imar parseli tahsis edilmemesi,

- Hisse çözümünde adil ve hakkaniyetli davranılmaması, bazı hissedarlara daha değerli yer verilmesi.

Makalenin ilk bölümünde parselasyon planlarının geçmişten günümüze kadar olan süreci ile 18 inci madde uygulamasında yaşanan sorunlar açıklanmış, İkinci bölümde ise, 7181 sayılı Kanunun getirdiği değişikliklerin etkileri ve Kanunun öncesinde ve sonrasında DOP (Düzenleme Ortaklık Payı) ve KOP (Kamu Ortaklık Payı) oranının hesaplanması işlemleri karşılaştırmalı olarak açıklanacaktır.

MEVZUAT FİHRİSTİ

19/09/2019- 21/10/2019 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **Kamu Sağlık Tesisleri Ruhsatlandırma Yönetmeliği**
R.G. Tarih ve Sayısı : 20.09.2019 – 30894
Konusu : Kamu sağlık tesislerinin dengeli dağılımı, hizmetin kaliteli ve verimli sunulması için sağlık tesisleri ile bünyesindeki merkez, ünite ve birimlerin ruhsatlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik; Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşları, Devlet üniversiteleri, **belediyeler**, organize sanayi bölgeleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşları bünyesindeki sağlık tesisleri ile Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesindeki sağlık teşkillerini kapsar.
- Yönetmeliğin Adı** : **Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması Ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 21.09.2019 – 30895
Konusu : 2/3/2019 tarihli ve 30702 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yapı Müteahhitlerinin Sınıflandırılması ve Kayıtlarının Tutulması Hakkında Yönetmeliğin bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 24.09.2019 – 30898
Konusu : 12/5/2015 tarihli ve 29353 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Su Yapıları Denetim Hizmetleri Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (n) bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı Yönetmeliğin 7 nci maddesinin sekizinci fıkrası ve bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

- Yönetmeliğin Adı** : **Yüzme Suyu Kalitesinin Yönetimine Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 25.09.2019 – 30899
Konusu : İnsan sağlığının korunması, çevre ve yüzme suyu kalitesinin muhafaza edilmesi, yüzme suyu kalitesinin belirlenmesi ve izlenmesi, sınıflandırılması, yönetilmesi ve yüzme suyu kalitesi konusunda halkın bilgilendirilmesi ile ilgili usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik, çok sayıda insanın yüzmesinin beklendiği, yüzmeye izin verilen ya da yüzmenin kalıcı olarak yasaklanmadığı tüm yerüstü ve kıyı sularını kapsar. Bu Yönetmelik, **yüzme havuzları, kaplıca suları, arıtmaya tabi tutulmuş veya tedavi amaçlı kullanılmak üzere oluşturulmuş sular ile yeraltı ve yerüstü sularından ayrı yapay olarak oluşturulmuş suları kapsamaz.**
- Yönetmeliğin Adı** : **İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü Ve Mehmet Akif Ersoy’u Anma Günü Hakkında Yönetmelikte Değişiklik**
R.G. Tarih ve Sayısı : **Yapılmasına Dair Yönetmelik**
Konusu : **R.G. Tarih ve Sayısı : 25.09.2019 – 30899**
Konusu :- 7/3/2008 tarihli ve 26809 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy’u Anma Günü Hakkında Yönetmeliğin adı, amacı ve kapsamı değiştirilmiştir.
- “İstiklâl Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy’u Anma Günü Hakkında Yönetmelik” olarak değiştirilmiştir.
-**Bu Yönetmeliğin amacı;** Millî Mücadele’nin amacını ve ruhunu, milletin birlik ve beraberliği ile bağımsızlık istek ve azmini dile getiren İstiklâl Marşının kabul edildiği 12 Mart günü ile 20-27 Aralık Mehmet Akif Ersoy’u Anma Haftası’nın, kitlelerle birlikte ve sistemli bir şekilde tüm kamu kurum ve kuruluşları ile yurt dışı temsilcilikleri ve sivil toplum kuruluşlarının katılımının sağlanması suretiyle anılmasına ve Mehmet Akif Ersoy’un anlatılmasına yönelik tema ve buna ilişkin faaliyetlerle ilgili esas ve usulleri belirlemektir.”
-**Bu Yönetmelik;** Millî Mücadele’nin amacını ve ruhunu, milletin birlik ve beraberliği ile bağımsızlık istek ve azmini dile getiren İstiklâl Marşının kabul edildiği 12 Mart günü ile 20-27 Aralık Mehmet Akif Ersoy’u Anma Haftası’nın, kitlelerle birlikte ve sistemli bir şekilde tüm kamu kurum

ve kuruluşları ile yurt dışı temsilcilikleri ve sivil toplum kuruluşlarının katılımının sağlanması suretiyle anılmasına ve Mehmet Âkif Ersoy'un anlatılmasına yönelik tema ve buna ilişkin faaliyetleri kapsar.”

Yönetmeliğin Adı : **Gıda Işınlama Yönetmeliği**
R.G. Tarih ve Sayısı : 3.10.2019 – 30907
Konusu : Işınlama tesislerinde gıda ve gıda bileşenlerinin iyonlaştırıcı radyasyonla ışınlanması, ışınlanan gıda ve gıda bileşenlerinin piyasaya arzı ve resmi kontrollerine dair usul ve esaslar belirlenmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 8.10.2019 – 30922
Konusu : Kamu kurum ve kuruluşlarının iş ve işlemleri sonucunda oluşan belgelerin; düzenlenmesine, gerekli şartlar altında korunmalarının teminine, herhangi bir sebepten dolayı kaybının engellenmesine, Devletin, gerçek ve tüzel kişilerin ve bilimin hizmetinde değerlendirilmesine, kurum ve kuruluşlar ile şahıslar elinde bulunan arşiv belgeleri ve ileride arşiv belgesi haline gelecek arşivlik belgelerin tespit edilmesine, saklanması gerek görülmeyen belgelerin ayıklanmasına, imhasına ve arşiv belgelerinin devlet Arşivleri Başkanlığına devrine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Yanık Tedavi Birimleri Hakkında Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 8.10.2019 – 30922
Konusu : Yataklı sağlık tesisleri tarafından verilmekte olan yanık tedavi hizmetlerinin güncel ihtiyaç ve beklentilere uygun olarak sunulmasını temin etmek üzere hizmet verilen acil travma birimlerinin personel ve hizmet kıstaslarını, fizikî şartlarını, araç, gereç, tıbbi donanım standartlarını, sevk ve nakil esaslarını belirlemek, yanık merkezi, yanık ünitesi ve yanık odalarının kurulmasına, mevcutların yeniden yapılandırılmasına ve bu birimlerin işleyiş ve denetimi ile buralarda görev yapacak personelin eğitimlerine ve koruyucu yanık hizmetlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

- Yönetmeliğin Adı** : Sağırkların, İşitme Ve Görme Engellilerin Yayın Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesine İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.10.2019 – 30915
- Konusu** : Sağırkların, işitme ve görme engelli bireylerin yayın hizmetlerine erişiminin iyileştirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.
- Yönetmeliğin Adı** : Ölçü Ve Ölçü Aletlerinin Tamir Ve Ayarını Yapacak Kişilere Verilecek Yetki Belgesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.10.2019 – 30915
- Konusu** : 20/3/2012 tarihli ve 28239 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ölçü ve Ölçü Aletlerinin Tamir ve Ayarını Yapacak Kişilere Verilecek Yetki Belgesi Hakkında Yönetmeliğin bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : Ölçü Ve Ölçü Aletleri Tip Onay Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.10.2019 – 30915
- Konusu** : 17/10/2008 tarihli ve 27027 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ölçü ve Ölçü Aletleri Tip Onay Yönetmeliğinin bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik kapsamında AT Tip Onay Belgesi; “AT Tip Onay Belgesi; 2/7/2016 tarihli ve 29760 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Otomatik Olmayan Tartı Aletleri Yönetmeliği (2014/31/AB) ve 29/6/2016 tarihli ve 29757 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ölçü Aletleri Yönetmeliği (2014/32/AB) kapsamında belgelendirilenler dışındaki ölçü ve ölçü aletleri ile münferit yönetmeliğine göre tip onay belgesi düzenlenenler dışındaki ölçü ve ölçü aletlerine verilir. Bunlarla ilgili işlemler, 11/1/2010 tarihli ve 27459 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ölçü Aletleri ve Metrolojik Kontrol Yöntemleri Hakkında Yönetmelik (2009/34/AT) hükümleri çerçevesinde yapılır.” şeklinde değişikliğe uğramıştır.

- Yönetmeliğin Adı** : **Okul Servis Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 11.10.2019 – 30915
- Konusu** : 25/10/2017 tarihli ve 30221 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Okul Servis Araçları Yönetmeliğine “**Geçiş hükmü GEÇİCİ MADDE 3 – (1)** 2019 ve 2020 yılları itibarıyla on iki yaşını bitirecek ve okul servis aracı olarak kullanılacak taşıtlarda, muayeneden geçmiş olması kaydıyla 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (f) bendindeki şart 1/7/2021 tarihine kadar aranmaz.” geçici madde eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 19.10.2019 – 30923
- Konusu** : 15/12/2012 tarihli ve 28498 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca, riskli yapılar ile riskli alan ve rezerv yapı alanlarının tespitine, riskli yapıların yıktırılmasına, yapılacak planlamaya, dönüştürmeye tabi tutulacak taşınmazların değerinin tespitine, hak sahibi olacaklarla yapılacak anlaşmaya ve yapılacak yardımlara, yeniden yapılacak yapılara ve 6306 sayılı Kanun kapsamındaki diğer uygulamalara ilişkin usûl ve esasları belirleyen yönetmelikte değişiklik yapılmıştır

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (III-48.1.D)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 27.9.2019 – 30901
- Konusu** : 28/5/2013 tarihli ve 28660 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliği (III-48.1)’nin 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin sonuna “Ancak, kamu kurum veya kuruluşları ile bunların bağlı ortaklıkları, iştirakleri ve imtiyazlı pay sahibi bulunduğu şirketler tarafından yürütülen projelere ilişkin olarak bu bentte belirtilen hizmetler, kamu kurum ve kuruluşlarının yönetim kontrolüne sahip olduğu ortaklıklar tarafından sağlanabilir.” cümlesi eklenmiştir.

- Tebliğin Adı** : **Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları Hakkında Tebliğ (Sayı: 2016/8)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sayı: 2019/17)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 28.9.2019 – 30902
- Konusu** : 12/11/2016 tarihli ve 29886 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kredi Kartı İşlemlerinde Uygulanacak Azami Faiz Oranları,
- Türk lirası cinsinden kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi faiz oranı yüzde 1,60'tır.
-Yabancı para cinsinden kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami akdi faiz oranı yüzde 1,28'dir."
-Türk lirası cinsinden kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami gecikme faiz oranı yüzde 2,00'dir.
-Yabancı para cinsinden kredi kartı işlemlerinde uygulanacak aylık azami gecikme faiz oranı yüzde 1,68'dir."
- Tebliğin Adı** : **Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 385)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 394)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 29.9.2019 – 30903
- Konusu** : 17/4/2018 tarihli ve 30394 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 385)'nin değişen mevzuatta ayak uydurmak ve konut satışlarına ilişkin bazı değişiklikler yapılmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Gider Avansı Tarifesi**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 1.10.2019 – 30905
- Konusu** : 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince dava açılırken mahkeme veznesine yatırılacak olan gider avansının miktarı ile avansın ödenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hakem Ücret Tarifesi**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 1.10.2019 – 30905
- Konusu** : 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre tahkim yoluyla görülen dava ve işlerde, taraflarla hakem veya hakem kurulları arasında ücretin belirlenmesi konusunda anlaşmaya varılamaması veya tahkim anlaşmasında bir hüküm bulunmaması ya da taraflarca bu konuda yerleşmiş kurallara veya kurumsal tahkim kurallarına yollama yapılmaması hallerinde hakem veya hakem kuruluna ödenecek ücretin miktarı ile ödenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

- Tebliğın Adı** : **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tanık Ücret Tarifesi**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 1.10.2019 – 30905
- Konusu** : 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu gereğince tanığa ödenecek ücret ve giderlerin miktarı ile bunların ödenmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Buna göre; Tanığa, tanıklık nedeniyle kaybettiği zamanla orantılı olarak 25,00 ilâ 50,00 TL arasında ücret ödeneceği, tanık, hazır olabilmek için seyahat etmek zorunda kalmışsa yol giderleriyle tanıklığa çağrıldığı yerdeki konaklama ve beslenme giderleri de karşılanacağı, tanığa bu Tarifeye göre ödenmesi gereken ücret ve giderler hiçbir vergi, resim ve harca tabi olmadığı belirtilmiştir.
- Tebliğın Adı** : **Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 27)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 15.10.2019 – 30919
- Konusu** : 26/4/2014 tarihli ve 28983 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliğinin (II/B-5.1) bölümünün altıncı paragrafında yer alan “otobüs (Belediyeler ve İl Özel İdareleri ile bunların bağlı kuruluşları ve hisselerinin tamamına sahip oldukları şirketlerce şehir içi yolcu taşımacılığında kullanılmak üzere iktisap edilecek olanlar hariç), minibüs,” ibaresi “minibüs, otobüs (Belediyeler ve İl Özel İdareleri ile bunların bağlı kuruluşları ve hisselerinin tamamına sahip oldukları şirketlerce şehir içi yolcu taşımacılığında kullanılmak üzere iktisap edilecek olan minibüs ve otobüsler hariç),” şeklinde değiştirilmiştir. Aynı tebliğın bazı maddeleri ile (II/B-15.1.3.) bölümünün ikinci paragrafının sonuna “Mülkiyeti Türkiye Diyanet Vakfında bulunmakla birlikte, anılan Vakıf tarafından karşılıksız, süresiz ve geri dönüşsüz olarak Diyanet İşleri Başkanlığına tahsis edilen madde kapsamındaki ibadethane ve din eğitimi verilen tesislerin inşası dolayısıyla bağışta bulunan söz konusu Vakfa yapılan teslim ve hizmetler de istisna kapsamındadır.” cümle eklenmiştir.

- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 240)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 510)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 19.10.2019 – 30923
- Konusu** : 28/6/1995 tarihli ve 22327 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 240)'nin “B-İŞ YERİ DEĞİŞİKLİĞİ VE NAKİL İŞLEMLERİ” başlıklı bölümünde değişiklik yapılmıştır.
Bundan böyle, Vergi Usul Kanununun 163. maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, bir vergi dairesi yetki alanından başka bir vergi dairesi yetki alanına iş yerini veya kanuni merkezini nakleden mükellefler işi bırakmış sayılmayacak vergi dairelerince adres değişikliği işlemine tabi tutulacaklardır.
- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 456)'Nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 511)**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 19.10.2019 – 30923
- Konusu** : 27/8/2015 tarihli ve 29458 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 456)'nin “2. Amaç ve Kapsam” başlıklı bölümünün birinci paragrafı “*Tebliğin amacı, 213 sayılı Kanun hükümlerine göre muhataplarına tebliği gereken evrakın, Gelir İdaresi Başkanlığı aracılığıyla elektronik ortamda tebliğ edilmesi ile ilgili usul ve esasları belirlemektir.*” şekilde değiştirilmiştir.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

YOLSUZ TESCİL¹

Davacıların kayden maliki oldukları taşınmazları Kıyı Kanununa göre ilk 50 metrelik alanda olması nedeniyle yapılaşma izni bulunmadığından bu alanı yeşil alan olarak kullanılmak üzere devretmelerine rağmen davalı belediyece imar parseli haline getirilip adına oluşturulan tapunun iptaline ilişkin açılan davada mahkemeye taşınmazın bulunduğu bölgede yeni bir imar planı yapılıp yapılmadığının, yapılmış ise parsel numaralarının değişip değişmediği araştırılıp, tüm tedavül kayıtları getirildikten sonra sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gözetilmelidir. (3621 s. Kıyı K. m.6)

Davacılar, kayden maliki oldukları 1539 ve 1915 parsel sayılı taşınmazların “Kıyı Kanunu” uyarınca ilk 50 metrelik alanda olması nedeniyle yapılaşma izni bulunmadığından bu alanın, davacılardan ... tarafından yeşil alan olarak kullanılmak üzere bedelsiz olarak kamuya terk edildiğini, davalı belediyenin, imar planı tadilatı yaparak 07.11.2008 gün ve 08/66 sayılı karar ile taşınmazları önünde bulunan bu yeşil alan “kamu alanlarından çıkararak, iki adet imar parseli haline getirip belediye adına kayıt ve tescil ettirdiğini ileri sürerek tapu kaydının iptali ile eski halin avdetine karar verilmesi istemiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 15.01.2008 tarihli, Karaman Türkiye davasında (Başvuru No:6489/03) verdiği kararında, taşınmazın idareye bırakılması sırasında öngörülen amaca aykırı olarak, kamu yararına bir tesis yapılarak kısmen kullanılması nedeniyle taşınmazın geriye kalan kısmının iade edilmesine ilişkin talep hakkındaki ret kararı geriye kalan kısmının iade edilmesine ilişkin talep hakkındaki ret kararının haklı görmemiş, taşınmazın iade edilmesini haklı kılan hiçbir kamu yararı amacı belirtmeyen kamu erkinin “yol” veya “yeşil alan” gibi kamu yararına tesisler yapılması içinde idareye bırakılan taşınmazların statüsünü belirleyen kamulaştırma Kanunu’nun 35. maddesindeki malikin muvafakatı ile kamu hizmet ve tesisleri için ayrılmış bulunan yerler eski malikleri tarafından mülkiyet iddiasında bulunulmaz ve karşılığı istenmez.” şeklinde düzenleme ile oluşturulan statüsünden faydalanılarak, taşınmazın idare devri nedeniyle eski maliklerin mülkiyet hakkı veya tazminat talebi

¹ T.C. Yargıtay Birinci Hukuk Dairesi E:2019/30, K:2019/662, T:06/02/2019

ileri süremeyecekleri yönünde yorumlanmasının, kamu yararının gerektirdikleri ile kişisel hakların korunması arasında hüküm sürmesi gereken adil dengeyi bozacak nitelikte olduğuna hükmetmiş, Kamulaştırma Kanunu'nun 35. Maddesinin uygulanmasının 1 nolu ek protokolün 1. maddesinin gerekleri ile bağdaşmadığından söz konusu hükmün ihlal edildiğini belirtmiştir.

T.C. Anayasa Mahkemesinin 09.03.2017 tarih 2014/11994 Başvuru numaralı S.O.U ve S.U kararında (benzer bir olayda) özetle **“başvurucuların maliki oldukları taşınmazı yol yapılması şartıyla Belediyeye bağışladıkları ancak belediye tarafından yapılan imar planı değişiklikleriyle taşınmaz konut alanına dönüştürmek suretiyle bağış vaadi sözleşmesinde belirtilen mükellefiyetin ihlal edildiği, ihlalin başvuru- cular açısından taşınmazın iadesi yönünde meşru beklenti yarattığı ... konut alanında dönüştürülen taşınmazın eski maliklerine iade edilmeyerek Belediyenin özel mülkü haline getirilmesinin, amme menfaatlerinin gözetilmesindeki kamusal yarar ile bireyin mülkiyet hakkının korunmasındaki bireysel yarar arasındaki kurulması gereken makul dengenin malik aleyhine orantısız bir biçimde zedelenmesine yol açtığı, başvurucuların mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olduğundan sö- zedilemeyeceği, gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği.”** sonucuna varılmıştır.

Bu durumda, belli bir amaçla idareye terk edilen taşınmazların terk amacına uygun olarak kullanılması gerektiği açıktır.

(...)

İŞÇİNİN DAVRANIŞLARINDAN DOLAYI FESİH²

Evlî ve üç çocuk sahibi olan davacı işçinin, aynı işyerinde çalışan dava dışı evli bir kadın ile gönül ilişkisi yaşadığının sabit olduğu, davacının bu davranışının işin normal yürüyüşünü ve işyerindeki çalışma ortamını olumsuz etkilediği, davacının bu davranışının doğruluk ve bağlılığa aykırı olup, güven ilişkisinin zedeleniği, işverenin iş akdini feshinin özel hayata müdahale olmadığı, bu nedenle işverenin feshi haklı nedene dayandığından işe iade davasının reddine karar verilmesi gerektiği gözetilme- lidir. (4857 s. İş. K. m.25/II)

İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİ³

Davacı ile işveren arasında meydana gelen tartışma sebebiyle işveren vekilinin **“hesabına gelmiyorsa çek git”** demesinin işverence ortaya koyulmuş bir fesih iradesi olmadığı, davacı işçinin izin kullanımını konusunda işveren vekilinin yasal olmayan uygulama önerisini kabul etmek veya iş sözleşmesini feshetme noktasında bir seçim hakkının bulunduğu, iş sözleşmesinin davacı işçi tarafından feshedildiğinin kabul edilmesi gerektiği ve bu nedenle de ihbar tazminatına hak kazanamayacağı gözetil- melidir. (4857 s. İş K. m.17,24, 25)

2 T.C. Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi E:2018/10504, K:2019/8673, T:15/04/2019

3 T.C. Yargıtay Yirmiikinci Hukuk Dairesi E:2017/19333, K:2019/1536, T:22/01/2019

DANIŞTAY KARARLARI

ARAÇ TRAFİĞİNE KAPALI YOLDA ASFALTAMA ÇALIŞMASINDA TRAFİK KAZASINDA YAYANIN ÖLÜMÜ¹

Adli ve idari yargı olmak üzere iki ayrı yargı düzeni içinde görülecek olan hizmet kusuru ve şahsi sorumluluğa karşı tek dilekçeyle dava açılmasına hukuki olanak bulunmadığından, her iki sorumluluğa karşı ayrı yargı düzenlerinde ayrı dilekçelerle dava açılması gerektiği hakkında.

.... Belediye başkanlığına ait aracın, taşıt trafiğine kapatılarak asfaltlama çalışması yapılan yolda yayaya çarpması sonucu meydana geldiği ileri sürülen olaydan kaynaklanan zararın ödenmesine ilişkin dava açılmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda belirlenen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda tekrarlanan görevlerinden, yani; yol yapımı, bakım işletme, trafik güvenliğini sağlama şeklinde yürüttüğü kamu hizmetlerinden kaynaklanan hukuki sorumluluğun idare hukuku ilke ve kurallarına göre belirlenmesi, bu sebeple açılacak tam yargı davalarının da idari yargı yerinde, 2918 sayılı Yasanın 110. maddesi çerçevesinde işleteni veya sahibi Devlet ve diğer kamu kuruluşları olan araçların sebebiyet verdiği zararlara ilişkin davaların ise adli yargı yerinde açılması gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı belediye başkanlığına ait aracın, taşıt trafiğine kapatılarak asfaltlama çalışması yapılan yolda yayaya çarpması sonucu meydana geldiği ileri sürülen olaydan kaynaklanan zararın ödenmesi istemiyle temyizden incelenmekte olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasında bulunan Ankara 5. Asliye Ceza Mahkemesi'nin E:2013/631 sayılı dosyasına sunulan Adli Tıp Kurumu Ankara Adli Tıp Grup Başkanlığı Raporu'nda; kazanın meydana gelmesinde kamyon sürücüsünün asli kusurlu, yaya'nın tali kusurlu, yolda çalışma yapan ilgili kuruluş yetkilisinin tali kusurlu olduğu tespit edilmiş, asfalt çalışması yapılan yolda yayaların yola girmesini engelleyecek düzenlemeleri yapmayan idarenin kamu hizmetinin sunumunda hizmet kusuru bulunduğu, çalışma yapılan alanda malzeme dökmekle görevli araç sürücüsünün gözcü yardımı almadan kurallara aykırı bir şekilde geri manevra yapmasının ise 2918 sayılı Yasada belirlenen adli yargının görevine giren şahsi kusur olduğu anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, asfaltlama çalışmasının münhasıran davalı belediyenin görev ve sorumluluğunda olan bir kamu hizmeti olduğu dikkate alındığında, kamu hizmetinin sunumu sırasında hizmet kusuru bulunduğu iddiası ile açılan tam yargı davasının

¹ T.C. DANIŞTAY Onbeşinci Daire Esas no:2018/2939, Karar No:2018/6976

idari yargı yerinde çözümlenmesi, işleteni veya sahibi belediye olan araçtan kaynaklanan kusura dayalı tazminat talebinin adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla, adli ve idari yargı olmak üzere iki ayrı yargı düzeni içinde görülecek olan hizmet kusuru ve şahsi sorumluluğuna karşı tek dilekçeyle dava açılmasına hukuki olanak bulunmamakta olup, her iki sorumluluğuna karşı ayrı yargı düzenlerinde ayrı dilekçelerle dava açılması gerekmektedir.

RUHSATA AYKIRI İLAVELERİN YÜKLENİCİ FİRMA MARİFETİYLE YIKIMIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ VE YAPILAN MASRAFLARIN İLGİLİLERDEN TAHSİLİ²

Davacılara ait taşınmazda komşu taşınmaza tecavüzlü olarak yapılan ve ruhsata bağlanma olanağı da bulunmayan yapının yıkımı konusunda davalı idare tarafından gerekli bildirimlerin yapıldığı halde davacılar tarafından ruhsatsız yapının kendileri marifetiyle yıkılmadığı,/yıkılmadığı göz önünde bulundurulduğunda, ruhsata bağlanma olanağı bulunmayan yapının davalı idarece yüklenici firmaya yıktırılmasından sonra yıkım maliyeti olan 32.776,82 TL+KDV tutarının davacılarından istenilebileceği ve yıkım masraflarının fahiş olduğundan söz edilemeyeceği hk.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. maddesinde; "Bu Kanun hükümlerine göre ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılar hariç; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur. Durdurma, yapı tatil zaptının yapı yerine asılmasıyla yapı sahibine tebliğ edilmiş sayılır. Bu tebligatın bir nüshası da muhtara bırakılır. Bu tarihten itibaren en çok bir ay içinde yapı sahibi, yapısını ruhsata uygun hale getirerek veya ruhsat alarak, belediyeden veya valilikten mührün kaldırılmasını ister. Ruhsata aykırılık olan yapıda, bu aykırılığın giderilmiş olduğu veya ruhsat alındığı ve yapının bu ruhsata uygunluğu, inceleme sonunda anlaşılırsa, mühür, belediye veya valilikçe kaldırılır ve inşaatın devamını izin verilir. Aksi takdirde, ruhsat iptal edilir, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan bina, belediye encümeni veya il idare kurulu kararını müteakip, belediye veya valilikçe yıktırılır ve masrafı yapı sahibinden tahsil edilir." hükmü yer almaktadır.

Dosyanın incelenmesinden; mülkiyeti davacılar a ait dava konusu binada ruhsatsız olarak ve ... parsel sayılı komşu taşınmaza tecavüzlü kapalı garaj yapıldığına yönelik 06.04.2010 tarih ve 77/20 sayılı yapı tatil tutanağının düzenlendiği, ilavelerin ... parsel sayılı komşu taşınmaza tecavüzlü olduğundan ruhsata bağlanamadığı, ruhsatına uy-

2 T.C. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu Esas No:2017/456, Karar No:2018/4661

gun hale getirilmemesi nedeniyle belediye encümeninin 06.05.2010 tarih ve 36/15-B sayılı kararıyla yapının 3194 sayılı Kanun'un 32. Maddesi gereğince yıkılmasına karar verildiği, ruhsata aykırı yapının yapı maliki olan davacı tarafından yıkılarak ruhsata aykırılığın giderilmediği, bunun üzerine yüklenici firma tarafından yıkım projesi hazırlanıp yıkım işlemi gerçekleştirilerek binanın otopark yapısından bağımsız hale giderildiği, davalı idare tarafından yıkımı gerçekleştirilen yüklenici firmaya ödenen maliyeti olan 32.776,82-TL+KDV tutarının 3194 sayılı İmar Kanununun 32. maddesi gereğince davacılardan istenilmesine yönelik dava konusu işlemlerin tesis edildiği anlaşılmıştır.

Olayda, davacılara ait taşınmazda komşu taşınmaza tecavüzlü olarak yapılan ve ruhsata bağlanma olanağı da bulunmayan yapının yıkımı konusunda davalı idare tarafından gerekli bildirimlerin yapıldığı halde davacılar tarafından ruhsatsız yapının kendileri marifetiyle yıkılmadığı/yıktırılmadığı göz önünde bulundurulduğunda, ruhsata bağlama olanağı da bulunmayan yapı hakkında davalı idarece 3194 sayılı İmar Kanununun 32. Maddesi gereğince alınan ve yıkım maliyeti davalı idarece yüklenici firmaya ödenerek yüklenici firma marifetiyle gerçekleştirilen yıkım işinde, yıkım masraflarının fahiş olduğundan siz edilemeyeceği açıktır.

SAYIŞTAY KARARLARI

İHTİYAÇ SAHİPLERİNE YARDIM¹

Gıda ve benzeri yardımların Belediye adına ihtiyaç sahiplerine dağıtılması amacıyla ... Derneği ile yapılan ortak protokole istinaden belediye bütçesinden ...-Tl'nin derneğe aktarılması sonucunda kamu zararına neden olduğu gerekçesiyle bu tutarın tazminine hükmedilmiştir.

Bu tazmin hükmüne karşı asıl ilamda Gerçekleştirme Görevlisi sıfatıyla sorumlu tutulan ... tarafından Sayıştay Temyiz Kuruluna yapılan temyiz başvurusu üzerine anılan Kurul ... tarih ve ... sayılı İlamıyla, ... Derneği arasında 01.08.2012 tarihinde imzalanan, ... Protokol uyarınca ilgili derneğe ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilen kişilere dağıtılmak üzere şartlı yardımda bulunulmasında kamu zararı ve mevzuata aykırı bir husus bulunmadığı gerekçesiyle söz konusu tazmin hükmünü bozarak yeniden karara bağlanmak üzere dosyanın Dairemize gönderilmesine karar vermiştir.

Asıl ilamda Harcama Yetkilisi sıfatıyla sorumlu tutulan ... ve Onaylayan sıfatıyla sorumlu tutulan ... tarafından Sayıştay Temyiz Kuruluna yapılan temyiz başvurusu üzerine ise anılan Kurul ... tarih ve ... tutanak sayılı ilamlarıyla, söz konusu tazmin hükmüne karşı asıl ilamda Gerçekleştirme Görevlisi sıfatıyla sorumlu tutulan...’un temyiz başvurusu üzerine düzenlenen ... tarih ve ... tutanak sayılı ilam ile hüküm bozulduğundan Kurulca yapılacak işlem olmadığına, ancak aynı mahiyette olan bahse konu dosyaların gereği yapılmak üzere bozma kararı verilen dosya ile birleştirilerek Dairemize gönderilmesine karar vermiştir.

Temyiz Kurulunun anılan kararlarına istinaden Dairemize havale edilen dosyalar ve konuya ilişkin Denetçi tarafından düzenlenen 01.03.2019 tarihli ek rapor ve eklerinin incelenmesi sonucunda gereği düşünüldü;

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Belediyenin görev ve sorumlulukları” başlıklı 14’üncü maddesinde, belediyenin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla sosyal hizmet ve yardım hizmetleri yapabileceği ve yaptırabileceği hüküm altına alınmış, ayrıca gıda bankacılığı yapabileceği de düzenlenmiştir.

Aynı Kanun’un “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15’inci maddesinde; belediyenin, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunma yetki ve imtiyazının olduğu belirtilmiştir.

Anılan Kanun’un “Belediyenin Giderleri” başlıklı 60’uncü maddesinde ise; dar gelirli, yoksul ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar, yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri ile sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler belediyenin giderleri arasında sayılmıştır.

¹ Sayıştay 6. Dairesi 23.5.2019 tarih ve 673 no’lu Karar

Sorgu konusu olayda ise; ... Belediye Meclisinin 03.03.2011 tarih ve 194 sayılı kararı ile gıda bankacılığı hizmetlerinin; 08.04.2011 tarih ve 325 sayılı kararı ile de, ilçe sınırları içerisinde bulunan ihtiyaç sahibi aileleri tespit etme ve bunlara yapılacak düzenli ve toplu gıda, giyim, temizlik maddeleri, yakacak gibi aynı ve nakdi yardımların ... Derneği aracılığıyla yerine getirilmesine karar verilmiştir.

Bu çerçevede, Belediye ile Dernek arasında "... İlişkin Protokol" 01.08.2012 tarihinde imzalanarak 3 yıl süre ile geçerli kılınmıştır.

Anılan Protokol'ün "Belediyenin Görev ve Yükümlülükleri" başlıklı 4'üncü maddesinde;

"a) Belediye tarafından Derneğe yapılan her türlü yardım şartlı olup, bu şart ihtiyaç sahiplerine dağıtılması şartıdır.

b) Belediyenin bütçesinden bu amaca yönelik olarak ayrılan ödeneklerden Derneğe yapılacak nakdi yardımlarla, hak sahibi olduğu tespit edilen kişilere dağıtılmak üzere her türlü mal ve malzeme Dernek tarafından satın alınacaktır.

c) Belediye zabıtası tarafından el konulan ve süresi içinde ilgililerince teslim alınmayan gıda, temizlik, giyim ve yakacak maddeleri ile Belediye bütçesinden yardım için verilen nakdi yardımla alınan gıda, temizlik, giyim ve yakacak maddeleri niteliklerine uygun şartlarda depolanması ve hak sahiplerine dağıtılması için derneğe teslim edilecektir.

d) Belediye Derneğe verilen her türlü yardım malzemesinin uygun şartlarda saklanması, kolay dağıtımının sağlanması, dernek çalışmalarının sağlıklı sürdürülebilmesi için; Derneğin yazılı talebi ve Encümen kararıyla, yer tahsis edebilecek, belediye yerleşkesi içinde yer alan binaların, elektrik, su, özel görüşmeler hariç telefon giderlerini, yeterli kadar gönüllü veya çalışanın yemek ve servis ihtiyacını karşılayacaktır.

e) Belediye; hak sahiplerinin objektif kriterleri çerçevesinde belirlenmesi, kayıtların tutulması, yapılan yardımların izlenmesi için, Derneğin gerekli olan bilgisayar ve yazılım ihtiyacını imkanlar çerçevesinde karşılayacaktır.

f) Belediye; toplanan yardımların hak sahiplerine düzenli ve sağlıklı dağıtımının yapılması için, gerektiğinde imkanlar dahilinde araç, gereç ve personel görevlendirebilecektir. Ulaşım- dağıtım giderleri, ofis giderleri ve personel giderleri yardım amacıyla Belediye bütçesinden verilen ödenekten derneğe de karşılanabilecektir.

g) Belediye; Dernek ile ilgili olarak gerekli gördüğü zaman her türlü inceleme, kontrol ve denetimi yapmaya yetkili olacaktır. Denetim sırasında belediye tarafından görevlendirilen memur tarafından istenecek bilgi, belge ve kayıtlar dernek tarafından gösterilecek, sorulan sorular yazılı veya sözlü olarak cevaplandırılacaktır."

denilerek derneğe hangi koşullar altında yardımda bulunulacağı ve söz konusu yardımın harcanmasına ilişkin şartlar düzenlenmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri, Belediye ile Dernek arasındaki Protokol'ün

belediyenin görev ve yükümlülüklerini düzenleyen maddesi, sorumluların savunmaları ve Belediye Meclisinin ilgili kararları birlikte değerlendirildiğinde, belediyenin ihtiyaç sahibi kimselere yardımda bulunma, gıda bankacılığı yapma ve benzeri sosyal yardım konularında görev ve yetkileri bulunduğu ve bu görev ve yetkilerini dernek ve vakıflar aracılığı ile ortak hizmet projeleri kapsamında yerine getirebileceği görülmektedir.

Bu çerçevede, ... Derneği arasında 01.08.2012 tarihinde imzalanan protokol gereğince, belediyenin ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilen kişilere dağıtılmak üzere derneğe şartlı yardımda bulunmasında mevzuata aykırılık

bulunmamaktadır.

Karşı Oy:

Üye ... ve Üye ...'ın karşı oy gerekçesi:

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 13'üncü maddesinde hemşehrilerin, belediye idaresinin yardımlarından yararlanma haklarının olduğu, ancak bu yardımı belediyelerin vatandaşa yapacağı, aynı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla sosyal hizmet yapabileceği veya yaptırabileceği, 14'üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ise gıda bankacılığı yapabileceği düzenlenmiştir. Aynı Kanun'un "Belediyenin Giderleri" başlıklı 60'ıncı maddesinde belediye giderleri arasında "dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar" sayılmıştır. Kanun'un 75'inci maddesine belediye meclis kararı ile görev ve sorumluluk alanına giren konularda kamu yararına çalışan dernekler ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebileceği, diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek olan ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerektiği düzenlenmiştir.

Belediye Meclisinin 08.04.2011 tarih ve 325 sayılı Kararında "... İlçemiz sınırları içerisinde bulunan ihtiyaç sahibi aileleri tespit etmek, bunlara yapılacak düzenli ve toplu gıda, giyim, temizlik maddeleri, yakacak gibi ayni ve nakdi yardımların ... yardımlaşma ve Ekonomik Dayanışma derneği aracılığıyla yapılmasına ilişkin olarak hazırlanan müdürlük teklifinin protokolün kabulü doğrultusunda aynen kabulüne ..." ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden, adı geçen Derneğe doğrudan nakdi yardım yapılması hususu yerine, ilçe sınırları dahilindeki ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesi ve diğer şekli ayrıntılara yer verilmiştir.

Her ne kadar ... Belediyesi ile ... Derneği arasında 01.08.2012 tarihinde imzalanan "... Belediyesinin Gıda ve Benzeri Yardım Dağıtımlarının ... Aracılığı ile Yapıtırılmasına İlişkin Protokol" uyarınca ilgili derneğe, ihtiyaç sahibi olduğu tespit edilen kişilere dağıtılmak üzere şartlı yardımda bulunulsa da, yapılan iş söz konusu Kanun'un 75'inci maddesi uyarınca, mahallin en büyük mülki idare amirinin izni alınarak bir proje karşılığı hizmet yapılması işi değildir. Eğer bir yardım yapılacaksa belediyeler dağıtılacak olan malzemeyi tabi olduğu mevzuata göre alıp bu tür derneklerden bir proje karşılığı yararlanabilmektedirler. Oysa söz konusu

olayda belediye adı geçen derneğe nakdi yardım yapmış olup dernek tarafından ihale mevzuatına tabi olunmadan ilgili malzemelerin alındığı ve dağıtıldığı yönünde hiçbir belge de bulunmadan harcamada bulunulmuştur. Kanun'un 75'inci maddesinin son fıkrasında 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile "5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29'uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10'uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz." hükmü getirilmiştir.

Yukarıda yer alan gerekçelerle, 5393 Sayılı Kanun'un yukarıda zikredilen maddelerine aykırı olarak söz konusu derneğe yapılan yardımın tazminine hükmedilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

KORUMA VE GÜVENLİĞE YÖNELİK TEDBİRLER²

... işinde mevzuat gereği yüklenici tarafından karşılanması gereken koruma ve güvenliğe yönelik tedbirlerden kaynaklanan giderlerin idarece ödendiği tespit edilmiştir.

Söz konusu işe ait sözleşmenin "Sözleşmenin Ekleri" başlıklı 8.2'nci maddesinde; "İhale dokümanını oluşturan belgeler arasındaki öncelik sıralaması aşağıdaki gibidir:

- 1- Uygulama İşleri Genel Şartnamesi
- 2- İdari Şartname
- 3- Sözleşme Tasarısı
- 4- Birim Fiyat Tarifleri
- 5- Mahal Listeleri
- 6- Özel Teknik Şartname
- 7- Genel Teknik Şartname
- 8- Ön / Kesin Projeler
- 9- Açıklamalar (varsa)
- 10- Diğer Ekler" hükmü yer almaktadır.

Uygulama İşleri Genel Şartnamesinin (UİĞŞ) "İş ve işyerlerinin korunması ve sigortalıması" başlıklı 9'uncu maddesinin son iki fıkrasında;

"...

İşyeri ve çevresindeki bölgede, yeterli güvenlik önleminin alınmaması sebebiyle

² Sayıştay 1. Dairesi Karar No:10758, Tutanak Tarihi:4.7.2019

doğabilecek hasar ve zararın ödenmesinden yüklenici sorumludur. Yüklenici, kazaların, zarar ve kayıpların meydana gelmesini önlemek amacı ile gerekli bütün tedbirleri almak ve yapı denetim görevlileri tarafından, kaza, zarar ve kayıp ihtimallerini azaltmak için verilecek talimatlara uymak zorundadır. Ayrıca yüklenici, işyerinde kullanılan araç, gereç ve makinelerle patlayıcı maddelerin yol açabileceği kazalardan korunma usullerini ve tedbirlerini çalışanlara öğretmek zorundadır.

Bu konularda gerek yapı denetimi görevlileri tarafından istenen ve gerekse yüklenicinin kendi arzusu ile uyguladığı güvenlik ve koruma önlemlerine ilişkin giderlerin tümü yükleniciye aittir.” denilmektedir.

İşe ait idari şartnamenin ”İşin Yapılacağı Yerin Görülmesi” başlıklı 13’üncü maddesinde;

“13.1- İşin yapılacağı yeri ve çevresini gezmek, inceleme yapmak; teklifini hazırlamak ve taahhüde girmek için gerekli olabilecek tüm bilgileri temin etmek isteklinin sorumluluğundadır. İşyeri ve çevresinin görülmesiyle ilgili bütün masraflar isteklilere aittir.

13.2- İstekli, işin yapılacağı yeri ve çevresini gezmekle; işyerinin şekline ve mahiyetine, iklim şartlarına, işin gerçekleştirilebilmesi için yapılması gerekli çalışmaların ve kullanılacak malzemelerin miktar ve türü ile işyerine ulaşım ve şantiye kurmak için gerekli hususlarda maliyet ve zaman bakımından bilgi edinmiş; teklifini etkileyebilecek riskler, olağanüstü durumlar ve benzeri diğer unsurlara ilişkin gerekli her türlü bilgiyi almış sayılır.

...

13.4- Tekliflerin değerlendirilmesinde, isteklinin işin yapılacağı yeri incelediği ve teklifini buna göre hazırladığı kabul edilir.” hükümleri bulunmaktadır.

İşe ait sözleşmenin “ İşin ve İş Yerinin Korunması ve Sigortalanması” başlıklı 17.2’nci maddesi ise;

“Yüklenicinin iş ve iş yerinin korunması ve sigortalanması ile ilgili sorumlulukları konusunda Uygulama İşleri Genel Şartnamesinde yer alan hükümler uygulanır” şeklinde düzenlenmiştir.

Hakediş ödemelerine esas belgeler incelendiğinde, “**YFA.08: Dış cephe iskelesi yüzeyine özel resim baskılı branda bezi ile fon yapılması**” iş kalemine ait bedelin yeni birim fiyat yapılmak suretiyle yükleniciye ödendiği görülmüştür. Bahse konu iş kalemi, işyerinin ve çevrenin korunması ve güvenliğine yönelik olup bununla ilgili giderlerin Uygulama İşleri Genel Şartnamesi gereğince idare bütçesinden ödenmemesi gerekmektedir.

T.C.
KAMU GÖREVLİLERİ ETİK KURULU
İLKE KARARI

Karar Tarihi : 19/06/2019
Karar Numarası : 2019/53
Konu : Örnek etik davranışların takdir edilmesi

Kurulumuzun, 5176 sayılı Kanununun 3. maddesi uyarınca, kamuda etik kültürünü yerleştirmek ile görevli ve yetkilidir. Kamu Görevleri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 25. maddesinde, *“Kurul, etik kültürünün yerleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda her türlü çalışmayı yapar, yatırır, araştırma, yayın, anket, kamuoyu yoklaması, bilimsel toplantılar ve benzeri etkinlikler düzenler, kamu görevlileri için eğitim programları hazırlar, koordine eder, yürütür veya bu konularda bakanlıklar, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, mahalli idareler ve konusunda uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir.”* hükmü yer almaktadır.

5176 sayılı Kanunun gerekçesinde belirtildiği üzere, kamu görevlilerinin hizmet verdiği kişilere karşı sorumluluk bilinci içerisinde davranmasını sağlayan etik davranış ilkeleri, kamu görevlilerinin hizmetten yararlananlara karşı hukuka uygun, adaletili ve objektif işlem ve eylemlerde bulunmalarını amaçlamakta, hizmet sunumunda kalite ve standardı gözetmekte ve bazı kamu hizmetlerinin yürütülmesi sürecinde karşılaşılan yakınma ve şikâyetleri gidererek kamu hizmetlerinin etkin, verimli ve düzenli sunulmasını sağlamayı hedeflemektedir.

Öte yandan, “etik değerlerin benimsenmesi” sadece kontrol mekanizmaları ile sağlanamayacak olup, aynı zamanda iyi davranışların da teşvik edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede, toplumumuzda etik kültürünü örneklendirecek, farkındalık sağlayacak, özendirecek ve teşvik edecek tutum ve davranışların veya uygulamaların tespit edilmesi halinde takdir edilmesine oy birliği ile 19.06.2019 tarihinde karar verilmiştir.

ZABITA MÜDÜRLÜĞÜ KADROSUNA 52 GÜN İÇİNDE 5 ADET ZABITA MÜDÜRÜ ATANMASI¹

İDDİA:

Eski Belediye Başkanı...nın 30 gün içerisinde 5 adet zabıta müdürünü sınavsız şekilde atadığını, daha sonra bu kişilerin usulsüz şekilde başka birimlere müdür olarak atanmasının yapıldığını, söz konusu atamaların haksız olduğunu ve iptal edilmesini talep etmektedir.

İNCELEME

(...)

1- Seçimlerden önce yapılan atamaların, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49. Maddesi, Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 17. Maddesi ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68/b ve 76. Maddelerine istinaden naklen yapılan atamalar olduğu,

2-Müdür ataması yapılan kişilerin mevzuatta öngörülen atama şartlarına haiz olduğu ve başka birimlerde görevlendirildiği ifade edilmiştir.

(...)

657sayılı Devlet Memurları Kanununun 68. Maddesinde “... Derece yükselmesi yapılabilmesi için; A) ... Üst derecelerden boş bir kadronun bulunması, b) Derecesi içinde en az 3 yıl ve bu derecenin 3 üncü kademesinde 1 yıl bulunmuş, c) Kadronun tahsis edildiği görev için öngörülen nitelikleri elde etmiş ... olması şarttır. ... Eğitim ve öğretim Hizmetleri Sınıfı ile Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı hariç, sınıfların 1,2,3 ve 4 üncü derecelerindeki kadrolarına, derece yükselmesindeki süre kaydı aranmaksızın, atamasındaki usule göre daha aşağıdaki derecelerden atama yapılabilir ... Ancak, bu şekilde bir atamanın yapılabilmesi için ilgilinin; a) 1 inci dereceli kadrolarından ek göstergesi 5300 ve daha yukarıda olanlar için en az 12 yıl, b) 1 inci ve 2 nci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300’den az olanlar için en az 10 yıl, c) 3 üncü ve 4 üncü dereceli kadrolar için en az 8 yıl, hizmetinin bulunması ve yükseköğrenim görmüş olması şarttır. Dört yıldan az süreli yükseköğrenim görenler için bu sürelere iki yıl ilave edilir...” hükmüne yer verilmiştir.

Yine 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 76. Maddesinde, “Kurumlar, görev ve unvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurları buldukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kurum içinde aynı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilirler.” hükmü düzenlenmiştir.

Mahalli İdareler personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik’in 6. Maddesinde “Görevde Yükselme suretiyle atancaklarda aranan

¹ T.C. Kamu görevlileri Etik Kurulu Dosya Numarası:2019/24, Başvuru Tarihi:25.03.2019, Karar Tarihi:03.07.2019, Karar No:2019/60

genel şartlar” başlığında; görevde yükselme sınavında başarılı olmak ve kapsamdaki kadrolara atanabilmek için son başvuru tarihi itibarıyla öngörülen alt görevlerde en az 1 yıl çalışmış olmak şartları aranmaktadır. İlgili Yönetmeliğin 7. Maddesinde “Görevde yükselme sınavına tabi olarak atanacaklarda aranacak özel şartlar” başlığında, müdür ve şube müdürü kadrosuna atabilmek için “1) 657 sayılı Kanununun 68 inci maddesinin (B) bendinde belirtilen atama şartlarını taşımak, 2) Fakülte veya en az dört yıllık yüksekokul mezunu olmak, 3) Ekli (1) sayılı listede sayılan ve teknik öğrenim gerektiren müdürlüklere atanabilmek için; yükseköğretim kurumlarının, kadronun görev alanı ile ilgili eğitim ve öğretimde bulunan en az dört yıllık bölümlerinden veya bu bölümlere denkliği kabul edilen yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarının ilgili bölümlerinden mezun olmak, 4) Ekli (2) sayılı listede sayılan müdürlükler için son müracaat tarihi itibarıyla iki yıl uzman, sivil savunma uzmanı, şef, ayniyat saymanı, kontrol memuru, eğitimci veya muhasebeci kadrosunda çalışmış olmak” şartları aranmaktadır.

Zabıta ve İtfaiye personeline ilişkin olarak Bahsedilen Yönetmeliğin 21. Maddesinde “Zabıta ve itfaiye personelinin görevde yükselme işlemleri, ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütülür.” Hükmü düzenlenmiştir.

Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 17. Maddesinde “görevde yükselme şartları” başlığı altında “Bu yönetmeliğin 6 ncı maddesinde sayılan unvanlardan daire başkanı ve zabıta müdürü dışındaki kadrolara yapılacak atamalarda aşağıdaki şartlar aranır.” Hükmü yer almakta olup zabıta şube müdürlüğü, zabıta amirliği ve zabıta komiserliğine ilişkin atama şartları düzenlenmiştir. Zabıta Müdürlüğü bu şartlardan muaf tutulmuştur.

SAVUNMA

“... Bahse konu olayda da ... Belediye Başkanlığınca Başkanlığınıza gönderilen 26.04.2019 tarih ve 393 sayılı ve 22.05.2019 tarih ve 786 sayılı yazılarda da görüleceği üzere atanan tüm personeller 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 68/B maddesindeki 10 yıllık süre şartını sağlamış ve atandıkları görevde uzun süre vekaleten görev yapmışlardır.

Kamudan da edindiğim tecrübe ile vekaleten yürütülen görevlerde istenilen etkinlik ve performans elde edilmemiş; amiri oldukları personel üzerinde disiplin sağlama da yeteri kadar etkili olmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca asaleten atanan personelin kurumuna aidiyet duygusunun arttığı tespit edilmiştir.

Kaldı ki 11.04.2007 tarih ve 26490 sayılı resmi gazetede yayınlanan Belediye Zabıta Yönetmeliğinde bu göreve sınavsız atanacaklar hakkında sayı ve süre açısından herhangi bir kısıtlayıcı hüküm bulunmamaktadır. Bizlerde uzun süre vekaletle yürütülen 5 müdürlüğe ehliyet ve liyakatinin uygunluğunu vekalet süresinde gözlemlediğimiz çalışma arkadaşlarımızı ve metotla asaleten atamasını yaptık.

Sayıştayın ... Belediyesinin 2014 yılı ilamında görüleceği üzere aynı metodla yapılan atamada mevzuata aykırılık bulunmadığını belirtmiştir. Zaten bizlerde bu emsal karara dayanarak 5 personelin atamasını yapmış bulunuyoruz.

Yine Danıştayın 5. Dairesi 02.02.2016 tarihli ve E:2015/6912 No'lu kararında bizim yaptığımız gibi yapılan atamanın hukuka uygun olduğu kararını vermiştir.

Yukarıdaki açıklamalar da gösteriyor ki Sayıştay ve Danıştay kararlarıyla da yaptığımız amalar mevzuata ve hukuka uygundur.” ifadeleri yer almaktadır.

KARAR

Belediyesi bünyesinde çalışan Şef ...'nın farklı tarihlerde 2 kez Zabıta Müdürlüğüne, şef ... ruhsat ve Denetim Müdürlüğüne, Mühendis ... 'in Park ve Bahçeler Müdürlüğüne, Mühendis ...'in Makine İkmal onarım Müdürlüğüne ve Mühendis ...'in Tesisler Müdürlüğüne atandığı, söz konusu atamalar, görevde yükselme sınavı olmadan zabıta müdürlüğü kadrosu kullanılarak ve 52 gün içerisinde yapıldığı,

Adı geçen kişiler yönünden, görevde yükselme sınavının ortadan kaldırıldığı, üstelik bu kadar kısa zamanda (52 gün) içerisinde 6 kez zabıta müdürlüğüne atama yapıldığı, sonrasında diğer müdürlüklere geçişlerin sağlandığı, söz konusu yapılan müdür atamalarının, idari teamüllere ve doğal oluşa aykırı olduğu,

Bu nedenle Eski Belediye Başkanı ...'ın Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'in “Dürüstlük ve Tarafsızlık” başlıklı 9. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “Kamu görevlileri, takdir yetkilerini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanırlar.”, “Saygınlık ve Güven” başlıklı 10. Maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kamu görevlileri, halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyen, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.” ve “Görev ve Yetkilerin Menfaat Sağlamak Amacıyla Kullanılmaması” başlıklı 14. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Kamu görevlileri; görev, unvan ve yetkilerini kullanarak kendileri, yakınları veya üçüncü kişiler lehine menfaat sağlamaz ve aracılıkta bulunamazlar, akraba, eş, dost ve hemşehri kayırmacılığı, siyasal kayırmacılık veya herhangi bir nedenle ayırıcılık veya kayırmacılık yapamazlar.” İlkelerine aykırı davrandığına, yargı yolu açık olmak üzere 03.07.2019 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

KONUTLARDA AÇILAN OFİSLERDE RUHSAT²

1-BAŞVURANIN İDİDA VE TALEPLERİ

1. Şikayetçi tarafından Kurumumuza verilen dilekçede özetle; Eylül 2009 tarihinden itibaren Ankara Ticaret Odasında ...sicil numarasına kayıtlı olarak yaklaşık 8 yıl süreyle ... Mahallesi ... Apartmanı'ndaki aile konutunda ... ünvanlı şahıs firmasını faaliyet halinde tuttuğunu, **2018 yılı başına kadar hiçbir sorun yaşamadan faaliyetlerini sürdürdüğünü**, 2018 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından faaliyette bulunduğu ofis için belediyeden işletme ruhsatı alınması şartının getirildiğini,

1.1. Ayrıntılarına dilekçesi ve ekinde yer verdiği sebepler nedeniyle ofisine ruhsat alamadığını ve ihalelere katılmadığını, Çankaya Belediyesi'ne başvurduğunu, belediyenin apartman yönetiminden bilgilendirme yazısı olması gerektiğini ileri sürerek ruhsat başvurusunu reddettiğini,

1.2. Ancak, konutlarda açılacak ofislerin iş yeri niteliğinde olmadığını, Kat Mülkiyeti Kanunu'nun 24/II maddesinin kapsamına girmediğini, Yargıtay'a göre "Kütükte mesken olarak kayıtlı bağımsız bölümlerin büro (Ofis) şeklinde kullanılmasında kat maliklerinden bu konuda karar alınması gerekmez" şeklinde kararının mevcut olduğunu, buna rağmen belediyenin apartman yönetiminden izin belgesi istediğini ve ruhsat talebini yerine getirmediğini **iddia ve ifade ederek**, mezkur adreste bulunan ve mülkiyeti kendisine ait konuta Büro (OFİS) ruhsatının verilmesi talebiyle Kurumumuza başvuruda bulunmuştur.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Kurumumuzun 08/03/2019 tarih ve E.6036 sayılı bilgi-belge isteme yazısına istinaden Çankaya Belediye Başkanlığı'ndan alınan 12/03/2019 tarihli ve E.13068 sayılı yazıda; "... İşyerleri ruhsatlandırılırken 3572 sayılı yasa ve 10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 5. maddesi (b) bendi ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu Hükümleri gereği işlem yapılmaktadır.

Anağayrimenkulün kütükte mesken olarak gösterilen bağımsız bölümünde işyeri açabilmesi kat malikleri kurulunun oy birliği ile vereceği kararla açılabilceği hüküm altına alınmıştır.

2.1. 'Büro' niteliğinde olan işyerleri 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanununda muvafakat gerektiren iş kollarından sayılmamıştır.

2.2. Ancak, meskende açılan ve ofis niteliğinde faaliyet gösteren işyerlerinin bulunduğu binadan yoğun şikayetler gelmektedir. Şöyle ki, ikamet edenler dışında binaya

2 Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) Tavsiye Kararı Sayı : 2019/5958-S.8965 , Başvuru No : 2019/2173 , Karar Tarihi : 23/07/2019

giriş çıkanların belli olmadığı, gürültü olduğu, rastgele zillere basıldığı, hasta ve yaşlı insanların rahatsız olduğu, bina içerisinde bulunan merdivenlere ve koridorlara sigara izmariti atıldığı, hırsızlık olaylarının arttığı, kendi evlerinde oturamaz hale geldiklerini, konut dokunulmazlığının ihlal edildiği yönünde şifahi şikayetler olmaktadır.

2.3. 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 4. Maddesi, insan sağlığına zarar verilmemesini hüküm altına almıştır. 5393 sayılı Belediye Kanununda belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak Belediyenin görevleri arasında sayılmıştır.

2.4. Buna istinaden meskende açılan ve ofis niteliğinde olan işyerlerinden, binada ikamet eden insanların rahatsız olmaması ve yönetimin bilgisi olması açısından, bina yönetiminden basit bir yazı istenmektedir.” açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Anayasa'nın “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinde; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.”

4. Anayasa'nın “Mülkiyet hakkı” kenar başlıklı 35 nci maddesinde; “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

5. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Kurumun görevi başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “ Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikayet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”,

6. 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun “VII - Yasak işler” başlıklı 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasında “Anagayrimenkulün, kütükte mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde sinema, tiyatro, kahvehane, gazino, pavyon, bar, kulüp, dans salonu ve emsali gibi eğlence ve toplantı yerleri ve fırın, lokanta, pastahane, süthane gibi gıda ve beslenme yerleri ve imalathane, boyahane, basımevi, dükkan, galeri ve çarşı gibi yerler, ancak kat malikleri kurulunun oybirliği ile vereceği kararla açılabilir.”,

7. 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun'un; 3 üncü maddesinde; “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatını vermeye aşağıdaki merciler yetkilidir: a) Belediye hudutları ve mücavir alan dışında kalan işyerleri ve işletmelere il özel idareleri. b) Belediye hudutları ile mücavir alan içinde kalan tüm işyerleri ve işletmelere belediyeler, c) Belediye hudutları ve mücavir alan içinde kalan işyeri ve işletmelerden büyükşehir belediyesi olan yerlerde; ca) 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihhi müesseseler için büyükşehir belediye başkanlığı, cb) Sıhhi ve sair işletmeler için ise büyükşehir belediyesi içinde kalan diğer be-

lediye başkanlıkları.” aynı Kanun’un 4 üncü maddesinde “ 3 üncü maddede belirtilen merciler, iznin verilmesi için yapılacak beyan ve incelemelerde aşağıda öngörülen genel kriterlere göre düzenlenecek yönetmeliği esas alırlar. a) İnsan sağlığına zarar vermemek, b) Çevre kirliliğine yol açmamak, c) Yangın, patlama, genel güvenlik, iş güvenliği, işçi sağlığı, trafik ve karayolları, imar, kat mülkiyeti ve doğanın korunması ile ilgili düzenlemelere aykırı davranmamak.”,

8. İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin “İşyerlerinde aranacak genel şartlar” başlıklı 5 nci maddesinde; “İşyeri açma ve çalışma ruhsatı verilen işyerleri aşağıda belirtilen şartları taşımak zorundadır: a) İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak mevzuatta öngörülen tedbirlerin alınmış olması, b) 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamına giren gayrimenkullerin, tapu kütüğünde mesken olarak gösterilen bağımsız bölümlerinde sinema, tiyatro, kahvehane, gazino, pavyon, bar, kulüp, dans salonu ve benzeri eğlence ve toplantı yerleri; fırın, lokanta, pastane, süthane gibi gıda ve beslenme yerleri; imalathane, boyahane, basımevi, dükkân, galeri ve çarşı gibi işyerlerinin açılması hususunda kat maliklerinin oy birliği ile karar alması, Tapuda iş yeri olarak görünen yerlerde, umuma açık istirahat ve eğlence yeri açılması durumunda yönetim planında aksine bir hüküm yoksa, kat maliklerinin oy çokluğu ile aldığı kararın bulunması, ...”, **hüküm ve açıklamalara yer verilmiştir.**

IV. KAMU DENETÇİSİ Av. HÜSEYİN YÜRÜK’ÜN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

9. Şikayetçinin iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, yargı kararları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamının birlikte değerlendirilmesi neticesinde hazırlanan “Tavsiye Kararı Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme

10. **Uyuşmazlık konusu,** ... Mahallesi ... Apartmanı’ndaki aile konutunda ... unvanlı şahıs firması olarak faaliyette bulunan şikayetçinin, mezkur ofisi için ruhsat verilmesi talebinin Çankaya Belediye’since reddedilmesi işlemi hakkındadır.

11. İşyeri açma ve çalışma ruhsatını düzenleyen 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun ile 10/8/2005 tarihli ve 25902 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik işyerini tanımlamamıştır. 21.07.2009 tarihli ve 27295 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sosyal Güvenlik Kurumuna Yapılan Sigortalı ve İşyeri Bildirimlerinin Bazı Kurumlara Yapılması Gereken Bildirimler Yerine Geçmesine Dair Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”in 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi işyerini tanımlamıştır. Buna göre, işyeri: işçi ve sigortalı sayılanların maddi olan ve olmayan unsurları ile birlikte işlerini yaptıkları yerler ile

bu yerlerde üretilen mal veya verilen hizmet ile nitelik yönünden bağıllığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen yerler ile bağlı yerler, dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden veya meslek eğitimi yerleri, avlu ve büro gibi diğer eklentiler ile araçları, tanımlar. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 3 üncü maddesinde satıcı tanımlanmıştır. Satıcı: kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri, ifade eder. 29/06/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ticari işletmeyi tanımlamıştır. Buna göre; ticarethane veya fabrika yahut ticari şekilde işletilen diğer müesseseler, ticari işletme sayılır. Tesisat, kiracılık hakkı, ticaret unvanı ve diğer adlar, ihtira beratları ve markalar, bir sanata müteallik veya bir şahsa ait model ve resimler gibi bir müessesenin işletilmesi için daimi bir tarzda tahsis olunan unsurlar, mukavelede aksine hüküm bulunmadıkça, ticari işletmeye dâhil sayılır. Türk Ticaret Kanunu tacir ve esnaf tanımlaması ile iki ayrı kategori oluşturmuştur. Esnaf bedeni çalışması ön planda olan işyeri sahibidir. Tüccarda ise sermaye ön plandadır. (Dr. İlker Gündüzöz, “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı”, TBB Yayınları, Ankara, 2010)

12. Ankara İli, Keçiören İlçesi... numaralı dairede emlak bürosu faaliyetinde bulunmak için işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin Keçiören Belediye Başkanlığının 22.02.2007 tarih ve 466 sayılı işleminin iptali istemiyle açılan davada; davacı şirketin faaliyette bulunmak istediği emlak bürosunun İşyeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatlarına ilişkin Yönetmeliğin 5 nci maddesinin (b) bendinde belirtilen işyerlerinden olmayıp; büro niteliğindeki işyeri olduğu anlaşıldığından, kat maliklerinin muvafakatı aranmayacağından tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptal eden Ankara 15. İdare Mahkemesinin 08.02.2008 gün ve E:2007/1032, K:2008/145 sayılı kararının; yönetmelikte kat maliklerinin muvafakatının arandığı işyerlerinden olan yer için oy birliği ile izin alınması gerektiği öne sürülerek, 2577 sayılı Yasanın 49. maddesi uyarınca temyizden incelenerek bozulması istemiyle açılan davada Danıştay Sekizinci Dairesi 11/03/2011 tarihli, E. 2008/4521, K. 2011/1479 sayılı kararında, “...Bu açıklamalar karşısında; Ankara İli Keçiören İlçesi ... adresinde “Emlakçı” bürosu olarak faaliyet gösteren büronun anılan Yönetmelik maddesinde sayılan işyerlerinden olmadığından, bu tür işyerlerinin açılması için kat maliklerinin oybirliği ile karar alması gerekmediği gerekçesiyle, işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı verilmesi talebinin reddine ilişkin işlemi iptal eden İdare Mahkemesi kararında yasal isabet görülmemiştir.” yönünde karar verildiği, tespit edilmiştir.

13. 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu’nun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca tapuda mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümün işyeri olarak kullanılabilmesi için bu konuda ana taşınmazdaki tüm kat maliklerinin oybirliğiyle karar vermeleri gerektiği, somut uyuşmazlıkta mezkur dairenin iş yeri olarak kullanılması

yönünde kat malikleri kurulu tarafından oy birliği ile alınmış bir karar bulunmadığı buna karşın **şikayetçinin mülkiyeti kendisine ait dairesini ofis olarak kullanma talebinin, Esin Apartman Yöneticiliğinin 11/07/2018 tarihli yazısında yer verilen “Yönetimimize muhatap 05.07.2018 tarihli ... barkod numaralı iadeli taahhütlü posta gönderinizdeki talep kat malikleri ile görüşülmüş olup, söz konusu talebinize izin verilmemiştir.” açıklamasıyla kabul edilmediği tespit edilmiştir.**

14. Diğer taraftan, uyuşmazlık konusuna ilişkin olarak idareden alınan cevabi yazıda da belirtildiği üzere, ‘Büro’ niteliğinde olan işyerlerinin 634 sayılı kat mülkiyeti kanununda muvafakat gerektiren iş kollarından sayılmadığı, dolayısıyla söz konusu büronun 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu’nun “VII - Yasak işler” başlıklı 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilemeyeceği tespit edilmiştir.

15. Somut olayda, şikayetçinin aile konutunda faaliyette bulunduğu şahıs firmasının ilgili mevzuat hükümlerinde sayılan işyeri açma ve çalışma ruhsatı almak için kat malikleri kurulunun oybirliği kararı alması şartının öngörüldüğü işyerlerinden hiçbirinin kapsamına girmediği dolayısıyla, kat maliklerinden alınmış oybirliği kararı getirilmediği takdirde şikayetçiye ait işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmeyeceği yolunda tesis edilen işlemin, yukarıda yer verilen Danıştay Sekizinci Dairesi kararında da yer verildiği üzere, hukuka aykırı olduğu tespit edilmiştir.

16. Yukarıdan bu yana tüm açıklananlar, şikayetçinin iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, yargı kararları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; şikayetçinin mülkiyeti kendisine ait dairesini ofis olarak kullanmaya yönelik ruhsat talebinin, idare tarafından mevzuata ve yüksek mahkeme içtihatlarına aykırı olarak apartman yönetiminden bilgilendirme yazısı getirilmesi gerekliliğinden bahisle reddedilmesi hukuka uygun bulunmamıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

17. İyi yönetim ilkelerine, 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “İyi yönetim ilkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiştir. Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirmeler neticesinde; ilgili idareden istenilen bilgi ve belgelerin Kurumumuza süresi içinde gönderildiği tespit edilmiştir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

18. 6328 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup, Ankara İdare Mahkemesi’ne yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçe ve dosya kapsamına göre, **ŞİKAYETİN KABULÜNE;**

Şikayetçinin mülkiyeti kendisine ait dairesini ofis olarak kullanmaya yönelik ruhsat talebinin, idare tarafından mevzuata ve yüksek mahkeme içtihatlarına aykırı olarak apartman yönetiminden bilgilendirme yazısı getirilmesi gerekliliğinden bahisle reddedilmesi hukuka uygun bulunmamış olup, idare tarafından meskende açılan ve ofis niteliğinde faaliyet gösteren işyerlerine yönelik genel şikayetleri de dikkate alarak ilgili mevzuat yönüyle yapılacak değerlendirme neticesinde başkaca bir engel bulunmadığının tespiti halinde şikayetçinin ruhsat talebinin yerine getirilmesi için **ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI'NA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Kararın BAŞVURANA ve ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI'NA tebliğine,

6328 sayılı Kanununun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, **Çankaya Belediye Başkanlığı'nca** bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumu muza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

SORU - CEVAP

Fatih YALAZA'nın Sorusu?

4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 5'inci maddesindeki "...Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısımdan öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgili belediyelerin 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılır. Kalan kısımdan ise ilgili belediyeye % 30, varsa büyükşehir belediyesine % 10 oranında pay verilir." Hükümündeki "ilgili belediye" kavramından büyükşehir belediyesi mi yoksa büyükşehir ilçe belediyesi mi anlaşılmalıdır? Büyükşehir olan illerde söz konusu mevzuat hükmünde belirtilen %10 luk gecekondü payı büyükşehir belediyesine mi yoksa büyükşehir ilçe belediyesine mi yatırılmalıdır?

Cevap: 4706 sayılı Kanun'un 5 inci maddesindeki "ilgili belediye" kavramından büyükşehir belediyesi mi yoksa büyükşehir ilçe belediyesi mi anlaşılması gerektiği, büyükşehir olan illerde söz konusu mevzuat hükmünde belirtilen %10'luk gecekondü payının büyükşehir belediyesine mi yoksa büyükşehir ilçe belediyesine mi yatırılması gerektiği konusunda bilgi talep eden sorunuz incelenmiştir.

Bilindiği üzere, 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 5 inci maddesinde; "...Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısımdan öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgili belediyelerin 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılır. Kalan kısımdan ise ilgili belediyeye % 30, varsa büyükşehir belediyesine % 10 oranında pay verilir." hükmü yer almaktadır.

Söz konusu Kanun hükmü incelendiğinde; belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısımdan öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgisine göre il belediyesine, ilçe belediyesine ya da belde belediyesine 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılacağı öngörülmüştür. Büyükşehir statüsünün uygulandığı yerlerde % 30'unun büyükşehir ilçe belediyelerine, % 10'unun ise büyükşehir belediyesine pay verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Sayın Ercan ÖZCAN'ın Sorusu?

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri kanunu kapsamında kurulmuş katı atık birliği olarak çalışmaktayız. 22.02.2007 tarih ve 26442 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan "Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik" gereği F2 tablosuna göre norm kadro standartları cetveline bağlı bulunmaktayız. F2 tablosunda 1 adet Birlik Müdürü kadrosu yer almaktadır.

04.07.2009 tarih ve 27278 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik'te Madde-5 Görevde yükselmeye tabi kadrolar kısmında ve Madde 7-Özel Şartlar kısmında Birlik Müdürü kadrosu yer almamaktadır. 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu Madde 14'de Birlik Başkanı görev ve yetkiler kısmında "j) Birlik personeli atamak" hükmü yer almaktadır. Bu kapsamda birlik personeli olan bir mühendisin Birlik Müdürü kadrosuna atanmanın direk Birlik Başkanı tarafından yapılıp yapılamayacağı konusunda tereddütlere düşülmüştür.

Yukarıda açıklamalar doğrultusunda; birlik personeli olan bir mühendisin (teknik öğrenim görmüş, dört yıllık yükseköğretim mezunu) Birlik Müdürü kadrosuna görevde yükselme eğitimi ve sınavına tabi tutulmadan ve 657 sayılı Kanununun 76'ncı maddesi, 69'uncu maddesi ve 68'inci maddesinin B fıkrası uyarınca gerekli şartları sağlaması koşuluyla atanmanın direk Birlik Başkanı tarafından yapılıp yapılmayacağı konusunda görüşünüze ihtiyac duyulmaktadır.

Cevap: 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu kapsamında kurulmuş katı atık birliği olarak faaliyet gösterdiğinizi, Norm Kadro Yönetmeliğinde F2 Cetvelinde yer aldığınızı, F2 Cetvelinde 1 adet Birlik Müdürü kadrosu yer aldığından bahisle, Birlik Müdürü kadrosuna görevde yükselme eğitimi ve sınavına tabi tutularak mı yoksa doğrudan Birlik Başkanı tarafından mı atama yapılacağı hakkında görüş talep etmekteyiz.

Bilindiği üzere, mahalli idareler personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliğine ilişkin esaslar, 04.07.2009 tarih ve 27278 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik'te düzenlenmiştir. Yazınızda belirttiğiniz üzere, Yönetmelik'te görevde yükselmeye tabi kadrolar kısmında ve Özel Şartlar kısmında Birlik Müdürü kadrosu yer almamakla birlikte, bunun Birlik Müdürü kadrosuna sınavsız atama yapılabileceği anlamına gelmez.

Nitekim, anılan Yönetmeliğin "Kapsam" başlıklı 2 nci maddesinde; "Bu Yönetmelik, il özel idareleri, belediyeler ve bu idarelerin bağlı kuruluşları ile bunların kurdukları birlik, müessese, işletme ve bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapan (Değişik ibare:RG-7/5/2014-28993) devlet memurlarından, 5 inci maddede sayılan kadrolara görevde yükselme veya unvan değişikliği suretiyle atanacakları kapsar." hükmü ile belediyelerce kurulan birlikler de görevde yükselme suretiyle atama yapacak kurumlar arasında sayılmıştır.

Keza, anılan Yönetmeliğin "Görevde yükselme ve unvan değişikliğine tabi kadrolar" başlıklı değişik 5 inci maddesinde, yönetim hizmetleri grubunda yer alan "Müdür, şube müdürü" kadrolarına yapılacak atamalar görevde yükselmeye tabi kadrolar olarak belirlenmiştir.

Aynı Yönetmeliğin "Sınav şartı" başlıklı değişik 10 uncu maddesinde; "Müdür, şube müdürü ve bunlarla aynı düzeydeki görevlere görevde yükselme suretiyle atanacakların yazılı ve sözlü sınavda; diğer görevlere görevde yükselme suretiyle atanacak personelin ise yazılı sınavda başarılı olmaları gerektiği" belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen Yönetmelik hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde; birlik personeli olan teknik öğrenim görmüş, dört yıllık yükseköğretim mezunu bir mühendisin, teknik eleman olması nedeniyle DMK'nın 68/B maddesinde aranan kriterleri taşıması koşuluyla, şeflik sınavına girmeden, görevde yükselme eğitimi ve sınavına girmek ve akabinde sözlü sınavı başarıyla tamamlayarak Birlik Müdürü olarak atanabileceği değerlendirilmektedir.

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI

	01.01.2019 30.06.2019 Dönemi TL.	01.07.2019 31.12.2019 Dönemi TL.
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,130597	0,138459
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yılve fazlası için azami 500 gösterge	20	20
Taban Aylığı Katsayısı	2,044187	2,16748
Yan Ödeme Katsayısı (İş güclüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,041416	0,04391
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.240,67	1.315,36

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü mad. Hazine ve Maliye Bakanlığının 27998389.-010.-06.02-205248 sayılı 04/07/2019 tarihli Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

Konusu		01.01.2019 30.06.2019 Dönemi TL.	01.07.2019 31.12.2019 Dönemi TL.
		Aile Yardımı (2.134 x Maaş Katsayısı)	278,69
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	65,30	69,22
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	32,65	34,61
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300	300
	2. Çocuk için	400	400
	3. Çocuk için	600	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için <small>633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)</small>	600	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.240,67	1.315,36
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	2.481,34	2.630,72

657 s.Kanun md. 202, Hazine ve Maliye Bakanlığının 2799838 9.-010-.06.02-205248 sayılı 04/07/2019 tarihli Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	10.007,81
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	11.392,40
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	14.161,58
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	16.238,47
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	19.0007,65
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	21.776,83
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	26.622,89
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.07.2019 - 31.12.2019	0,138459	32.161,25

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 14.161,58 dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1] (2019 YILI)

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2019- 30.06.2019 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek	01.07.2019 31.12.2019 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	104,88	111,20
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	119,39	126,58
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	148,42	157,35
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	170,18	180,43
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	199,20	211,20
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	228,22	241,96
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	279,01	295,81
2.000.001'den fazla olan beldelerde	337,06	357,35

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (2019 YILI)

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01/01/2019 30/06/2019 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek	01/07/2019 31/12/2019 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	457,09	484,60
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	587,69	623,06
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	783,58	830,75
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	979,48	1.038,44
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.567,16	1.616,50

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI (2019 YILI)

Görevi	Dönemi 01/01/2019-30/06/2019	Dönemi 01/07/2019-31/12/2019
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x memur maaş katsayısı)	786,97	834,35
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x memur maaş katsayısı)	290,71	308,20

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ (2019 YILI)

Görevi	Dönemi 01/01/2019-30/06/2019	Dönemi 01/07/2019-31/12/2019
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x memur maaş katsayısı)	1.828,36	1.938,26
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x memur maaş katsayısı)	1.567,16	1.661,50

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:305)

31.12.2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2019 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
18.000 TL'ye kadar	15%
40.000 TL'nin 18.000 TL'si için 2.700 TL, fazlası	20%
98.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL, (ücret gelirlerinde 148.000 TL'nin 40.000 TL'si için 7.100 TL), fazlası	27%
98.000 TL'den fazlasının 98.000 TL'si için 22.760 TL, (ücret gelirlerinde 148.000 TL'den fazlasının 148.000 TL'si için 36.260 TL), fazlası	35%

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2019 - 31.12.2019 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	2.029,50	2.558,40
SSK Primi (%14)	284,13	358,18
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	20,30	25,58
Gelir vergisi (%15)	106,55	134,32
Asgari Geçim İndirimi	152,21	191,88
Damga Vergisi (%07,59)	15,40	19,42
Kesintiler Toplamı	426,38	537,50
Net Asgari Ücret	1.603,12	2.020,90
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	2.029,50	2.558,40
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	314,57	396,55
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	40,59	51,17
İşverene Toplam Maliyet	2.384,66	3.006,12

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Not2 : 16 yaşını doldurmamış işçiler içinde aynı hesaplamalar yapılmıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (152,21) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2019 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	191,88	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	191,88
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	230,26	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	220,66
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	259,04	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	249,44
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	287,82	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	287,82
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	326,20	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	307,01
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	326,20	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	326,20

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

5326 SAYILI KABAHAHATLER KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI (01.01.2019 - 31.12.2019)

M.Lamih ÇELİK tarafından hazırlanan '2019 Yılında Belediyece Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları' başlıklı Makaleden alıntı yapılmıştır. Mahalli İdareler Dergisi Aralık 2018 72. s.

KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN ADI	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK	TL
m.32	EMRE AYKIRI DAVRANIŞ	Genel	Belediye Encümeni	320 TL
m.33	DİLENİLİK	Dilencilik yapmak	Belediye Zabıtası	153 TL
	DİLENİLİK	Dilencilik yapanın üzerinde para çıkması	Belediye Encümeni	Toplanan paranın kamuya geçirilmesi
m.36/1	GÜRÜLTÜ	Gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Gerçek Kişi)	Belediye Zabıtası	153 TL
m.36/2	GÜRÜLTÜ	Ticari bir işletmenin faaliyeti çerçevesinde gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Ticari İşletme)	Belediye Zabıtası	3.292-16.510 TL
m.37	RAHATSIZ ETME	Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etmek	Belediye Zabıtası	153 TL
m.38/1	İŞGAL	Kaldırımları İşgal Eden veya Mal Satışı Yapan Kişilere	Belediye Zabıtası	153 TL
m.38/2	İŞGAL	Kaldırımlara İzni Olmaksızın İnşaat Malzemesi Yığan Kişilere	Belediye Zabıtası	320-1.635 TL
m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Kamu Hizmet Binalarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	153 TL
	SİGARA İÇME YASAĞI	Belediyeye ait toplu taşıma araçlarında sigara içmek	Başkanın yetki verdiği görevli	153 TL
	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilen Toplu Taşıma Araçlarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	153 TL
	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişilerine Ait Olan ve Herkesin Girebileceği Binaların Kapalı Alanlarında sigara içenlere	Kolluk Görevlisi	153 TL
m.40	KİMLİĞİ BİLDİRMEME	Görevle ilgili olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği ve adresi ile ilgili bilgi vermekten kaçınmak veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmak	Kimlik ve adres bilgisi soran kamu görevlisi (Genel)	153 TL

KANUN MADDESİ	KABAHATİN ADI	KABAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK	TL
m.41/1	ÇEVREYİ KİRLETME	Evsel atık ve atıkların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye	Belediye Zabıtası	50 TL
m. 41/2	ÇEVREYİ KİRLETME	Yemek Pişirme ve Servis Yerlerinde İşlenmesi Halinde İşletmeye	Belediye Zabıtası	1.635-16.510 TL
m. 41/3	ÇEVREYİ KİRLETME	Hayvan Kesimine Tahsis Edilen Yerleri Dışında Kesim Yapanlara veya Kesilen Hayvan Atıklarını Sokağa veya Kamuya Ait Sair Alanlara Bırakanlara	Belediye Zabıtası	153TL
m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına Atan gerçek Kişiye	Belediye Zabıtası	320-9.898 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına İnşaatı Yürüten Tüzel Kişi Adına Atılması Halinde	Belediye Zabıtası	320-16.510 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
m.41/5	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Ev Eşyasını Bunların Toplanmasına İlişkin Belirlenen Günün Dışında Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası (belediyeler tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere günler belirlenir ve ilan olunur (m. 41/5)	153 TL
m.41/6	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Motorlu Kara ve Deniz Nakil Araçlarını ya da Mütemmim Cüzlerini Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	814 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/6).
m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınmaksızın kamuya ait alan ve duvarlar ile özel şahıslara ait alanlara bez, kağıt vb. afiş ve ilan asmak	Belediye Zabıtası	320-9.898 TL
	AFİŞ ASMA	İzin alınarak asılan afişlerin verilen sürenin sonunda toplanmaması	Belediye Zabıtası	320-9.898 TL

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2019 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	320 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	320 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	320 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	644- 13.010 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	320 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	320 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2019 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.m.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2019 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	1.822 - 3.662 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idari para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdari para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	763.600
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	2.380,900
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	2.380,900
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	86.700
b-Diğer İlçelerde	43.000
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İl Merkezlerinde	523.700
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İl Merkezlerinde	262.000
c) Diğer İl Merkezleri, Büyükşehir Bld. Sınırları İçindeki İlçeler ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	189.900
ç) Diğer İlçelerde	141.900

Bu madde ile ilgili parasal sınırları n herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarınüç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

YURTIÇİ HARCIRAHLAR

Memur ve Hizmetlilerden	TL
a) Ek Göstergesi 8000 ve Daha Yukarı Olanlar	51,60
b) Göstergesi 5800 (Dahil) - 8000 (Hariç) Olanlar	48,15
c) Ek Göstergesi 3000 (Dahil) - 5800 (Hariç) Olanlar	45,20
d) Kadro Derecesi 1 - 4 Olanlar	39,85
e) Kadro Derecesi 5 - 15 Olanlar	38,75

(* 6245 Sayılı Kanununun 33/b maddesine göre verilecek gündeliklerin hesabından bu tutar esas alınır.)

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır. (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirilenin ilk on günü için gündeliklerin % 50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin % 50'si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)

50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel :

- a) Kadro derecesi 1-4 olanlar 15,80
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar 15,25

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELE- RİNİN (K- Cetveli)

I- Fazla Çalışma Ücreti

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 2,13 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi dahil olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanununun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 2,25 Türk Lirasıdır.

5- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hükümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardaki (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 284,50 Türk lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 305 Türk Lirası,

- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 337,50 Türk Lirasını,

100.001'den 150.000'e kadar onalar için 381 Türk Lirasını,

250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 454,50 Türk Lirasını

- 1.000.001'den fazla olanlar için 527 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekiler için 527 Türk Lirasını,

- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekiler için 701 Türk Lirası, geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yararlanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) bir yılda toplam 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödemeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

DİĞER ÖDEMELER

1. 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı ile mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı, 1/1/2019 -31/12/2019 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (14.640) ve (9.189) olarak uygulanır.

11. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1/1/2019 -31/12/2019 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026) ve (2.226) olarak uygulanır.

12. (K) cetvelinde ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan belediye başkanının özlük hakları ile ilgili göstergelerin ise 1/1/2019 -31/12/2019 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

BÜTÇE KANUNUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.550
	2-İlçelerde	800
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	17.750
	e) Mahkeme harç giderleri (Ankara, İstanbul ve İzmir İl merkezleri için)	37.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	8.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	28,500
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	970.000
40	4- Bağış ve yardımlar için	35.350
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	20.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	20
5502 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinin	ı) Kurum alacaklarının tahsilat işlemleri ile diğer kanunlarla tahakkuk ve tahsilat yetkisi Kuruma verilen alacakların tahsilat işlemlerinin, kısmen veya tamamen kamu gelirlerinin toplanması ve takibinden sorumlu olan kamu idarelerinden hizmet almak suretiyle gerçekleştirilmesine karar vererek Bakan onayına sunmak.	473
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	290.000

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARİ PARA CEZALARI (01/01/2019-31/12/2019 TARİHLERİ ARASI)

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, **1.162,27 Türk Lirasından az olmamak üzere,**

Kanuni Dayanağı	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m ² için)
42/a	I	A	6,97
		B	11,62
	II	A	18,58
		B	25,55
	III	A	41,82
		B	46,49
	IV	A	53,45
		B	58,10
		C	72,05
	V	A	88,32
B		106,92	
C		120,86	
D		146,43	
42/b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan		Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20
42/c (42/a ve 42/b maddelerine göre cezalandırılması gereken yapılar)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise		% 30
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise		% 40
	Uygulama imar planında ¹ veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise		% 60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise		% 100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise		% 20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise		% 80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise		% 50
	Ruhsatsız ise		% 180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise		% 50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşaat faaliyetine konu ise		% 100

	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	% 10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	% 20
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	% 20
3194/18-42	3194 sayılı Kanununun 18/son fıkrasında belirtilen durumlar hariç, imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parsellerin hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılması	4.649,12
3194/28-42	Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği ve yapı müteahhitliği hususundaki görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi	4.649,12
3194/32-42	Yapı sahibinin bir ay içerisinde yapısının ruhsata uygun hale getirmemesi veya ruhsat alınmaması	4.649,12
3194/33-42	İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler alınmaması ve mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	4.649,12
3194/35-42	Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesi; her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden, 0,50 m. Daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla gibi arsaların sahiplerinin emniyet tedbiri almaması	4.649,12
3194/36-42	Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması hususlarındaki mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	4.649,12
		4.649,12
3194/37-42	Otopark yerlerinin kullanma izni alındıktan sonra plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmesi	4.649,12
3194/39-42	Bir kısmı veya tamamının yakılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların tamir edilmemesi veya yıkılmaması, Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısına can ve mal emineyitini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapıların ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviye yapılmaması veya bu yapıların 39. madde uyarınca yıkılmaması halinde	2.3214,88
3194/41-42	Belirli yollar üzerinde bulunan mahzurlu binaların veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin ilgili idarece (belediye veya valilik) tayin edilen tazda kapatılmaması durumunda	4.649,12
3194/27-42	İl özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde, köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi durumunda (Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası 632,67 TL den az olmak üzere 42/2 fıkrasına göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.)	697,32

Önemli Not:

- Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde **tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırılarak** uygulanır.

- Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir.

- Yapının bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez.

- Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre cezai işlem yapılmak üzere,

1) Üyesi buldukları meslek odasına 2) Bakanlığa ilgili idarece bildirilir.

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

25 Ocak 2019 Tarih ve 30666 Sayılı Resmi Gazete Kamu İhale Tebliği No: 2019 / 1

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)
			2019 Yılı
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanununun 8/b Md.	2.761.007
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanununun 8/c Md.	60.742.537
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/a-1 Md.	2.761.007
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/a-1 Md.	60.742.537
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/a-2 Md.	2.761.007
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/a-2 Md.	60.742.537
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/a-3 Md.	2.761.007
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/a-3 Md.	60.742.537
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/b-1 Md.	180.732
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/b-1 Md.	361.481
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/b-2 Md.	180.732 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/b-2 Md.	361.481 -
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanununun 13/b-3 Md.	361.481 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanununun 13/b-3 Md.	2.761.007 -
			3.012.502 -
			60.742.537

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

25 Ocak 2019 Tarih ve 30666 Sayılı Resmi Gazete Kamu İhale Tebliği No: 2019 / 1

Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	90.358
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	30.101
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	13.857.591
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	301.228
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	602.479
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	334.368
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatracakları Bedel	618.044-TL'ye kadar		5.719
	618.044-TL'den 2.472.180-TL'ye kadar		11.442
	2.472.180-TL'den 18.541.351-TL'ye kadar		17.163
	18.541.351-TL ve üzeri		22.887

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2019-31.12.2019)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fünürlük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	3.100
	10.000' den fazla olan belediyeler	6.200

PARASAL SINIRLAR

16 Ocak 2019 tarih ve 30657 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

	TL
A- MERKEZİ YONETİM MUHASEBE YONETMELİĞİ	
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı:	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası Şubesi bulunmayan ilçelerindeki muhasebe birimlerinde	2.100
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	1.200
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkeresi bedellerinin iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat iadeleri ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla vezne bulundurulacak azami TL tutarı:	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	3.200
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	21.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç).	12.000
2. Kaybedilen alınımlar için ilan:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alınımlarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilan gerektirmeyen parasal Sınırlar,	1.200
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	4.000
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	12.750
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Satılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	5.000
C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	

PARASAL SINIRLAR

16 Ocak 2019 tarih ve 30657 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevduatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintile düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	4.000
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeliştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	5.600
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	21.000
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	78.000
D- TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limirler,	
1.1. Taşınırların kamu idareleri arasından bedelsiz devri ve satışında	6.200
1.3. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	30.000
2. Yukarıda velirilen limitler, kuruluş merkezleri Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde 3 kat olarak uygulanır.	
ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen illerde	1.550
1.2. Diğer İlçelerde	800
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	81.300
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	8.000
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli idarelerin mutemetleri için	1.550
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince	TL
1.1. 213 sayılı vergi Usul kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarından kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacaklarının dışından kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

16 Ocak 2019 tarih ve 30657 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

6728 sayılı Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanmayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar.	734
--	-----

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yılları itibariyle uygulanması gereken faiz ve temerrüt faizi oranları; (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.	Yıllık Oran (%)
1. 01.07.2018 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (29/6/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	19,50
2. 01.01.2017 - 30.06.2019 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (31.12.2016 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	9,75
3. 01.01.2015 - 31.12.2016 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (27/12/2013 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75
4. 01.01.2014 - 31.12.2014 dönemi için	
4.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
4.2. Temerrüt faiz oranı	
4.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
4.2.2. Ticari işlerde (27.12.2013 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75

ALINDI BİRİM FİYATLARI

Örnek No	Belgenin Adı	Ölçü Birimi	Birim Fiyatı (TL)
6	Alındı Belgesi (Manuel)	Cilt	19
	Alındı Belgesi (Otokopili)	Takım	0,5
8	Mahsup Alındısı	Cilt	24
10	Tahsildar Alındısı	Cilt	24
11	Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Cilt	24
	Bilgisayarlı Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Takım	0,5
12	Teslimat Müzekkeresi	Cilt	32
14	Gönderme Emri	Cilt	24
15	Döviz Gönderme Emri	Cilt	24

Yukarıda tablo halinde birim fiyatı belirlenen alındılar ve diğer belgeler, talepte bulunan döner sermaye saymanlıkları ile genel bütçe dışındaki diğer kamu idarelerine hizmet veren muhasebe birimlerine satılabilir. Takım kelimesi 2 veya 3 nüsha halindeki tek bir alındıyı ifade etmektedir.